



KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA İDARENİN ETKİSİ

**2021
YÜKSEK LİSANS TEZİ
KAMU YÖNETİMİ**

Ayça CANKURT

**Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Abdülazim İBRAHİM**

KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA İDARENİN ETKİSİ

Ayça CANKURT

Dr. Öğr. Üyesi Abdülazim İBRAHİM

T.C.

Karabük Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Kamu Yönetimi Anabilim Dalında

Yüksek Lisans Tezi

Olarak Hazırlanmıştır.

KARABÜK

Eylül 2021

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	1
DOĞRULUK BEYANI	2
ÖNSÖZ	3
ÖZ	4
ABSTRACT	5
ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ	6
ARCHIVE RECORD INFORMATION	7
KISALTMALAR	8
ARAŞTIRMANIN KONUSU	9
ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ	9
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	9
ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM	9
KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER	10
BİRİNCİ BÖLÜM	11
1.1. Kişisel Veriyle İlgili Kavramlar	11
1.1.1. Kişi	11
1.1.2. Kişilik	11
1.1.3. Hak	12
1.1.4. Kişisel Verilerin Korunması Tarihsel Gelişimi	13
1.1.5. Kişilik Hakkı	14
1.1.5.1. Kişilik Hakkının Özellikleri	15
1.1.5.2. Kişilik Hakkı Konusunu Oluşturan Değerler	15
a. Maddi Bütünlüğe İlişkin Değerler	16
a.a. Yaşam ve Vücut Bütünlüğü	16
b. Manevi Bütünlüğe İlişkin Değerler	16
b.a. Şeref ve Haysiyet	16
b.b. Resim ve Ses	17
b.c. İsim	17
b.d. Özgürlükler	18
c. İktisadi Bütünlüğe İlişkin Değerler	18
1.2. Kişisel Veri	19
1.3. Kişisel Veri Kavramı Unsurları	20

1.3.1. Bilgi	20
1.3.2. Belirli veya Belirlenebilir Bir Kişi.....	22
1.3.3. Bilginin Kişiyeye Ait Olması	22
1.4. Kişisel Veri Türleri	23
1.4.1. Özel Nitelikli Kişisel Veriler	23
1.4.2. Özel Nitelikte Olmayan Kişisel Veriler	25
1.4.3. Anonim Nitelikli Kişisel Veriler	25
1.5. Kişisel Verilerin Korunma Gereksinimi	26
1.6. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı	27
1.7. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Hukuki Niteliği	28
1.7.1. Ekonomik Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması	28
1.7.1.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü	28
1.7.1.2. Fikri Mülkiyet Hakkı Görüşü	30
1.7.2. İnsan Hakkı Yaklaşımı	31
1.7.2.1. İnsan Onuru	31
1.7.2.2. Özel Hayatın Gizliliği	33
1.7.2.3. Unutulma Hakkı	34
1.7.2.4. Bilgi Edinme Hakkı	35
1.7.2.5. İfade Özgürlüğü	36
1.7.3. Bağımsız Hak Yaklaşımı	37
1.8. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı Konusunda Yapılan Hukuki Düzenlemeler.....	37
1.8.1. Uluslararası Alanda Kişisel Verilerin Korunması	38
1.8.1.1. OECD (İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı).....	38
1.8.1.2. Birleşmiş Milletler	40
1.8.1.3. Avrupa Konseyi.....	42
1.8.1.4. Avrupa Birliği.....	45
1.8.1.5. APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation).....	50
1.8.2. Ulusal Alanda Kişisel Verilerin Korunması	51
1.8.2.1. 1982 Anayasası	52
1.8.2.2. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu	53
1.8.2.3. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu	54
1.8.2.4. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu	55
1.8.2.5. Türk Ceza Hukuku	55
a. Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Etme	56

b. Kişiler Arasındaki Konuşmanın Dinlenmesi ve Kayda Alınması	58
c. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Etme.....	59
d. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi	60
e. Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme ya da Ele Geçirme	62
f. Verileri Yok Etmeme	63
g. Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması.....	65
h. Bilişim Sistemine Girme, Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme Suçları.....	65
ı. Şikâyet	66
1.8.2.6. 5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu	66
1.8.2.7. 6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun	68
1.8.2.8. 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu	69
1.8.2.9. 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu	70
1.8.2.10. 4857 Sayılı İş Kanunu	72
1.8.2.11. 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu.....	72
1.8.2.12. 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu	74
1.8.2.13. 5187 Sayılı Basın Kanunu	75
1.8.2.14. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Kanunu.....	76
1.8.2.15. 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu.....	77
1.8.2.16. 5352 Sayılı Adli Sicil Kanunu	79
1.8.2.17. Kişisel Verilerin Korunmasıyla İlişkili Diğer Kanunlar	79
1.8.2.18. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu	80
İKİNCİ BÖLÜM	83
2.1. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Amaç ve Kapsamı.....	83
2.2. Kanun Kapsamı Dışında Kalan Haller	84
2.3. Kişisel Verilerin İşlenmesi	86
2.3.1. Genel İlkeler.....	87
2.3.1.1. Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun Olma İlkesi.....	87
2.3.1.2. Doğru ve Gerektiğinde Güncel Olma İlkesi	89
2.3.1.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenmesi İlkesi.....	91
2.3.1.4. İşlenen Amaçla İlişkili, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi	93
2.3.1.5 Sınırlı Muhafaza Edebilme İlkesi	94
2.3.2. Kişisel Verilerin İşlenebilme Şartları.....	95

2.3.2.1. Özel Nitelikte Olmayan Kişisel Verilerin İşlenmesi	96
a. Açık Rıza.....	96
b. Açık Rıza Gerektirmeyen Kişisel Verilerin İşlenebilme Halleri	99
b.a. Kanunda Açıkça Öngörülmesi	99
b.b. Fiili İmkânsızlık Durumu Nedeniyle Yaşamsal Çıkarların Korunması	100
b.c. Sözleşmenin Kurulması veya İfası İçin Gerekli Olması	101
b.d. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğü	102
b.e. Kişisel Verilerin Sahibi Tarafından Alenileştirilmesi.....	103
b.f. Bir Hakkın Tesisi İçin İşlenebilmesi	104
b.g. Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatinin Bulunması	105
2.3.2.2. Özel Nitelikte Kişisel Verilerin İşlenmesi	106
2.4. Kişisel Verilerin Aktarımı	110
2.4.1. Kişisel Verilerin Yurt İçinde Aktarılması	110
2.4.2. Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarımı	111
2.5. Kişisel Verilerin İmhası	112
2.5.1. Silme.....	114
2.5.2. Yok Etme	115
2.5.3. Anonim Hale Getirme	117
2.6. Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri	119
2.6.1. Aydınlatma Yükümlülüğü.....	119
2.6.2. Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükleri	121
2.6.2.1. İdari Tedbirler	121
2.6.2.2. Teknik Tedbirler	123
2.6.3. Denetim Yükümlülüğü	125
2.6.4. Sır Saklama Yükümlülüğü	125
2.6.5. Kurula Bildirim Yükümlülüğü	125
2.6.6. Veri Sorumluları Siciline Kayıt Yükümlülüğü.....	126
2.6.7. Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Yükümlülüğü.....	128
2.6.8. Başvuruları Cevaplama Yükümlülüğü	130
2.7. İlgililere 11. Madde Kapsamında Tanınan Haklar.....	130
2.7.1. Öğrenme ve Bilgi Talep Etme Hakkı	131
2.7.2. Kişisel Verilerin İşlenme Amacını ve Amaca Uygunluğunu Öğrenme Hakkı	132

2.7.3. Kişisel Verilerin Düzeltmesini, Silinmesi veya Anonim Hale Getirilmesini İsteme Hakkı	132
2.7.4. İtiraz Hakkı	133
2.7.5. Zararın Giderilmesini Talep Etme Hakkı	134
2.7.6. Başvuru ve Şikâyet Hakkı	134
2.7.6.1. Veri Sorumlusuna Başvuru Hakkı	135
2.7.6.2. Kişisel Verileri Koruma Kurulu’na Şikâyette Bulunma Hakkı ...	136
a. Şikâyete İlişkin Usul ve Esaslar	136
b. Kurul İncelemesine İlişkin Usul ve Esaslar	137
2.7.6.3. Mahkemeye Başvuru	138
2.8. Kişisel Verileri Koruma Kurumu	138
2.8.1. Kişisel Verileri Koruma Kurulu	140
2.9. Suçlar ve Kabahatler	141
2.10. Kurul Kararları	142
2.10.1. Veri Güvenliğinin Sağlanması	142
2.10.2. Sağlık Bilgilerinin Düzeltmesini veya Silinmesini İsteme Talebi	143
2.10.3. İzinsiz SMS Gönderimi	144
2.10.4. Kişisel Verilerin Kanun Kapsamı Dışında Alenileştirilmesi	146
2.10.5. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin Ölçülülük İlkesine Aykırı Olarak İşlenmesi	147
2.11. Kamuoyu Duyuruları	148
2.11.1. Covid-19 ile Mücadele Kapsamında Bilinmesi Gerekenler	149
2.11.2. Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması	150
2.11.3. Whatsapp Uygulamasına Yönelik Kamuoyu Duyurusu	152
SONUÇ	153
KAYNAKÇA	156
ÖZGEÇMİŞ	172

TEZ ONAY SAYFASI

Ayça CANKURT tarafından hazırlanan “KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASINDA İDARENİN ETKİSİ” başlıklı bu tezin Yüksek Lisans Tezi olarak uygun olduğunu onaylıyorum.

Dr. Öğr. Üyesi Abdülazim İBRAHİM

Tez Danışmanı, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı

Bu çalışma, jürimiz tarafından Oy Birliği ile Kamu Yönetimi Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir. 23.09.2021

Ünvanı, Adı SOYADI (Kurumu)

İmzası

Başkan : Prof. Dr. Ali ASKER (KBÜ)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Abdülazim İBRAHİM (KBÜ)

Üye : Doç. Dr. Ahmet KILINÇ (YBÜ)

KBÜ Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu, bu tez ile, Yüksek Lisans Tezi derecesini onamıştır.

Prof. Dr. Hasan SOLMAZ

.....

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı bilimsel ahlak ve değerlere aykırılık oluşturacak herhangi bir yola başvurmadan yazdığımı, araştırma süresinde hangi tür alıntılarım intihal kusuru sayılacağını bildiğimi, intihal kusuru sayılabilecek herhangi bir bölüme yer vermediğimi, araştırma konusunda faydalandığım eserlerin kaynakça kısmında gösterilenlerden ibaret olduğunu ve bu eserlere metin içerisinde uygun şekilde atıf yaptığımı beyan ederim.

Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak ahlaki ve hukuki tüm sonuçlara katlanmayı kabul ederim.

Adı Soyadı: Ayça CANKURT

İmza :

ÖNSÖZ

Araştırmanın planlanmasından tamamlanmasına kadar geçen süreçte her türlü desteği sağlayan, yoluma ışık tutan Dr. Öğr. Üyesi Abdülazim İBRAHİM danışmanıma, maddi ve manevi desteğini esirgemeyen annem Mehtap CANKURT ve babam Ünal CANKURT'a, sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

ÖZ

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte kişisel verilere, üçüncü kişiler tarafından hukuka aykırı şekilde erişilmesi ve bu verilerin paylaşılması çok daha kolay hale gelmiştir. Bu noktada kişisel verilerin korunması hakkına yönelik ihlaller öncelikle insan haklarına, kişilik haklarına ve Anayasa tarafından güvence altına alınan temel hak ve hürriyetlerin zedelenmesine neden olabilmektedir. Türkiye’de bireylerin haklarını korumak ve özgürlüklerinin gerçekleşmesini sağlamak amacıyla 2016 yılında Kişisel Verilerin Korunması Kanunu yürürlüğe konmuştur.

Tez konusu olarak kişisel verilerin korunması alanının seçilmesinin nedeni; bireyler açısından hayati önem taşıyan verilerin uluslararası alanda 1970’li yıllardan itibaren korunmaya başlanmış olmasına rağmen Türkiye’de yakın tarihe kadar hukuki düzenlemelerin yapılmamış olmasıdır. Gerek kamu hukuku, gerekse özel hukuk hükümleriyle yakın ilişki içerisinde olan kişisel verilerin korunması alanında mevcut hukuki düzenlemelerin yetersiz olması ve etkin koruma sağlanamaması nedeniyle KVKK çıkarılmıştır. Türkiye açısından büyük bir adım olarak kabul edilen KVKK ile beraberinde pek çok yeni hukuki düzenleme ve kurumsal yapılanma görülmüştür. Hukuki düzenlemeler açısından Kanun hükümlerinde kişisel verilerin işleme şartları, paylaşımı, veri sahiplerinin hakları, hakkın ihlaline yönelik yaptırımlar yer almaktadır. Kanun hükümlerinin uygulanabilirliği açısından yönetmelikler ve tebliğler çıkarılmış, mevcut hukuki düzenlemelerde de güncelleme yoluna gidilmiştir. Ayrıca Kişisel Verileri Koruma Kurumu aracılığıyla da verilerin korunmasında etkin bir denetim mekanizması oluşturulmuştur. Kurum, kişisel verilerin korunması ve ilgili kanun hükümlerinin uygulanabilirliğini sağlamak için internet sayfasında duyurular ve rehber metinler yayınlamaya bu alanda etkin koruma sağlamayı hedeflemiştir. Kurumun karar organı sıfatıyla faaliyet gösteren Kişisel Verileri Koruma Kurulu da ilgililerin şikâyetlerini karara bağlayarak, gerekli hallerde yaptırımlar öngörmesiyle kişisel verilere yönelik işlenebilecek suçların önüne geçmek istemiştir. KVKK, 2016 yılında yürürlüğe konmasına rağmen kısa süre içerisinde ilişkili olduğu haklara da güvence sağlamıştır.

Anahtar Kelimeler: Kişisel Veri, Kişilik Hakları, KVKK, Kişisel Verileri Koruma Kurumu

ABSTRACT

With the development of technology, it becomes much easier for third parties to access and share personal data illegally. At this point, violations of the right to the protection of personal data may cause damage to human rights, personal rights and fundamental rights and freedoms guaranteed by the Constitution. In Turkey, the Law on the Protection of Personal Data was enacted in 2016 in order to protect the rights of individuals and ensure the realization of their freedoms. The reason for choosing the field of personal data protection as the subject of the dissertation; Although the vital data for individuals has started to be protected in the international arena since the 1970s, regulations have not been made in Turkey until recently. Personal Data Protection Law was enacted due to the inadequacy of existing legal regulations in the field of protection of personal data, which is in close relationship with both public law and private law provisions, and lack of effective protection. With the Protection of Personal Data, which is accepted as a big step for Turkey, many new legal regulations and institutional structuring have been observed. In terms of legal regulations, the provisions of the Law include processing conditions of personal data, sharing, rights of data owners, and sanctions for violation of the right. Regulations and communiqués have been issued in terms of the implementation off the provisions of the law, and the current legal regulations have been updated. In addition, an effective control mechanism has been established in the protection of data through the Personal Data Protection Authority. The Institution aims to provide effective protection in this area by publishing announcements and guide texts on the website in order to protect personal data and ensure the implementation of the relevant law provisions. The Personal Data Protection Board, which is the decision-making body of the institution, also wanted to prevent crimes that could be committed against personal data by adjudicating the complaints of the related parties and envisaging sanctions when necessary. Although Personal Data Protection Law was put into effect in 2016, it also provided guarantees for the rights it is related to in a short time.

Keywords: Personal Data, Personal Rights, Personal Data Protection Law, Personal Data Protection Institution.

ARŞİV KAYIT BİLGİLERİ

Tezin Adı	Kişisel Verilerin Korunmasında İdarenin Etkisi
Tezin Yazarı	Ayça CANKURT
Tezin Danışmanı	Dr. Öğr. Üyesi Abdülazim İBRAHİM
Tezin Derecesi	Yüksek Lisans
Tezin Tarihi	2021
Tezin Alanı	Kamu Yönetimi
Tezin Yeri	KBÜ/LEE
Tezin Sayfa Sayısı	172
Anahtar Kelimeler	Kişisel Veri, Kişilik Hakları, KVKK, Kişisel Verileri Koruma Kurumu

ARCHIVE RECORD INFORMATION

Name of the Thesis	Effect of the Administration on Protection of Personal Data
Author of the Thesis	Ayça CANKURT
Advisor of the Thesis	Asisstant Prof. Abdülazim İBRAHİM
Status of the Thesis	Master
Date of the Thesis	2021
Field of the Thesis	Department of Public Administration
Place of the Thesis	KBU/LEE
Total Page Number	172
Keywords	Personal Data, Personal Rights, Personal Data Protection Law, Personal Data Protection Institution

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AGİ	: Asgari Geçim İndirimi
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BM	: Birleşmiş Milletler
BTİK	: Bilgi Teknolojileri ve İletişim Kurumu
EMK	: Eski Medeni Kanun
GVKT	: Genel Veri Koruma Tüzüğü
HES	: Hayat Eve Sığar
KVKK	: Kişisel Verilerin Korunması Kanunu
ÖSYM	: Öğrenci Seçme Yerleştirme Merkezi
s.	: Sayfa
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TCK	: Türk Ceza Kanunu
TDK	: Türk Dil Kurumu
TMK	: Türk Medeni Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
VERBİS	: Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi
VUK	: Vergi Usul Kanunu
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Araştırmanın konusu; “kişisel verilerin korunmasıdır”. Çalışma, kişisel verilerin hukuki niteliği, korunmasının gerekliliği, tarihçesi, ulusal ve uluslararası alanda yapılan hukuki düzenlemeler, kişisel verilerin korunması hakkı, KVKK ile getirilen yenilikleri kapsamaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Araştırmanın amacı, kişisel verilerin korunmasının Türkiye açısından yeni bir konu olması nedeniyle mevcut kitap, tez, makale, Kişisel Verileri Koruma Kurulu ve mahkeme kararlarının birleştirilerek bir bütün halinde anlaşılmasını, kişisel verilerin korunmasının önemini vurgulamaktır. Yeni bir konu olması nedeniyle kişisel veri hakkında kapsamlı bir tanımlama yapılarak, bireylerin hak ve yükümlülüklerinin neler olduğu, uygulanacak yaptırımlar açıklanacaktır.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Konuyla ilişkili literatür ve kaynakların (kitap, makale, tez, dergi, internet, vb.) taranması yoluyla yapılmıştır.

ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİ / PROBLEM

Araştırmanın problemi, kişisel verilerin korunmasıyla ilişkili yapılan hukuki düzenlemeler ve KVKK hükümleridir. Kişisel verilerin korunması alanında yapılan düzenlemeler araştırma hipotezinin temelini oluşturmaktadır. Bu noktada çalışmada yer alan sorular şunlardır;

- Kişisel veri nedir?
- Kişisel veri türleri nelerdir?
- Kişisel verilerin hukuki niteliğine ilişkin görüşler nelerdir?
- Kişisel verilerin korunmasına neden ihtiyaç duyulmuştur?

-Kişisel verilerin korunması alanında geçmişten bugüne yapılan hukuki çalışmalar nelerdir?

-Kişisel verilere yönelik suç teşkil edebilecek eylemler nelerdir?

-Kişisel verilerin korunmasına hizmet eden hukuki düzenlemeler nelerdir?

-KVKK kapsamında ilgililerin hakları ve veri sorumlusunun yükümlülükleri nelerdir?

-Kişisel Verileri Kurumu görev ve yetkileri nelerdir?

KAPSAM VE SINIRLILIKLAR/KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER

Kişisel verilerin korunması, Türkiye’de güncel bir konu olması nedeniyle kaynak çeşitliliğinin yetersiz ve konunun dar olması, araştırmada karşılaşılan güçlüklerin temelini oluşturmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Kişisel Veriyle İlgili Kavramlar

1.1.1. Kişi

Kişi, Latince “*persona*” kelimesinden dilimize çevrilmiştir. Persona kelimesinin ilk anlamı günümüzden farklı olarak Roma’da oyuncuların sahnede kullandıkları maske olarak adlandırılmış, zamanla bu anlam oyuncuları ifade etmek için kullanılmıştır. Kişi kavramının insani bir varlık olarak tanımlanması, ilk olarak Roma hukukunda görülmüştür. Ancak o dönemde kişilik olarak değil, fiziki bir varlık veya köle olarak “*beden*” kavramı kullanılmıştır. Hukukun gelişmesi, insan haklarının korunmasına duyulan gereksinime bağlı olarak insanlar hak sahibi olabilmeye, gerekli ulusal ve uluslararası düzenlemelerle kişiye ve kişilik haklarına önem verilmeye başlanmıştır. Bunun tarihteki örnekleri ise; Magna Carta ve 1789 Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Bildirgesi olarak karşımıza çıkmaktadır.¹

Türkiye’de ise EMK hükümlerinde, kişi yerine şahıs kelimesi kullanıldığı görülmektedir. Şahıs; köken bakımından Arapça bir kelime olup; belirgin, tanınır olma gibi anlamlar taşımaktadır.² Kişi kelimesi TDK’ye göre; şahıs, kimse, zat olarak tanımlanmıştır.³ Kişi, haklara ve borçlara sahip olabilen varlık olarak tanımlanması nedeniyle hukuki bir terim olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer yandan kişi; gerçek ve tüzel olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Gerçek kişi, hak ehliyetine sahip olabilen kimseler olarak adlandırılmaktadır.⁴ Tüzel kişi ise TMK’nin 47. maddesinde; başlı başına bir varlığı olmak üzere örgütlenen kişi veya belirli bir amaca yönelik kurulan bağımsız mal topluluğu olarak tanımlanmıştır.

1.1.2. Kişilik

İnsanlığın kökeninden itibaren tüm düzenlemeler ve yapılanmalar kişiler üzerine kurulmuştur. Her alana nüfuz eden bu kavram, medeni hukukta dar ve geniş anlamda olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Dar anlamda kişilik kavramı, 8. maddesine göre sahip

¹ Mine KAYA, **Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme- İnternet- Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015), s. 29-30.

² Ömer ERGÜN, “*Kişi Kavramı ve Türleri*”, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksek Okulu Dicle Adalet Dergisi, cilt:1, sayı: 1, (2017), s. 3.

³ TDK Sözlük “Kişi”, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12/03/2021).

⁴ ERGÜN, s. 6.

olunan hak ve sorumluluklar olarak, geniş anlamda ise; kişinin sahip olduğu tüm değerler olarak tanımlanmıştır. Sahip olunan değerlere örnek olarak; yaşı, özel yaşamı, hak ve fiil ehliyetleri, sağlığı, dini, cinsiyeti, şeref ve onuru gibi kavramlar sayılabilmektedir.⁵

1.1.3. Hak

Hak kelimesi, TDK sözlüğünde, “*adalet, adaletin, hukukun gerektirdiği veya birine ayırdığı şey, kazanç, gerçeğe uygunluk, doğruluk*” olarak tanımlanmıştır.⁶ Hukuki açıdan ise, toplumu meydana getiren bireylerin menfaatlerini koruma amacıyla hukuki yollarla kişilere atfedilen, kullanımı tamamen kişilere bırakılan hukuki bir güç olarak ifade edilmektedir.⁷ İrade teorisine göre hak; kişilere hukuk düzeni tarafından atfedilen irade ve egemenliği, menfaat teorisinde hukuk düzeninin koruma altına aldığı menfaatleri tanımlamaktadır. Son olarak menfaat ve irade teorisini uzlaştıran karma teoride; Alman hukukçu Jellinek’e göre, bir hakkın korunması için menfaatin varlığı yeterli olmayacaktır. Menfaatin korunması, aynı zamanda sahibinin iradesine bağlı kılınmasını savunmuştur.⁸

İnsanlara atfedilen bu hak kendi içerisinde, kuşak hakları olarak sınıflandırılmaktadır. Birinci kuşak hakları; kişi özgürlükleri ve siyasal haklar başlığı altında, yaşam, kişi özgürlüğü ve güvenliği, din ve ibadet özgürlüğü, konut dokunulmazlığı, mülkiyet, eşitlik, dernek kurma, tarafsız yargılanma, kamu hizmetine girme, toplantı ve yürüyüş, dernek kurma, seçme ve seçilme haklarını; din ve ibadet, ifade ve düşünceyi açıklama özgürlüklerini kapsamaktadır.⁹

İkinci kuşak haklar, isteme hakları olarak adlandırılmaktadır. Bu haklar; çalışma, grev ve toplu sözleşme hakkı, sağlık hakkı, ücretsiz eğitim ve öğrenim görme hakkı, sendika kurma gibi devletin toplumdaki sınıfsal farklılıkları azaltma amacıyla hizmet etme yükümlülüklerini içermektedir.¹⁰ Üçüncü kuşak haklar ise dayanışma veya yeni

⁵ Fatma HANAZ ESENYEL, **Kişilik Haklarının İhlalinde Sorumluluk Ve Uygulanacak Hukuk**, (Y. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE Hukuk Anabilim Dalı, 2018), s. 34.

⁶ TDK Sözlük “hak” <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 19/04/2021).

⁷ Aydın KUDAT, “**Hak ve Hukuk Kavramları Üzerinde Bir Değerlendirme**”, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Adam Akademi, cilt:4, sayı:2, (2014), s. 94.

⁸ Halil KALABALIK, **İnsan Hakları Hukuku**, 5. Baskı, (Ankara: Seçkin Yayıncılık 2017), s. 34-35.

⁹ Pir Ali KAYA & İşin Ulaş ERTUĞRUL YILMAZER, “**Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Çalışma Hakkı**”, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (2016), s. 70.

¹⁰ Kemal DADAK, “**Yeni Kuşak Hak Olarak Çevre Hakkı**”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, sayı:5, (2015), s. 312.

insan hakları olarak adlandırılmaktadır. Bu kapsamda, barış, doğal bir çevrede yaşama, gelişme ve insanlığın ortak malvarlığına saygı haklarını içermektedir.¹¹ Son olarak; teknoloji ve bilimin gelişmesi, insan haklarını tehdit etmeye başlamasıyla, doksanlı yıllarda dördüncü kuşak hakları ortaya çıkmıştır. Kişisel verilerin korunmasını isteme, kişisel bütünlük ve unutulma hakkı dördüncü kuşak hakları arasında yer almaktadır.¹²

1.1.4. Kişisel Verilerin Korunması Tarihsel Gelişimi

Kişisel veriler, bürokrasi ve teknolojinin gelişmesiyle daha fazla önem kazanmıştır. Kişisel verilerin korunması insanlık tarihinin kökenine dayansa da uygulama girişimleri Antik çağda görülmeye başlanmıştır. İlk olarak bu dönemde hekimler, hasta mahremiyetine saygı gösterme yükümlülüğünün bir uzantısı olarak Hipokrat Yemini etmeye başlamışlardır. Yemin içeriğinde mesleğinin icrası sırasında gördüklerini ve işittiklerini sır olarak saklayacağı ifadesi geçmektedir. Günümüze kadar yapılan düzenlemeler de birbirini tamamlar nitelik göstermektedir.¹³

Kişisel verilerin korunma ihtiyacı insanların birbiri hakkında duyduğu merak duygusu temeline dayansa da dönüm noktası olarak modern devletin ortaya çıkışıyla ilişkilendirilmektedir. Sanayi devriminin başlamasıyla insanların sosyal ve ekonomik yönden hayatları değişmiş, büyük şehirlere doğru yönelmişlerdir. Bunun sonucu olarak insanların aile hayatlarını, özel yaşamlarını koruma ihtiyacı anlam kazanmıştır. Orta çağda görülen ilişkiler kişisellikten çıkarak modern devlette kendi kurallarını koyarak düzenlemeler yapmıştır. Yurttaşlarıyla arasındaki ilişkiyi objektif temellere dayandırmış, askeri, mali ve diplomatik gücünü arttırmak için bu alandaki ve yurttaşları hakkında bilgilere ihtiyaç duymuştur. Edinilen bilgiler kaydedilerek rasyonel sonuçlar elde edilmiştir.¹⁴

Modern devletin yapısı Max Weber'e göre; kitlesel, değişime açık ve karmaşık bir özelliğe sahiptir. Bu nedenle; rasyonel planlama, örgütlenme, siyaset yapma ve en önemlisi denetleme gereksinimi duyduğunu ileri sürerek bunu sağlayacak en doğru

¹¹ Mehmet Merdan HEKİMOĞLU, “*İnsan Haklarının Tarihsel Perspektif İçerisindeki Gelişimi*”, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, cilt:1, sayı:1, (2003), s. 88.

¹² Ahmet M. GÜNEŞ, *İnsan Hakları Hukukuna Giriş*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), s. 122-123.

¹³ Sedat Erdem AYDIN, *AİHM İctihatları Bağlamında Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu*, 1. Baskı (İstanbul: Ceza Hukuku ve Kriminoloji Arşivi Yayın no:7, On İki Levha Yayıncılık, 2015), s. 9-10.

¹⁴ Elif KÜZECİ, *Kişisel Verilerin Korunması*, 4. Baskı (İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2020), s. 22-23.

aracın modern bürokrasi olduğunu savunmuştur. Bürokrasinin etkin biçimde işlemesi amacıyla dosyalama, kayıt altına alma veri saklama araçları geliştirilmiştir.¹⁵

Modern devlet yapılanmasının kişisel verilerin korunması gereksinimi üzerinde etkisinin büyük olduğu açıkça görülmektedir. Bununla birlikte kişisel verilerin korunmasının hak olarak düzenlenmesinin temelinde teknolojik gelişmeler yatmaktadır. Teknolojinin gelişmesi ve modern devlet yapılanmasıyla birlikte kişilere ait bilgilerin kaydedilmesi ve paylaşılmasının yaygınlaşması sonucu bireyler, insan hakları, sosyal ve ekonomik yaşamları bakımından ihlallere açık bir konuma getirilmiştir.¹⁶

Mahremiyet kavramının önem kazanmasıyla birlikte kişisel verilerin korunması, kişilik haklarının yanı sıra ekonomik alanda da yeni bir değer olarak tartışılmaya başlanmıştır. Bu nedenle hukuki boyutta düzenlemelerin yapılması gerektiği anlaşılmıştır.¹⁷

Kişisel verilerin korunması, uzun süre özel hayatın gizliliği ve özel hayata saygı hakkı çatısı altında değerlendirilmiştir. Ancak özel hayatın gizliliği hakkı devlete müdahale etmeme konusunda sınırlama getirmesi, kişisel verilerin ise devletin aktif rol oynadığı, koruması gereken bir alan olması nedeniyle birbirinden farklı niteliğe sahip haklardır. Zaman içerisinde de niteliği itibarıyla farklı olan bu iki hak birbirinden ayrıştırılarak kişisel verilerin korunması, bağımsız ve ayrı bir hak olarak kabul edilmiştir.¹⁸

1.1.5. Kişilik Hakkı

Kişilik hakkı tanımından önce kişi ve kişilik kavramlarına değinmek yerinde olacaktır. Günlük yaşamda birbiri yerine kullanılan bu kavramlar; tanım olarak bakıldığında kişilik, daha kapsamlı bir anlam ifade etmektedir. Kişi, dar anlamda hak ehliyetine sahip olan varlık olarak, geniş anlamda ise kişilik hakkının konusunu oluşturan kişisel değerlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır.¹⁹ Kişilik hakkı genel

¹⁵ AKGÜL, s. 33-34.

¹⁶ Murat Volkan DÜLGER, “*İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması*”, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Arşiv, cilt:5, sayı:1, (2018), s. 75-76.

¹⁷ AŞIKOĞLU, s. 31.

¹⁸ Murat Volkan DÜLGER, “*Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması*”, Yaşar Hukuk Dergisi Arşiv, cilt:1, sayı:2, (2019), s. 73.

¹⁹ Sibel ÖZEL, *Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması*, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004), s. 25.

anlamda TMK 23-25, TBK 58. maddelerinde, bunlara ek olarak kişiliğin korunmasına yönelik özel hükümlerde de düzenlenmiştir. Kişilik hakkı, tam ve sağ doğumla kazanılmakta, ölümlerle (kişiliğin sona ermesiyle) sona ermektedir.²⁰

1.1.5.1. Kişilik Hakkının Özellikleri

Niteliği itibariyle şahıs varlığı haklarına mensup olan kişilik hakkı, maddi olarak ölçülemeyen bir haktır. Örnekle, özel yaşam, sağlık, haysiyet, yaşam gibi hakların ölçülebilmesi mümkün değildir.²¹ Ancak maddi özelliğe sahip olmamasına rağmen, kişilik haklarına yapılan herhangi bir saldırıda manevi zararın yanında, maddi zararlara da yol açılabilmektedir. Kişilik haklarından kaynaklı zarara uğrayan kişi, maddi veya manevi olmasına bakmaksızın zararının giderilmesini talep etme hakkına sahiptir.²² Manevi niteliğe sahip olan şahıs varlığı hakları, mutlak ve kişiye sıkı sıkıya bağlı, devredilemez haklardır.²³

Mutlak haklar, özellikleri bakımından herkese karşı ileri sürülebilen, sahibine en geniş yetki tanıyan haklardır. Kişilik haklarında birey, üçüncü şahıs veya kurumlara karşı bu alana saygı duyulmasını isteme, herhangi bir müdahale karşısında engelleme yetkisine sahip olacaktır.²⁴

1.1.5.2. Kişilik Hakkı Konusunu Oluşturan Değerler

Kişilik hakkın temelinde kişilik değerleri bulunmaktadır. Kişilik değerleri, korunma ihtiyacı duyan, kişisel verilerle ilişkili olan bir konudur. Genel anlamda kişilik değerleri sınıflandırıldığında; maddi, manevi ve iktisadi bütünlüğe ilişkin değerler olarak üç ana grupta incelenmektedir.²⁵

²⁰ Mehmet AYAN & Nurşen AYAN, **Kişiler Hukuku**, 8. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), s. 85-87.

²¹ Onur BASKIN, **Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 71.

²² M. Kemal OĞUZMAN & Özer SELİÇİ & Saibe OKTAY, **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**, 7. Baskı (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2002), s. 117.

²³ Hüseyin Can AKSOY, **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı (Ankara: Çakmak Yayınevi, 2010), s. 43.

²⁴ Aydın AKGÜL, **Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2014), s. 53.

²⁵ Aişe Sena DOĞAN, **“Kişilik Hakkının 5651 sayılı Kanun’un 9. Maddesi Kapsamında Korunması”**, Bilişim Hukuku Dergisi, cilt:2, sayı:2, (2020), s. 147.

a. Maddi Bütünlüğe İlişkin Değerler

Kişilik hakkının konusunu oluşturan maddi bütünlüğe ilişkin değerler; yaşam, beden bütünlüğü ve sağlık gibi kişisel değerlerden oluşmaktadır.²⁶

a.a. Yaşam ve Vücut Bütünlüğü

1982 Anayasasının 17. maddesine göre; “*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*” Yaşam hakkı, ulusal ve uluslararası alanda gerekli organlar aracılığıyla; üçüncü şahıslara, gerek devlete gerekse kişinin kendine karşı yaşam hakkının ihlal edilmemesi için koruma altına alınmıştır. Maddi bütünlüğe ilişkin değerler kapsamında yer alan yaşamın sürdürülmesi, diğer bir tabirle yaşam hakkı, insanların sahip olduğu tüm hakların gerçekleşebilmesi için ön koşul olarak tanımlanmaktadır.²⁷

Vücut bütünlüğü ise, öncelikle insan hakları kapsamında olup, diğer maddi kişilik değerleri arasında yer almaktadır. Bu noktada yalnızca bireylerin fiziki vücut bütünlüğü değil, ruhsal bütünlüğü de vücut bütünlüğünün bir parçasıdır. Örnekle fiziki yaralama, fiziki sağlığın bozulması ve kişinin aşağılanması, ruh sağlığının bozulması aynı şekilde vücut bütünlüğü ihlali sonucunu doğurmaktadır.²⁸

b. Manevi Bütünlüğe İlişkin Değerler

Kişilik hakkı konusunu oluşturan manevi bütünlüğe ilişkin değerler; kişinin sesi, şerefi, haysiyeti, aile bütünlüğü, dini inancı, isim ve resim üzerindeki hakları gibi kişisel verilerden meydana gelmektedir.²⁹

b.a. Şeref ve Haysiyet

Şeref, toplumsal yaşamın bireyi olarak doğuştan kazanılan temel manevi bir değerdir. Haysiyet ise, bireylerin toplumsal ilişkilerinden kaynaklı sonradan kazandığı

²⁶ Sinan Sami AKKURT, *Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması*, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 39.

²⁷ Ayşe ÖZKAN DUVAN, “*Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 2. Maddesi Çerçevesinde Yaşam Hakkının Korunmasında Devletin Yükümlülüğü*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, cilt:24, sayı:2, (2018), s. 660-661.

²⁸ AKKURT, s. 42.

²⁹ DOĞAN (2014), s. 481.

manevi değerlerdir.³⁰ Kişinin toplum nezdinde yetenekleri, çalışma hayatı, sosyal ve ekonomik yaşamı da sonradan edineceği itibar ve saygınlığa örnek oluşturmaktadır. Şeref ve haysiyet, bireyin kendisini değerli hissetmesini sağlayan içsel dengedir. Diğer yandan bireylerin şeref ve haysiyeti ile toplumda itibarını ve saygınlığını gösteren çok yönlü bir değer yargısıdır.³¹ Bireylerin toplumda sahip olduğu saygınlığını sekteye uğratabilecek resim, ses veya beyan yoluyla şeref ve haysiyeti ihlal edilerek, kişilik değerleri tehlikeye düşürülebilmektedir.³²

b.b. Resim ve Ses

Bireylerin diğerlerinden ayırt edilmesini sağlayan fotoğraf, resim, heykel, hologram gibi manevi bütünlüğe ilişkin kişilik değerleri arasında sayılmaktadır. Bireylerin rızası olmadan fotoğrafının çekilmesi veya yayınlaması yasaklanmış olup aksi bir durumun varlığında kişilik hakkına tecavüz edilmesi anlamına gelecektir. Benzer şekilde kişiye ait ses, toplumda ayırt edilmesini sağlayan simgeler arasında yer almaktadır.³³ Bireylere ait resim ve ses, kişilik değerleri kapsamında olup, ayrıca kişisel veri olarak değerlendirilmektedir. Kişiye ait ses kaydı da, ilgilinin rızası dışında kaydedilmesi, paylaşılması kişinin özel yaşamına veya şerefine, onuruna saldırı kapsamında değerlendirilmektedir.³⁴ Günümüzde dijital platformun yaygınlaşması ve kişilik değerlerinin tehlikeye açık konuma düşmesi nedeniyle kişisel verilerin hukuki açıdan korunması gerekliliği daha fazla önem kazanmıştır.³⁵

b.c. İsim

İsim, bireylerin diğerlerinden ayrılmasını sağlayacak manevi bütünlüğe ilişkin kişilik değerlerindedir. Hukuki düzenlemelerde de koruma altına alınan isim hakkından

³⁰ Nihan ESENDAL, **Basın Yolu ile Kişilik Haklarının İhlali**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), s. 77.

³¹ KAYA, s. 36.

³² Kemal ATASOY, **“Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası”**, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, cilt:22, sayı:3, (2016), s. 276.

³³ ESENDAL, s. 85-86.

³⁴ DOĞAN (2020), s. 149.

³⁵ ATASOY (2020), s. 227.

gerçek kişilerin yanı sıra tüzel kişilerde faydalanabilmektedir. Ancak kişilik değerlerinde, gerçek kişiler ele alınmaktadır.³⁶

Bireylerin toplumda tanınmasını ve ayırt edilebilmesini sağlayan isim, aynı zamanda bir birliğe veya aileye bağlılığını gösteren arma, rozet, takma isimler de kişilik değerleri arasında yer almaktadır. Bu noktada bireyin rızası olmadan reklam amaçlı isminin kullanılması, kimliği belirlenebilir şekilde edebi eserlerde kullanılması isim hakkının ihlali anlamına gelecektir.³⁷ Kişinin ismine yönelik yapılan bir saldırı, kişilik değerlerinin zarar uğramasına neden olabilmektedir. Kişisel veri açısından bireyin ismi, yaygın kullanıma sahip olması durumunda belirlenebilir olması için yeterli olmayacaktır. Ancak kişi, nadir kullanılan isme sahipse, belirlenebilir olması için yeterli sayılacaktır. Her iki durumda da gerçek kişiyi belirleyebilme özelliğinden dolayı isim, kişisel veri niteliğinde sahiptir.³⁸

b.d. Özgürlükler

Kişilik hakkının konusunu oluşturan değerlerden bir diğeri ise; sahip olunan özgürlüklerdir. Ulusal ve uluslararası alanda koruma altına alınan özgürlüklerin temelinde insan olma unsuru bulunmaktadır. Kişinin insan olmasından kaynaklı sahip olduğu özgürlükler genel anlamda temel hak ve hürriyetler olarak adlandırılmaktadır. Kişinin sahip olduğu bu özgürlükler hukuki yollarla koruma altına alınsa da, gerekli hallerde hukuka uygun olarak kısıtlanması da mümkündür.³⁹

c. İktisadi Bütünlüğe İlişkin Değerler

Bireylerin iktisadi bütünlüğüne ilişkin kişilik değerleri, ekonomik yönden özgür olmayı ve harekete geçmeyi ifade etmektedir. Ekonomik anlamda özgür olmak, ekonomik hayata serbestçe katılabilmeyi ve bu alanda saygınlık kazanmayı sağlamaktadır. İktisadi bütünlüğe yönelik saldırılar, kişilik değerleri ve kişisel verilerinin ihlale uğramasına neden olabilir. Örnekle bireyin ticari sırları nedeniyle, şeref

³⁶ KAYA, s. 36.

³⁷ ESENDAL, s. 90.

³⁸ BASKIN, s. 81.

³⁹ Mine KAYA, “*Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması*”, Ankara Barosu Dergisi, Arşiv, sayı:4, (2010), s. 291.

ve haysiyetine yönelik asılsız suçlamalar, ekonomik hayatını zedeleyerek, iktisadi bütünlüğünü riske atmaktadır.⁴⁰

1.2. Kişisel Veri

Kişisel veri, veya İngilizce karşılığı olarak “*personal data*” kavramı, ulusal ve uluslararası alanda ortak bir tanıma varılarak; doğrudan veya dolaylı olarak gerçek bir kişiyle ilişkilendirilerek, belirlenebilir kılacak her türlü bilgi olarak kabul edilmiştir.⁴¹ Kişisel verinin temel tanımı ise; kişinin herhangi bir yaşamıyla ilgili bilgileri kapsamaktadır.⁴²

Kişisel veri kavramı Türkiye’de ilk olarak; Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Verilerin Korunması Alanında Çıkarılan Yönetmelik’te bireylerin doğrudan veya dolaylı olarak tanımlanmasını sağlayacak gerçek veya tüzel kişilere ait herhangi bir bilgi olarak tanımlanmıştır.⁴³ Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunması Hakkında Yönetmelik ise; kişisel veri tanımını daha kısa ve öz biçimde, belirli veya belirlenebilir tüzel veya gerçek kişi olarak kişisel veriyi tanımlamıştır.⁴⁴

Yapılan tanımlamalarda yalnızca gerçek kişi değil, tüzel kişilerinde bu kapsamda değerlendirildiği anlaşılrsa da, günümüzde yürürlükte olan KVKK’de, yalnızca gerçek kişiler ele alınmıştır. Kanun’un 3. maddesinde gerçek kişinin kimliğini belirli veya belirlenebilir kılan her türlü bilgi, kişisel veri olarak tanımlanmıştır. Bu bilgiler arasında kişinin IP adresi, cinsel yaşamı, ırkı, kökeni, adresi, ses, görüntü veya adresi, kan hısımlığı olan akrabaları gibi, kişiyi belirlenebilir kılan tüm bilgiler kişisel veri kapsamını dâhilindedir.⁴⁵

KVKK’de yapılan kişisel veri kavramı tanımı, Türkiye’nin onaylayarak 1 Eylül 2016 tarihinde yürürlüğe koyduğu 108 No’lu Avrupa Konseyi Sözleşmesi, Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Bu Tür Verilerin Serbest Dolaşımına Dair Bireylerin Korunması

⁴⁰ AKGÜL, s. 67-68.

⁴¹ Alaattin BÜK, **Bilişim Alanında Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı (Seçkin Yayıncılık, 2018), s. 33.

⁴² Ahmet CERAN, **Türkiye’de ve AB’de Kişisel Verilerin Korunması**, (İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, Dünya Yayıncılık, 2015), s. 13.

⁴³ Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Verilerin Korunması Alanında Çıkarılan Yönetmelik 3. madde.

⁴⁴ Çiğdem AYÖZGER ÖNGÜN, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 2. Baskı (Ankara: Beta Yayıncılık, 2019), s. 6.

⁴⁵ KAYA (2015), s. 53.

Hakkındaki 95/46/EC sayılı AB ve Avrupa Konseyi Yönergesi, 2016/679 sayılı GVKT çerçevesinde kişisel veri kavramı tanımlarına paralellik göstermektedir.⁴⁶

1.3. Kişisel Veri Kavramı Unsurları

1.3.1. Bilgi

Kişisel veri kavramının bilgi unsurundan önce veriyi tanımlamak daha doğru olacaktır. Veri; bir amaca yönelik kaydedilen, ancak tek başına anlamsız ve kullanımı mümkün olmayan işaret, harf, sayı gibi sembollerden oluşmaktadır. Hava koşullarına ait veriler, finansal değerler, kişisel veriler, rakamlar kullanılarak kaydedilmesidir. Bilgi ise; verilerin bir araya getirilerek belirli analizlerden geçirilmesi suretiyle anlamlı bir çıktı oluşturulmasıdır. Örnekle, kişiye ait verilerin bir araya getirilerek o kişinin kim olduğunun saptanması gibi amaca ve kullanıma uygun veriler topluluğu olarak tanımlamak mümkün olacaktır.⁴⁷ Veri, henüz işlenmemiş olan küçük bilgi parçası olarak adlandırılırken, bilgi; henüz veri halindeyken anlamsız ve kullanılmayacak biçimdedir. Ayrıca bir bilginin kişisel veri olarak adlandırılmasında birinci unsur bilgi kavramıdır. Doktrinde; veri, bilgi, enformasyon kelimeleri birbiri yerine kullanılsa da tartışmalı bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramların birbiri yerine kullanımını hata olarak düşünen yazarlar; bilgi, enformasyon ve veri arasındaki farkın birikim ve algılama yoluyla dönüşüme dayalı bir bağlantı olduğunu savunmaktadır. Bilgi işleme sürecinin ana unsuru olan veriyi; farklı semboller, işaretler, rakamlarla ifade edilen ham, işlenmeye hazır, işlenmemiş gerçekler olarak tanımlayan yazalar bulunmaktadır.⁴⁸

Enformasyon kelimesi TDK'ye göre; danışma, tanıtma, haberleşme olarak tanımlanmıştır. Tanımlamalardan yola çıkarak bilginin bir üst aşamayı ifade ettiği savunulmakla birlikte enformasyon gibi bilginin de tek bir tanıma varmanın mümkün olmadığı düşünülmektedir. Enformasyondan bahsedebilmek için, bu sürece insan katılımı zorunlu tutulmaktadır. Tanımlamalarda ortak bir sonuca varılamaması

⁴⁶ Melike KÖSE AYSUN, **Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m. 135)**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), s. 25.

⁴⁷ Mustafa TURAN, **Ceza Almadan Tedbir Al Kişisel Veriler Bilgi Güvenliği İlkeleri İle Nasıl Korunur? KVKK İşletmenizin Kanuna Uyumlu Olması İçin Ne Yapmalısınız?**, 1. Baskı (İstanbul: CİNİUS Yayınları, 2019), s. 23-25.

⁴⁸ Şeriban İpek AŞIKOĞLU, **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**, 1. Baskı (İstanbul: On İki Levha Yayınları, 2018), s. 7.

nedeniyle bilgi ve veri kavramları yasal düzenlemeler dışında birbiri yerine kullanılması sorun teşkil etmeyeceği için yazımızda kullanılmıştır.⁴⁹

KVKK 3. maddesinde bilgi; kişilere ait fotoğraf, kimlik, adı, soyadı, sağlık verilerini, kan hısımlığı olan akrabalarını, çalıştığı iş yeri, üye olduğu dernek veya vakıf gibi konuları kapsamaktadır. Görüldüğü üzere kişiye ait bilgi yalnızca kimlik bilgisinden ibaret olmayıp, yaşamın her alanına nüfus eden bir kavramdır. Kişiyi; doğrudan veya dolaylı olarak tanımlayabilecek, ayırt edilebilir olmasını sağlayacak tüm veriler bilgi olarak adlandırılmaktadır.⁵⁰

Kişiye ait herhangi bir bilginin doğru veya yanlış olması, kişisel veri olarak değerlendirilmesine engel değildir. Bilginin, şekil bakımından yazılı olma şartı aranmamaktadır. İnternette veya sosyal medya hesaplarında paylaşılan olan bilgi, kişisel veri kapsamında değerlendirilir. Tanımda açıklandığı üzere kişisel olan, kişiyi belirlenebilir kılan her türlü bilgi, paylaşıldığı ortama, doğru veya yanlışlığına bakılmaksızın kişisel veriler, bilgi olarak tanımlanmaktadır.⁵¹

Bilginin kişisel veri kapsamında değerlendirilebilmesi için kişiye ait bilgilerin doğruluğunun önemi olmadığı, KVKK tanımından yola çıkarak her türlü bilginin geniş bir alanı kapsadığı görülmektedir. Buna istinaden kişiye ait sosyal, ekonomik durumu hakkında bilgiler, kimlik bilgileri, fiziksel görünümüne ait bilgiler, üye olduğu dernek ve vakıflar, eğitim durumu gibi tüm bilgiler bu kapsamda değerlendirilecektir.⁵² Kişisel veri unsurlarında birbiri yerine kullanılan bilgi ve veri kavramları yanı sıra veri güvenliği kavramını da açıklamak yerinde olacaktır. Veri güvenliği, KVKK 12. maddesine göre, söz konusu verilerin Kanun hükümlerine aykırı olarak erişimini ve kaydedilmesini önlemek, muhafaza edilmesini sağlamaktır. Bu noktada veri güvenliğinin sağlanması için veri sorumlularına bazı yükümlülükler getirilmiştir.⁵³

⁴⁹ Elif KÜZECİ, **Kişisel Verilerin Korunması**, 3. Baskı (Ankara: Turhan Kitabevi, 2019), s. 12.

⁵⁰ Murat ALTINDERE, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku ve Uygulanması**, 1. Baskı (Adalet Yayınevi, 2020), s. 31.

⁵¹ Süleyman YILMAZ & G. Filiz ÇAVUŞOĞLU, **Kişisel Verileri Koruma Hukuku**, 1. Baskı (Ankara: Yetkin Yayıncılık, 2020), s. 37-38.

⁵² Sabire Sanem YILMAZ, **Tıp Alanında Kişisel Verilerin Korunması**, 4. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 52.

⁵³ Ali Fuat ÖZBAKIR, **Sosyal Medyada ve İnternette Hukuki Sorumluluk**, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), s. 198-199.

1.3.2. Belirli veya Belirlenebilir Bir Kişi

Kişi, bilgi kavramıyla ilişkilendirildiğinde; her bilgi kişisel veri olmadığı için bilginin kişisel veri kapsamına dâhil edilebilmesi için, öncelikle gerçek kişilere ait olması gerekmektedir. Belirli veya belirlenebilir olma; bireyi toplumun diğer üyeleri arasında ayırt edilebilir olmasıdır.⁵⁴ Bir verinin kişisel veri olarak adlandırılması için öncelikle mevcut bir verinin olması, bu verinin kişiyle ilişkilendirilmesi ve kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılması gerekir.⁵⁵ Örnekle, kişinin nadir kullanılan bir ismi taşıyor olması, araç plakası, kimlik numarası gibi bilgiler sahibinin belirlenebilmesini mümkün kılacağı için, kişisel veri kapsamında değerlendirilecektir. Ancak yaygın bir ismin kullanılıyor olması halinde, yalnızca isim yoluyla belirlenebilir olma unsuru sağlanamadığından, kişisel veri olarak değerlendirilmesinde yetersiz kalacaktır.⁵⁶ KVKK'de yapılan tanıma göre, tüzel kişiliğe ait verilerin herhangi bir kişiyi belirlenebilir kılması halinde koruma altına alınmaktadır. Söz konusu korunan menfaat; tüzel kişi değil, belirli veya belirlenebilir gerçek kişidir.⁵⁷

1.3.3. Bilginin Kişiyeye Ait Olması

KVKK kapsamında, öncelikle elde edilen ve kişiyle ilişkilendirilen bilginin, gerçek kişiye ait olması gerekir. Tüzel kişilerin kişisel verileri, diğer özel hükümlerle korunmaktadır. Bilginin, gerçek kişiyi belirleme yönteminde herhangi bir ayırım gözetilmemiştir.⁵⁸ Bilginin kişiye ait olması unsurunu açıklamada örnek olarak; çok sık kullanılan bir isme sahip birinin sadece ismi o kişiyi belirlemede yetersiz kalırken, kişiye ait başka bir bilgiyle birleştirilmesi durumunda kişiyi belirlenebilir kılmaktadır.⁵⁹ Benzer şekilde, doktorun tedavi esnasında hastasının ailesine ait öğrendiği bilgilerde kişisel veri niteliğindedir. Buradaki ayırım, bilginin hastaya ait olmasa dahi, hak ve menfaatlerini etkilemesi kriteri devreye girecektir. Görüldüğü üzere bilginin doğrudan

⁵⁴ KÖSE AYSUN, s. 33.

⁵⁵ Muhammet Sefa MUTLU, **Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması**, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), s. 31-32.

⁵⁶ YILMAZ & ÇAVUŞOĞLU, s. 40.

⁵⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "İlgili Kişi Kimdir?", <https://kvkk.gov.tr/Icerik/2034/Ilgili-Kisi-Kimdir> (Erişim Tarihi:10/04/2021).

⁵⁸ MUTLU, s. 32-33.

⁵⁹ Berrak YILMAZ, **Türk Anayasa Mahkemesi Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, (Y. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE, 2019), s. 15

kişileri tanımlaması değil, dolaylı olarak belirlenebilir kılması, menfaatlerinin korunması için kişisel veri olarak değerlendirilecektir.⁶⁰

1.4. Kişisel Veri Türleri

Kişisel veriler dâhil oldukları konular bakımından; özel, özel olmayan ve anonim nitelikte kişisel veriler olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır. Kişisel verilerin gruplandırılmasında; kapsamı, verilere ulaşımında, kullanımında, işlenebilmesi, paylaşılması veya doğurduğu sonuçları bakımından farklılık göstermektedir⁶¹

1.4.1. Özel Nitelikli Kişisel Veriler

Bir verinin, özel nitelikte sayılabilmesi için, öncelikle kişisel veri kapsamına dâhil olması gerekmektedir. Ayrıca sözü edilen kişisel verinin, açığa çıkarılması halinde bireylerin tehlikeye düşmesine, toplumdan dışlanmasına, maddi veya manevi zarara uğramasına, genel anlamda ayrımcılığa maruz kalmasına yol açabilecek nitelikte olması gerekir.⁶²

Ulusal ve uluslararası alanda bazı verilerin özel olup olmadığı konusunda ayrıma gidilerek, özel sayılan verilerin korunması ve işlenmesi bir takım şartlara bağlanmıştır.⁶³ Özel nitelikteki kişisel veriler, 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi giriş bölümü, 33. maddesinde; veri sahibinin açık rıza göstermemesi halinde temel özgürlükleri veya özel hayatı ihlal edecek nitelikte olan verilerin işlenmemesi gerektiği belirtilmiştir. Benzer şekilde 8. maddenin 1. bendine göre; üye devletlerin sağlık veya cinsel yaşamı ilgilendiren verilerin işlenmesini, sendika üyeliklerini, siyasi görüşleri, ırk veya etnik kökene dayalı açıklamalar kişisel veri kapsamında değerlendirilmiş olup, üye devletlerin bu verilerin işlenmesini yasaklaması gerektiği düzenlenmiştir. GVKT 10. maddesi özel nitelikte verileri; siyasi düşünce, inanç, ten rengi, ırkı, sendika üyeliği gibi, genetik ve biyometrik verileri ortaya

⁶⁰ Sabire Sanem YILMAZ, **Tıp Alanında Kişisel Verilerin Korunması**, 5. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 58.

⁶¹ BÜK, s. 37.

⁶² Dilek CİVELEK YÜKSEL, **Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi** (Uzmanlık Tezi, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, Ankara: 2011), s. 21.

⁶³ AKGÜL, s. 20.

çıkacak veriler olarak tanımlamıştır.⁶⁴ KVKK 6. maddesine göre; bireylerin inançları, cinsel yaşamı, sağlık bilgileri, hakkında verilen ceza mahkûmiyeti ve güvenlik tedbirleri, siyasi düşüncesi, giyimi, genetik ve biyometrik verileri, üye olduğu kurum ve kuruluşlar özel veri kategorisinde değerlendirilmiştir.

Özel nitelikteki kişisel verilerin KVKK'ye göre sınırlı olarak ele alınmasını eleştiren yazarlar bulunmaktadır. Özel nitelikteki verilerin sınırlı olmadığını kabul ederek bağlamsal ve amaçsal olarak iki farklı yaklaşım geliştirilmiştir. Bağlamsal yaklaşıma göre; yalnızca sınırlı sayıdaki kişisel veriler özel nitelikli olarak kabul edilmemektedir. Bunun nedeni; kişisel verilerin işleyen kişiler veya koşullar nedeniyle özel nitelikli veriye dönüşebileceği düşünülmektedir. Söz konusu herhangi bir kişisel verinin işleme koşullarını, veri sahibinin menfaatlerini veya karşılaşılabilecek riskleri değerlendirerek o verinin ne ölçüde özel veya özel olmadığına karar verilmesi gerektiği savunulmaktadır. Amaçsal yaklaşıma göre; herhangi bir kişisel verinin işleme amacına, özel niteliğe sahip bir verinin kasıtlı olarak açıklanmış olup olmadığını bakılması gerektiği savunulur. Ancak bu görüş eleştirilmekte ve pratikte özel veri tespitinin nasıl yapılacağı belirlenmediği için askıda kalmıştır.⁶⁵

Özel nitelikli verilerin sınırlı olmasına karşı yapılan diğer bir eleştiri ise; bir verinin niteliğini, veri sorumlusu veya veri işleyen kişilerin menfaatlerinin, verilerin toplanma amacı ve ilgilileri etkileyebilecek olası sonuçların değerlendirilmesi gerektiği savunulmaktadır.⁶⁶

Kişisel verilerde özel ayırımına gitmek ve bu verilerin diğerlerine oranla daha fazla koruma altına alınması yanlış anlaşılmalara sebep olabilmektedir. Söz konusu ayırımında bazı yazarlar; hassas nitelikte olmayan verilerin korunmadığı anlamına gelebileceğini savunmaktadır. Ancak kişisel verilerin korunmasındaki temel amaç işlenmesi durumunda ilgilinin karşılaşılabilecek avantajlar veya dezavantajlara bakılmalı, arasındaki denge korunması gerekmektedir.⁶⁷

Kişisel verilerin küçük ve önemli bir kısmını oluşturan özel niteliğe sahip veriler, kişilerin ırkı, siyasi düşüncesi gibi bilgilerin açıklandığında bireyleri daha fazla ayrımcılığa maruz kalmasına veya ötekileştirilmesine neden olmaktadır. Uluslararası

⁶⁴ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 19-20.

⁶⁵ AKGÜL, s. 20-21.

⁶⁶ İslam Safa KAYA & Yüksel TOLUN, *Uygulayıcılar İçin Türkiye'de ve Avrupa'da Kişisel Verilerin İşlenmesi KVKK-GDPR Karşılaştırması*, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), s. 71.

⁶⁷ İbrahim KORKMAZ, *Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması*, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), s. 48.

hukuki düzenlemelerde de bu tür veriler özel nitelikli veri kategorisinde yer almaktadır. Özel verilerin iç hukukta güvence sağlanmadığı sürece otomatik işleme tabi tutulamayacağı belirtilmiştir. Kişisel verilerin korunmasında esas alınan hukuki değer, kişilik değerleridir. Bu nedenle kişisel verilerin korunması, kişilik haklarının korunmasına da hizmet edecektir.⁶⁸

Ayrıca kişisel verilerden farklı olarak özel verilerin paylaşılmasını, ilgililerin açık rızasına bağlı kılınmıştır. Ancak bu şart, tüm sebepler için değil, Kanun'un öngördüğü hallerde, cinsel hayat ve sağlık dışında ilgilinin açık rızası aranmadan işlenebilmektedir.⁶⁹ Özel nitelikte verilerin işlenebilme şartları, ikinci bölümde detaylı olarak ele alınmıştır.

1.4.2. Özel Nitelikte Olmayan Kişisel Veriler

Kişisel veri; elde edilen bilgilerin kişiyi doğrudan veya dolaylı olarak belirlenebilir kılan tüm bilgiler olarak tanımlanmıştır. Kişisel verilerin özel nitelikte değerlendirilmeyen kısmı, özel nitelikte olmayan kişisel veri olarak değerlendirilmektedir. Kişinin adı, telefon numarası, ikametgâh adresi, çalıştığı kurum gibi veriler özel nitelikte olmayan kişisel verilerdir. Diğer bir farklılık ise hukuki düzenlemelerde görülmektedir. Özel nitelikli veriler KVKK'de özel hükümlere göre düzenlenirken, özel nitelikte olmayan kişisel veriler genel hukuka uygunluk nedenleri arasında işlenebilecektir.⁷⁰

1.4.3. Anonim Nitelikli Kişisel Veriler

Kişisel verilerin son türü; anonim niteliğe sahip kişisel verilerdir. Kişisel veri tanımında kimliği belirli veya belirlenebilir olma şartı aranmaktaydı. Ancak anonim nitelikli kişisel verilerde bu şart aranmamaktadır. Herhangi bir kişisel verinin anonim olarak adlandırılabilmesi için farklı yollar bulunmaktadır. İlk olarak mevcut bilgilerden yola çıkılarak belirli bir kişiye ulaşılamaması gerekir. İstatistik sonuçlar, kimliği belirsiz anket sonuçları, herhangi kitlesel bilgi yığını özelliği taşıyan veri türleri, herhangi bir

⁶⁸ Şeyma SERT, **Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), s. 39.

⁶⁹ YILMAZ & ÇAVUŞOĞLU, s. 43.

⁷⁰ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 34.

kişiyile ilişkilendirilemediği için anonim nitelikli veri olarak tanımlanmaktadır. Anonim veriler kapsamında değerlendirilen diğer bir durum ise ölüm halidir.⁷¹

2001 yılında kabul edilen 4721 sayılı TMK'nin 28. maddesine göre kişilik; tam ve sağ doğum ile başlamakta, ölümle sona ermektedir. Kişiliğin olmadığı bir durumda verilerinin korunması KVKK'ye göre değil, TMK hükümlerince korunmaktadır. Ölümle birlikte artık kişinin psikolojik, sosyal, siyasi veya ekonomik alanda kişisel verileri nedeniyle tehlikeye düşme ihtimali bulunmadığı için, verilerinin saklanma gereksinimi de ortadan kalkmış olur. KVKK hükümlerine göre ölümlerin korumaya alındığı tek konu, yaşam süreci boyunca verilerinin işlendiği, paylaşıldığı kişi, kurum ve kuruluşlara yönelik koruma önlemi almaktır. Aksi takdirde kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde elde edilmesi, paylaşılması durumunda cezai yaptırımlar uygulanmaktadır.⁷²

1.5. Kişisel Verilerin Korunma Gereksinimi

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte kişisel verilere erişim çok daha kolay hale gelmiştir. Siyasi düşünceler, dini inançlar, gezilen yerler gibi her konuda yaşamın parçası olan davranışlar farkında olmadan gözetlenmekte ve kaydedilmektedir.⁷³ Verilerin korunması ihtiyacı temelinde; elde edilen verilerin değil bu verilerin ilişkili olduğu kişileri koruma amacı bulunmaktadır. Verilerin işlenmesi, yeni bir durum olmamakla birlikte günümüzde kişisel verilerin korunmasına duyulan gereksinimin iki yönü bulunmaktadır. Öncelikle akıllı telefonların yaygınlaşmasıyla birlikte konum verileri, nabız ölçümü gibi anlık ve sürekli olarak kullanıcıların bilgisi dışında otomatik yollarla kayıt altına alınmaktadır. Diğer yönü ise yine teknoloji kaynaklı, bireyler hakkında verilerin tüzel kişilikler tarafından da erişilebilir olmasıdır. Bu nedenle verilerin korunmasına yönelik belirlenen hükümler kişilikler arasında da uygulama alanı bulmuştur.⁷⁴

Kamu ve özel sektör kuruluşları tarafından verilere ulaşımın kolay olması, bireyler açısından bazı sorunlara yol açmaktadır. Pek çok kişi ticari sırları, özel yaşamı, ismi, fotoğrafları gibi kişisel verileri nedeniyle maddi ve manevi zarara uğramaktadır. Bunun nedeni ise, günümüz bilgi çağının, toplum gözetimini serbest bırakmasıdır.

⁷¹ BÜK, s. 40-41.

⁷² BÜK, s. 41.

⁷³ KORKMAZ (2017), s. 58.

⁷⁴ MUTLU, s. 58-59.

Bireyin günlük yaşamının çoğu parçası kayıt altına alınmakta veya gözetlenmektedir.⁷⁵ Ancak zamanla kendisini gözetlenme durumunda hisseden birey, davranışlarında özgür olmayacaktır. Özgür olmayan birey, kendisiyle ilgili bilgileri yönetme hakkı olmadığı için zamanla güvensizleşerek, dışarıdan kontrol edilebilir hale gelecektir.⁷⁶ Bu durum kişinin en başta insan haklarını ihlal ederek kendisini geliştirme, geleceğini belirleme hakkını da elinden almaktadır. Bireylerin özgür hareket edebilmesi, toplumdan dışlanmaması, herhangi bir zarara uğramaması ve haklarını etkin kullanabilmesi için kişisel verilerin korunması gerektiği anlaşılmıştır.⁷⁷

1.6. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı

Tarihsel süreçte temel hak ve özgürlükler kapsamında değerlendirilen kişisel verilerin korunması hakkı, öğretilerde hangi haklar çerçevesinde değerlendirilmesi ve korunması gerektiği hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Ancak en yaygın olan görüş; kişisel verilerin korunması hakkının insan hakları temeline dayanarak, bu haklar çerçevesinde özel hayatın gizliliği kapsamında korunması gerektiğidir.⁷⁸ Kişisel verilerin korunması hakkı bireylere; sahip olunan diğer haklar gibi kullanma yetkisi ve korunmasını isteme hakkı tanımaktadır.⁷⁹

Türkiye’de kişisel verilerin korunması hakkı 2010 yılında, 1982 Anayasasının 20. maddesinde yapılan değişiklikle; herkesin kişisel verilerinin korunmasını talep etme hakkının bulunduğunu, kişisel verileri hakkında bilgi alabilme, erişme, düzeltilmesini veya silinmesini talep etme, verilerinin bilgisi dâhilinde kullanıp kullanılmadığı hakkında bilgi alması sağlanmıştır. Ayrıca kişisel verilerin işlenmesi; Kanun hükümlerine veya kişinin açık rızasına bağlı kılınmıştır.

Kişisel verilerin korunması hakkı, demokratik toplumlarda kişinin verileri hakkında hür iradesiyle hareket edebilmesini ve buna uygun davranış sergilemesini koruma altına almaktadır. Bireyin kişisel verileri üzerinde mutlak hâkimiyeti bulunmadığında, bu veriler hakkında özgürce ve doğru kararlar vermesi mümkün

⁷⁵ AKGÜL, s. 34

⁷⁶ KORKMAZ, s. 58

⁷⁷ AKGÜL, s. 30.

⁷⁸ Sinem UYARER GÖÇMEN, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019), s. 23.

⁷⁹ Murat Volkan DÜLGER, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**, 1. Baskı (İstanbul: Hukuk Akademisi Yayıncılık, 2019), s. 43.

olmayacaktır. Kişisel verilerin korunması hakkı, bu noktada ilgilileri koruma altına almaktadır.⁸⁰

1.7. Kişisel Verilerin Korunması Hakkının Hukuki Niteliği

Kişisel verilerin korunması hakkının temelinde ortak görüş, insan haklarına dayanmasıdır. Ancak konu ve tanımı bakımından kapsamlı olduğundan pek çok hakla ilişkilendirilebilmektedir. En başta özel hayatın gizliliği hakkını, ifade özgürlüğü, insan onuru, din ve inanç özgürlüğü, haberleşmenin gizliliği gibi haklarla, bunun yanı sıra Ticaret Hukuku, Medeni Hukuk, İdare Hukuku, Ceza Hukuku ve Anayasa Hukukuyla iç içe bulunmaktadır.⁸¹

Kişisel verilerin korunmasında ileri sürülen görüşler, hukuki niteliğiyle ilişkilendirilmektedir. Hakkın hangi kapsama girdiği, koruma rejiminin belirlenmesi açısından önem arz etmektedir.⁸²

1.7.1. Ekonomik Hak Olarak Kişisel Verilerin Korunması

Ekonomik hak yaklaşımı, kişisel verileri yeni bir değer olarak atfetmektedir. Kişisel verilerin korunması hakkını insan hakkı temelinden uzaklaştırarak ekonomik analiz yoluyla bireyin mülkiyeti olarak kabul etmektedir. Söz konusu bu mülkiyetten ekonomik anlamda faydalanılmasını ilke edinmiştir. Benzer olarak bu görüş, Amerikan hukuk siteminde de görülmektedir.⁸³

1.7.1.1. Mülkiyet Hakkı Görüşü

Kişisel verilere yönelik farklı yaklaşımların oluşma sebebi ABD ve Avrupa'nın bilgi temelindeki farklılıklar olduğu düşünülmektedir. Bunun nedeni; ABD'de bilgi ekonomisi hâkim olması nedeniyle, kişisel verilerin korunması hususunda sektörel

⁸⁰ KORKMAZ (2017), s. 76.

⁸¹ DÜLGER, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (2019), s. 44.

⁸² Furkan Güven TAŞTAN, *Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 2. Baskı (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), s. 4.

⁸³ Sinem GÖÇMEN UYARER, *Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması*, 1. Baskı (Seçkin Yayıncılık, 2019), s. 23.

çözümler kullanılmaktadır. Avrupa'da ise bilgi toplumunun hâkim olması, katı ve kapsayıcı düzenlemeler yapılmasıdır.⁸⁴

Bireylere ait bilgilerin mülkiyet türü olduğunu savunan bu görüş, temelde özel hayatın gizliliğini koruma amacıyla ortaya atılmıştır. İlgilinin malvarlığı olarak görülen verileri eşya hukukunda yer alan şey kapsamında değerlendirilmektedir.⁸⁵ Bu nedenle, bireyin sahip oldukları üzerinde kullanma ve tasarrufta bulunma yetkilerini hâkim kılmaktadır. Mülkiyet hakkı görüşüne göre kişisel veriyi eşya, veri sahibini ise malik olarak nitelendirmektedir. Diğer bir ifadeyle malik; mülkiyetini (verisini) herhangi bir bedel karşılığında özel kuruluşlara veya karşılıksız biçimde üçüncü şahıslara devredebilmektedir.⁸⁶ Diğer yandan veri sahibinin mülkiyetinde olan verileri üzerinde denetim hakkı ve kullanım koşullarını belirleme yetkisine sahip olacaktır. Kişisel verilerini kendi isteğiyle bir bedel karşılığında satmaları, veri pazarı açısından adaletli olarak gerçekleşeceği savunulmaktadır. Bedel karşılığı satılan kişisel veriler, şirketler açısından maliyetli olması nedeniyle, veri sorumluları hangi verileri toplayacakları ve işleyecekleri konusunda daha titiz davranacaklardır. Kişisel verilerin mülkiyet hakkı çerçevesinde değerlendirilmesinin diğer bir olumlu yanı ise; verilerini paylaşmak istemeyen kişilerin mülkü olan verilerine yönelik herhangi bir ihlalin olması durumunda zararın tazmin edilmesini isteme hakkı tanınmasıdır.⁸⁷

Ancak kişisel verilerin mülkiyet esasına göre yorumlanması pek çok yazar tarafından eleştirilmektedir. Eleştirilerin ortak noktası kişisel verinin mülkiyet hakkı uzantısı olarak görülmesidir. Mülkiyeti bir bedel karşılığında satan veya karşılıksız olarak devralan kişi, mülk üzerinde istediği tasarrufta bulunabilecektir. Bu noktada kişisel verilerin devredilmesi veya satılması kişiyi tehlikeye sokacaktır. Verileri alan kişi, sahibinin rızası olmadan kişisel verileri paylaşılabilir, üzerinde söz hakkı olabilecektir. Kişisel veri hakkını devreden kişinin ise hiçbir şekilde söz hakkı bulunmayacaktır. Bu durum bireyler açısından olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.⁸⁸

Mülkiyet hakkı yaklaşımına karşı çıkılmasının diğer nedeni insanların kişisel verilerinden taviz vererek metalaşma yoluna gitmesidir. Ticari açıdan ise kişisel verilerin mülk gibi alınıp satılması etik alanının dışında kalmaktadır. Kişisel verilerin

⁸⁴ KORKMAZ (2017), s. 77.

⁸⁵ BASKIN, s. 48.

⁸⁶ TAŞTAN, s. 55.

⁸⁷ KÖSE AYSUN, s. 38.

⁸⁸ KORKMAZ (2017), s. 78.

korunmasındaki amaç; bireyin sosyal, psikolojik açıdan korunması, yayılımını veya ihlallerini önlemektir.⁸⁹ Bu açıdan mülkiyet fikrine dayalı yaklaşımla kişisel verilerin korunması arasında kan uyuşmazlığı olacaktır. Mülkiyet hakkı insanlığın temelinde kısıtlı kaynakların paylaşılması veya sahiplenilmesinden meydana gelmiştir. Kişisel veri konusunda böyle bir kısıtlılık durumu söz konusu değildir. Her insanın kendisine ait kişisel verileri bulunduğundan, her açıdan mülkiyet hakkı teorisi olumsuz sonuçlar doğuracağı düşünülmektedir.⁹⁰

1.7.1.2. Fikri Mülkiyet Hakkı Görüşü

Fikri mülkiyet hakkı görüşüne göre, kişisel verilerin fikri mülkiyet hukukundaki uygulamalarla benzerliğinin bulunduğu savunulmaktadır. Fikri mülkiyet hakkında olduğu gibi kişisel veri sahibinin de manevi hakları olduğu, telif hakkına benzer şekilde korunmasını talep etme yetkisine sahip olacağı ileri sürülmüştür. Bu yaklaşımdaki temel amaç; kişisel verinin korunmasının yanı sıra, yayılımını kontrol altına almaktır.⁹¹

Fikri mülkiyet hakkı yaklaşımı temelinde; eser sahibi eserini halka açma, üzerinde değişiklikler yapma, saklama gibi yetkileri bulunduğu gibi kişisel veri sahibinin de verilerini kimlerle paylaşacağını belirleme değiştirme yetkisi olduğu savunulmaktadır. Benzer şekilde eser sahibinde olduğu gibi kişisel veri sahibi de verilerinin üçüncü kişi veya kurumlara paylaşılan bilgileri üzerinde doğrulanmasını isteme hakkına sahiptir.⁹² Eser, patent veya markanın telif hakkı gibi; kişisel verilerinde tarafların aydınlatılması yoluyla özel bir akit oluşturulması öngörülmektedir.⁹³ Ancak, telif ve benzeri yollarla kişisel verilerin korunabileceği savunulan bu görüşte, fikri mülkiyet haklarının ortaya çıkışında zekâ ve emeğin bulunması nedeniyle kişisel verilerin bu yaklaşıma göre korunmasının uygun olmadığı savunulmuştur.⁹⁴

Fikri mülkiyet hakkı yaklaşımına gelen diğer bir eleştiri ise bu yaklaşım temelinde mülkiyete dayalı, genel anlamda ekonomik alanda faaliyet göstermesi, kişiye ait verilerin fikir ürünü olarak nitelendirilemeyeceği düşünülmektedir.⁹⁵ Bu eleştiriyi

⁸⁹ TAŞTAN, s. 57.

⁹⁰ SERT, s. 51.

⁹¹ SERT, s. 51.

⁹² KORKMAZ, s. 80.

⁹³ GÖÇMEN UYARER (2019), s. 28.

⁹⁴ KÖSE AYSUN, s. 39.

⁹⁵ KÜZECİ (2019), s. 63.

destekleyen diğerk bir durum; kişisel verilerin korunamaması halinde kişinin toplumdan dışlanması, etiketlenmesi, mesleğinden atılması gibi sonuçlar doğururken, fikri mülkiyet hakkının korunamaması durumunda yalnızca emeğin karşılıksız kalması gibi maddi sonuçlar doğurmaktadır.⁹⁶ Genel anlamda, kişisel verilerin ekonomik hak yaklaşımına göre korunmasının ve kullanılmasının yetersiz ve uygun olmadığı görülmektedir.

1.7.2. İnsan Hakkı Yaklaşımı

Başta Avrupa olmak üzere pek çok ülkede kişisel verilerin korunmasının bir insan hakkı olduğu düşüncesi hâkimdir. Günümüzde kişisel verilerin ekonomi alanında olumlu getirileri olsa dahi, ekonomik hak yaklaşımı olarak değerlendirilmesinin gereksiz olduğunu düşünen yazarlar bulunmaktadır. Bu yazarlara göre kişilerin ekonomik çıkarlarının yanı sıra bu hakların korunması gerektiği savunulmaktadır. Kişisel verilerin bir insan hakkı olduğu görüşünde ise özel yaşamın gizliliği, insan onuru, düşünce özgürlüğü, unutulma hakkı, bilgi edinme gibi temel haklarla ilişkilendirilmektedir. Kişisel verilerin korunması pek çok insan hakkıyla ilişkilendirilmektedir.⁹⁷

İnsanın insan olmasından kaynaklanan ve doğuştan kazandığı hakları insan hakkı olarak tanımlanmaktadır. Kişinin mensup olduğu dini, vatandaşı olduğu devleti, düşüncesi, etnik kökeni veya ten rengi gibi hiçbir ayırım gözetilmeksizin sahip olduğu haklardır.⁹⁸

1.7.2.1. İnsan Onuru

İnsan onuru hakkı, diğerk bir ifadeyle insanın değerini korumayı ilke edinen haklardır. İnsanın değeri, onu diğerk canlılardan ayıran ve önem kazandıran, farklı nitelikleri olduğunu vurgulayan bir kavramdır. Hukuki açıdan insan değeri yerine insan onuru kavramı kullanılmakta, insanı onurlu (haysiyetli) bir varlık olarak tanımlamaktadır. Kant'a göre bu değer; maddi, manevi veya fiziksel farklılıklara rağmen eşit şekilde dağıtılmıştır.⁹⁹ Nipperdey ise, insan onurunu; hukuk idesinin merkezinde yer

⁹⁶ KORKMAZ, s. 80-81.

⁹⁷ DÜLGER, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (2019), s. 45-46.

⁹⁸ KALABALIK, s. 27.

⁹⁹ Oktay UYGUN, *Devlet Teorisi*, 3. Baskı (İstanbul: On iki Levha Yayınları, 2017), s. 481-482.

alan en yüksek değer olarak açıklamıştır. İnsanın, hukuk düzeni içerisinde yalnızca kendisinin egemen olacağı, dış müdahalelerden uzak, özgürlük alanının sağlandığı en st ide olarak görmektedir. zgrlk alanı sağlanmadığı takdirde en yüksek ide olarak insan onurunun gerçekleşmeyeceğini düşünmektedir.¹⁰⁰

İnsan onuru ile temel haklar arasında sıkı bir bağlantı bulunmakta ve kaynağı olarak görülmektedir. Bu nedenle insanların onurlarına uygun yaşam sürmesini sağlamak için devletler, ulusal ve uluslararası düzenlemelere gidilerek güvence altına almıştır.¹⁰¹

İnsan onuru kavramı ilk olarak Uluslararası alışma rgt'nde görülmüştür. Ancak insan onuru kavramı 1948 yılında İnsan Hakları Evrensel Bildirgesinde ve BM Kurucu Sözleşmesi giriş kısımlarında yer verilerek görünürlüğü sağlanmıştır.¹⁰² Bildirgede, herkesin kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı olduğunu, hiç kimseye aşağılayıcı muamele uygulanamayacağı, bireylerin ekonomik, toplumsal ve kültürel haklarının kullanımında insan onurunun ve kişiliğin zgr gelişimi bakımından vazgeçilmez olduğu yer almaktadır.¹⁰³

İnsan onuruyla ilişkilendirilen diğer bir belge ise Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'dir. Sözleşmede yaşam hakkının yasayla korunacağı, özgürlük hakkının bulunduğu, işkence, insanlık dışı ve aşağılayıcı muameleye veya cezaya tabi tutulamayacağı, özel ve aile yaşamına saygı hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir.¹⁰⁴

İnsan onurunun korunması bakımından gerekli ulusal ve uluslararası düzenlemeler bulunmaktadır. İnsan onurunun korunması ve saygı gösterilmesi aracılığıyla kişisel verilerin korunması hakkı da güvenceye alınmıştır. İnsan onuru, kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde toplanmasını, kişinin manevi ve psikolojik açıdan sıkıntı yaşamasını, meydana gelebilecek ihlalleri önlemektedir. Kişinin rızası dışında elde edilen kişisel veriler, ilgililerin geleceğini tayin etme hakkını ihlal edecek, aynı zamanda insan olmasından kaynaklanan temel haklarının da zedelenmesi sonucunu

¹⁰⁰ İlyas DOğAN, "*Alman ğretisinde İnsan Onuru ve Güncel Sorunlar Hakkında Kısa Bir Giriş*", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:13, sayı:2, (2005), s. 55.

¹⁰¹ Turgay CİN, *İnsan Hakları ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi*, 2. Baskı (İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 2019), s. 52.

¹⁰² Elif ÇELİK, "*İnsan Hakları Hukukunda İnsan Onurunun Yeri ve Rolü*", Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:9, sayı:2, (2019), s. 291.

¹⁰³ 10/12/1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.

¹⁰⁴ 03/09/1953 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi.

doğuracaktır. Bu bakımdan kişisel verilerin korunması, hak öznesi insanın değerlerini korumada en önemli yapı taşı olarak karşımıza çıkmaktadır.¹⁰⁵

1.7.2.2. Özel Hayatın Gizliliği

Özel hayat; kişinin bireysel yaşamına üçüncü şahısların dâhil olamayacağı şekilde düzenlenmesini ve yaşamasını ifade etmektedir. Özel hayatın gizliliği hakkının uzantısı olarak özel hayata saygı gösterilmesi hakkı da bulunmaktadır. Hukuki olarak üçüncü şahıslara, kişinin özel yaşamına müdahale etmemesi konusunda hukuki yükümlülük getirilmiştir.¹⁰⁶

Özel hayatın gizliliği ilk olarak 1890'lı yıllarda yalnız bırakılma hakkı olarak tanımlanmıştır.¹⁰⁷ Tanıma ekleme yapılarak; bireylerin kendisine ait bilgiler üzerinde kimlerle ve nasıl paylaşılacağı hakkında karar verme hakkı olarak güncellenmiştir. Ayrıca kişinin özel yaşamını yönetme yetkisine sahip olduğu vurgulanmıştır.¹⁰⁸

Özel hayatın gizliliği kavramına ilişkin çeşitli yaklaşımlar bulunmaktadır. Bu yaklaşımlar; tek başına olabilme hakkı, kişisel bilgileri kontrol edebilme hakkı, mahremiyet alanı yaklaşımı, bireysel özerklik ve kişi hakkında bilgilere sınırlı ulaşım olarak ayrılmaktadır.¹⁰⁹

Kişisel verilerin hukuki niteliğini insan hakkı olduğu temeline dayandıran yaklaşıma göre; özel hayatın gizliliği kavramı, üç alan teorisine göre incelenmektedir. Teoriye göre bireylerin yaşam alanları; ortak, özel ve gizli olarak üçe ayrılmaktadır. Ortak yaşam alanı; serbestlik ve uygulamada sakınca olmayan, özel yaşam; kişinin kendi rızasıyla yakın çevresiyle paylaşımında bulunduğu, gizli alan ise; kişinin yalnızca kendine sakladıkları, rızası olmadan paylaşılmaması gereken, mahrem alanı olarak tanımlanmaktadır.¹¹⁰

¹⁰⁵ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 40.

¹⁰⁶ Mustafa ERDOĞAN, **İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku**, 3. Baskı (Ankara: Orion Kitabevi, 2012), s. 193.

¹⁰⁷ Türkay HENKOĞLU, **Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2015), s. 31.

¹⁰⁸ Sabire Sanem YILMAZ, **Tıp Alanında Kişisel Verilerin Açıklanması Suçu**, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), s. 38.

¹⁰⁹ Saadet YÜKSEL, **Özel Yaşamın Bir Parçası Olarak Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Gizliliğine Önleyici Denetimle Müdahale**, 1. Baskı (İstanbul: Beta Basım Yayın, 2012), s. 9-27.

¹¹⁰ YILMAZ (2019), s. 40-41.

Özel yaşamın gizliliği, temel bir hak olduğundan kişisel verilerin korunması gerekliliği, demokratik rejime sahip devletlerin benimsediği bir konudur. Bireyin bağımsız olarak yaşaması ve kişiliğini oluşturması bakımından özel yaşamına ve kişisel bilgilerinin korunmasına, gizli kalmasına ihtiyaç duymaktadır.¹¹¹

Kişisel verilerin korunması bakımından en çok ilişkilendirilen konu özel hayatın gizliliği hakkıdır. Özel hayat kapsamına giren konulardan olan kişisel veriler; gerek üçüncü kişiler gerekse devlet tarafından rızası dışında toplanması ve işlenmesini engelleyerek, bireylerin haklarını korumaktadır.¹¹²

1.7.2.3. Unutulma Hakkı

Kişisel verilerin korunmasında insan hakları temellendirmesine dayalı bu görüşün diğer bir alt başlığı unutulma hakkıdır. Unutulma hakkının temelleri teknoloji çağının öncesine dayanmaktadır. Bilgilerin sonsuz varlığından yola çıkarak kişilere verebileceği zararlardan koruma amacı taşımaktadır.¹¹³

Teknolojinin gelişmesiyle oluşan dijital platformlarda her türlü kişisel veri kolaylıkla kaydedilebilir ve paylaşılabilir hale gelmiştir. Günümüzde kişinin özel yaşamına ilişkin verilerin korunması, rızası dışında erişiminin engellenmesi, temel insan haklarının korunması amacıyla geliştirilmiştir.¹¹⁴ Unutulma hakkı, kişisel veri sahiplerinin internet tarayıcı sonuçlarında çıkan verilerin kendi isimleriyle bağlantılı olmamasını isteme yetkisi tanımaktadır. Veri sahipleri, kendisiyle ilgili bilgilerin internet ortamında geçmişte gereksiz veya yetersiz yayımlanması üzerine, bu bilgilerin kendisiyle olan bağlantısının kesilmesini istemektedir.¹¹⁵ İnternet ortamı, kişisel verileri ve ilgililerin bireysel özerkliğini tehlikeye sokmaktadır. Unutulma hakkı da bireylerin bilgilerini kontrol edebilmesini ve özel hayatlarının korunmasında rol oynamaktadır.¹¹⁶ Diğer yandan kişisel verilerle unutulma hakkının ortak paydası, bireylerin kişiliklerini

¹¹¹ Yusuf Ziya POLATER, *Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması*, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2010), s. 5.

¹¹² Güçlü AKYÜREK, *Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu*, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011), s. 48.

¹¹³ Eren SÖZÜER, *Unutulma Hakkı İnsan Hakları Hukuku Perspektifinden Bir İnceleme*, 1. Baskı (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), s. 16.

¹¹⁴ Hasan ELMALICA, *"Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı"*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (2016), cilt:65, sayı:4, s. 1610-1611.

¹¹⁵ Can YAVUZ, *İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı*, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016), s. 43.

¹¹⁶ SÖZÜER, s. 64.

özgürce geliştirebilmeleri, verileri hakkında tasarrufta bulunabilmeleri, onurlu ve güvenli bir yaşam sürdürmelerini amaç edinmeleridir. Unutulma hakkı, bireylere geçmişteki bilgilerinin silinmesini ve hayatlarında yeni bir sayfa açabilme imkânı tanımaktadır. Bu noktada, unutulma hakkı, ilgililerin kişisel verilerini yönetebilme hakkı tanımaktadır.¹¹⁷

1.7.2.4. Bilgi Edinme Hakkı

Tarihsel gelişim sıralamasına göre bilgi edinme hakkı üçüncü kuşak insan hakları kategorisinde değerlendirilse de birinci kuşak haklarıyla da ilişki içerisindedir. Üçüncü kuşak haklar genel anlamda dayanışma hakları olarak adlandırılmakta ve yeni, henüz oluşumunu tamamlamamış haklar olarak karşımıza çıkmaktadır.¹¹⁸

Bilgi edinme hakkı, gerekli düzenlemelerde kişinin kendisiyle ilgili talep ettiği bilgi ve belgeleri karşılıklılık ilkesine uygun olarak alma veya inceleme hakkı olarak tanımlanmaktadır.¹¹⁹ İnsanın sahip olduğu doğal ve temel haklardan olan bilgi edinme hakkı esas olarak kamu otoritesinin şeffaflığını, kişinin kendisi hakkında yapılan eylem ve işlemlerinden haberdar olmasını sağlamaktadır.¹²⁰

Verilere ulaşma talebi bakımında zamanla kamusal hak kapsamına giren bilgi edinme hakkının amacı, idarenin alacağı kararlarda hukuka uygunluk şartı aracılığıyla kişinin bilgilenmesini ve denetlemesini sağlamaktadır. Bilgi edinme hakkı ve özgürlüğü vatandaşı devlete karşı devleti de memura karşı koruma sağlamaktadır.¹²¹

Bilgi edinme hakkı bireylere, devletin kendileriyle ilgili işlediği veriler üzerinde değiştirebilme, sildirme hakkı tanımaktadır. Yanlış veya eksik işlenen veriler, bireylere yaşamının her alanında sorun oluşturabilecektir. Bilgi edinme hakkı da kişinin bu verilere ulaşabilmesini ve düzeltebilmesini sağlamaktadır. Bireyler, haklarında eksik

¹¹⁷ Yeşim ÇELİK, “*Özel Hayatın Gizliliğinin Yansıması Olarak Kişisel Verilerin Korunması Ve Bu Bağlamda Unutulma Hakkı*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sayı:32, (2017), s. 400-401.

¹¹⁸ Can AZER, **Bilgi Edinme Hakkı**, 1. Baskı (Ankara: Yetkin Yayınları, 2010), s. 75-76.

¹¹⁹ Harun TEPE & GÜZEL Cemal & BAŞER Murat & KAZANKAYA Coşkun, **İnsan Hakları**, 1. Baskı (Ankara Jandarma Okulları Komutanlığı Jandarma Basımevi, Yayın no:3, 2015), s. 68

¹²⁰ Gürsel ÖZKAN, **Demokratik Yönetimin Birinci Adımı Bilgi Edinme Hakkı**, Türkiye KAMU-SEN, (Ankara, 2004), s. 41.

¹²¹ Yüksel HIZ & Zekeriya YILMAZ, **Açıklamalı-Notlu-Gerekçeli Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004), s. 46.

veya yanlış işlem yapılması halinde özgürlüklerini ve güvenliklerini sağlanma aracı olarak bilgi edinme hakkını kullanmaktadır.¹²²

1.7.2.5. İfade Özgürlüğü

İfade özgürlüğü; diğer bir adıyla düşünceyi açıklama özgürlüğü olarak adlandırılmaktadır. İnsanın serbest olarak bilgi ve düşüncelere ulaşabilmesi, sahip olduğu düşünceler nedeniyle kınanmaması, farklı yollarla açıklayabilmesini, savunabilmesini ve başkalarına aktarabilmesini ifade etmektedir.¹²³ İnsanın düşünebilen bir varlık olmasından yola çıkarak kişinin herhangi bir konuda diğer insanların özgürlük alanını işgal etmeksizin duygu ve düşüncelerini farklı yollarla açıklaması olarak tanımlanmaktadır.¹²⁴

İfade özgürlüğünün ilk çıkış noktası reform hareketleri olmuştur. İfade özgürlüğüyle ilgili ulusal düzenlemeler 18. yüzyıla yakın tarihlerde yapıldığı görülmektedir. Ancak insan haklarına verilen önemin artmasıyla 20. yüzyılda uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınmıştır.¹²⁵

İfade özgürlüğü, temel insan haklarından olup, inancı, herhangi bir düşünceyi, tutumu, eleştiri veya duyguları barışçıl yollarla dışa vurulmasının serbest olması olarak tanımlanır. Dışa vurum; sözlü, yazılı veya farklı şekillerle gerçekleştirilmektedir.¹²⁶ İfade özgürlüğü bu tanımdan yola çıkarak; kişisel görünüm tercihi, yürüyüş ve toplantı yapma özgürlüklerini de kapsamaktadır.¹²⁷ Ancak kişiliğin geliştirilmesi konusunda bazı sınırlamalar getirilebilmektedir. Örnekle; magazin basınları tanınmış kişiler hakkında okuyucu kitlesine hitap etme amacıyla özel yaşamlarına ilişkin bilgileri ve fotoğrafları kayıt altına alarak veya paylaşabilmektedir. Ancak bu noktada ifade ve basın özgürlüğü, yalnızca tanınmış kişilerin isteğine bağlı olarak gerçekleşmesi doğru olacaktır. Göz önünde olmak istemeyen bireylerin bilgilerinin paylaşılması,

¹²² Ayhan DÖNER, *Şeffaf Devlette Bilgi Edinme Hakkı ve Sınırları*, 1. Baskı (İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2020), s. 101.

¹²³ KÜZECİ (2020), s. 94.

¹²⁴ Hasan DURAN, *“İfade Özgürlüğü ve Türkiye”*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Arşiv, cilt:14, sayı:1, (2006), s. 60.

¹²⁵ DOĞAN (2014), s. 490-491.

¹²⁶ KALABALIK, s. 504.

¹²⁷ ERDOĞAN, s. 214-215.

etiketlenmesi veya haklarında yanlış bilgilerin ifade edilmesi kişilik haklarında ihlallere neden olacaktır.¹²⁸

1.7.3. Bağımsız Hak Yaklaşımı

Kişisel verilerin hukuki niteliğinin belirlenmesi, hangi alanda koruma sağlanacağı veya ne şekilde düzenleneceği bakımından önem taşımaktadır. Kişisel verilerin korunması konusunda ekonomik hak yaklaşımında mülkiyet hakkı veya fikri mülkiyet hakkı görüşü yaklaşımını, insan hakkı olduğu varsayılarak ilgili hakların değerlendirmesi yapılmıştır.

Kişisel verilerin bağımsız bir hak olduğunu savunan yazarlar da bulunmaktadır. Özel hayatın gizliliği hakkıyla doğrudan, diğer haklarla da dolaylı olarak ilişkili olmasının yanı sıra bağımsız olduğu savunulmaktadır. Bu yaklaşıma göre kişisel verilerin korunması hakkının bağımsız bir hak olarak değerlendirilmesi, hakkın korunması için konuya özel hukuki düzenlemeler yapılması, koruma aracı olarak bağımsız bir idari yapının kurulması gerekmektedir. Benzer şekilde verilerin işlenebilmesi, paylaşılması konusunda da ayrı bir rejim getirilmesi savunulmaktadır.¹²⁹

1.8. Kişisel Verilerin Korunması Hakkı Konusunda Yapılan Hukuki Düzenlemeler

1960'lı yıllarda teknolojinin gelişmesi, kişilere ait bilgilerin depolanması, kolayca erişimi ve aktarılmasını beraberinde getirmiştir. Bu kolaylık, kişilerin özel yaşamlarını koruma ihtiyacını doğurmuştur. Genel olarak kişisel verilerin mahrem alanı çerçevesinde değerlendirilmesi ve yasal korumanın gerekliliği konusu 1970'li yıllarda tartışılmaya başlanmıştır.¹³⁰

¹²⁸ KÜZECİ (2020), s. 95-96.

¹²⁹ Sinan Sami AKKURT, “*Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış*”, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, cilt:1, sayı:1, (2020), s. 27.

¹³⁰ Yasime HOŞNUT, “*Uluslararası Düzenlemelerde ve Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması*”, *Hakemli, Akademik, E-Dergi, Yeni Medya*, sayı:6, (2019), s. 34.

1.8.1. Uluslararası Alanda Kişisel Verilerin Korunması

Uluslararası düzenlemelerin ortaya çıkışında devletlerin ulusal düzenlemeleri etkili olmuştur. Uluslararası alanda yapılan hukuki düzenlemelerin fitilini ateşleyen ilk gelişme 1973 yılında İsveç'te Veri Koruma Kanunu olmuştur.¹³¹ İsveç'te meydana gelen bu gelişmeyle, 1960'lı yılların sonunda, Almanya'nın Hessen eyaletinde, Hessen Planı doğrultusunda veri bankası kurulmuştur. Verilerin bu bankada depolanması, özel hayatın gizliliği konusunda tehdit olarak algılanması nedeniyle, koruma amacıyla hukuki düzenlemelere ihtiyaç duyulmuştur.¹³² Eyalette başlayan bu düzenleme 1977 yılında Federal Almanya Veri Koruma Yasası'nın kabulü ile tüm ülkede yaygın hale getirilmiştir.¹³³

Fransa ise, kişisel verilerin korunması konusunda öncü ülkelerden biri olarak görülmektedir. 1978 yılında çıkarılan Kanunla Fransız Ulusal Veri Koruma Komisyonu kurulmuştur. Komisyon'a, kişisel verilerin ihlal edilmesi durumunda kademeli olarak idari para cezası uygulama yetkisi verilmiştir.¹³⁴ Devletlerin ulusal alanda kişisel verileri korumaya yönelik yaptıkları düzenlemeler, uluslararası alana yayılarak etkin koruma hedeflenmiş ve küresel boyuta taşınmıştır.

1.8.1.1. OECD (İktisadi İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı)

OECD, 1961 yılında kurumuş, demokrasi, insan hakları ve yurttaş özgürlüklerine bağlılık ilkelerini benimsemiştir. Ekonomik genişleme politikalarının canlandırılması, işsizliğin ortadan kaldırılması, gelişmekte olan ülkelerde yaşam koşullarının iyileştirilmesi, sosyo-ekonomik eşgüdümlü gelişmenin desteklenmesi gibi amaçlara hizmet etmektedir.¹³⁵

Kişisel verilerin korunmasıyla ilgili uluslararası alanda ilk düzenleme OECD tarafından yapılmış olsa da, BM'nin 1976'da hazırlanan ve 1990'da yayınlanan 45/95 sayılı Bilgisayara Geçirilmiş Kişisel Veri Dosyalarına İlişkin Rehber İlkeleri'nin etkisi

¹³¹ Oğulcan ÖZKAN, **Kişisel Verilerin Korunması**, (Y. Yüksek Lisans Tezi Ankara Üniversitesi SBE, 2020), s. 42.

¹³² YILMAZ (2019), s. 120.

¹³³ KÜZECİ (2020) s. 118.

¹³⁴ YILMAZ & ÇAVUŞOĞLU, s. 190.

¹³⁵ Habertürk, "Bakan Albayrak: OECD'de birinciyiz OECD nedir? OECD açılımı nedir? İşte OECD üye ülkeleri", <https://www.haberturk.com/oecd-nedir-oecd-acilimi-nedir-iste-oecd-uye-ulkelei-2833918-ekonomi> (Erişim Tarihi: 10/02/2021).

bulunmaktadır.¹³⁶ Ancak kişisel verilerin korunması amacıyla önceden hazırlıklara başlayan BM olsa da kronolojik olarak ilk düzenleme OECD tarafından gerçekleştirilmiştir.¹³⁷

OECD'nin kişisel veri konusuna eğilimi 1970'li yıllarda başlamıştır. Kişisel verilerin devletlerarasında değişimini sağlamak için 1978 yılında kendi bünyesinde grup kurarak bu alanda tedbirlerin alınmasını hedeflemiştir. Zamanla veri bankalarının bilgi transferi konusunda kolaylık sağlamanın yanı sıra özel yaşamın risk altında olduğu anlaşılmıştır. Milletler arası iş birliğini ve teknik gelişmeleri sağlama amacıyla, 23 Eylül 1980 tarihinde Mahremiyetin Korunması ve Kişisel Verilerin Sınır Ötesi Akışına İlişkin Rehber İlkeleri kabul edilmiştir.¹³⁸ İlkelerin içeriğinde; genel hükümler, ulusal uygulamaya yönelik temel ilkeler, hesap verebilirliğin uygulanması, uluslararası alanda uygulamaya ilişkin temel ilkelerden oluşmaktadır.¹³⁹

Kabul edilen ilkeler;

- Verilerin toplanmasının sınırlı olması
- Veri kalitesi
- Sınırlı kullanım
- Veri güvenliği
- Amacın belirli olması gerekliliği
- Açıklık
- Bireyin katılımı
- Hesap verme zorunluluğu

olmak üzere temel başlıklar olarak düzenlenmiştir. Kişisel verilerin kötüye kullanımı, hukuka aykırı olarak erişimi veya yanlış kaydedilmesi gibi durumların önüne geçilmesi amaçlanmıştır.¹⁴⁰ Ancak kayıt altına alınan verilerin artması ve kişisel verilerin daha fazla tehlike altında olması nedeniyle, 2007 yılında OECD, temel ilkelerde yeniliğe

¹³⁶ Berna AKÇALI GÜR, “*Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması*”, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, cilt 25, sayı 2, (2019), s. 853.

¹³⁷ Sinem Göçmen UYARER, **6698 Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, (Y. Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi SBE, 2019), s. 24.

¹³⁸ Hayrunnisa ÖZDEMİR, **Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009), s. 19.

¹³⁹ Cemal BAŞAR, **Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı (İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2020), s. 227.

¹⁴⁰ DÜLGER (2018), s. 83.

gitmiştir. Uluslararası aktarımı yapılan veriler için ülkeler arası iş birliğini sağlamaya yönelik devletlerin ulusal hukuki düzenlemelerinde yenilikler yapılması konusunda tavsiyede bulunmuştur. Ancak genel anlamda OECD ilkeleri tavsiye niteliğinde olduğu için bağlayıcı değildir.¹⁴¹

OECD, teknolojik gelişmeler ışığında haberleşme alanında da kişisel verilerin güvenliğini sağlamak için uzmanlar grubu kurulmuştur. Kişisel verilerin, özel yaşamın, korunması OECD bünyesinde güvence altına alınmıştır.¹⁴² 2010 ve 2011 yılı dönemi içerisinde, değişime ihtiyaç duyularak uzmanlar grubu tarafından ilkelerde güncelleme yoluna gidilmiştir. 2013 yılında tamamlanan güncellemeyle birlikte; kişisel veri ihlali durumunda bildirim yükümlülüğü, ilgiliden rıza alınması, veri sorumlusu ve verileri kontrol eden kurumların, verilerin sınır akışı konusunda sorumlu tutulacağı gibi eklemeler yapılmıştır. Güncellenmiş olmasına rağmen bağlayıcılık özelliği bulunmasa da OECD, kişisel verilerin korunması alanında yapılacak hukuki düzenlemelere temel oluşturduğu görülmektedir.¹⁴³

1.8.1.2. Birleşmiş Milletler

İkinci Dünya Savaşı sırasında can kayıplarının ve insan onuruyla bağdaşmayan olayların yaşanması nedeniyle, insan haklarını korumak, kazanan devletler tarafından benzer olayların yaşanmasını önleme amacıyla 1945 yılında BM kurulmuştur.¹⁴⁴ Kuruluş amacı; devletlerarası ilişkileri iyileştirmek, insan haklarının gelişimini ve kalkınmayı sağlamaktır. Aynı yıl içerisinde yürürlüğe giren BM Şartı 1. maddesi insan hak ve temel özgürlüklerinin geliştirilmesi, örgüt amaçları arasında sayılarak bu alanda düzenlediği bildireler, sözleşmeler ve rehberler, denetim yollarından oluşan kapsamlı ve devamlı kendini geliştiren bir yapı olmuştur.¹⁴⁵

BM, kişisel verilerin korunması konusunu özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında değerlendirmiştir. Bu bağlamda ilk düzenleme 1948 yılında kabul edilen

¹⁴¹ Atıla, ERKAL, “*Avrupa Genel Veri Koruma Düzenlemesi Bağlamında Memurların Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı*”, Anayasa Yargısı, cilt: 37, sayı: 2, (2020), s. 212-213.

¹⁴² ÖZDEMİR, s. 20.

¹⁴³ GÖÇMEN UYARER (2019), s. 45

¹⁴⁴ Tacettin ÇALIK, “*Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmeleri Kapsamında İnsan Haklarının Korunması*”, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:24, sayı:1, (2016), s. 73.

¹⁴⁵ Ahmet ULUTAŞ, *Birleşmiş Milletlerde İnsan Hakları Mekanizmaları ve Bireysel Başvuru Yolları*, 1. Baskı (Adalet Yayınevi, 2019), s. 27-28.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde görülmektedir.¹⁴⁶ Beyannamenin 12. maddesinde, keyfi olarak bireylerin özel yaşamına, konutuna, ailesine veya haberleşmesine, isim ve haysiyetine kimsenin saldırıda bulunamayacağı ifade edilmiştir. Ayrıca herkesin bu tür saldırılardan yasa aracılığıyla korunma hakkı bulunmaktadır.¹⁴⁷

Benzer bir düzenleme, Bireysel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi 17. maddesinde görülmektedir. Bu düzenlemenin önemli yanı; BM İnsan Hakları Komitesinin özel hayatın gizliliğini içeren 17. madde kapsamında 16. Genel Yorumu ile açıklık getirilmiştir.¹⁴⁸ Genel yorumda ilk kez kişisel verilerin kaydedilmesi veya saklanması hukuki düzenlemeye tabi tutulması gerektiğini, yine özel hayatın gizliliği hakkının etkin korunmasının sağlanabilmesi için bireyler hakkında kaydedilen bilgilerin hangi amaçla saklandığını öğrenme, yanlış verilerle ilgili düzeltilmesini isteme hakkı bulunduğu düzenlenmiştir.¹⁴⁹

BM Genel Kurulu'nun 1966 yılında kabul ettiği ve 1976'da yürürlüğe koyduğu Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi 17. maddesinde; kimsenin ailesine, özel yaşamına, haberleşmesine keyfi veya yasa dışı olarak müdahale edilemeyeceği ve bu gibi durumlarda herkesin yasalar tarafından korunma hakkı olduğu belirtilmiştir.¹⁵⁰

BM'nin genel anlamda kişisel verileri özel hayatın korunması hakkı kapsamında değerlendirdiği ve sözleşmelerde benzer düzenlemelerin yapıldığı görülmektedir. Ancak 1990 yılına gelindiğinde, kişisel verilerin korunması konusunda BM Genel Kurulu, Bilgisayara Geçirilmiş Kişisel Veri Dosyalarının Düzenlenmesi Rehber İlkeler kılavuzunu kabul etmiştir. Kılavuz, tavsiye niteliğine sahip olsa da belirli ilkeleri temel almıştır.¹⁵¹ Bilgisayara kaydedilen kişisel verilerin korunmasına yönelik devletlerin iç hukukunda uygulaması gereken temel ilkelere yer verilmiştir.¹⁵² Bu ilkeler; yasallık ve dürüstlük, doğruluk, amaç belirleme, ilgililerin erişebilmesi, ayrımcılık gözetmeme, istisna yapma gücü, güvenlik, denetim ve yaptırımlar, sınır ötesi veri akışı, uygulama alanı olarak sayılmaktadır.¹⁵³ Rehber İlkeler, kamu ve özel kuruluşlara yönelik

¹⁴⁶ DÜLGER (2018), s. 84.

¹⁴⁷ 10/12/1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.

¹⁴⁸ KÜZECİ (2020), s. 134.

¹⁴⁹ BM Komitesi 16. Genel Yorumu.

¹⁵⁰ 23/03/1976 tarihli Medeni ve Siyasal Haklar Sözleşmesi

¹⁵¹ Berat DUMAN, **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması** (Y. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi SBE, 2020), s. 20.

¹⁵² BÜK, s. 69.

¹⁵³ 14/12/1990 tarihli BM Bilgisayara Geçirilmiş Kişisel Veri Dosyalarının Düzenlenmesi Rehber İlkeleri

düzenlemelerinde bulunduğu, kişisel verilerin korunması amacıyla bağımsız bir organın kurulmasını öngören ilk uluslararası belge niteliği taşımaktadır.¹⁵⁴

BM, kişisel verilerin korunması konusunda 1990 yılında düzenlemiş olduğu bu ilkelerin temeli Avrupa Konseyi'nin 108 No'lu Kişisel Veri Sözleşmesi'ne ve OECD'nin tavsiye niteliği taşıyan rehber ilkelerine dayanmaktadır. 2013 yılında BM Genel Kurulu Dijital Yüzyılda Özel Hayatın Gizliliği hakkında vermiş olduğu kararla, kişilerin internet üzerinden gözetlenmesinin özel hayatın gizliliğinin tehlikeye sokabileceğini vurgulamıştır. Ancak genel anlamda bu düzenlemeler tavsiye niteliğinde olup taraf devletlerce bağlayıcılığı bulunmamaktadır.¹⁵⁵ Benzer olarak OECD Rehber İlkeleri de tavsiye niteliği taşımasına rağmen BM'nin Rehber İlkelerine oranla daha fazla etkili olmuştur.¹⁵⁶

1.8.1.3. Avrupa Konseyi

İkinci Dünya Savaşı sonrasında 1949 yılında Avrupa Konseyi Statüsü Antlaşması ile bölgesel olarak Avrupa Konseyi kurulmuştur. Konsey; *“üyeleri arasında, müşterek malları olan ülkü ve prensipleri korumak ve yaymak ve siyasi, iktisadi ilerlemelerini sağlamak maksadıyla daha sıkı bir birlik meydana getirmek...”* amacıyla oluşturulmuştur.¹⁵⁷

1949 yılında kurulan Avrupa Konseyi bir yıl sonra, hukuk devleti ilkesine dayanarak üye devletlerce bu ilkeyi sağlamak amacıyla üye devletler tarafından 1950 yılında Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi imzalanmıştır. 1953 yılında yürürlüğe giren Sözleşme'de yaşam, özel hayata saygı, özgürlük ve güvenlik, adil yargılanma, evlenme ve aile kurma, etkin başvuru hakları düzenlenmiştir. Diğer yandan, ifade, toplanma ve örgütlenme, din ve vicdan özgürlükleri yer almaktadır. Sözleşme'de yalnızca hak ve özgürlükler değil, yasaklarda bulunmaktadır. Zorla çalıştırma veya kölelik, geriye dönük suç oluşturma veya cezalandırma durumları da insan haklarının korunması amacıyla AİHM tarafından güvence altına alınmıştır.¹⁵⁸

¹⁵⁴ KORKMAZ, s. 160.

¹⁵⁵ ERKAL, s. 212.

¹⁵⁶ KORKMAZ, s. 160.

¹⁵⁷ 5456 sayılı Avrupa Konseyinin Kurulması Hakkında İmzalanmış Olan Statünün Onanmasına Dair Kanun 1. madde.

¹⁵⁸ Hüseyin BİLGİN, **İdari Yargı İçin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Uygulama Rehberi**, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017), s. 1.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi tarafından güvence altına alınan haklar arasında kişisel verilere yönelik doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Ancak kişisel veri kavramının, özel hayatın gizliliği hakkıyla yakın ilişki içerisinde olması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesi; "*herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmasına saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.*" ibaresi kişisel veri kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. Diğer yandan AİHM, kişisel verilerin korunmasına yönelik ilk ve en önemli adımı 6 Eylül 1978 tarihinde verdiği kararında, demokratik yapıya sahip devletlerde gözetlemelerin yalnızca olağanüstü hallerde yapılması, müdahalenin sınırlarının çizilmesi gerektiği ve elde edilen verilerin hukuki sınırlar çerçevesinde değerlendirilmesine karar vermiştir. Ayrıca kişisel verilerin kullanımını suiistimal edilmemesi açısından etkili denetim mekanizmalarının kurulması gerektiğini ifade etmiştir.¹⁵⁹

Kişisel verilerin korunmasında ilk olarak 1973 yılında Özel Sektördeki Faaliyet Gösteren Elektronik Veri Bankaları Karşısında Bireylerin Mahremiyetinin Korunması Üzerine Alınan İlke Kararı ve ardından 1974'te Kamu Sektöründeki Faaliyet Gösteren Elektronik Veri Bankaları Karşısında Bireylerin Mahremiyetinin Korunması Üzerine Alınan İlke Kararı yayınlanmıştır. Kabul edilen iki kararla birlikte özel ve kamu kuruluşları tarafından kişisel verilerin korunması amacıyla temel ilkeler belirlenmiştir.¹⁶⁰ Bu ilkeler, Avrupa Konseyi'ne üye olan devletlerde kişisel verilerin toplanması, veri kalitesinin sağlanması ve işlenmesinde veri sahiplerinin bilgi edinme hakkı kapsamında değerlendirilmesi gerektiği tavsiye edilmiştir. Bilgi edinme hakkı sayesinde, bireyin verilerini kontrol edebilme hakkının somutlaştırılması için ilk adım atılmıştır.¹⁶¹

1981 yılında Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi, Konsey tarafından imzaya açılmıştır. Sözleşme, 1 Ekim 1985 tarihinde yürürlüğe girerek 108 No'lu Sözleşme olarak da adlandırılmaktadır.¹⁶² Sözleşme'nin amacı; üye devletlerin gerçek kişiler üzerinde uyruk veya ikametgâh yeri gözetmeksizin kişisel verilerinin otomatik olarak işlem

¹⁵⁹ KÖSE AYSUN, s. 46-47.

¹⁶⁰ HOŞNUT, s. 37.

¹⁶¹ YÜKSEL CİVELEK, s. 63.

¹⁶² **Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslararası Ve Ulusal Düzenlemeler**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: 01/04/2018), s. 3.

yapılması durumunda özel hayata saygı hakkını güvence altına alınmasıdır.¹⁶³ Sözleşme hükümleri çerçeve niteliğe sahip olmasına rağmen, Avrupa Konseyi bünyesinde olmayan ülkelere de imzaya açılması ve güncelliğini koruması bakımından önem taşımaktadır.¹⁶⁴

Uluslararası alanda kişisel verilerin korunmasına yönelik ilk bağlayıcı niteliğe sahip olan 108 No'lu Sözleşme'dir. Sözleşme'nin 5. maddesine göre, hukuka ve dürüstlük kuralına uygun yollarla elde edilme, meşru amaçlar için işlenmesi ve kullanımı, verilerin doğruluğu ve gerektiğinde güncellenebilir olması, ilgili kişilerin kimliklerini belirlemeye, kaydedilme amaçlarını gerçekleştirmek için gerekli süreyi aşmayacak şekilde saklanması ilkeleri benimsenmiştir.¹⁶⁵ Sözleşme, özel nitelikli kişisel verilere yönelik 6. maddesi; üye devletlerin ulusal düzenlemelerinde gerekli güvenceler sağlanmadığı sürece dini, politik, cinsel, sağlık, ceza mahkûmiyeti hakkında ilgiliye ait verilerin otomatik işleme tabi tutulamayacaktır. Sözleşme'ye göre kişisel verilerin korunmasındaki istisna durumlar 9. maddede; devlet ve kamu güvenliği, ilgililerin korunması gibi hususlarda, özel hayata tecavüz suçu teşkil etmediği sürece istatistiksel veya bilimsel amaca yönelik kaydedilen verilerin Sözleşme hükümlerine aykırılık teşkil etmeyeceği de belirtilmiştir.¹⁶⁶

108 No'lu Sözleşme'nin olumlu yanlarının bulunmasına ve uluslararası alanda bağlayıcılığı olan ilk düzenleme olmasına rağmen bazı eleştirilere maruz kalmıştır. Eleştirilerin nedeni; Sözleşme'nin Avrupa Konseyi üyesi olan devletlerin mevzuatlarından faydalanılarak yapılması ve yenilikçi olmamasıdır. Ayrıca bu dönemde devletler ve ticari işletmeler tarafından pek çok veri bankası kurulmasıyla, özel yaşamın gizliliği hakkının korunmasında endişeler meydana gelmiştir. Bu nedenle yeni düzenlemelere gereksinim duyulmuştur.¹⁶⁷ Avrupa Konseyi, 108 No'lu Sözleşme'yi, gelişen teknolojik gelişmelere uyum sağlayacak şekilde kişisel verilerin etkin korunması amacıyla pek çok güncelleme kararı almıştır.¹⁶⁸

¹⁶³ Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi (108 No'lu Sözleşme), 1. madde.

¹⁶⁴ ALTINDERE, s. 21.

¹⁶⁵ Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi (108 No'lu Sözleşme), 5. madde.

¹⁶⁶ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 74-75.

¹⁶⁷ AKÇALI GÜR, s. 854-855.

¹⁶⁸ Güncellemeler; 1995 yılında Telekomünikasyon Ve Özellikle Telefon Hizmetlerinde Kişisel Verilerin Korunması, 1997'de Tıbbi Verilerin Korunması, 1999'da İnternet Üzerinde Gizliliğin Korunması, 2002'de Sigorta Amaçlı Toplanan Ve İşlenen Kişisel Verilerin Korunması, 2010'da Profil Bilgisi İçindeki Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Karşısında Korunması, 2012'de Arama Motorları İle İlgili İnsan

Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi, 128. oturumunda bilgi ve teknoloji kullanımını göz önünde bulundurarak, insan hak ve özgürlüklerinin, özel yaşamın kişisel veri işleme faaliyetinden kaynaklı ihlallerin arttığını, bu nedenle 108 No’lu Sözleşme’nin revize edilmesi gerektiğine karar vermiştir.¹⁶⁹ Böylelikle, 2001 yılında 108 No’lu Sözleşmeye ek, 181 No’lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesine Ek Denetleyici Makamlar ve Sınıraşan Veri Akışına İlişkin Protokol kabul edilmiştir. Sözleşme, imzalayan devletlere kişisel verilerin korunmasında mevcut uygulamalarından sorumlu olan ve bağımsız denetleyici bir kurumun oluşturulmasını öngörerek etkin veri güvenliğini sağlamayı amaçlamıştır.¹⁷⁰ Protokolde sözü geçen bağımsız denetim organlarına araştırma ve müdahalelerde bulunma yetkisi verilmiş, gelen şikâyetleri değerlendirmesi de beklenmiştir. Diğer bir husus, 108 No’lu Sözleşme’deki taraf olmayan devletlere kişisel verilerin aktarılması hakkındaki eksiklik giderilerek, veri aktarımının iki devlet arasında uyumlu koruma sağlanması durumunda gerçekleşebileceği düzenlenmiştir.¹⁷¹

1.8.1.4. Avrupa Birliği

Avrupa devletleri arasında iş birliğini sağlamak ve barışı sağlamak amacıyla 1965 yılında farklı toplulukların Birleşme Antlaşmasıyla tek çatı altında toplanmasıdır. İlk olarak Avrupa Toplulukları ismini almış, Maastricht Antlaşmasının 1993 yılında yürürlüğe girmesiyle Avrupa Birliği adını almıştır.¹⁷²

AB, kişisel verilerin korunması amacıyla düzenlemeler yapmasında; tarihteki otoriter rejimlerin verileri kötüye kullanması etkili olmuştur.¹⁷³ AB’ye üye devletlerarasında, özellikle ticari ilişkiler nedeniyle verilerin aktarımı zorunlu hale gelmiş ve yaygınlaşmıştır. Bu nedenle veri alışverişi sırasında meydana gelen engelleri kaldırmak, ülkelerin kişisel verilerin korunması konusunda farklı uygulamaları

Haklarının Korunması Ve Sosyal Ağ Hizmetleri İle İlgili İnsan Haklarının Korunması kararları alınmıştır.” Ayrıntı: kişisel verilerin korunması, muhafazası ve paylaşımı (studylibr.com), Adnan Coşkun DOĞAN, Kişisel Verilerin Korunması, Muhafazası ve Paylaşımı, Ankara: 2015, (Erişim Tarihi:20.04.2021), s. 9.

¹⁶⁹ Sinem GÖÇMEN UYARER, **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık 2020), s. 50.

¹⁷⁰ YÜKSEL CİVELEK, s. 66.

¹⁷¹ AKÇALI GÜR, s. 855.

¹⁷² AB’nin Tarihçesi, <https://www.avrupa.info.tr/tr/abnin-tarihcesi-82>, (Erişim Tarihi:17.02.2021).

¹⁷³ Önder KUTLU & Selçuk KAHRAMAN, **“Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi”**, Siyaset, Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, cilt:5, sayı:4, (2017), s. 52.

azaltmak, bireylerin kişisel verilerini koruma altına alabilme amacıyla hazırlıklara başlanmıştır. İlk olarak 1995 yılında 95/46/EC sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi kabul edilmiştir.¹⁷⁴

AB'nin yayınlamış olduğu 95/46/EC sayılı Direktif, doğrudan bağlayıcılık özelliği bulunmamakta, uyumlaştırma aracı olarak görülmektedir. Üye devletlere, Direktifi uygulamak için mevcut hukukunda değişiklikler yapması veya Direktife uygun olacak şekilde yeni veri koruma kanunu çıkarma görevi yüklemiştir.¹⁷⁵

95/46/EC sayılı Direktifte kişisel verilerin işlenmesinde;

- Veri sahibinin işleme faaliyetine rıza göstermesi,
- Veri işlemenin sözleşme ifası için gerekli olması,
- Veri sorumlusunun işleme faaliyetinde hukuki yükümlülüğünün bulunması,
- Kamu yararına dayalı olarak verilerin işlenmesi ve işlemeyen sorumlu Kurum veya üçüncü kişilere aktarılmış olması,
- Veri sahibinin temel hak ve özgürlüklerinin üstün gelmemesi şartıyla veri sorumlusu veya kurumların menfaatinin gerçekleştirilmesi için işlenmesi durumlarında hukuka uygunluk sebepleri olarak kabul edilmiştir. Ayrıca kişisel verilerin meşru amaca dayalı ve bu amaçlar için elde edilmesi, amaç ve işlemenin ilişkili olması, özel nitelikli verilerin işleme faaliyetinin sınırlandırılabilmesi gerekir.¹⁷⁶

Genel anlamda Direktif, önceki yıllarda yapılan düzenlemelere kavram açıklama ve ilkeler belirleme yönüyle benzerlik gösterse de en büyük farklılığı; uygulamanın etkinliğini sağlama amacıyla 29. madde de sözü geçen Çalışma Grubu kurulması olmuştur. Çalışma grubu, kişisel verilerin etkin korunabilmesi amacıyla üye devletlere ve AB Komisyonuna tavsiyelerde bulunabilecek ve üye devletler arasında güvencelerin, düzenlemelerin eşitliğini sağlamak için gözetleme yapmaktadır.¹⁷⁷ Direktif'e

¹⁷⁴ Fatma Nur YILDIRIM, *Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması* (Y. Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, 2019) s. 47.

¹⁷⁵ Nurullah TEKİN, “*Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Türkiye’deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi*”, *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, sayı:4, (2014), s. 226.

¹⁷⁶ Metin TURAN, *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2017), s. 42-43.

¹⁷⁷ Hüseyin Murat DEVELİOĞLU, *6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu İle Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku*, 1. Baskı (İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2017), s. 11.

tamamlayıcı olarak 1997 yılında 97/66/EC sayılı Telekomünikasyon Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Mahremiyetin Korunması Yönergesi kabul edilmiştir. Geçerlilik alanı, AB' ye üye devletlerle sınırlı olarak, telekomünikasyon alanında temel hak ve hürriyetlerin, özel hayatın gizliliği hakkının korunması amaçlanmıştır. Elektronik haberleşme araçları vasıtasıyla verilerin serbest dolaşımını sağlamak, aynı zamanda üye devletler arasında kişisel verilerin güvencesini aynı seviyeye getirilmesi hedeflemiştir.¹⁷⁸ 97/66/EC sayılı Yönerge, kişisel verilerin işlenmesinde güvenliğin sağlanması, iletişimin gizliliği, veri ihlali durumunda bildirim yükümlülüğü hakkında düzenlemeler getirmiştir. Ayrıca elektronik hizmet sağlayıcılarının asgari düzeyde sağlaması gereken konular; yalnızca yetkili kişilerin verilere erişebilmesi, hukuka aykırı işlenmesi, erişimi veya tahrip edilmesini önlenmesi ve bu alanda güvenliğin uygulanması olarak belirlenmiştir.¹⁷⁹

AB, 7 Aralık 2000 tarihinde üye devletlerde temel hakların bir arada toplanması amacıyla Avrupa İnsan Hakları Temel Şartı imzalanmıştır. Özgürlük, dayanışma, yurttaş hakları gibi başlıkları içermekte olup, kişisel verilerin korunması hakkını da temel bir hak olarak düzenlemiştir.¹⁸⁰ Temel şartın hazırlanmasındaki amaç, insan haklarını güvence altına almak ve etkin korumasını sağlamaktır. Kişisel verilerin korunması hakkını görünür kılması ve hukuki güvenliğini sağlaması açısından önem taşımaktadır.¹⁸¹ Libzon Antlaşması'nın 1 Aralık 2009 tarihinde kabul edilmesiyle birlikte hukuki açıdan bağlayıcılık kazanmıştır. Kişisel verilerin korunması başlığı altında düzenlenen 8. maddeye göre; herkes, kendisine ait kişisel verilerin korunmasını isteme hakkına sahiptir. Ayrıca kişisel veri niteliği taşıyan bilgilerin belirtilen amaçlar için, meşru ve adil şekilde kullanılması gerektiği, kişilerin verileri üzerinde erişim ve düzeltme hakkına sahip olduğu yer almaktadır. Tanınan hakların korunması, etkin kullanımı ve belirlenen kuralların uygulanması, bağımsız bir kurum tarafından denetlenecektir.¹⁸²

AB, küreselleşen teknoloji kullanımının ve kişisel verilerin korunmasında 95/46/EC sayılı Direktif'in güçlendirilmesi gerektiği düşüncesinden yola çıkarak 2016

¹⁷⁸ ÖZDEMİR, s. 35.

¹⁷⁹ TURAN (2017), s. 44-45.

¹⁸⁰ Ezgi ÇABUK, **Avrupa Birliği Düzenlemeleri Işığında Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, (Y. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Bahçeşehir Üniversitesi, SBE, 2020), s. 23.

¹⁸¹ Yüksel METİN, "**Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı**", Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, cilt:57, sayı:4, (2002), s. 46.

¹⁸² DÜLGER, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku** (2019), s. 62.

yılında 679 sayılı AB GVKT kabul edilmiştir. 2018 yılında yürürlüğe giren GVKT, kişisel verilerin korunması alanında yapılan düzenlemelerde farklılaşmanın önüne geçilerek doğrudan uygulanabilirliği sağlamıştır. Böylece üye devletler, uyumlaştırma adı altında yeni bir yasal düzenlemeye ihtiyaç duymadan GVKT'yi iç hukuklarına aktarılabilir. ¹⁸³ Doğrudan aktarımın sağlanabilmesinde temel etken, AB' de tüzük adı altında yapılan düzenlemelerin doğrudan uygulanabilir yapıya sahip olmasıdır. Böylelikle öncelikle üye devletler, yürürlüğe girdiği haliyle iç hukuklarına aktarmaları zorunlu tutularak farklılaşmanın önüne geçilmiştir. Yalnızca üye devletlere değil, AB vatandaşlarının üye olmayan devletlerde de GVKT hükümlerine uygun şekilde kişisel verileri işlenebilecektir. Ayrıca, üye olmayan devletlere de uygulama imkânı sunması, önceki düzenlemelerden farklılığını ve etkinlik alanının genişliğini ortaya koymaktadır. ¹⁸⁴

Tüzüğün getirmiş olduğu yenilikler arasında bilgi toplumu hizmetlerinin sağlanabilmesi açısından 8. maddede; 16 yaşın altındaki çocukların kişisel verileri, ancak velayet hakkı bulunan kişilerin rıza göstermesi şartıyla işlenebilecektir. Diğer yandan veri sahiplerine 18. madde uyarınca; işlenen verilerin hukuka aykırı işlenmesi veya işlenen verilerin doğruluğuna itiraz etme hakkı tanınmıştır. İtiraz hakkının kullanımıyla, veri işleme faaliyetinin sınırlandırılacağı düzenlenmiştir. Veri işleme faaliyetinin öncelikle açık rıza kapsamında gerçekleştirilmesi, sözleşmeye dayanması ve otomatik yollarla işlenmesi durumunda veri sahibinin 20. madde gereğince bu verileri alma veya aktarılma hakkı bulunmaktadır. ¹⁸⁵

Tüzük hükümlerinde, kişisel verilerin işlenmesinde ilgilinin rıza göstermesi temel kıstas olarak belirlenmiştir. Bunun yanı sıra 17. maddede hukuka aykırı şekilde işlenen verilerde, veri sahibinin rızasını geri alması, işlenme için gerekli sebeplerin ortadan kalkması, veri sahibinin mensup olduğu üye devlette veya AB mevzuatına göre verilerin silinme zorunluluğunun bulunması, işlenen amaçların geçersiz hale gelmesi durumlarında, unutulma hakkı çerçevesinde ilgililer verilerinin silinmesini isteyebilecektir. Kişisel verilerin tehlikeye düştüğü, ilgilinin hak ve hürriyetlerinin risk altında olduğu durumlarda 33. madde uyarınca bu ihlalleri bildirme yükümlülüğü

¹⁸³ Selen UNCULAR, **İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması**, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), s. 70-71.

¹⁸⁴ ALTINDERE, s. 22-23.

¹⁸⁵ Rıza SAKA & Ramazan ÇAĞLAYAN & Mahmut KOCA, **Avrupa Birliği Hukuku Ceza Hukuku ve İdare Hukuku Açısından Kişisel Verilerin İmhası**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 23-24.

getirilmiştir. 35. madde gereğince ilgilinin çalıştığı işletmede hak ve özgürlükleri bakımından riskin oluşma ihtimali bulunduğu durumlarda veri işleyen, işletme hakkında kişisel verilerin korunmasını değerlendirmekle yükümlüdür. Mahkemenin yargılama durumu dışında kamu kurum ve kuruluşlarının yaptığı işlemlerde, veri sorumlusunun kişiler üzerinde sistematik olarak veri kaydetme veya gözetleme zorunluluğu bulunduğu hallerde, hassas nitelikteki verilerin veya ceza mahkûmiyetine, suçlarına ilişkin verilerin işlenmesi gerektiği durumlarda 37. madde uyarınca veri koruma görevlisi atanması gerekir.¹⁸⁶

95/46/EC sayılı Direktif’le aynı amaca hizmet eden GVKT, kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken bazı temel ilkeler 5. madde de düzenlenmiştir. Buna göre;

- Kişisel verilerin hukuka uygun, dürüstlük çerçevesi içerisinde ve ilgiliye karşı işleme faaliyetlerinde şeffaf olunması gerekir (hukuka uygunluk, dürüstlük ve şeffaflık ilkesi).
- Kişisel verilerin toplanma amacıyla bağlantılı ve bu amaçla sınırlı olmalıdır (amaçla sınırlılık ilkesi).
- Kişisel verilerin doğru işlenmesi ve gerektiğinde güncellenebilmelidir (doğruluk ilkesi).
- Meşru amaca yönelik işlenen kişisel verilerin amacın gerçekleşeceği asgari süre kadar muhafaza edilebilecektir (sınırlı muhafaza edebilme ilkesi).
- Veri işleme faaliyetinin güvenli olması gerekir (gizlilik ve bütünlük ilkesi).
- Veri sorumlusu, işleme faaliyetinde uyulması gereken bu ilkelere sorumlu tutularak hesap verebilir olmalıdır (hesap verebilirlik ilkesi).

Belirlenen temel ilkelere amaç, verilerin işlenmesi ve devletlerarasında serbest veri dolaşımı esnasında gerçek kişilerin temel hak ve hürriyetlerinin korunmasıdır.¹⁸⁷

GVKT’nin diğer bir özelliği ise; AB Veri Koruma Otoritesi kurulmasını öngörmesidir. 95/46/EC sayılı Direktif’te kurulan Çalışma Grubu yerine Veri Koruma Otoritesi bu görevi devam ettirecektir. Üye devletlerden temsilcilerin bulunduğu ve

¹⁸⁶ 27/04/2016 tarihli AB Genel Veri Koruma Tüzüğü.

¹⁸⁷ Ayşe Nur AKINCI, **Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü’nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi**, T.C. Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı (Haziran 2017 Çalışma Raporu-6), s. 24-25.

bağımsız özelliğe sahip bu otorite, AB Komisyonu'na tavsiyelerde bulunabilecek ve tüzüğün üye devletlerde etkin uygulanmasında katkıda bulunabileceklerdir.¹⁸⁸

1.8.1.5. APEC (Asia-Pacific Economic Cooperation)

APEC, 1989 yılında, o bölgedeki ekonomik gelişmeleri desteklemek amacıyla kurulmuştur. Kişisel verilerin korunması konusunda minimum sınırları belirlemek ve üye devletlerde farklı uygulamaları gidermek amacıyla 2004 yılında Özel Yaşamın Gizliliği Çerçeve Belgesi kabul edilmiştir.¹⁸⁹

Çerçeve Belgenin hazırlık sürecinde OECD'nin Rehber Ülkelerinden esinlenilmiş, ancak AB düzenlemeleri dışında kendi yaklaşımlarına göre kişisel verilerin korunmasını sağlamaya çalışmıştır. Çerçeve Belge, tavsiye niteliğinde olup, üye devletlere uygulamada serbestlik tanımıştır.¹⁹⁰ 2005 yılında yayınlanan Çerçeve Belge içeriğinde, dokuz temel ilke benimsenmiştir. Bu ilkeler;

- *Zararın önlenmesi*; kişisel verilerin korunması amacıyla ülkelerin mevzuatlarında ve uygulamalarında ihlalleri engelleyecek şekilde tasarlanması gerektiği,
- *Bildirim*; veriler üzerinde kontrol sahibi olan kişi veya kurumların, bireylere verilerinin işleme amaçlarını, paylaşılacağı veya aktarılacağı durumlar hakkında bilgi verilmesini, bireylere verileri üzerinde düzeltme, sildirme gibi imkânlar sağlanmasını,
- *Toplamanın sınırlandırılması*; kişisel verilerin yalnızca amaca ve hukuka uygun olarak toplanması gerektiği,
- *Kişisel verinin kullanımı*; istisnai haller dışında kişisel verilerin toplanması ve kullanımının meşru amaca uygunlukla sınırlandırılması,
- *Seçim*; veri sahiplerine, uygun koşullar bulunması durumunda bu verilerin toplanması, paylaşılması veya kullanılması hakkında seçim yapabilme hakkı tanınması,

¹⁸⁸AYÖZGER ÖNGÜN, s. 88.

¹⁸⁹KÜZECİ (2020), s. 165.

¹⁹⁰ Onur Doğan YÖRÜK, (AB) 2016/679 Sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Doğrultusunda Kişisel Verilerin Korunması, (Y. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi SBE, 2019), s. 38.

- *Kişisel verilerin tamlığı*; kişisel verilerin doğru, güncel ve eksiksiz olması şartı aranmaktadır.
- *Güvenlik önlemleri*; kişisel verilerin hassasiyet durumuna ve ihlal riskinin bulunma ihtimallerine göre orantılı olarak güvenliğin sağlanması gerektiğini,
- *Erişim ve düzeltme*; kişisel verilerin tamlığı ilkesinin uygulanması bakımından, bireylerin verilerinde düzeltme, silinmesini talep etme ve kendisine ait verilerin işleme durumunu öğrenebilme hakkını açıklamaktadır.
- *Hesap verebilirlik*; kişisel veriler üzerinde kontrol sahibi olanlar, bu verilerin korunması, aktarılması, işlenmesi gibi konularda sayılan ilkelere uygun şekilde kişi veya kurumların tedbir almaları gerektiği düzenlenmiştir.¹⁹¹

AB ülkelerine oranla etkili bir koruma öngörmemiş olsa da, Asya Pasifik ülkelerinde yasal düzenlemeleri desteklemesi, ticaretin ekonomik getirileri ile temel hak ve hürriyetler açısından kişisel verilerin korunması arasında denge kurmayı amaçlaması bakımından önem taşımaktadır.¹⁹²

1.8.2. Ulusal Alanda Kişisel Verilerin Korunması

Türkiye’de kişisel verilerin korunması çalışmalarından önce, bu hakkı ilgilendiren uluslararası sözleşmelere taraf olduğu görülmektedir. 1949 yılında BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’ni imzalamış ve Resmî Gazetede yayımlamıştır. Avrupa Konseyi’nin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 10 Mart 1954 tarihinde onaylanmış, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan 108 No’lu Sözleşme 1981 yılında imzalanmıştır.¹⁹³

Gelişen teknolojiyle birlikte gerek bürokrasi gerekse özel alanda kişisel verilere zamanla daha fazla ihtiyaç duyularak verilerin korunması gerekliliği de ortaya çıkmıştır. Verileri güvenceye alma amacıyla 2010 yılında Anayasanın 20. maddesinde yapılan değişiklikle, Anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. Diğer bir gelişme, 1981 yılında imzalanan 108 No’lu Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi 30 Ocak 2016 tarihinde TBMM tarafından onaylanarak yürürlüğe girmesidir.¹⁹⁴

¹⁹¹ KÜZECİ (2020), s. 167-170.

¹⁹² KÖSE AYSUN, s. 69.

¹⁹³ HOŞNUT, s. 39.

¹⁹⁴ KORKMAZ, s. 267-268.

Kişisel verilerin korunması; 2010 yılında yapılan Anayasa değişikliği ile koruma altına alınmış, TCK'nin ilgili maddelerinde, TBK işçinin kişiliğinin korunmasıyla ilgili düzenlemelerinde, idare hukuku, İş Kanunu, Elektronik İmza Kanunu, Noterlik Kanunu, Bankalar Kanunu, Adli Sicil Kanunu gibi, internet, telekomünikasyon, sağlık, internet, e-ticaret gibi sektörel alanlarda da kişisel verilerin korunmasıyla ilgili gerekli düzenlemeler yapılmıştır.¹⁹⁵

1.8.2.1. 1982 Anayasası

2010 yılında gerçekleştirilen referandumla birlikte kişisel verilerin korunması hakkı güvence altına alınmıştır. Ancak yapılan Anayasa değişikliği öncesinde kişisel verilerin korunması, farklı haklar aracılığıyla korunmaya çalışılmıştır. İnsan onuru, kişinin maddi ve manevi varlığını serbestçe geliştirebilme hakkı, özel hayatın gizliliği, konut dokunulmazlığı, haberleşme hürriyeti, din ve vicdan özgürlüğü gibi ilgili maddelerin kısmi koruma sağladığı savunulmaktadır.¹⁹⁶

Anayasanın 17. maddesine göre , “*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir.*” İlgili maddeden yola çıkarak, birey kendisinin sürekli izlendiğini, özel yaşamına ait bilgilerin kaydedildiğini, kendisini kontrol edildiğini hissine kapılması durumunda kendini geliştirme, özgürce davranabilme haklarından yoksun kalmış olacaktır.¹⁹⁷

Kişisel verilerin korunması konusunun en çok ilişkili olduğu özel hayatın gizliliği hakkıdır. Anayasanın 20. maddesinde, herkesin özel yaşamına saygı gösterilmesi hakkına sahip olduğu düzenlenmiştir. Kişisel verilerde kişilik ve özel yaşamın korunması 20. madde ile düzenlenmişti. Ancak 2010 yılında gerçekleştirilen referandumla 5982 sayılı Kanun'un 2. maddesiyle birlikte Anayasada ilk olarak kişisel verilerin doğrudan korunması somutlaştırılmıştır. Kişisel verilerin korunmasına ilişkin konuların ancak kanunla düzenlenebileceği, herkesin kişisel verilerinin korunmasını isteme hakkına sahip olduğu vurgulanmıştır.¹⁹⁸

Yapılan değişikliklerle kişisel verileri korumada yetersiz kalan Anayasanın ilgili maddeleri yerine, kişisel veriler anayasal güvence altına alınmıştır. Bu düzenleme

¹⁹⁵ AŞIKOĞLU, s. 95-96.

¹⁹⁶ ÖZDEMİR, s. 79.

¹⁹⁷ AYDIN, s. 59.

¹⁹⁸ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 95-96.

yalnızca kişisel verilere koruma sağlamakla kalmayıp, veriler hakkında bilgi edinme hakkını, düzeltilmesini veya silinmesini isteme haklarını da kapsamaktadır¹⁹⁹

Kişisel verilerin korunmasında kısmi rol oynayan diğer maddeler ise, konut dokunulmazlığı, haberleşme hürriyeti, din ve vicdan hürriyeti, herkesin dini inanç ve kanaat hürriyetine sahip olduğunu, “...*dini inanç ve kanaatlerini açıklamaya zorlanamaz*” ibaresiyle de kişisel veri kapsamına dâhil edilen inanç ve kanaatlerin zorlamaya tabi tutulamayacağı düzenlenmiştir. Diğer bir düzenleme ise 25 ve 26. maddelerinde yer alan ifade özgürlüğü, 51. madde sendika hakkı da kişisel verilerin korunması kapsamında başvuru alan ilgili maddelerdir.

Anayasanın 90. maddesinde, kişisel verilerin korunmasında önemli rol oynamaktadır. Maddeye göre hukuka uygun olarak yürürlüğe konan uluslararası antlaşmalar kanun hükmünde değerlendirilmektedir. Buradan yola çıkarak kişisel verilere koruma sağlayacak olan milletlerarası antlaşmalar; Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 8. maddede düzenlenen özel hayatın gizliliği hakkı kapsamında kişisel verilerin korunmasına ilişkin hükümler geçerli olacaktır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin yargı organı olan AİHM kararları da bağlayıcılık özelliği taşımaktadır.²⁰⁰

1.8.2.2. 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu

Kişisel verileri dolaylı olarak koruma sağlayan hükümler 4721 sayılı TMK'de yer almaktadır. Kişilik haklarının belirli, ancak hayat koşullarına ve duyulan gereksinimlere göre değişebilme özelliği göz önünde bulundurulduğunda, bu hakların sınırlı olmadığı kabul edilmektedir. Bu nedenle gelişen teknolojiyle birlikte kişilik haklarının korunması, kişisel veri konusunu da kapsamına alarak ve koruma sağlamaktadır.²⁰¹

Kişisel verilerin ilişki içerisinde olduğu başlıca kişilik hakları, (onuru, haysiyeti, resim, ses, isim, özel alanı) TMK 23, 24 ve 25. maddelerinde koruma altına alınmıştır. Kişiliğin korunması başlığı altında düzenlenen 23. madde, kimsenin hak ve fiil ehliyetlerinden feragat edemeyeceği, hukuk ve ahlak kurallarına aykırı şekilde bir

¹⁹⁹ Zeynel T. KANGAL, **Kişisel Verilerin Ceza ve Kabahatler Hukukunda Korunması**, 1. Baskı (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), s. 36.

²⁰⁰ HENKOĞLU, s. 74-75.

²⁰¹ KÜZECİ (2020), s. 446-447.

başkası tarafından sınırlandırılmayacağı ve kısıtlamalara karşı rıza gösteremeyeceği ibaresi yer almaktadır. Madde devamında kişinin kendi karakteristik olarak zayıflığından, zaaflarından veya öngörüsüz davranışlarından dolayı meydana gelebilecek olumsuz sonuçlardan, bir nevi kişiyi kendisinden korumayı amaçlamaktadır. Kişisel verilerin işlenmesinin rızaya dayalı olma şartı ve kişinin özgürce akit yapabilme özgürlüğünün kısıtlanması söz konusu olmayacaktır. İlgili maddede yalnızca “*hukuka ya da ahlâka aykırı*” olan işlemlerin geçersiz sayılacağı düzenlenmiştir.²⁰²

TMK 24. maddesine göre; kişilik hakları hukuka aykırı olarak saldırıya maruz kalan kişinin, saldırıda bulunanlara karşı koruma talep edebileceği, kişilik hakları ihlal edilenlerin rıza göstermesi haklı bir sebep bulunmadıkça hukuka aykırılık teşkil edecektir. Diğer yandan 25. madde ise gerçekleşen veya devam etmekte olan kişilik haklarına karşı saldırının tespit edilmesini, önlenmesini, maddi ve manevi tazminat isteme hakkını düzenlemektedir. Ayrıca madde devamında kişilik haklarına yönelik meydana gelen saldırılara karşı özel nitelikli davalardan söz edilmektedir. Buradaki farklılık, yalnızca gerçek kişileri değil, tüzel kişilerinde haklarını korumaya yönelik hükümler bulunmasıdır.

1.8.2.3. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu

Kişisel verilerin korunması kapsamında TTK hükümlerinde yeterli sayıda hukuki düzenleme bulunmamaktadır. Ancak söz konusu ticari ilişkilerde meydana gelen problemlerden biri olan haksız rekabetle ilgili hükümler aracılığıyla koruma sağlanmaya çalışılmıştır.

TTK 54. maddesine göre, tacirler veya tedarikçilerle müşteriler arasındaki ilişkileri olumsuz etkileyecek, dürüstlük kuralına aykırı davranışlar ve uygulamalar haksız rekabet olarak tanımlanmıştır. Dürüstlük kuralına aykırı davranış ve ticari uygulamalar 55. maddede açıklığa kavuşturulmuştur. Buna göre; rakibin yersiz ve gereksiz şekilde kötülenmesi, rakibin tanınmışlığından faydalanarak karşılaştırmalarda bulunmak, rakiplerin veya kendi ürününün gerçekliği konusunda yanıltılmak, müşterinin satış sırasında karar verme özgürlüğünü saldırgan tutum sergileyerek kısıtlama gibi durumlar dürüstlük kuralına aykırı olarak nitelendirilmiştir.

²⁰² AŞIKOĞLU, s. 99-100.

Kanun'un kişisel verilerin korunması açısından TTK ilgili maddelerine örnekle; bir şirketin, başka bir işletmeye ait firma logosunu kendi tanıtımında kullanması veya rakibini kötüleyici beyanlarda bulunması, kişisel verilerini farklı işletmelere pazarlaması durumunda haksız rekabet meydana gelecektir.²⁰³

Haksız rekabet durumlarında kişi, haksız rekabetin tespit edilmesi amacıyla tespit davası, rekabetin devam ettiği durumlarda men davası, rekabetin meydana getirdiği maddi durumu düzeltmek için izale davası veya maddi ve manevi tazminat davası yoluyla hakkını arayabilecektir.²⁰⁴

1.8.2.4. 6098 Sayılı Türk Borçlar Kanunu

TBK hükümlerinde kişisel verilere yönelik doğrudan bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolaylı olarak koruma sağlayan 27. madde hükmüne göre; kişilik haklarına aykırılık oluşturacak sözleşmeler kesin hükümsüz kılınmıştır. Kişilik hakkının zedelenmesi başlığı altında düzenlenen 58. madde uyarınca; kişilik hakkı ihlale uğrayan kişinin, manevi tazminat davası yoluyla mağduriyete sebep olan kişiden belirli bir miktar para isteme hakkı bulunmaktadır. Ancak söz konusu mağduriyetin giderilmesinde hâkim, farklı bir telafi yolu kararlaştırabilir, istenen tazminata bu telafiyi de ekleyebilir veya saldırıyı kınama kararı vererek bu kararın yayınlanmasını da hükmedebilir.

1.8.2.5. Türk Ceza Hukuku

Kişisel verilerin korunması; diğer haklarla olan ilişkisi bakımından zengin bir konudur. Kapsamlı ve ihlal edilme ihtimali yüksek olan bir hakkın gerekli düzenlemelerle koruma altına alınması gerekmektedir. Tam da bu noktada, idare hukukunun ve özel hukukun etkin koruma sağlayamaması nedeniyle kanun koyucu son çare olarak ceza hukukuna başvurarak gerek caydırıcılık gerekse yaptırımlarının güçlü olması özelliğine sığınmıştır.²⁰⁵

²⁰³ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 97.

²⁰⁴ Mehmet ÖZDAMAR & İbrahim ERMENEK, *"Haksız Rekabet Davaları ve Korunan Menfaat"*, Ankara Barosu Dergisi, cilt:7, sayı:3, (2007), s. 47-52.

²⁰⁵ KANGAL, s. 53.

Eski düzenleme olan 765 sayılı TCK hükümlerinde kişisel verilerin korunmasına yönelik bir düzenleme bulunmamaktadır. Uygulamada ise bu hakkın ihlale uğradığı durumla karşılaşan yasa uygulayıcıları, Sırrın Masuniyeti Aleyhinde Cürümler başlıklı 5. faslının 195 ve 200. hükümlerini özel yaşam ve haberleşme dokunulmazlığı haklarına uyacak şekilde değerlendirmeye çalışmışlardır.²⁰⁶

2004 yılında 5237 sayılı TCK'nin kabul edilmesiyle birlikte mevcut boşluklar doldurulmaya çalışılmıştır. Kişisel verilerin korunması hususunda kişilere karşı suçlar başlıklı ikinci kısmının, dokuzuncu bölümünde özel hayata ve hayatın gizli alanına karşı suçlar başlığı altında düzenlenen haberleşmenin gizliliğini ihlal suçu (132. madde), kişiler arasındaki konuşmaların dinlenmesi ve kayda alınması (133. madde), özel hayatın gizliliğini ihlal suçu (134. madde), kişisel verilerin kaydedilmesi (135. madde), verileri hukuka aykırı olarak verme ya da ele geçirme (136-137 maddeleri), verileri yok etmeme (138-140 maddeleri) şeklinde verilerin korunmasına ilişkin gerekli düzenlemeler bulunmaktadır.

a. Haberleşmenin Gizliliğini İhlal Etme

TCK'nin 132. maddesi uyarınca; kişiler arasında gerçekleşen haberleşmenin gizliliğini ihlal edenler hakkında hapis cezası verileceği hükmedilmiştir. Ayrıca gizliliği ihlal suçunun kayıt altına alma yoluyla işlenmesi halinde verilecek ceza bir kat arttırılacaktır. Haberleşmeyi hukuka aykırı olarak ifşa edenler ve haberleşmeyi karşı tarafın rızası dışında hukuka aykırı şekilde alenen ifşa edenler hakkında her suça farklı süreler olarak hapis cezası verilecektir. İfşanın basın ve yayın yoluyla yapılması durumunda da ifşa suçunda verilecek ceza uygulanacaktır.

Haberleşmenin gizliliğini ihlal etme suçu, içerik bakımından da üç ayrı suç kapsamına girmektedir. Öncelikle kişiler arasında meydana gelen konuşmaların üçüncü kişi tarafından dinlenilmesi veya öğrenilmesi birinci fıkra kapsamında suç olarak tanımlanmıştır. Üçüncü kişinin öğrendiği veya duyduğu bilgiler hakkında vakıf olması gerekmeyecektir. İkinci olarak; üçüncü kişinin haberleşme sırasında öğrendiklerini ifşa etme suçu tanımlanmıştır. Failin, haberleşmeden öğrendiği bilgilerin tamamını veya bir kısmını ifşa etmesi arasında ayırım gözetilmemiştir. Aynı zamanda, ifşanın maddi veya manevi zarara yol açması şartı aranmamıştır. İçeriğin hangi yollarla öğrenildiği

²⁰⁶ GÖÇMEN UYARER (2019), s. 98.

bakımından da önem teşkil etmemektedir. Temel kıstas; haberleşme içeriğinin hukuka aykırı olarak ifşa edilmesidir. Son olarak, taraflardan birinin haberleşme içeriğini karşı tarafın onayı olmadan alenen ifşa etmesi suç olarak tanımlanmıştır. Kişinin kendisine gelen mesaj, fotoğraf, mektup içeriği hakkında bilgileri açıklaması veya yayınlaması alenen ifşa suçunu oluşturacaktır. Aynı şekilde ifşanın da hukuka aykırı olarak gerçekleştirilmesi gerekir.²⁰⁷

Haberleşmenin gizliliğini ihlal etme, en basit haliyle kişiler arası konuşmaların dinlenmesi veya okunması şeklinde gerçekleşmektedir. Ancak bu ihlalin, haberleşmenin kayıt altına alınması suretiyle işlenmesi, suçun nitelikli hali olarak tanımlanmaktadır.²⁰⁸ Haberleşme içeriğinin ifşa edilmesi, failin bu fiili ile gizliliğin ortadan kalkmış olması anlamına gelmektedir. İfşanın yapılması şarta bağlanmamış olup, sözlü ya da yazılı olarak gerçekleştirilmesi mümkündür. Diğer yandan failin gerçekleştirdiği ifşa fiilinin hukuka aykırı olduğunu bilmesi gerekmektedir. Bu noktada ifşa sayılabilmesi içinde mağdur rıza göstermemiş olmalıdır.²⁰⁹

Haberleşmenin gizliliğini ihlal suçunu oluşturmayan hukuka uygunluk sebepleri; 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu ek 7. maddesi, 2803 sayılı Jandarma Teşkilat, Görev ve Yetkileri Kanunu'nun ek 5. maddesi, 2937 sayılı Devlet İstihbarat Hizmetleri ve Milli İstihbarat Teşkilatı Kanunu 6. maddesi uyarınca istihbarat ve kolluk kuvvetleri makamları emriyle haberleşme dinlenebilmekte ve kayıt altına alınabilmektedir. Buradaki haberleşmenin dinlenme amacı ilgili kişiler hakkında şüpheli veya sanık sıfatı taşımaya gerek duyulmadan olası büyük suçlarla mücadele etmektir.²¹⁰

5237 sayılı TCK ile haberleşmenin gizliliğiyle korunan hukuki değer 5271 sayılı CMK'nin el konulacak mektup ve belgeler başlığı altında düzenlenen 126. maddede, postada el koyma başlıklı 129. maddede avukat bürolarında arama, el koyma ve postada el koyma başlıklı 130 ve iletişimin tespiti, dinlenmesi, kayda alınması başlıklı 135. maddelerinde benzer şekilde kişinin özel hayatının gizliliğini ve korunması hakkını, haberleşme hürriyetini koruma altına alacak hükümlere yer verilmiştir. Aynı zamanda

²⁰⁷ Mahmut KOCA & İlhan ÜZÜLMEZ, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 6. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), s. 518-521.

²⁰⁸ Mustafa ARTUÇ, **Kişilere Karşı Suçlar**, 2. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), s. 1491-1492.

²⁰⁹ Erdener YUTRCAN, **Yargıtay Kararları Işığında Özel Hayata Karşı Suçlar**, 2. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020), s. 9-10.

²¹⁰ Erdener YURTCAN, **Yargıtay Kararları Işığında Özel Hayata Karşı Suçlar**, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), s. 48.

sözü geçen hak ve hürriyetleri herhangi bir suç nedeniyle adli makamlar aracılığıyla yapılan soruşturma ve kovuşturma evrelerine karşı da koruma sağlanmıştır.²¹¹

Yargıtay bu konuyla ilgili olayda; davacının, sanığın kendisine hakaret ettiği iddiasını ispatlama amacıyla sanığın konuşmalarını ertesi gün haberi olmadan ses kaydına alarak mahkemeye delil olarak sunmuştur. Mahkeme; dava konusu olayda kişiler arası görüşmenin ani bir durum olmadığı, katılanın bir gün önceki hakaret iddiasını delile dayandırma amacı taşıdığını ileri sürmüştür. İhlal edilen ve korunan menfaat dengesinde sanığın özel hayatının gizliliğinin ve hayatının gizli alanının korunması hakkının ağır basan menfaat olması nedeniyle, mahkemeye sunulan kaydın hukuka uygun bir delil olmaması nedeniyle esas alınamayacağını hükmetmiştir.²¹²

b. Kişiler Arasındaki Konuşmanın Dinlenmesi ve Kayda Alınması

TCK'nin 133. maddesinde kişiler arasında gerçekleştirilen iletişimde aleni olmayan konuşmaların taraflardan birinin rızası olmadan teknik bir aletle kayda alınması suç olarak tanımlanarak, fail hakkında hapis cezası verileceği hükmedilmiştir. Konuşmaların kayda alınmasında bireyin katıldığı kamuya açık olmayan bir söyleşinin diğer konuşanların rızası olmadan ses kayıt cihazı aracılığıyla kayda alınması durumunda hapis veya adli para cezası uygulanacaktır. Ayrıca kişiler arasında geçen aleni olmayan konuşmaların kaydedilerek hukuka aykırı şekilde ifşa eden kişi hakkında da hapis cezasıyla birlikte adli para cezası hükmedilmiştir. İfşa suçunun basın ve yayın yoluyla yapılması durumunda da aynı yaptırım uygulanacaktır.

Maddeye göre kişiler arasında konuşmaların dinlenmesi veya kayda alınmasının suç olarak nitelendirilmesinin nedeni, özel hayatın gizliliği hakkını ve düşünce özgürlüğünü korumaktır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken konu, konuşmaların aleni olmaması ve vasıta aracılığıyla gerçekleştirilmemiş olması gerekir. Aleni olmayan konuşmaların dinlenmesinde vasıtanın bulunması 132. madde ihlalini, bu konuşma dışında kişiye ait görüntü veya ses kaydının alınması 134. maddeye göre özel hayatın gizliliğini ihlal suçunu oluşturacaktır.²¹³

²¹¹ Veysel GÜLTAŞ, **Özel Hayata Karşı Suçlar (Açıklamalı/İçtihatlı)**, 2. Baskı (Ankara: Bilge Yayınevi, 2017), s. 15.

²¹² Yargıtay 12. Ceza Dairesi Esas No: 2014/11623 Karar No:2015/20 Karar Tarihi: 12.01.2015.

²¹³ Alper Yaser EFİL, **Özel Hayatın Gizliliğinin İhlali Suçu**, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), s. 102-103.

132 maddeyle benzerlik gösterip daha detaylı olarak ele alınan 133. maddede suçun konusunu yalnızca 1 ve 2. fıkralarda sözü geçen suçlardan birinin işlenmesi suretiyle elde edilen veriler oluşturmaktadır. Ancak kişiler arasında aleni olmayan konuşmaların hukuka uygun olarak kaydedilmesiyle elde edilen gizli verilerin ifşası bu suçun konusunu oluşturmayacaktır. Bu nedenle soruşturma veya kovuşturma evresinde delil toplama amacıyla CMK 140. maddesinde hükmedilen usul ve esaslar uygulanarak ilgilinin kamuya açık yerlerde ve iş yerinde faaliyetleri teknik araçlar yoluyla kaydedilerek takip edilmesi hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir.²¹⁴

c. Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Etme

Özel hayatın ihlal edilmesi suçu TCK'nin 134. maddesinde düzenlenmiştir. Maddenin 1. fıkrasına göre özel yaşamın gizliliğini ihlal eden kişi hakkında hapis cezası öngörülmüş, ihlalin görüntü veya sesleri kayda alma yoluyla işlenmesi durumunda verilecek cezanın arttırılacağı hükmedilmiştir. Ayrıca özel yaşama ilişkin kaydedilen ses veya görüntü kayıtlarını ifşa edilmesi, ifşanın basın ve yayın yoluyla gerçekleştirilmesi durumunda da verilecek hapis cezası düzenlenmiştir.

Özel hayatın gizliliği hakkı, bireylerin öğrenilmesini istemediği özel yaşamına ait bilgileri üçüncü kişilere karşı korumaktadır. Bu noktada ilgilinin rızası dışında özel yaşamına ait bilgi, görüntü veya seslerin öğrenilmesi, ifşa edilmesi, hakkın ihlaline neden olacaktır. Örnekle; failin, mağdura ait olan günlüğünü okuyarak sırlarını, sorunlarını veya aile yaşamı hakkında bilgileri öğrenmesi ve bunları başkalarına aktarması ifşa olarak adlandırılmaktadır.²¹⁵ Madde yorumuna göre, kişilerin özel hayatının gizliliğinin ihlal edilmesi suç olarak tanımlanmış, bu alana dair hukuka aykırı olarak görüntü veya sesleri ifşa eden kişi hakkında uygulanacak ceza belirlenmiştir. İlgili maddede korunan hukuksal yarar kişilerin özel yaşam hakkıdır. Kendilerini gerçekleştirmediği, bilinmesini istemediği ve devlet tarafından korunması gereken bu alan, temel bir şahsiyet hakkı olarak karşımıza çıkmaktadır. TCK'nin 132, 133 ve 134. maddelerinde genel anlamda özel yaşamın dinlenmesi hukuka aykırı olarak nitelendirilmektedir. Hukuka uygunluk sebepleri ise CMK 135-140 maddelerinde düzenlenmiştir.²¹⁶

²¹⁴ GÜLTAŞ, s. 89-90.

²¹⁵ AKYÜREK, s. 208-209.

²¹⁶ GÜLTAŞ, s. 126.

TCK'nin 134. maddesi 1. fıkrasında sözü geçen özel hayatın gizliliği hakkının ihlal edilmesi suç olarak tanımlanmıştır. Ancak özel hayatın tanımı, kapsamı ve sınırları belirtilmemiştir. Doktrinde özel hayat tanımı; başkalarının, bireyin özel yaşamını çizdiği sınırlar çerçevesinde algılanması veya bu yaşama müdahale edilmemesi olarak ifade edilmektedir. Diğer bir yorumlama ise kişinin gizli tutmakta meşru çıkarlarının bulunduğu olaylardan meydana gelen alan olarak tanımlanmıştır. Ayrıca bu alana kişinin rızası dışında girilemeyeceği ifade edilmektedir.²¹⁷

Yargıtay konuya ilişkin; sanığın komşularının yatak odasını gizlice izleme amacıyla duvarında bir delik oluşturması üzerine, özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun basit halinin oluşabilmesi için, sanığın teknik araç yardımıyla kayda almasının gerekmediğini beyan etmiştir. Özel hayat olayının çıplak gözle seyredilmesinin, bu olaya dair seslerin anlaşılmaz olsa dahi dinlenmesinin özel hayatın gizliliğini ihlal suçunun oluşması için yeterli görmüştür.²¹⁸

d. Kişisel Verilerin Kaydedilmesi

Kişisel verilerin hukuka aykırı şekilde kaydedilmesi suç olarak tanımlanmıştır. Buradaki amaç, bireylerin günlük yaşamında kendi rızasıyla paylaştığı bilgilerin üçüncü kişi veya kurumların erişimiyle hukuka ve amaca aykırı olarak kullanılmasını, bu nedenle veri sahiplerinin zarar görmesini önlemektir.²¹⁹ TCK'nin 135. maddesi 1. fıkrasına göre; kişisel verileri yasalara aykırı şekilde kaydeden kişilere uygulanacak hapis cezası, bu verilerin hassas niteliğe sahip olması durumunda birinci fıkrada hükmedilen ceza süresi yarı oranda arttırılarak uygulanacağı hükmedilmiştir.

Maddeye göre kişisel verisi kaydedilen kişi mağdur, hukuka aykırı olarak kaydeden kişi fail olarak adlandırılmaktadır. Bu noktada suç sayılabilmesi için verileri kaydedilen kişinin belirli veya belirlenebilir olması gerekmektedir. Kaydedilen verilerde veri sahibinin belirlenemez olması halinde suç teşkil etmeyecektir. Diğer bir durum, verileri kaydedilen kişi, işlemin yapıldığı tarihten önce yaşamını yitirdiyse; fail verileri

²¹⁷Ali PARLAR & Meltem BANKO, **Cezai ve Hukuki Sorumluluk Boyutlarıyla Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar**, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2014), s. 386-387.

²¹⁸Yargıtay 12. Ceza Dairesi Esas No: 2012/25893 Karar No: 2013/20214 Karar Tarihi: 2013

²¹⁹KÖSE AYSUN, s. 99-100.

kaydetme suçundan değil, kişinin hatırasına hakaret başlığında düzenlenen TCK'nin 130. maddesi 1. fıkrasına göre yargılanacaktır.²²⁰

Söz konusu verilerin kaydedilmesi fiilinin suç olarak adlandırılması için materyal şartı belirtilmediğinden, elektronik ortamda veya yazılı olarak kaydedilmesi arasında fark görülmemiştir. Suç tanımında Türkiye, Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan Kişisel Nitelikteki Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Şahısların Korunmasına Dair Sözleşme 28 Ocak 1981 tarihinde imzalamıştır. Böylelikle sözleşmenin ilgili maddelerine hukuki geçerlilik sağlanmıştır.²²¹

TCK'nin 135. maddesi 2. fıkrasına göre; özel nitelikli verilerin kaydedilmesi, suçun nitelikli halini oluşturacaktır. Örnekle, kişinin cinsel yaşamına ilişkin bilgileri, iş yerindeki çalışanın sendika üyeliği, inancına uygun olarak yemek yeme tercihi hakkında bilgilerin hukuka aykırı şekilde elde edilmesi, suçun nitelikli halini oluşturacaktır. Nitelikli haller 135. maddenin 2. fıkrası ile sınırlı sayım ilkesine tabi olup, maddede belirtilmeyen haller için nitelikli unsur uygulanmamaktadır.²²² Hassas nitelikli kişisel verilerin hukuka aykırı kaydedilmesi dışında nitelikli halin uygulanacağı durumlar TCK 137. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; suçun kamu görevlisi tarafından görevin verdiği yetkiyi kötüye kullanma, suçun belirli bir meslek veya sanatın sağladığı kolaylıktan faydalanma suretiyle işlenmesi olarak sayılmıştır.²²³

Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi, TCK 135. maddesine göre suç olarak tanımlanmıştır. Ancak verilerin kaydedilmesinde bazı durumların varlığı halinde hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir. Buna göre, TCK 24. maddede hükmün yerine getirilmesi, 26. maddede ilgilinin rızasının bulunması ve hakkın kullanılması bakımından kişisel verilerin kaydedilmesi hukuka uygunluk sebebi olarak düzenlenmiştir.²²⁴

CMK açısından kişisel verilerin korunması; genetik inceleme sonuçlarının gizliği başlığında düzenlenen 80. maddesi 1. fıkrasına göre; 75, 76 ve 78. maddeleri gereği alınan örnekler üzerinde yapılan inceleme sonuçlarının kişisel veri niteliğinde olduğu belirtilmiştir. Sözü geçen 75. madde şüpheli ve sanığın beden muayenesinin yapılması ve bedeninden örnek alınmasını, 76. madde diğer kişilerin bedeninden örnek

²²⁰ KANGAL, s. 61-62.

²²¹ Gökhan TANERİ & Gani KAMIŞLI, **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018), s. 739.

²²² KANGAL, s. 68-69.

²²³ PARLAR & BANKO, s. 396.

²²⁴ SERT, s. 115.

alınmasını, 78. madde moleküler genetik inceleme sonucu elde edilen verileri düzenlemektedir. CMK, 81. maddesi 1. fıkrasında şüpheli veya sanığın hakkında kaydedilecek olan bilgiler arasında; parmak ve avuç izi, fotoğrafı, beden ölçüleri, teşhis edilmesini kolaylaştırabilecek bedeninde yer alan herhangi bir özellik, sesi, görüntüleri de kişisel verileri olarak kabul edilmektedir. Elde edilen bilgiler, 80. maddenin 2. fıkrasına göre belirtilen nedenlerin varlığı halinde Cumhuriyet savcısının nezdinde yok edilmektedir.

e. Verileri Hukuka Aykırı Olarak Verme ya da Ele Geçirme

TCK 136. maddesinde kişisel verileri hukuka aykırı yollarla ele geçiren, yayan veya başkasına veren kişi hakkında hapis cezası öngörülmüştür. Ayrıca TCK 137. maddesinde yer alan suçun işlenmesinde nitelikli hallerin varlığı söz konusu olduğunda, verilecek ceza yarı oranında arttırılacaktır. Suçun işlenmesinde nitelikli hallerin düzenlenmesi, bireylerin güven duygusuna dayanarak paylaştığı kişisel verilerini, mesleğinin sağladığı kolaylıkla suç işlenmesinin önüne geçerek daha ağır yaptırımların uygulanması önleyiciliği arttırmaktadır.²²⁵ Suç konusunun CMK 236. maddesi beş ve altıncı fıkraları uyarınca kayda alınan beyan veya görüntüler olması durumunda da uygulanacak ceza bir kat arttırılacaktır. Kişisel verilerin Kanun hükümlerine aykırı olarak elde edilmesi veya üçüncü kişilere verilmesinin suç olarak tanımlanmasının amacı; anayasal olarak güvence altına alınan kişisel verilere ve genel anlamda özel yaşama saygı hakkının korunmasıdır.²²⁶ Aynı zamanda, günümüz koşulları göz önünde bulundurulduğunda, kişisel veri kapsamında olan kimlik bilgisi hırsızlığı ile dolandırıcılık, kaçakçılık, terör gibi suçların bu yolla işlenmesinin önüne geçilmek istenmiştir. Bu noktada verilerin hukuka aykırı olarak ele geçirilmesi veya verilmesinde yaptırımın uygulanması, ilgililer açısından koruyucu, olası suç ihtimallerine karşı da önleyici bir düzenleme olmuştur.²²⁷

Kişisel verilerin elde edilmesi, şarta bağlanmadığı için, herhangi bir yolla gerçekleştirilmesinde ayırım gözetilmemiştir.²²⁸ Benzer şekilde kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesinde şekil şartı aranmaması, 136. maddede içinde geçerli

²²⁵ BÜK, s. 103.

²²⁶ Handan YOKUŞ SEVÜK, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2018), s. 249-250.

²²⁷ BÜK, s. 103.

²²⁸ GÜLTAŞ, s. 226-227.

olacaktır. Ele geçirme veya verme suçunun bilişim veya fiziki ortamda gerçekleştirilmesi suçun oluşmasında farklılık göstermeyecektir.²²⁹ Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak ele geçiren ya da veren kişi tarafından kaydedilmesi de, aynı zamanda kişisel verilerin hukuka aykırı olarak kaydedilmesi suçunu da oluşturacaktır. Suçun oluşmasında, mağdurun herhangi bir zarara uğraması gerekmemektedir.²³⁰ Nitekim birbirinden bağımsız olarak düzenlenen maddelere örnekle, veri işleme faaliyetinin hukuka uygun gerçekleştirilmiş olmasına rağmen daha sonra hukuka aykırı olarak verilmesi veya ele geçirilmesi durumunda, 136. madde hükmü uyarınca suç olarak kabul edilecektir.²³¹

Herkes tarafından bilinen, erişilmesi mümkün bilgilerin ele geçirilmesi suç sayılmayacaktır. Kişisel verilerin sır niteliği taşımasına gerek yoktur. Ancak kişisel verilerin herkes tarafından ulaşılabilir olması koruma sağlanmadığı anlamına gelmeyecektir. Diğer yandan kişinin ilk olarak rızasıyla ifşa edilen verisinin daha sonra yayılmasına karşı çıkması durumunda da bu verilerin ele geçirilmesi, yayılması suç oluşturacaktır.²³²

f. Verileri Yok Etmeme

Özel hayatın parçası olan kişisel veriler, farklı nedenlerden dolayı kurum veya kişilere verilmek zorundadır. Ancak paylaşılan bu l bilgilerin hukuka uygun olarak elde edilmesi veya kaydedilmesi süresiz olarak muhafaza edilebileceği anlamına gelmeyecektir. Söz konusu kişisel verilerin sonsuza dek paylaşılan yerde kalacağını bilmek bireyleri güvensiz, korumasız ve gözetlenme hissine kapılmasına neden olacaktır.²³³ Diğer yandan, verilerin yok edilmesi gerekliliği, unutulma hakkına da hizmet etmektedir. Bireylere geçmişini kontrol etme, bazı verilerin geçmişinden silinmesini talep etme hakkı sağlarken, üçüncü kişilerin kullanmaması veya hatırlanmama konusunda muhataplarına önlem alma sorumluluğu yüklemektedir.²³⁴ Bu noktada kişisel verilerin kaydedilmesi özel hayata müdahale anlamına geldiğinden,

²²⁹ KORKMAZ (2019), s. 456.

²³⁰ SERT, s. 140-141.

²³¹ KORKMAZ (2019), s. 456.

²³² KANGAL, s. 102-104.

²³³ KORKMAZ (2019), s. 489.

²³⁴ YOKUŞ SEVÜK, s. 258-259.

işlenme amaçları bittiğinde daha fazla müdahale edilmemesi için yok edilmeli veya anonimleştirilmelidir.²³⁵

TCK kişisel verileri koruma amacıyla 138. maddede, kaydedilen verilerin muhafaza sürelerinin geçmiş olmasına rağmen, verileri silmekle yükümlülerin görevini yerine getirmemesini suç olarak tanımlanmıştır. Ayrıca madde devamında, suç konusunun CMK hükümlerine göre ortadan kaldırılması veya yok edilmesi gereken veriler olması halinde, verilecek ceza bir kat arttırılacaktır. Verileri yok etmeme suçu yalnızca bu fiili yapmakla yükümlü kişiler tarafından işlenebilecektir. Verileri yok etmeme fiilinin suç olarak tanımlanma nedeni; paylaşılan bilgilerin her zaman ulaşılabilir olmasının önüne geçmek ve veri sorumlusunun yükümlülüğünü yerine getirmesini sağlamaktır. TCK'nin 135 ve 136. maddelerinde suçun oluşmasında icrai bir nitelik bulunurken, verileri yok etmeme suçunda ihmal hareketi esas alınmıştır.²³⁶ Verilerin yok edilmesinden kastedilen; kaydedilen verilerin tekrar geri dönüştürülemez şekilde ortadan kaldırılmasıdır. Diğer bir seçenek ise, veri sahibiyle kaydedilen bilgiler arasındaki bağlantının kesilmesi suretiyle anonimleştirilmesi de mümkündür.²³⁷

Doktrinde kişisel verileri yok etmeme, TCK'nin 257. maddesinde düzenlenen “görevinin gereklerine aykırı hareket etme” ibaresinden yola çıkarak görevi ihmal etme suçunun özel hali olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada verileri yok etmeme suçunun konusu; özel hayatın gizliliği, kamu idaresinin güvenilirliği ve işleyişi olarak görülmektedir. Söz konusu olayda zarar gören; kişisel verileri yok edilmeyen kişi, mağdur ise toplum olacaktır. Bu noktada 138. maddenin düzenlenmesinde özel hayatın, kişisel verilerin korunması yanında, toplumun idareye olan güveninin zedelenmesini önleme amacı da bulunmaktadır.²³⁸

CMK' de ise genetik inceleme sonuçları (80. madde), fiziki kimlik tespiti (81. madde), kuvvetli şüphenin bulunması veya somut delil elde etmede farklı bir seçeneğin bulunmaması durumunda kaydedilen telekomünikasyon bilgileri, ses ve görüntüler (135, 139 ve 140. maddeleri) kayıt altına alınabilecektir. Ancak belirtilen nedenlerin varlığı halinde bu kayıtlar yok edilecektir. Kaydedilen verilerin yok edilmemesi veya

²³⁵ KORKMAZ (2019), s. 489.

²³⁶ BÜK, s. 104.

²³⁷ SERT, s. 154-155.

²³⁸ KORKMAZ (2019), s. 492-493.

ortadan kaldırılmaması halinde, TCK 138. madde uyarınca verilecek ceza bir kat arttırılacaktır.

g. Ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması

TCK'nin 236. maddesinde, sıfatı, görevi, mesleği veya sanatı nedeniyle edindiği ticari, bankacılık veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin yetkisiz kişilere verilmesi, şikâyet üzerine cezalandırılacaktır. Madde devamında bu bilgi veya belgelerin hukuka aykırı yollarla elde edilmesi de suç olarak tanımlanmıştır. Suçun oluşmasında, failin hukuka uygun veya aykırı olarak elde etmesi arasında ayırım gözetilmemiş olup, açıklanan bilgi ve belgelerin 236. madde kapsamında sır niteliği taşıyıp taşımadığını hâkim, mevzuat çerçevesinde karar verecektir.²³⁹

236. maddede düzenlenen sırların paylaşılmasının suç olarak tanımlanmasında; serbest piyasa koşullarında, ekonomik istikrarın, kamu düzeni ve güven ilişkisi korunmak istenmiştir. Bu tür sırların açıklanması, müşterilerin güven duygusunu sarsarak, bankacılık faaliyetlerinin sekteye uğramasına ve ticari yaşamda haksız rekabetin meydana gelmesine neden olacaktır. Böylelikle ekonomik istikrarsızlık meydana gelecektir.²⁴⁰

h. Bilişim Sistemine Girme, Sistemi Engelleme, Bozma, Verileri Yok Etme veya Değiştirme Suçları

TCK'nin 243. maddesinde bilişim sistemine hukuka aykırı yollarla giren ve sistemde kalmaya devam eden kişiler hakkında uygulanacak yaptırımlar düzenlenmiştir. Ayrıca TCK'nin 244. maddesinde, bilişim sistemlerinin işleyişinin bozulması, engellenmesi, mevcut verilerin değiştirilmesi veya yok edilmesi suç olarak tanımlanmıştır.

Kişisel verilerin yer aldığı bu sistemlerde suç işlenmesine örnekle; başkasına ait sosyal medya hesabının ele geçirilmesi, hakkındaki bilgilerin değiştirilmesi, e-devlet hesabına erişim yapılması, herhangi bir şirketin sistemine girilerek bilgilerin elde edilmesi ve bu doğrultuda fayda sağlanması suç teşkil edecektir. Ancak dikkat edilmesi

²³⁹ KORKMAZ, s. 382.

²⁴⁰ Veli Özer ÖZBEK, **Ekonomi Ceza Hukuku- İkinci Kitap: Özel Hükümler**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 891.

gereken nokta; bilişim sistemine yalnızca giren, orada kalmaya devam eden kişiler hakkında 243. madde hükümleri uygulanacaktır. Girilen sistemden fayda sağlanması, kullanıcının erişimine engellenmesi veya mevcut verilerin değiştirilmesi, silinmesi gibi işlemlerde 244. madde hükümleri uygulanacaktır.²⁴¹ Öncelikle kanun koyucu, bilişim sistemlerinin doğru ve sistematik şekilde işlenmesini amaçlamaktadır. Ancak sistemde verilerin değiştirilmesi veya engellenmesi, öncelikle kişisel verileri tehlikeye atarak, bireylerin mal varlığı değerlerini de ihlal etmiş olacaktır. Örnekle; bu suçun bir şirkete karşı işlenmesi halinde zarar gören yalnızca şirket değil, müşterilerin faaliyetleri de sekteye uğrayarak, şirkete olan güvenleri sarsılacaktır.²⁴² Yargıtay, trafik görevlilerinin alkol kontrol muayenesine itiraz eden kişinin hastaneye götürülerek kan muayenesi alınması üzerine o hastanede görev yapan veri sorumlusunun ceza almaması amacıyla sonuçları değiştirmesini 244. madde kapsamında bilişim sistemine hukuka aykırı olarak müdahale ettiği kararını yerinde bulmuştur.²⁴³

1. Şikâyet

TCK'nin 139. maddesinde, kişisel verilerin kaydedilmesi, hukuka aykırı olarak verilmesi, ele geçirilmesi veya bu tür verilerin yok edilmemesi durumları şikâyet kapsamı dışında bırakılmıştır. Diğer yandan sözü geçen suçlar hariç TCK dokuzuncu bölümde yer alan tüm suçların soruşturma ve kovuşturulması şikâyet şartına bağlanmıştır.

1.8.2.6. 5809 Sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu

Kavramsal olarak bir iletişimin elektronik haberleşme sayılabilmesi için, nitelik ve sistem unsurunun bulunması gerekmektedir. Nitelik bakımından öncelikle iletilecek ses, görüntü, elektromanyetik veya elektronik bir verinin olması gerekir. Sistem unsuru bakımından; sayılan verilerin kablo, telsiz, elektrik, manyetik vb. sinyallere dönüştürülebilen iletim sistemleri aracılığıyla iletilmesi gerekmektedir. Sayılan

²⁴¹ Murat SEMİZ, **İçtihatlar ve Uygulamadan Örnekleriyle Bilişim Suçları ve Soruşturma Yöntemleri**, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), s. 64-65.

²⁴² KOCA & ÜZÜLMEZ, s. 867.

²⁴³ Yargıtay 11. Ceza Dairesi, Tarih: 15.01.2013, 2010/12162 E-2013/658 K.

niteliklere uygun elektronik haberleşme telefon, faks, teleks, televizyon ve radyo yayınları, internet olarak sayılmaktadır.²⁴⁴

2008 yılında kabul edilen 5809 sayılı Elektronik Haberleşme Kanunu, elektronik haberleşme alanında düzenleme ve denetleme sağlanarak etkin rekabetin gerçekleştirilmesi, tüketici haklarının gözetilmesi, kaynakların etkin ve verimli kullanımı gibi amaçları bulunmaktadır. Kanun'un işletmelerin hak ve yükümlülükleri başlığı altında 12. maddesine göre; kurumun, sektörün ihtiyaçları, uluslararası düzenlemeler, teknolojik gelişmeler takip edilerek mevzuata uygun olarak yükümlülükler getirilebilecektir. Ayrıca kişisel verilerin ve gizliliğin korunması, hukuki açıdan yetkili kılınan ulusal kurumlarca, yasal dinleme ve müdahalenin yapılmasına teknik olanak sağlanması, getirilebilecek yükümlülükler arasında sayılmıştır.

Kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğin korunması başlığı altında düzenlenen 51. maddesine göre Kurum'un kişisel verilerin korunmasında esas ve usulleri belirlemede yetkili olması üzerine, Anayasa Mahkemesine maddenin iptal edilmesi talebinde bulunulmuştur.²⁴⁵ Anayasa Mahkemesi, talep üzerine; yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi gereğince, Anayasanın kanunda açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yürütme organına doğrudan yetki verilemeyeceği, elektronik haberleşme sektöründe kişisel verilerin korunmasında uygulanacak yöntemlerin belirleme yetkisinin BTİK'e verilmesinin Anayasanın 20. maddesine aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle iptal edilmiştir.²⁴⁶ Maddenin iptal edilmesi üzerine, 15 Nisan 2015 tarihinde kabul edilen 6639 sayılı Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 32. maddesiyle kişisel verilerin işlenmesi ve gizliliğin korunması başlığı altında 51. madde yeniden düzenlenmiştir. Yeni düzenlemeye göre kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken ilkelere yer verilerek, aksi bir hüküm bulunmadıkça haberleşme taraflarının rızası olmadan iletişimin dinlenmesi, gizlenmesi ve saklanmasının yasak olduğu, işletmeciler şebekelerinin, sunduğu hizmetin güvenliği açısından gerekli tedbirleri almakla yükümlü olduğu, kullanıcıların cihazlarında bilgi saklanması veya saklanan bilgilere erişimin sağlanması için açık rıza şartı getirildiği, aynı şekilde verilerin yurt dışına aktarımında da rıza alınması gibi düzenlemeler yer almaktadır.

²⁴⁴ ÖZDEMİR, s. 6-7.

²⁴⁵ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 107.

²⁴⁶ Anayasa Mahkemesi Esas No: 2013/122 Karar No: 2014/74 Karar Tarihi: 09/04/2014.

Kanun'un 55. maddesinde Kurum'un izni haricinde abonelerin kimlik ve iletişim bilgilerini barındıran özel bilgilerin veya cihazın belirlenmesinde kullanılan elektronik kimlik bilgiler yeniden oluşturulamaz, değiştirilemez, çoğaltılamaz ve meşru amaç dışında kullanılamaz.

Kanun kapsamında, 4 Aralık 2020 tarihinde 31324 sayılı Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunmasına İlişkin Yönetmelik Resmi Gazetede yayımlanarak 4 Haziran 2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Elektronik Haberleşme Kanunu'nun 4, 6, 12, 49, 51 ve 60. maddelerine yönelik hazırlanan Yönetmelik, kişisel veriyi, "*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgi*" olarak tanımlanmıştır. Kişisel verilerin işlenmesinden önce veri sorumlularının işleme amacı, kapsamı, süresi gibi konularda kullanıcıları bilgilendirerek açık rızasını alması gerekir. Verilen açık rızanın geri alınması halinde işleme faaliyeti durdurularak önceki tüm açık rızalarda geri alınmış sayılacaktır.²⁴⁷

1.8.2.7. 6563 Sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun

23 Ekim 2014 tarihinde kabul edilen 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun, ticari yönde kurulan iletişimi, bu yolla yapılan sözleşmeleri, hizmet sağlayıcılarının ve aracı hizmet sağlayıcılarının sorumluluklarını, bilgi verme yükümlülüklerini ve uygulanacak yaptırımları düzenlemektedir.

Kanun'un 6. maddesi uyarınca ticari iletilerin yalnızca önceden onay alma suretiyle gönderilebileceği, onay sonrası temin edilen mal veya hizmetlere ilişkin meydana gelebilecek değişikliklerde, kullanım ve bakıma yönelik ticari elektronik iletiler için ayrıca onay alınmayacağı ibaresine yer verilmiştir. Kanun'un 10. maddesi, hizmet sağlayıcıların ve aracı hizmet sağlayıcılarının bu kanuna uygun olarak yapmış olduğu işlemlerde elde ettiği kişisel verilerin saklanmasından ve güvenliğinden sorumludur. Ayrıca elde edilen kişisel verilerin ilgili onayı alınmadan üçüncü kişilere verilmesi ve farklı amaçlar için kullanılması yasaklanmıştır.

Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun'un 13. maddesi hükmüne dayanarak 15 Temmuz 2015 tarihinde Ticari İletişim Ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır. Kanun'da ticari iletilerin gönderiminde aranan

²⁴⁷ 04/12/2020 tarihli 31324 sayılı Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğinin Korunmasına İlişkin Yönetmelik

onayın kabul edilme şartları, ilgili yönetmeliğin 7. maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre; onay, yazılı veya her türlü iletişim aracılığıyla, içeriğinde alıcının ileti gönderimini kabul ettiğine dair olumlu irade beyanı, adı, soyadı ve elektronik iletişim bilgileri, fiziki ortamda ise alıcının onayında imzasının bulunması gerekir.²⁴⁸ 12. maddesi ise, hizmet sağlayıcı ve aracı hizmet sağlayıcıların, gerek işlemleri gerekse hizmetleri aracılığıyla elde ettiği kişisel verileri ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak şartıyla korunmasından sorumlu olup, hukuka aykırı olarak erişimini engellemek için tedbir almakla yükümlüdür. Söz konusu kaydedilen verilerin paylaşılması, işlenmesi ve farklı amaçlar doğrultusunda kullanılması için veri sahibinin onay vermesi gerekir.²⁴⁹

Genel anlamda elektronik ticarete ilişkin şikâyet başvuruları e- Devlet kapısı üzerinden, Bakanlığın web sayfasında veya şikâyet eden kişinin ikametgâhının bulunduğu il müdürlüğüne yazılı olarak yapılmaktadır. Alıcının ticari elektronik iletilere dair şikâyetinin bulunması durumunda şikâyet başvurularının sesli arama, kısa mesaj, e-posta ile yapılması durumlarında vermesi gereken kişisel bilgileri farklılık göstermektedir. 14. maddeye göre şikâyette bulunması gereken bilgiler T.C kimlik numarası, MERSİS numarası, telefon numarası, abonesi olduğu GSM operatörü veya sabit hattın ismi, e-posta ile gönderilmesi halinde bu hizmeti sağlayan hizmetin adı gibi şikâyet başvurusunun yapılma koşullarına göre değişebilmektedir.²⁵⁰

Yönetmelik'in uygulama alanı bakımından başvuru, şikâyet, elektronik ticari ileti kabul etme aşamaları gibi hemen her aşamasında kişisel veriler kayıt altına alınmaktadır. Kişisel verilerin korunması bakımından Yönetmelik'te sözü geçen hükümlere aykırı hareket edenlere karşı uygulanacak yaptırım Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümlerince idari para cezası tutarı belirlenerek koruma sağlanmaya çalışılmıştır.²⁵¹

1.8.2.8. 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu

1951 yılında kabul edilen Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu, kişilerin eserleri üzerinde maddi ve manevi haklarını belirlemek, bu hakları korumak, ürünlerden

²⁴⁸ 15/07/2015 tarihli 29417 sayılı Ticari İletişim Ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik 7. madde.

²⁴⁹ Ticari İletişim Ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik 12. madde

²⁵⁰ Ticari İletişim ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik 14. madde.

²⁵¹ 6563 sayılı Elektronik Ticaretin Düzenlenmesi Hakkında Kanun 12. madde.

yararlanabilme şartlarını düzenlemek ve hukuka aykırı şekilde kullanımında cezai yaptırımları belirleme amacıyla oluşturulmuştur. Fikir ve sanat eseri kapsamında; ilim ve edebiyat eserleri (2. madde), musiki eserler (3. madde), güzel sanat eserleri (4. madde), sinema eserleri (5. madde), işlenmeler ve derlemeler (6. madde), alenileşmiş ve yayımlanmış eserler (7. madde) olarak değerlendirilmektedir.

1 Ocak 2008 tarihinde 5728 sayılı Temel Ceza Kanunlarına Uyum Amacıyla Çeşitli Kanunlarda Ve Diğer Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile 71. maddede değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle fikir ve sanat eserleriyle ilgili maddi manevi veya bağlantılı hakların ihlal edilmesi durumunda verilecek cezalar düzenlenmiştir. İlgili maddenin 1. bendinde “*Bir eseri, icrayı, fonogramı veya yapımı*” üzerinde hak sahibi olan kişilerin rızası dışında işlenmesi, temsil edilmesi, değiştirilmesi veya çoğaltılması, teknik araçlar yoluyla kamuya ileten, yayımlayan, hukuka aykırı olarak işlenen, çoğaltılan eserleri satan, ticari amaçla satın alan, kiralayan ve şahsi amaçlar için elinde bulunduran, depolayan kişiler hakkında adli para veya hapis cezası uygulanacaktır. Madde devamında başkasına ait esere kendi adını koyan, yayımlayan veya işleme koyan, eser hakkında yanlış, yetersiz kaynak gösteren, dağıtımını ve yayılmasını sağlayan kişiler hakkında farklı türde cezai yaptırımlar uygulanacaktır.

1.8.2.9. 5070 Sayılı Elektronik İmza Kanunu

Gelişen teknolojiyle birlikte internet, yaşamın vazgeçilmez bir parçası haline gelmiştir. Elektronik imzada yaşamı kolaylaştıran uygulamalardan biri olmuştur. Elektronik İmza Kanunu’da; elektronik imzanın hukuki alt yapısını düzenlemek, kullanım koşullarını belirlemek, denetimini sağlamak ve yaptırımlar hakkında düzenlemeleri hükme bağlamak amacıyla çıkarılmıştır. Elektronik imza, özel düzenlemelere tabi tutulmayan işlemlerde ve teminat sözleşmeleri dışında, elle atılan imzayla aynı hukuki özellikleri taşımaktadır.²⁵² Ancak teknik bakımdan elektronik imza yazılım özelliğine sahip, metne göre farklılık gösteren imzalamada kullanılan anahtarları bulunmaktadır.²⁵³

²⁵² Mustafa ÇAKICI, “*Elektronik İmza Yasası ve Getirdikleri*”, Arşiv Dünyası, sayı:5, (2005 Yayımlanma 1 Temmuz 2016), s. 10-11.

²⁵³Gürsel ORER, *Elektronik İmza ve Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısının Hukuki ve Cezai Sorumluluğu*, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2011), s. 37.

Elektronik ortamda iletişimin güvenliğini sağlama aracı olarak elektronik imza ve güvenlik sertifikası kullanılmaktadır. Islak imzaya kıyasla günlük yaşamda kolaylık sağlayan elektronik imza, internet aracılığıyla iletilen belgelere yetkisiz kişilerin erişimini engellemesi, bu belgelerin doğru, tam ve güvenli olarak iletilmesi bakımından elektronik devlet uygulamalarında tercih edilmektedir.²⁵⁴ Güvenlik sertifikası, elektronik ortamda ihtiyaç duyulan güveni sağlamaya yönelik geliştirilmiştir. Kimliğin dijital platformdaki karşılığı elektronik sertifikadır. En önemli işlevi; elektronik imzanın sertifikaya bağlanmasıyla ait olduğu kişinin tespit edilmesinde kullanılmasıdır.²⁵⁵ Elektronik İmza Kanunu'nda elektronik sertifika, "*imza sahibinin imza doğrulama verisini ve kimlik bilgilerini birbirine bağlayan elektronik kaydı*" olarak tanımlanmıştır.

Elektronik imzanın güvenlik sertifikasıyla birlikte getirdiği kolaylıkların yanı sıra, bazı riskleri de bulunmaktadır. Söz konusu risklerin gerçekleşmesi halinde bilişim suçları ve en önemlisi kişisel veri ihlalleri meydana gelmektedir.²⁵⁶ Bu noktada meydana gelebilecek riskleri önlemek için 2004 yılında 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu kabul edilmiştir. Kanun'un 12. maddesi, elektronik sertifika hizmet sağlayıcısı; elektronik sertifika talep eden kişiden bu işlem için gerekli olan bilgiler dışında farklı bir bilgi talep edemeyeceği ve elde edilemeyeceği düzenlenmiştir. Madde devamında sertifika sahibinin izni dışında sertifikasının üçüncü kişiler tarafından ulaşabileceği ortamlarda bulundurulamayacağı ve iletilemeyeceği düzenlenmiştir.

Kanun'un 16. maddesinde ilgilinin rızası dışında imza oluşturma araçlarının elde edilmesi, izinsiz kullanımı, bu araçlar yoluyla izinsiz imza oluşturulması durumlarında adli para cezası uygulanacaktır. Elektronik imza, kullanıcılarını belirleyebilme özelliği nedeniyle, kişisel veri kategorisinde değerlendirilmektedir. Elektronik imzanın güvenliğine yönelik alınan tedbirler aracılığıyla kişisel verileri dolaylı olarak koruma altına almaktadır.²⁵⁷

²⁵⁴ Erkan TAMTÜRK, "*Kamu Yönetiminde Elektronik Belge Yönetim Sistemi*", Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt:5, sayı:3, (2017), s. 858.

²⁵⁵ ORER, s. 87.

²⁵⁶ Metin TURAN, *Bilişim Hukuku*, 5. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 164.

²⁵⁷ TURAN (2021), s. 166.

1.8.2.10. 4857 Sayılı İş Kanunu

22 Mayıs 2003 tarihinde kabul edilen 4857 sayılı İş Kanunu, işverenler tarafından çalıştırılan işçilerin hak ve sorumluluklarını, çalışma ortamlarını düzenlenmektedir. İş hukukuna göre işçiye ait kişisel veriler; bilgisayar ortamında veya özlük dosyalarında saklanan, işçinin mesleki ve özel hayatını kapsayan, doğrudan veya dolaylı olarak işçiyi ilgilendiren tüm bilgiler olarak açıklanmaktadır. Bilgilere ek olarak herhangi bir denetleme memurunun işçinin çalışma durumu hakkında yaptığı değerlendirmeler özlük dosyalarında saklanmaktadır. Özlük dosyasında kaydedilen bilgiler kişisel veri olarak kabul edilmektedir.²⁵⁸

Kanun'un 75. maddesine göre işveren; her işçi için ayrı özlük dosyası düzenlemekle yükümlüdür. Ayrıca işveren, özlük dosyalarında kanunlarda belirtilen bilgileri kaydetmek, belgeleri saklamak, gerekli hallerde yetkili memur ve mercilere gösterme sorumluluğu bulunmaktadır. İşveren, elde ettiği bilgileri dürüstlük kuralına ve hukuka uygun meşru amaçlar için kullanılmalı, Kanunda belirtilen hallerde sır saklama yükümlülüğünü yerine getirmelidir. Sır saklama yükümlülüğünün yerine getirilmemesi ve genel anlamda 75. maddeye aykırı davranışlarda bulunması halinde 104. maddeye dayanarak idari para cezası uygulanacaktır.

1.8.2.11. 213 Sayılı Vergi Usul Kanunu

Devletlerin niteliği ve ideolojisinin önemi olmaksızın yerine getirmekle yükümlü olduğu hizmetlerde en önemli gelir kaynağı vergilendirme sistemidir. Vergilendirme sürecinde mükellefler ve diğer ilgili sorumlular, çeşitli hukuki düzenlemeler nedeniyle kişisel verileri kaydederek, vergi idaresiyle paylaşmaları gerekir.²⁵⁹

Anayasanın 73. maddesinde vergi ödevi, uyulması gereken kuralları, sınırları ve istisnaları düzenlemektedir.²⁶⁰ Vergilendirme işlemi için vatandaşların ailesindeki üye

²⁵⁸ A. Eda MANAV, “İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması”, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:19, sayı:2, (2015), s. 99-100.

²⁵⁹ Çetin ARSLAN, “Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu (VUK md. 362)”, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:3, sayı:2, (2013), s. 16.

²⁶⁰ 1982 Anayasası 73. madde; “Herkes, kamu giderlerini karşılamak üzere, mali gücüne göre, vergi ödemekle yükümlüdür. Vergi yükünün adaletli ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülükler kanunla konulur, değiştirilir veya kaldırılır. Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin

sayıları, taşınır ve taşınmaz malları, mesleği, kredileri gibi konularda ölçülülük ilkesi doğrultusunda bilgi talep edilmektedir. Ancak bu bilgilerden yola çıkarak vergi mükellefi olan kişi hakkında daha fazla bilgiye ulaşılması mümkündür. Bu noktada devletin elde ettiği bilgilerin mükellef ve elde edenler arasında gizli kalması gerekliliği vergi mahremiyeti olarak adlandırılmaktadır.²⁶¹

Vergi mahremiyeti, vatandaşların anayasal haklarını devlete karşı koruyan bir güvence olarak görülmektedir. Vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirilen kişisel verilere örnekle; borç durumu, kazancı, iş ilişkisi yürüttüğü kimselerin iletişim bilgileri, meslek sırları, yürüttüğü faaliyetlere ilişkin formülleri gibi üçüncü kişiler tarafından bilinmemesi gereken bilgilerdir. Sır olarak saklanması gereken vergi mahremiyeti kapsamındaki bilgilerin yalnızca mükellefe ait olma şartı bulunmamaktadır. Mükellefin çekirdek ailesi, kan veya sıhri hısımları, ilişki yürüttüğü gerçek veya tüzel kişilere ait bilgiler de vergi mahremiyeti konusunda sır olarak saklanması gereklidir.²⁶²

Vergi mahremiyeti, 1961 yılında kabul edilen 213 sayılı Vergi Usul Kanunu 5. maddesinde detaylı olarak ele alınmıştır. Maddeye göre vergi uygulaması ve incelemesiyle görevli memurların, Vergi Mahkemelerinde, Danıştay'da ve Bölge İdare Mahkemelerinde görevli olanların, Vergi Kanunları'na göre kurulan komisyonlara iştirak edenlerin, vergi işlerinde kullanılan bilirkişilerin, “...görevleri dolayısıyla, mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine müteallik olmak üzere öğrendikleri sırları veya gizli kalması lazım gelen diğer hususları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların nef'ine kullanamazlar.” Ayrıca, belirtilen meslek sahipleri görevlerini bırakmış olmaları durumunda da sır saklama yükümlülükleri devam edecektir. Ancak dikkat edilmesi gereken konu; vergi mahremiyeti kapsamında sayılan bilgiler her zaman mali veya vergisel niteliğe sahip olmayacağı ihtimalidir. Kanun'un 5. maddesinde de belirtildiği üzere gizli kalması gereken bilgilerin ifşa edilmesi durumunda mükellefi maddi açıdan zor duruma sokabilecek, ticari saygınlığını

hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Bakanlar Kuruluna verilebilir.”

²⁶¹ Neslihan KARATAŞ DURMUŞ, “*Ticari Sırların Ve Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Vergi Mahremiyeti*”, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sayı:31, (2017), s. 376-375.

²⁶² Arzu KALYON, *Türk Vergi Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması*, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 93-95.

kaybetmesine yol açabilecek veya menfaatlerine zarar verme özelliğine sahip olması yeterlidir.²⁶³

Vergi mahremiyetiyle asıl korunmak istenen değer, vatandaşların ilgili görevlilerle paylaşmış olduğu şahsi bilgileridir. Bu bilgilerin, ifşa edilmesi durumunda ilgililerin uğrayacağı zararın, potansiyel olarak işlenebilecek suçların önüne geçilmek istenmiştir. Diğer yandan vergilendirme sürecince yer alan kamu görevlilerine dair kamusal güven oluşarak sistemin etkin ve verimli işlemesi sağlanacaktır.²⁶⁴

Kanun'un 5. maddesi devamında mükelleflerden, görevin ifasına ve devamlılığına yönelik istenen belge ve belgeler vergi mahremiyeti ihlali sayılmayacaktır. Vergi mahremiyeti kuralını ihlal eden kimseler hakkında 362. maddeye göre, vergi mahremiyetine uymakla yükümlü kimselerin yükümlülüklerini ihlal etmesi durumunda TCK 239. maddesi hükümlerine göre cezalandırılacaktır. TCK'nin 239. maddesine göre; meslek, görevi nedeniyle sahip olduğu ticari ve müşteri sırrı niteliğine sahip bilgi ve belgeleri yetkisi olmayan kişilere veren, ifşa eden kişinin şikâyet edilmesi üzerine verilecek adli para veya hapis cezası belirlenmiştir. Ayrıca madde devamında bu tür niteliğe sahip verilerin cebir veya tehdit yoluyla ele geçiren kişi hakkında hapis cezası uygulanacaktır.

Kişisel verilerin vergi mahremiyeti kavramıyla arasındaki bağlantı, paylaşılan bilgilerin KVKK'de belirtilen unsurları taşıması halinde koruma sağlanmasıdır. Ancak buradaki ayrım; KVKK hükümlerinde gerçek kişilere koruma sağlanırken, VUK hükümleri tüzel kişileri de korumaktadır.²⁶⁵

1.8.2.12. 5490 Sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu

29 Nisan 2006 tarihinde kabul edilen Nüfus Hizmetleri Kanunu, kişisel verilerin korunmasına yönelik düzenlemeler içermektedir. Kanun'un amacı; bireylerin doğumundan ölümüne kadar geçen sürede uyruğuna, medeni haline ve bunlarda meydana gelebilecek değişikliklere dair olayların belirlenmesini, kütüğe kaydedilmesini, elektronik alanda ulusal adres veri tabanının oluşturulmasını, sonuç olarak nüfus kayıtları ile adres bilgilerinin ilişkilendirilmesini sağlamaktır.

²⁶³ Yiğit YILDIZ, "*Kişisel Verilerin Korunmasının Vergi Mahremiyeti İle Etkileşimi*", *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, cilt:1, sayı:2, (2019), s. 6-7.

²⁶⁴ ARSLAN, s. 18.

²⁶⁵ YILDIZ, s. 13.

Her mahalle veya köy için ayrı olarak tutulması ve aile kütüklerinde kaydedilmesi gereken bilgiler; TC. Kimlik numarası, kişinin adı, soyadı, anne- baba isimleri, evli kadının bekârlık soyadı, cinsiyeti, doğum yeri ve tarihi, kütüğe kaydedildiği tarih, kayıtlı olduğu il, ilçe, köy veya mahalle adı, cilt, aile ve birey sıra numarası, ikametgâh adresi, medeni hali, dini, fotoğrafı, biyometrik verisi, velayet veya vesayete ilişkin bilgileri, evlenme, boşanma, soy bağının kurulması veya reddi, ölüm, vatandaşlığın kazanılması veya kaybedilmesi gibi kişisel durumda meydana gelen değişiklik veya yetkili makamlarca yapılan düzeltmeler yer almaktadır.

2016 yılında KVKK hükümleriyle uyumlaştırma amacıyla 2017 yılında 7039 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kabul edilmiştir. 7039 sayılı Kanun'un 11. maddesiyle Nüfus Hizmetleri Kanunu 45. maddesinde değişiklik yapılmıştır. Yeni düzenlemeye göre 45. madde de Bakanlık tarafından merkezî veri tabanında tutulan verilerin Kanun'da belirlenen esas ve usullere göre paylaşılacak tüzel kişi ve şirketler açıkça belirlenmiştir. Madde devamında Veri Paylaşımı Kurulu kurulacağı ve bu Kurul'un veri paylaşımının kapsam ve yöntemi ile bundan yararlanacakları belirlemeye yetkili olacağı Genel Müdürlük bünyesinde oluşturulacak Kurul'un çalışma esas ve usullerinin Bakanlık tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği düzenlenmiştir.²⁶⁶

1.8.2.13. 5187 Sayılı Basın Kanunu

9 Haziran 2004 yılında kabul edilen 5187 sayılı Basın Kanunu, basın özgürlüğünü ve bu özgürlüğün kullanımını düzenlemektedir. Kanun'un 3. maddesine göre basın özgürlüğünün bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını kapsamaktadır. Madde devamında basın özgürlüğünün ancak; “...*demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlâkının, millî güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması...*” durumlarında sınırlandırılabilir.

²⁶⁶ YILMAZ (2019), s. 261.

Kişisel verilerin korunması kapsamında, süreli yayınlarda²⁶⁷ bireylerin “şeref ve haysiyetini ihlâl edici veya kişilerle ilgili gerçeğe aykırı yayım yapılması halinde, bundan zarar gören kişinin” belirtilen süre içerisinde göndereceği düzeltme ve cevap yazısının sorumlular tarafından belirtilen sürelerde yayımlama zorunluluğu bulunmaktadır.

Düzeltilme ve cevap hakkı; iletişim özgürlüğünün kötüye kullanılmasını önlemek, kamusal haberleşme görevinin amaçları doğrultusunda yerine getirilmesi için öngörülen hukuki koruma yolu olarak kabul edilmektedir. Hakkın amacı; kişilik haklarıyla basın özgürlüğü arasındaki dengenin korunmasıdır. Kendisiyle ilgili yanlış bilgi verilen, şeref ve haysiyetinin zarar görmesi durumunda mağdurların yayına cevap vererek yanlış beyanları düzeltme yetkisi vermektedir.²⁶⁸

Kimliğin açıklanmaması başlığı altında düzenlenen 21. madde ise, TMK hükümlerine göre evlenmeleri yasaklanan kişiler hakkında cinsel ilişkisi olduğu haberleri, TCK'nin ilgili maddelerinde yazılı cürümlere ilişkin haberlerde mağdurların, on sekiz yaşından küçük olan fail veya mağdurların tanınmasını, kimliklerinin açıklanmasına neden olacak şekilde yayım yapanlara yönelik verilecek para cezaları düzenlenmiştir. Uygulanan para cezalarının tutarı; süreli, yaygın süreli ve bölgesel süreli yayımlar olma niteliğine göre farklılık göstermektedir.

1.8.2.14. 5651 Sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Kanunu

4 Mayıs 2007 tarihinde kabul edilen 5651 sayılı İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Kanun'un amacı; “içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumlulukları ile internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.”

Kanun'un 3. maddesinde de içerik, yer ve erişim sağlayıcıları; tanıtıcı bilgilerini yönetmelikle belirlenen usul ve esaslara uygun olarak internet ortamında kullanıcıların

²⁶⁷ 5187 sayılı Basın Kanunu, 2. maddesi: “Süreli yayım: Belli aralıklarla yayımlanan gazete, dergi gibi basılmış eserler ile haber ajansları yayımları” ifade etmektedir.

²⁶⁸ AKGÜL, s. 235.

ulaşabileceği, güncel nitelikte bulundurmakla yükümlüdür. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyenler hakkında uygulanacak idari para cezası tutarı belirlenmiştir.

1.8.2.15. 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu

Bilgi edinme hakkı, idarenin tek taraflı hukuk düzeninde yaptığı değişiklikler hakkında ilgililerin, idarenin yaptığı işlemin niteliği ve sonuçlarına erişebilmesi olarak tanımlanmaktadır. Yönetimde şeffaflığı sağlayan araçlardan olan bilgi edinme hakkı, bireylere yönetimin bilgilendirmesini beklemeden doğrudan bilgilerin elde edilmesini sağlamaktadır.²⁶⁹

Türkiye’de Matbuat ve İstihbarat Müdüriyet-i Umumiyesi veya bugünkü adıyla Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğünün 1920 yılında kurulması, halkın bilgilendirilmesine yönelik atılan ilk adımdır. 1984 yılında 18571 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun’da Türk vatandaşlarının TBMM’ye ve yetkili makamlara yazı ile başvurma hakkını tanımlamıştır. 24 Nisan 2004’te yürürlüğe giren 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu halkın bilgilendirilmesine ve kamu yönetiminin şeffaflığına yönelik en önemli gelişme olarak kabul edilmektedir.²⁷⁰ Aynı yıl içerisinde, kanunun 31. maddesine dayanarak²⁷¹ Bilgi Edinme Hakkı Kanunu’nun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır.²⁷²

Kanun’un amacı; demokratik yönetimin gereklerine ve ilkelerine uygun olarak vatandaşların bilgi edinme hakkının kullanımına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. Bilgi edinme hakkı, demokratik toplumların bir gereği olarak nitelendirilmektedir. Demokrasi kavramının tanımına bakıldığında; halkın halk için, halk tarafından yönetilmesidir. Bilgi edinme hakkının vatandaşlara verilmesiyle devletin her an bilgi vermeye sorumlu hissetmesini, işlem ve faaliyetlerinde hukuka uygunluk şartını

²⁶⁹ Harun YILMAZ, “*Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Kapsamında İtiraz Usulü*”, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:2, sayı:6, (2015), s. 969.

²⁷⁰ Yasin BULDUKLU & Ahmet Tarık TÜRK MENOĞLU, “*Bilgi Toplumunda Kamu Kurumlarının Bilgi Edinme Birimleri Ve Halkla İlişkiler*”, Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, cilt:22, sayı:22, (2015), s. 52.

²⁷¹ 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu 31. madde. “*Bu Kanunun uygulanması ile ilgili esas ve usullerin belirlenmesine ilişkin yönetmelik, Kanunun yayımını takip eden altı ay içinde Başbakanlık tarafından hazırlanarak Bakanlar Kurulunca yürürlüğe konulur.*”

²⁷² 27/02/2004 tarihli 25445 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik.

gerçekleştirmesinde daha titiz davranmasını sağlayacaktır.²⁷³ Kanun'a göre bilgi; kurum ve kuruluşların sahip oldukları kayıtlarda yer alan Kanun kapsamındaki her türlü veri, bilgi olarak tanımlanmıştır. Belge ise, kurum ve kuruluşların sahip olduğu yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plân, film, fotoğraf, teyp ve videokaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcılarını ifade etmektedir.

Ancak bilgi edinme hakkının kullanımında idareden istenebilecek bilgi ve belgelerde farklılık meydana gelebileceği için, bu hakka bazı sınırlamalar getirilmiştir. Sınırlamaların nedeni; devletin bilgi edinme hakkını kullanan bireyin elde edeceği fayda ile diğer vatandaşların korunması gereken hak ve özgürlükleri arasında denge kurma ihtiyacından kaynaklanmaktadır.²⁷⁴ Bu noktada Kanun'un 5. maddesinde bilgi verme yükümlülüğü başlığında istisnalar hariç olmak şartıyla, her türlü bilgi ve belgeleri başvuranlara etkin ve hızlı şekilde sunulmalıdır. Bilgi edinme hakkına getirilen istisnalar ise; devlet sırlarına ilişkin bilgi veya belgeler (16. madde), ülkenin ekonomik çıkarlarına yönelik bilgiler (17. madde), istihbarata ilişkin bilgiler (18. madde), idari soruşturmaya ilişkin bilgiler (19. madde), adli soruşturma evresinde açıklanmasında veya zamanında önce açıklanması durumunda yargılama sürecinde olumsuz sonuçlar doğurabilecek bilgiler (20. madde), özel hayatın gizliliğine ilişkin bilgiler (21. madde), haberleşmenin gizliliği (22. madde), ticari sır niteliğindeki bilgilerdir (23. madde).

Kişisel verilerin korunmasıyla ilişkili 21. maddeye göre; *“kişinin izin verdiği hâller saklı kalmak üzere, özel hayatın gizliliği kapsamında, açıklanması hâlinde kişinin sağlık bilgileri ile özel ve aile hayatına, şeref ve haysiyetine, meslekî ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgeler”* bilgi edinme hakkı kapsamı dışında tutulmuştur. Ancak kamu yararı nedeniyle açıklanması gereken bilgi ve belgeler, kurumun ilgiliye önceden haber vererek yazılı rızası alınması şartıyla mümkün kılınmıştır. Kanun hükümleri dışında tutulan özel hayat kapsamındaki bilgiler, ilgililerin onay vermesi koşuluyla açıklanabilecektir. Ayrıca haberleşmenin gizliliğini koruma amacıyla, bu alanda bilgi edinme hakkının kullanımı kapsam dışında tutularak erişimi yasaklanmıştır.

²⁷³ Uğur KIZILCA, **Açıklamalı ve Gerekçeli Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve İlgili Mevzuat**, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2005), s. 1-2.

²⁷⁴ Muhammed Emin AYDEMİR, **Kamu Yönetiminde Açıklık ve Bilgi Edinme Hakkı**, 1. Baskı (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), s. 147-148.

1.8.2.16. 5352 Sayılı Adli Sicil Kanunu

Bireylerin işlemiştir olduğu suçlara ilişkin kesinleşmiş mahkûmiyetleri hakkında kayıtlar Kanun gereği, adli sicil sistemine kaydedilmektedir. Sistemde tutulan bu kayıtlar, kişisel veri kapsamında değerlendirilmektedir.²⁷⁵ Hakkında kesinleşmiş mahkûmiyet kararı olan kişilerin, toplum tarafından ayrımcılığa maruz kalması, ekonomik ve sosyal alanda kendisini geliştirememesi gibi olumsuz sonuçları bulunmaktadır. Bu nedenle hukuka uygunluk nedeni bulunmadığı sürece, adli sicil kayıtlarının gizli kalması gerekmektedir.²⁷⁶

25 Mayıs 2005 tarihinde kabul edilen 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu'nun 7. maddesinde, adli sicil bilgilerinin kullanım amacı belirtilmesi şartıyla verilebilecek kişi ve kurumlar düzenlenmiştir. Bu bilgiler Kanun'un 10. maddesine göre; bir yakını hakkındaki adli sicil belgesi veya kayıtları belirtilen haller dışında talep edilemeyecektir. Kişisel veri olarak değerlendirilen adli sicil bilgilerinin gizliliği, 11. maddeye göre, farklı amaçlar için kullanılması ve görevliler tarafından açıklanması yasaktır.

1.8.2.17. Kişisel Verilerin Korunmasıyla İlişkili Diğer Kanunlar

5464 Sayılı Banka Kartları ve Kredi Kartları Kanunu, 23. maddesine göre üye iş yerlerinin kart sahibinin rızası olmadan bilgileri açıklayamayacağı, bu bilgileri gizli tutması gerektiği ve farklı amaçlar için kullanamayacakları düzenlenmiştir.

5624 Sayılı Kan ve Kan Ürünleri Kanunu, 3. maddesi (f) bendinde kan, kan bileşenleri ve ürünleri kapsamında hizmet yürütenlerin, bağışçıya ait bilgileri Bakanlık haricinde açıklamama ve paylaşmama yükümlülüğü bulunmaktadır.

5718 Sayılı Milletlerarası Özel Hukuk ve Usul Hukuku Hakkında Kanun, 35. maddesinde kişilik değerlerinin ihlalden doğan sorumluluk mağdurun fıkralarda belirtilen durumları seçimine göre uygulanacak hukuk belirlenmiştir. Ayrıca kişisel verilerin işlenmesi veya kişisel veriler hakkında bilgi alma hakkının sınırlandırılması yoluyla kişiliğin ihlâl edilmesinden doğan taleplere de uygulanacaktır.

²⁷⁵ Süleyman TÜR KARSLAN, "Adli Sicil Kayıtlarının Hukuki Niteliği Ve Silinme Koşulları", Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, sayı:4, (2014), s. 20.

²⁷⁶ KORKMAZ, s. 299.

6493 Sayılı Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun, 23. maddesinde, sistem işleticisi, sakladığı kişilere ait bilgi ve belgeleri korunmak için tedbir almakla sorumludur.

5411 Sayılı Bankacılık Kanunu, 73. maddesinde görevleri nedeniyle müşterilere veya bankalara ait sırları öğrenen kişilerin; Kanun'da açıkça belirtilen yetkililer dışında kişi veya kurumlara açıklayamayacağı, sır saklama yükümlülüğünün görevinden ayrıldıktan sonra da devam edeceği düzenlenmiştir. Sır olarak adlandırılan bilgiler; bankacılık faaliyetlerine özgü olarak müşteri ilişkisi kurulduktan sonra edinilen müşteri sırlarıdır. İstisnai haller dışında KVKK hükümleri uyarınca müşterinin açık rızası alınmış olmasına rağmen, müşterinin talebi ya da talimatı olmaksızın yurtiçi ve yurt dışında yer alan üçüncü kişilere karşı gerek paylaşımını gerekse aktarımını yasaklanmıştır. Maddede belirtilenlere aykırı hareket edenler için uygulanacak yaptırım 159. maddede yer almaktadır.

5510 Sayılı Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu, 78. maddesi, genel sağlık sigortalısının veya bakmakla yükümlü olunan kişinin sağlık bilgilerinin gizli olması, 100. madde, bilgi ve belge isteme hakkını, kuruma verilecek bilgi ve belgelerin usulüne dair hükümleri içermektedir.

Kişisel verilerin korunması; unsurları bakımından kişiyi, bağlantılı olarak kişilik haklarını ve insan haklarıyla ilişkili olması nedeniyle, iç hukukta pek çok hukuki düzenlemelerde ilgili hükümler bulunmaktadır. Ancak en önemli ve kapsamlı olarak KVKK hükümlerinde kişisel verilerin korunması amaçlanmıştır.

1.8.2.18. 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu

İçerisinde bulunduğumuz teknoloji çağı nedeniyle, bireyler kendi rızasıyla kişisel verilerini paylaşırsa da, farkında olmadan bu veriler kayıt altına alınarak paylaşılmaktadır. Kişisel verilerin paylaşılması kadar korunmasını talep etme hakkı da bulunmaktadır. Birey, yalnızca fiziki bir bedenden ibaret olmadığı, onuru, inançları, sırları gibi şahsiyetinden ayrılmayan değerlere sahip olması nedeniyle, bu bilgilerin korunması amacıyla yasal düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.²⁷⁷ Uluslararası alanda kişisel verilerin korunması amacıyla hukuki düzenlemeler yapılırken, Türkiye'de

²⁷⁷ Mustafa BAYSAL, **KVKK Kişisel Verilerin Korunması Kanunu El Kitabı**, 3. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 23.

kişisel verilerin korunmasına yönelik bağımsız bir kanun bulunmaması, mevcut kanunların doğrudan koruma sağlamaması nedeniyle kişisel verilerin korunması ihtiyacı giderilmek istenmiştir. Mevcut yasal düzenlemeler aracılığıyla korunmaya çalışan kişisel verilerle ilgili hükümlerin bu konuda özgü felsefeden yoksun olması, artan ihtiyaçlara cevap verememesi, 108 No’lu Sözleşme ve 95/46 sayılı AB Direktifi gereği uyumlaştırılması amacıyla bu alanda bir kanun çıkarılması gündeme gelmiştir.²⁷⁸

Nitekim 1981 yılında 108 No’lu Sözleşme’nin imzalanmasıyla kişisel verilerin korunması hususunda hukuki çalışmalar yapılması amacıyla bir komisyon kurulmuştur. Kurulan komisyon çalışmalarını tamamlayamaması nedeniyle 2000 yılında yeni bir komisyon oluşturulmuştur. KVKK Tasarısı 2003 yılında tamamlansa da yürürlüğe girmemiştir. 2007 yılında Tasarı yenilenerek 2008 yılında TBMM’ye sevk edilse de 2014 yılına kadar Adalet Komisyonunda beklemeye alınmıştır.²⁷⁹ Bu süre zarfında 2010 yılında yapılan referandumla birlikte kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı, Anayasal güvenceye kavuşturulmuştur. 108 No’lu Sözleşme’nin 4. maddesi gereği kişisel verilerin korunmasına yönelik bir kanun bulunmadığından 6669 sayılı Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi’nin Onaylanmasına Uygun Bulunduğuna Dair Kanun ile onaylanmış, 18 Şubat 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 108 No’lu Sözleşme 4. maddesi uyarınca Türkiye’de kişisel verilerin korunması hakkında düzenleme yapması zorunlu hale gelmiştir. 24 Mart 2016 tarihinde TBMM Genel Kurulu tarafından KVKK kabul edilmiş, 7 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir.²⁸⁰

Ulusal alanda kişisel verilerin korunmasına yönelik bir kanun çıkarılmasında; AB ile yapılan üyelik görüşmeleri, uluslararası alanda ticaretin arttırılması, özel yaşamın gizliliğinin korunması gerekliliği de etkili olmuştur. Genel anlamda; EUROPOL ile ulusal güvenlik birimleri arasında elektronik veri paylaşımı, yabancı sermayelerin güvenli olarak yatırım yapabilmesini sağlamak ve bunların yönetilebilmesi amacıyla sağlıklı veri aktarımını gerçekleştirebilmektedir.²⁸¹

Milat olarak görülen 2016 yılında kabul edilen KVKK, 33 madde ve 7 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Kanun’un amacı, kapsamı ve tanımlamalar yer

²⁷⁸ BÜK, s. 87.

²⁷⁹ AYDIN, s. 107-108.

²⁸⁰ GÖÇMEN UYARER (2019), s. 96-97.

²⁸¹ Metin TURAN, *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, 3. Baskı (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2020), s. 55-56.

almaktadır. Kişisel verilerin işlenmesine dair ilkeler ikinci bölümde (4-9 maddeleri), ilgililerin hakları ve veri sorumlusunun yükümlülükleri üçüncü bölümde (10-12 maddeleri), kişisel verilere ilişkin başvuru ve şikâyet yolları dördüncü bölümde (13-16 maddeleri), kişisel verilere karşı işlenen suçlar ve kabahatler beşinci bölümde (17-18 maddeleri), Kişisel Verileri Koruma Kurumu görev ve yetkileri, idari yapılanması altıncı bölümde (19-27 maddeleri) yer almaktadır. Kanun'un son bölümü (28-33 maddeleri), Çeşitli Hükümler başlığı altında düzenlenmiş olup; istisnalar, Kurum bütçesi ve gelirleri, değiştirilen ve eklenen hükümler, yönetmelik, geçiş hükümleri, yürürlüğe girme şekli ve yürütme makamına dair hükümler yer almaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

2.1. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Amaç ve Kapsamı

KVKK'nin amacı; *“kişisel verilerin işlenmesinde başta özel hayatın gizliliği olmak üzere kişilerin temel hak ve özgürlüklerini korumak ve kişisel verilerini işleyen gerçek ve tüzel kişilerin yükümlülükleri ile uyacakları usul ve esasları düzenlemektir.”* Maddede ilk olarak kişisel verilerin işlenmesini belirli bir disiplin altına alınması ve Anayasada sözü geçen temel hak ve özgürlüklerin korunmasıdır. Diğer yandan amaç; kişisel verilerin işlenmesini doğrudan ilişki içerisinde olduğu kişilik ve mahremiyet hakkına bağlanmıştır. Verilerin herhangi bir ilkeye bağlı olmadan işlenmesi, ele geçirilmesi, erişime açılması, hukuka aykırı olarak ifşa edilmesi; başta kişilik haklarına, özel hayatın gizliliğine, temel hak ve özgürlüklerin zedelenmesinin önüne geçilmek istenmiştir. Kişisel verilerin korunması hakkının arkasında mevcut olan nedenler ve bağlantı kurulan haklar bakımından amaç unsuru önem taşımaktadır.²⁸² Kanun amacı tanımından yola çıkarak farklı hak ve özgürlük taleplerinin kişisel verilerle bağlantılı olması halinde KVKK hükümlerinden söz edilebilecektir. Söz konusu kişisel verilerin korunmasında diğer hak ve hürriyetleri koruma amacı bulunmaktadır. Ancak Kanun'da açıkça hangi haklara koruma sağlayacağı belirtilmediğinden, özel yaşamın gizliliği hakkından bağımsız olarak değerlendirildiği yorumu yapılması mümkündür. Korunan hakların sayılmamış olması, kişisel verilerin insan hakkı olduğu temeline daha ılımlı yaklaştığı yorumu yapanlar da bulunmaktadır. Diğer yandan kişisel verilerin korunması, KVKK hükümlerinde açıkça bir hak olarak düzenlenmemiş olması eleştirilerek anayasal hak ve hürriyetler gibi açıkça belirtilmesi gerektiği savunulmaktadır.²⁸³

Kanun'un kapsamı, uygulama alanını belirleme açısından önem taşımaktadır. Bu noktada KVKK hükümleri, kişisel verileri işlenen gerçek kişilerle, söz konusu verilerin tamamını veya bir kısmını, herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak şartıyla otomatik olmayan yollarla işleyen gerçek ve tüzel kişiler hakkında uygulanacaktır.

Maddeye göre otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel verilerin KVKK kapsamında olmayacağı sonucu çıkartılırken, otomatik veri kayıt sistemi akıllara gelmektedir. Bu durumda söz konusu kişisel verileri gerçek veya tüzel kişi tarafından

²⁸² DÜLGER, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (2019), s. 197.

²⁸³ MUTLU, s. 121.

otomatik olmayan yollarla işlenmiş olsa dahi, herhangi bir veri kayıt sistemin parçası olması için yapılıyorsa, KVKK kapsamında değerlendirilecektir. Otomatik olmayan yollarla kişisel verilerin işlenmesi; insan fiilinin minimum düzeyde olduğu, teknolojik araçlar vasıtasıyla gerçekleştirildiği veri işleme türü olarak tanımlanabilir. Örnekle; bir bakkalın müşterilerinin veresiye kayıtlarını el yazısıyla tuttuğu defter otomatik yolla işlenmemiş olmasına rağmen veri kayıt sisteminin parçası olarak Kanun kapsamına girmektedir.²⁸⁴

Kanun'un uygulanabilirliği açısından ilk koşulun gerçek kişi olduğu ve söz konusu verilerinde gerçek kişiye ait olması gerektiğidir. Madde devamında verileri işleyen tarafın kişiliği bakımından ayırım yapılmaksızın Kanun hükümleri uygulanacaktır. Veri işleyen tarafa kişilik ayırımı yapılmaması, usul ve esasların uygulanması açısından geniş bir alanı kapsamaktadır.²⁸⁵

Ayrıca KVKK 2. maddesinde belirlenen kapsam düzenlenirken, 95/46/AT sayılı Yönerge'nin örnek alındığı görülmektedir. Yönerge'nin 3. maddesinde de kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olarak işlenmesi ve bir dosyalama sistemine kaydedilen veya kaydedilecek kişisel verilerin otomatik olmayan yollarla işlenmesi durumlarında uygulanacağı düzenlenmiştir. Kişisel veriler otomatik olarak işlem görmese bile, bir dosya içerisinde organize edilmiş ve verilere ulaşılabilirlik belirli kıstaslara göre kolaylaştırılan bu işlemler, Yönerge'de koruma altına alınmıştır. Aynı şekilde, KVKK ve Yönerge hükümlerine göre kişisel verilerin bilgisayar ortamında kaydedilmesi veya dosyada bulundurulması arasında ayırım gözetilmemiştir. Bu bağlamda otomatik veya elle işlenen tüm kişisel veriler Yönerge kapsamında değerlendirilmiştir.²⁸⁶

2.2. Kanun Kapsamı Dışında Kalan Haller

Kanun kapsamında değerlendirilmeyen ilk durum tüzel kişilere ait kişisel verilerdir. KVKK'nin 2. maddesinde koruma hükümlerinden gerçek kişiler

²⁸⁴ BAYSAL, s. 42.

²⁸⁵ DÜLGER, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (2019), s. 198-199.

²⁸⁶ İbrahim KORKMAZ, *"Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme"*, TBB Dergisi 124, (2016), s. 91-92.

yararlanacaktır. Otomatik olmayan yollarla işlenen, veri kayıt sistemi dâhilinde olmayan tüm kişisel veriler kapsam dışında bırakılmıştır.²⁸⁷

İstisnalar başlığında düzenlenen 28. maddenin 1. fıkrasında KVKK hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Söz konusu tamamen kapsam dışında kalan istisnai haller;

- Kişisel verilerin, veri güvenliğine dair sorumlulukları yerine getirmek ve üçüncü kişilere vermemesi kaydıyla aynı konutta yaşayan aile bireyleriyle veya kendisiyle ilgili faaliyetleri kapsamında işlenmesi,
- Kişisel verilerin; kamu güvenliği, milli savunma, ekonomik güvenliği, özel hayatın gizliliği veya kişilik haklarını ihlal etmeme, suç oluşturmama şartıyla sanat, tarih, edebiyat, bilimsel amacın varlığı ya da ifade özgürlüğü kapsamında işlenmesi,
- Ceza Hukuku kapsamında soruşturma, kovuşturma, yargılama veya infaz işlemleri nedeniyle yargı veya infaz makamları tarafından işlenmesi olarak düzenlenmiştir.

Maddenin 2. fıkrasında kısmi olarak Kanun kapsamı dışında tutulan durumlar düzenlenmiştir. Veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğü, zararın giderilmesini talep etme hariç, veri sahibinin hakları ve veri sorumluları siciline kayıt yükümlülüğünü düzenleyen maddelerin uygulanmayacağı durumlar;

- Kişisel verilerin işlenmesinde suçun önlenmesi ya da suç soruşturması için gerekli olması,
- Kişisel verilerin, veri sahibi tarafından alenileştirilmesi ve bu yolla işlenmiş olması,
- Kişisel verileri, KVKK'nin verdiği yetkiye dayanarak görevli ve yetkili kamu kurum ve kuruluşlarıyla, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarınca, denetleme, düzenleme görevlerinin yürütülmesiyle ilgili disiplin soruşturma veya kovuşturma için gerekli olması,
- Kişisel verilerin işlenmesinde, devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için gerekli olmasıdır.

²⁸⁷ GÖÇMEN UYARER (2019), s. 102.

2.3. Kişisel Verilerin İşlenmesi

Kişisel veriden bahsedilebilmesi için öncelikle bu veriler üzerinde bir takım işlemler yapılarak, kullanılabilir, belirli bir kişiyi tanımlayabilecek hale getirilmesi gerekir.²⁸⁸ Kişisel verilerin işlenmesi; verilerin toplanması, değiştirilmesi, depolanması, silinmesi gibi süreçlerden oluşmaktadır. Toplanması; verisi toplanacak kişinin izlenmesi, ses ve görüntü kayıtlarının alınması gibi çeşitli yöntemlerle gerçekleştirilir. Bu verilerin kaydedilmesini sağlayan kâğıt, cep telefonu, mp3 gibi taşıyıcılara yapılan kayıtların korunması, biriktirilmesi, depolanma aşamasıdır. Kişisel verilerin içeriğinin veya saklama deposunun değiştirilmesini, silinme süreci ise tamamen okunamaz hale getirilmesini veya yok edilmesini ifade etmektedir.²⁸⁹

Kişisel verilerin işlenmesi, KVKK'nin 3. maddesi 1. fıkrası (e) bendinde elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hale getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi kişisel veriler üzerinde kısmen veya tamamen otomatik yollarla veri sisteminin parçası haline getirilmesi şeklinde gerçekleştirilen tüm eylemler olarak tanımlanmıştır. Özetle kişisel verilerin işlenmesi kavramı; verilerin elde edilmesinden başlayarak üzerinde gerçekleştirilecek tüm işlemleri kapsamaktadır. Kanun'da yer alan "*kısmen veya tamamen otomatik yollarla*" ifadesine değinmek gerekirse, günümüzde verilerin işlenmesi bilişim sistemi üzerinden yürütülmesi nedeniyle, veri işleme faaliyetinin yazılım ve bilişim sistemleri üzerinden gerçekleştirilen fiilleri kapsamaktadır.²⁹⁰

Kanun'da sayılan işleme faaliyetlerine ek olarak kişisel verilerin eşleştirilmesi, hesaplanması, gösterilmesi, okunması, etiketlenmesi, şifrelenmesi, referans verilmesi, birleştirilmesi, bölünmesi, şifresinin çözülmesi gibi durumlarda bulunmaktadır.²⁹¹

²⁸⁸ Murat Volkan DÜLGER, **Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku**, 5. Baskı, (Ankara Seçkin Yayıncılık, 2014), s. 613.

²⁸⁹ KAYA (2015), s. 99.

²⁹⁰ Yasin AYDOĞDU, "**Kamu İdaresinde Kişisel Verilerin Korunması**", Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:29, sayı:1, (2021), s. 271.

²⁹¹ TURAN (2019), s. 261-262.

2.3.1. Genel İlkeler

Kişisel verilerin işlenmesine ilişkin, 108 No'lu Sözleşme ve 95/46EC sayılı Direktif'te yer alan usul ve esaslara benzer olarak KVKK hükümlerinde de temel ilkeler benimsenmiştir. İlkelerin en önemli özelliği; veri işleme sürecinin her aşamasında uyulması gereken kuralları belirlemiş olmasıdır.²⁹²

Kişisel verilerin işlenmesi, KVKK, 4. maddesinde genel ilkeler başlığı altında yer almaktadır. Maddenin birinci fıkrasında kişisel veriler KVKK ve diğer kanunlarda öngörülen usul ve esaslara uygun olarak işlenebilecektir. Böylelikle veri işleme esnasında yalnızca KVKK hükümlerine göre değil, diğer kanunlara da uygun işlem yapılması gerekir. Verilerin işlenmesinde; hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma, doğru ve gerektiğinde güncel olma, belirli açık ve meşru amaçlar için işlenebilme, işlenen amaca bağlı, sınırlı ve ölçülü olma, işlendiği amaca uygun veya ilgili mevzuatta belirtilen süre kadar muhafaza edebilme ilkelerine uyulması gerekir. Genel ilkeler, veri işleme faaliyetine ilişkin çerçeve oluşturma niteliğinde olup, ortak noktası hukuka uygunluk sınırının olmasıdır. İlkelerin diğer bir özelliği ise iç içe geçmiş olması nedeniyle bir bütün olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.²⁹³

2.3.1.1. Hukuka ve Dürüstlük Kuralına Uygun Olma İlkesi

Hukuka uygun olma ilkesi, kişisel verilerin işlenmesinde genel olarak ulusal ve evrensel hukuk kurallarına uygunluğu ifade etmektedir. İlke gereğince veri sorumlusunun; veri işlemedeki amaçlarına ulaşmaya çalışırken veri sahiplerinin çıkarlarını ve makul beklentilerini göz ardı etmemesini, beklenmeyen sonuçların ortaya çıkmasını önleyici hareket etmesini sağlamaktadır.²⁹⁴

Yalnızca kişisel verilerin korunması hukukuna özel olarak değil, hukukun genel ilkelerinden olan dürüstlük kuralına uygunluk; makul, orta zekâlı mantıklı bir bireyin aynı işi yaparken sergileyeceği davranış modeli olarak ifade edilmektedir. Bu durumda veri sorumlusunun ilgililerin menfaatlerini gözeterek yasalara uygun işleme faaliyetini sürdürmesi sonucu çıkarılacaktır. Ayrıca ilgililer açısından dürüstlük kuralı; kişisel

²⁹² ALTINDERE, s. 36.

²⁹³ Bahri ÖZTÜRK & Elif ÇALIŞKAN ALTINOK & Serhat SEYHAN, **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Teorik ve Pratik Çalışma Kitabı**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 52.

²⁹⁴ **Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: 01/04/2018), s. 2.

verilerinin işleme amacı ve toplanma faaliyetleri hakkında bilgilendirilmesini kapsamaktadır.²⁹⁵

Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olması gerekliliği, diğer ilkelerin uygulanabilirliğini sağlamaktadır. Verileri işleme esnasında diğer ilkelerden birine uyulmaması durumunda, yine hukuka ve dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir. Kanun'un 5 ve 6. maddelerinde yer alan şartlara uyulmaması durumunda da 4. madde ihlali anlamına gelecektir.²⁹⁶ Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi, veri işleme faaliyeti boyunca uyulması gereken birincil ilke olarak görülmesi, diğer ilkelere temel oluşturması ve kapsamı bakımından önemlidir.²⁹⁷ Diğer yandan kişisel veri hukukunun özel ve kamu hukukuyla temas halinde olması nedeniyle somut olaylarda ilgili kanun hükümlerinde yer alan usul ve esasların uygulanması zorunludur.²⁹⁸

KVKK 4. maddesi 2. fıkrası (a) bendinde yer alan hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi; esasında TMK 2. maddesinde düzenlenen hakkın kötüye kullanılmaması olarak ifade edilen dürüstlük kuralının, kişisel verilerin korunması hukuku alanındaki görünüş biçimidir. TMK hükümlerinde yer alan dürüstlük kuralıyla doğrudan ilişkili olan bu ilke uygulamada üç aşamada ortaya çıkmaktadır. İlk olarak kişisel verilerin toplanması ve işlenmesi, ikinci olarak toplanma ve işleme amaçları kapsamı dışında kalan kişisel verilerin işlenmemesi, üçüncü olarak ise kişisel verilerin ilgili kişilerin anlayamayacağı bir amaç için işlenmemesi olarak ortaya çıkmaktadır.²⁹⁹

Hukuka ve dürüstlük kuralına uygun olma ilkesi; verilerin toplanma aşamasından başlayarak, işlenmesi, aktarımı, silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesine kadar geçerliliğini sürdürmektedir. Veri sahibine bu ilke sayesinde, kendisi hakkında veri toplayan gerçek veya tüzel kişileri bilmesini, bilgi edinme, düzeltme ve sildirme gibi katılım haklarını kullanmasını sağlamaktadır.³⁰⁰

Kişisel verilerin işlenmesinde dürüstlük kuralına uygunluğun diğer boyutu; ilgililerin rızası alınarak işlenen verilerin, amacın değişmesi durumunda rızanın geçerli olup olmayacağı konusuyla da ilişkilidir. Amacın değişmesi halinde, makul beklenti şartı devreye girmektedir. Bu durumda kişisel veriler yalnızca makul beklentinin

²⁹⁵ KAYA & TOLUN, s. 65.

²⁹⁶ ÖZKAN (2020), s. 104.

²⁹⁷ BASKIN, s. 59.

²⁹⁸ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 52.

²⁹⁹ YILMAZ (2019), s. 98.

³⁰⁰ Sefer OĞUZ, "Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri", Bilgi Ekonomisi Ve Yönetimi Dergisi, (2018), cilt:13, sayı:2, s. 132.

bulunduğu hallerde işlenebilecektir. İlgililerden rıza alınan amaç dışında gerçekleştirilen faaliyetler öngörülebilir nitelikteyse rıza alınmasına gerek yoktur. Veri sahibinin öngöremeyeceği amaçlara yönelik işlem yapılacaksa, yeniden rıza alınması gerekir.³⁰¹ İlkeye örnekle, AGİ hesaplanmasında çalışanın çocuk sayısı, eşinin çalışma durumunun güncelliği, ilgilinin çıkarlarına hizmet edecek ve işlenmesinde hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir.³⁰²

Benzer bir düzenleme GVKT 5. maddesinde kişisel verilerin işlenmesinde veri sahibiyle ilgili bilgilerin doğru, hukuka uygun, adil ve şeffaf şekilde işlenebilmesidir. KVKK hükümlerinde şeffaflık ilkesi yer almasa da, veri sorumlusunun işleme faaliyetlerinde şeffaf davranarak ilgililerin talep ve menfaatlerini göz önünde bulundurması, ilkenin uygulandığına örnek olarak gösterilebilir.³⁰³

2.3.1.2. Doğru ve Gerekliğinde Güncel Olma İlkesi

Kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken ilkelerden diğeri, bu verilerin doğru ve gerektiğinde güncel olması gerekliliğidir. İlke, verilerin gerçeğe uygun olarak işlenmesini ifade etmektedir. Veri sorumlularının işleme faaliyetlerinde uyması gereken doğru ve gerektiğinde güncel olması ilkesi, ilgililere işlenmiş veya işlenmekte olan verilerinin doğru olmasını talep etme, işlenen verilerin doğruluğunu periyodik olarak kontrol edebilme hakkı tanımaktadır. Kanun'un 11. maddesinde işlenen verilerin gerçeği yansıtmaması veya eksik olması durumunda düzeltilmesini talep etme hakkı, doğru ve gerektiğinde güncel olma ilkesiyle ilişkili düzenlenmiş bir hükümdür.³⁰⁴ İlke ve ilgili madde göz önünde bulundurulduğunda; veri sorumlularının işlenen verilerin doğruluğunu sağlamakla yükümlü olduğu görülmektedir. Ayrıca veri sorumlularının kişisel verilerin güncel olması için veri sahibiyle birlikte hareket etmesi beklenmektedir.³⁰⁵ Veri sorumlusunun, işlenen verilerin güncelliğini ve doğruluğunu sağlaması gerekmektedir. Bu noktada her türlü önlemi almakla yükümlü kılınan veri sorumluları, ilkenin uygulanabilirliğini sağlamak için internet sitesi oluşturarak,

³⁰¹ TAŞTAN, s. 50.

³⁰² **Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: KVKK Yayınları No:29, Haziran 2019), s. 6.

³⁰³ BASKIN, s. 59.

³⁰⁴ ALTINDERE, s. 37.

³⁰⁵ Ayşenur AKINCI, **Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler Ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi**, Çalışma Raporu-6, İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı, (Haziran 2017, T.C. Kalkınma Yayın No: 2968), s. 32.

ilgililere şifre aracılığıyla sistemde bilgilerini güncelleme veya değiştirme imkânı tanıyabilir. Ancak her verinin ilgililer tarafından silinmesi, değiştirilmesi mümkün değildir. Örnekle ilgililerin tıbbi geçmişleriyle ilgili bilgileri güncellemesi, geçmiş kayıtların silineceği anlamına gelmeyecektir. Hastanın tıbbi geçmişinin tedavi amacıyla kullanılması, hastanın yararına olduğu için geçmiş bilgilere ekleme yapılarak güncelleme işlemi yapılacaktır. Diğer bir örnek; banka işlemlerinde bilgilerinin doğru ve güncellenebilir olması hem veri sorumlusu hem de ilgili açılarından işlemlerin aksamadan yürümesi için önem arz etmektedir.³⁰⁶

Kişisel verilerin doğru olması gerekliliği, ilgililerin hakları ve veri sorumlusunun çıkarları bakımından ilişki içerisindedir. Verilerin yanlış işlenmesi, ilgilinin temel hak ve hürriyetlerine, manevi bütünlüğüne ve ekonomik çıkarlarına zarar verici sonuçlar doğurabilmektedir. Diğer yandan veri sorumlusunun bu işlemlerde müşteri eğilimlerinin saptanması, kamusal işlemin gerçekleştirilmesi gibi pek çok konuya yönelik amacı bulunmaktadır. Yanlış işlenmesi durumunda iki tarafın çıkarları da sekteye uğrayacaktır.³⁰⁷

Kişisel verilerin işlenmesinde ilkeye uyulması ve tarafların çıkarlarının korunması amacıyla sorumluluklar yüklenmiştir. Bu duruma örnekle ilgilinin telefon numarasını değiştirmesi halinde önceden aldığı hizmetlerden faydalanmaya devam edebilmesi için veri sorumlularına bu güncellemeyi bildirmesi gerekir. İşletmelerin ana görevleri dışında müşterilerinin güncelleme işlemlerine yoğunlaşmaları, sundukları hizmeti sekteye uğratarak ve müşteri memnuniyetsizliğine neden olacaktır.³⁰⁸ Özellikle verilerin güncelliği; ilgili hakkında karar verilmesine etki edecek veya üçüncü kişilere aktarılması durumunda yanlış verinin düzeltilmesi zor olacaksa verinin güncelliği ve doğruluğu daha önemli olacaktır.³⁰⁹

İlkenin etkin uygulanabilmesi için, veri sorumlularının kişisel verilerin elde edildiği kaynakları belirlemesi, bu kaynakların doğruluğunu tespit etmesi, işlenen veriler üzerinde ilgililere doğrulama ve güncelleme hakkı tanınmalıdır. Ayrıca kişisel verilerin

³⁰⁶ Nur Buğçe BAKIREL, **Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki Sorumluluk Paylaşımı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi**, 1. Baskı (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 61-62.

³⁰⁷ KÜZECİ (2020), s. 243.

³⁰⁸ TURAN (2019), s. 273-274.

³⁰⁹ Nafiye YÜCEDAĞ, **“Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler”**, *Kişisel Verileri Koruma Dergisi*, cilt:1, sayı:1, (2019), s. 51.

doğruluğu yansıtmamasından kaynaklanan talepler göz önünde bulundurulmalı ve bu kapsamda makul önlemler alınmalıdır.³¹⁰

KVKK'den kısa bir süre sonra yürürlüğe giren GVKT 5. maddesi 1. fıkrası kişisel verilerin işlenmesi başlığı altında düzenlenen (d) bendinde, verilerin doğruluğunu, gerektiği gibi güncel olmasını, işleme amaçları doğrultusunda doğruluğu yansıtmayan kişisel verilerin gecikme olmaksızın düzeltilmesi veya silinmesi için makul adımlar atılması gerektiği düzenlenmiştir.³¹¹

2.3.1.3. Belirli, Açık ve Meşru Amaçlar İçin İşlenmesi İlkesi

Kişisel verilerin işleme amacının belirli, açık ve meşru olması gerekmektedir. Veri sorumlularının, kişisel verileri belirlenen amaçlar dışında işlemeleri durumunda bu eylemlerinden ve doğuracağı sonuçlardan sorumlu olacaklardır. Amacın meşru olması gereği, veri sorumlusunun işlediği verilerin, yaptığı iş veya sunduğu hizmetle bağlantılı ve zorunlu olmasını ifade etmektedir.³¹² İlgililer açısından veri işleme faaliyeti amacının belirli, açık ve anlaşılır olmasını, hangi hukuki işleme dayalı olarak gerçekleştirildiğinden haberdar olmasını sağlamaktadır.³¹³

İlke sayesinde hangi verilerin işlenip işlenmeyeceği konusunda ayırım yapılarak kişisel verilerin hangi amaca yönelik işleneceği belirlendiği için önem taşımaktadır. Diğer tüm veri korumaya yönelik yapılan düzenlemelerde de bu ilkeye paralel olarak üç parçadan oluşturulmaktadır. Verilerin toplanma amacının belirli ve açık olması, hukuka uygun olması, son olarak verilerin toplanma amacının işleme amacıyla uyumluluğu olarak sayılmaktadır.³¹⁴

Bazı yazarlara göre bu ilke yalnızca amaca yönelik gerekli olan verilerin işlenmesini sağladığından, veri ekonomisi ilkesi olarak adlandırılmaktadır. İlkeye göre; amacın gerçekleşmesi için dört verinin işlenmesi yeterli oluyorsa yedi verinin alınmaması, asgari ölçüde veriyle amacın gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Örnekle, iş başvurusu için doldurulan bir formda gerekli olan bilgiler benzerlik göstermektedir. Ancak başvuru için gerekli olan dışında istenen siyasi görüşü, dini inancı gibi talep

³¹⁰ Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler, s. 7.

³¹¹ 04/05/2016 tarihli 2016/679 sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü 5. madde.

³¹² KORKMAZ (2016), s. 102.

³¹³ BASKIN, s. 61.

³¹⁴ KÜZECİ (2020), s. 231.

edilen bilgiler gereksiz ve ayrımcılığa neden olabilecek türde bilgilerdir. Bu nedenle istenen bilgiler ölçsüz ve amaç dışı olarak, ilkeye aykırılık teşkil edecektir.³¹⁵

Kavramsal olarak; amacın belirlenmesi veri sorumlusu bakımından ispat aracı olarak fayda sağlamasının yanı sıra uyarı işlevi de bulunmaktadır. Amacın belirlenmesiyle veri sorumlusu işleme suretiyle gerçekleştirmeyi arzuladığı amacını işleme fiilinden önce değerlendirmek zorunda kalmaktadır. Amacın belirli ve açık olması ise, şeffaflığın sağlanmasına, ilgili kişinin haklarının korunmasına hizmet etmektedir. Meşru amaç ise en genel tanımıyla hukuka uygunluğu ifade etmektedir. Amacın meşruluğu da, mevcut hukuk düzenine bütüncül olarak uygun olması gerekmektedir.³¹⁶ Örnekle; e-ticaret sitesinin alışveriş yapan kişiye karşı edimini gerçekleştirebilmesi için ad, soyad, adres ve iletişim bilgilerini alması meşru amaca uygunluğun göstergesidir. Ancak alıcının anne kızlık soyadı, dini, kan grubu gibi konularda bilgi alması veya işlemesi meşru amaca hizmet etmeyecektir.³¹⁷ İlkeye diğer bir örnek ise, herhangi bir internet sitesinde karşımıza çıkan KVKK aydınlatma metninin olmadığı, sitenin kişisel verileri pazarlama amacıyla belirtilmeden, kullanıcıya e-posta gönderilmesi ilkenin ihlali ve elbette hukuka aykırılık sonucu meydana gelecektir. Diğer somut olay ise, verilerin işleme faaliyetinin hukuka uygun olması için ilgililerden açık rıza alınması gerektiğidir. Ancak açık rıza alınması için önceden ilgililerin aydınlatılması gerekir. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi esnasında kullanılan genel ve kapalı cümleler (daha iyi bir hizmet sunmak için, güvenliğiniz için, reklam ve pazarlama hizmeti...) ilgililere sunulacak aydınlatma metinleri için yeterli olmayacaktır. İlkeye uygun veri işleme faaliyeti için ilgililerin verilerini hangi amaçlar için işlendiği hakkında bilgilendirilmesi ve anlamış olması gerekmektedir.³¹⁸

GVKT, 5 maddesi 1. fıkrası (b) bendinde ilkeye benzer olarak kişisel verilerin yalnızca belirtilen açık ve meşru amaçlar doğrultusunda toplanıp işlenebileceğini, sayılan amaçlara aykırı olarak toplanan verilerin işlenemeyeceği düzenlenmiştir. Ayrıca hukuka uygunluğunu düzenleyen 6. maddesinde de hangi koşulların aykırılık teşkil etmeyeceği belirtilmiştir.³¹⁹

³¹⁵ ALTINDERE, s. 39.

³¹⁶ YÜCEDAĞ, s. 53-54.

³¹⁷ Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması, s. 7.

³¹⁸ BAKIREL, s. 63.

³¹⁹ 04/05/2016 tarihli 2016/679 sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü 5. madde.

2.3.1.4. İşlenen Amaçla İlişkili, Sınırlı ve Ölçülü Olma İlkesi

İlke, veri sorumlusunun toplayacağı veri türlerinin işleme faaliyetiyle bağlantılı olma zorunluluğunu ve bu verilerin yalnızca belirlenen amaçlar için kullanılması gerektiğini ifade etmektedir.³²⁰ Veri sorumlusunun belirlenen amaca ulaşırken, kişisel verilerin işlenmesi dışında temel hak ve hürriyetleri minimum seviyede etki edebilecek veya hiç etki etmeyecek olan araçları kullanması gerekir. Ancak amaca ulaşmanın tek yolu kişisel verilerin işlenmesi ise, işlenecek verinin asgari düzeye indirilerek yalnızca gerekli olan bilgilerin işlenmesi, ölçülülük ilkesini ifade etmektedir. Belirlenen amaca hizmet etmeyecek verilerin toplanması, ilkeye aykırılık oluşturacaktır.³²¹

Amaca bağlılık ilkesi; veri işleme amacının belirli olmasını ve bu amaç dışında kullanılması önlenmektedir. İlke, ilgiliye hangi koşullar için verilerin işlenmesine rıza gösterdiğini bilme imkânı tanınması bakımından önem taşımaktadır. Veri amacının değişmesi halinde, yeni koşullar için tekrar hukuka uygunluğun sağlanması gerekir. İlgililer bakımından amaca bağlılık ilkesi, kişisel verilerinin geleceğini belirleme hakkının uzantısı görünümüne sahiptir.³²²

Amaca uygun ve amacın gerçekleşmesi için yalnızca gerekli bilgilerin işlenmesi gerekirken, sonradan ihtiyaç duyulabilecek verilerin önceden işlenmesi de ilkenin ihlali anlamına gelecektir. Muhtemel ihtiyaçlar için verilerin işlenmesi, yeni bir işleme faaliyeti olarak değerlendirilmektedir. Bu durumda KVKK 5. maddesinde yer alan kişisel verilerin işleme şartlarından birinin gerçekleşmesi gerekmektedir. Amaca ulaşmak için işlenen kişisel verilerin, ihtiyaç kadarının alınması da sınırlılık özelliğini açıklamaktadır.³²³ Belirlenen meşru amaç için toplanan verilerin, işlenmeden önce veya işleme esnasında belirlenen amacın değişme ihtimali bulunmaktadır. Bu noktada genel ihtiyaçlar için veri toplanması ve işlenmesi yasak olması ve muhtemel tüm amaçların önceden belirlenmesi mümkün olmadığı için, yeni bir işleme faaliyetine başlanması gerekir.³²⁴ İşlenen amaçla ilişkili, sınırlı ve ölçülü olma ilkesine örnekle; kredi kartı talebi için başvuru yapan kişilerden yalnızca bu amaca hizmet edecek bilgilerin talep

³²⁰ KAYA & TOLUN, s. 70.

³²¹ Mesut Serdar ÇEKİN, **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**, 1. Baskı (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018), s. 53.

³²² Sevgi TÜRKMEN ERARSLAN, **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**, 1. Baskı (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019), s. 98.

³²³ **Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: Güngörler Matbaacılık, 07/04/2018), s. 68.

³²⁴ BAKIREL, s. 65.

edilmesi ve işlenmesi gerekir. Kişinin sosyal yaşamına ilişkin bilgilerin istenmesi, ölçülülük ve amaçla ilişkili olma ilkesine ters düşecektir.³²⁵ Belirli, açık ve meşru amaçlar için işlenebilir ilkesinin tamamlayıcısı olarak adlandırılan bu ilke sayesinde, verilerin güvenliğini sağlamakla yükümlü olan veri sorumlusunun alacağı teknik ve idari tedbirlerin yeterlilik düzeyi de işleme amacına göre belirlenecektir.³²⁶

2.3.1.5 Sınırlı Muhafaza Edebilme İlkesi

Kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken son ilke; işleme amacıyla ilişkili kanunlarda belirlenen veya işlenen amaca ulaşmada gereken süre kadar muhafaza edilebilmesidir. Maddede kişisel verilerin hangi alanda işlendiğine bağlı olarak uygulanacak hükümlerde, belirlenen sürelerde farklılıklar görülmektedir. İşleme konusuyla ilgili mevzuatlarda muhafaza etme süresine yönelik düzenleme bulunmaması halinde, amacın gerçekleşme süresi esas alınacaktır. Örnekle; CMK 80. maddesi gereğince 75, 76 ve 78. maddelerine dayanılarak alınan kayıtların farklı bir amaçlar için kullanılmayacağı, silinme süresi ve şekli açıkça Kanun'da belirtilmiştir.³²⁷

Sınırlı muhafaza edebilmesi ilkesi, süre bakımından önem taşımaktadır. Muhafaza süresi ulaşılmak istenen amaçla ilişkili olduğu için süreyi belirleyen, amaç unsuru olacaktır. Hedeflenen amacın ortadan kalkması veya amaca ulaşılması gibi verilerin işlenmesi amaç için gereksiz hale geldiğinde, kişisel verilere ihtiyaç duyulmayacaktır. Amaç ve verilerin işlenmesi arasında ilişkinin kalmadığı veri sorumlusu tarafından saptanarak, kişisel veriler üzerinde silme veya yok etme işlemi uygulanır.³²⁸ Sayılan nedenlerin varlığı halinde silme veya yok etme işlemi dışında anonimleştirme işlemi yapılabilir. İlgililerle veri arasındaki bağ kopararak belirlenebilir kılma özelliği ortadan kaldırılır. Herhangi bir kişiyle ilişkilendirilemeyen verilerin saklanması bir sakınca görülmemiştir.³²⁹

Kişisel verilerin işlenmesinden itibaren amaçla bağlantısı kalmadığı hallerde silinme, yok edilme veya anonimleştirilmesi için belirlenecek sürelerde öncelikle kanunlar esas alınmalıdır. Diğer bir seçenek ise Kişisel Verileri Koruma Kurulu'nun

³²⁵ Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması, s. 8.

³²⁶ BAKIREL, s. 63-64.

³²⁷ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 55.

³²⁸ KORKMAZ (2019), s. 118.

³²⁹ KAYA & TOLUN, s. 71.

(Kurul olarak anılacaktır) ilke karar alma yöntemiyle sektörlere göre farklılık gösterebilecek işleme süreleri belirlemesi de mümkündür. İlgili kanunlarda muhafaza süresine yönelik bir hükmün bulunmaması veya Kurul kararının olmaması durumunda veri sorumluları, amaç için gerekli olan süre kadar muhafaza edebilecektir. KVKK 16. maddesinde; veri sorumluları siciline kayıt başvurusunda bulunurken amaç için gerekli olan süre, veri sorumluları tarafından bildirilir.³³⁰ İlkeye örnekle, müşterilerine ödül verme amacıyla bilgilerini kaydeden bir işletmenin, ödülü teslim etmesi üzerine kayıtlı olan müşteri bilgilerini silmesi gerekir.³³¹

Sınırlı muhafaza edebilme ilkesi, ilgililere kişisel verilerinin silinmesini talep etme hakkının tesis edilmiş hali olarak tanımlanmaktadır. KVKK gerekçesinde, gelecek zamanda muhtemel ihtiyaçlara dayanarak verilerin saklanamayacağı açıklanmıştır. GVKT, verileri sildirme hakkını doğuran bu ilkenin uygulanması amacıyla unutulma hakkını getirmiştir.³³² Unutulma hakkının düzenlendiği 17. maddeye göre toplanma amacı için artık gerekli olmayan kişisel veriler üzerinde, ilgililere silme talebinde bulunma imkânı tanınmıştır. KVKK ile benzer olarak GVKT hükümlerinde de; kamu yararı, bilimsel araştırma, istatistiksel amaçlar için ilgilinin temel hak ve özgürlükleri göz önünde bulundurularak gerekli tedbirlerin alınması şartıyla, verilerin uzun süre muhafaza edilebilmesi mümkün kılınmıştır.³³³

2.3.2. Kişisel Verilerin İşlenebilme Şartları

Anayasanın 20. maddesine göre kişisel verilerin korunması temel hak niteliğine sahip olduğu ve sınırlamanın ancak kanunla veya ilgilinin rızasıyla gerçekleşeceği hüküm altına alınmıştır. Esas kural; kişisel verilerin işlenmesinin yasak olması, yalnızca KVKK’de düzenlenen istisnai haller veya konuyla ilişkili kanunun uygulama alanında gerçekleştirilmesidir. Kişisel verileri işleme şartları, işleme yasağının istisnaları olarak da nitelendirilmektedir.³³⁴

³³⁰ TAŞTAN, s. 52-53.

³³¹ Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması, s. 9.

³³² AŞIKOĞLU, s. 177-178.

³³³ BAKIREL, s. 67.

³³⁴ ÇEKİN, s. 54.

2.3.2.1. Özel Nitelikte Olmayan Kişisel Verilerin İşlenmesi

KVKK 5. maddesinde kişisel verilerin işlenebilmesi, ilgilinin açık rızasına bağlanmıştır. Böylelikle ilgilinin rızası olmadan verilerinin işlenmesi kural olarak yasaklanmıştır. Ancak açık rıza şartına getirilen bazı istisnai haller bulunmaktadır. Buna göre açık rıza aranmadan kişisel verilerin işlenebileceği haller; kanunlarda açıkça öngörülmesi, fiili imkânsızlık halinde yaşamsal çıkarların korunması, sözleşmesinin kurulmasında veya ifasında gerekli olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünün bulunması, kişisel verilerin sahibi tarafından alenileştirilmesi, hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için zorunlu olması, veri sorumlusunun üstün meşru menfaati olarak sayılmıştır. Buradan çıkarılacak sonuç; kişisel verilerin işlenebilmesi için KVKK 5. maddesinde yer alan durumlardan birinin gerçekleşmiş olması gerektiğidir.³³⁵ Anayasanın 20. maddesine göre; kişisel veriler ilgilinin rızasıyla veya kanunlarda açıkça öngörülen hallerde işlenebilecektir. Diğer bir husus, Anayasada kişisel verilerin temel hak olarak düzenlenmesinden dolayı, işleme faaliyeti 13. maddede yer alan temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılması hükmüne uygun olması gerekmektedir. Sınırlama, temel hak ve hürriyetlerin özüne dokunmadan kanunlarda veya Anayasada yer alan nedenlere bağlı olarak yapılması mümkündür. Ayrıca sınırlandırma işlemi, ölçülülük ilkesine, demokratik toplum yapısına, laik Cumhuriyetin gereklerine, anayasanın sözüne ve ruhuna uygun yapılması gerekir.³³⁶

a. Açık Rıza

Açık rıza, veri işleme faaliyetini hukuka uygun hale getirmektedir. Bu nedenle veri işlemeden önce ilgiliden açık rıza alınmalıdır.³³⁷ İlgilinin, kişisel verileri üzerinde yapılacak işleme rıza göstermesi; bu sürece katılmasını, denetim sağlanmasını ve meşrulaştırılması bakımından önem taşımaktadır.³³⁸ KVKK'de açık rıza kavramı 3. maddede; belirli bir konuya yönelik ilgilinin bilgilendirildiği, hür iradesiyle yazılı veya sözlü olarak açıkladığı rıza olarak tanımlanmıştır. Kanun gereği, açık rıza alınmadan, kişisel verilerin işlenemeyeceği ve aktarılamayacağı hüküm altına alınmıştır. KVKK ise açık rıza kavramını; veri sahibinin isteklerinin özgür, bilgilendirmeye dayalı, somut,

³³⁵ BAKIREL, s. 68.

³³⁶ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 60.

³³⁷ DEVELİOĞLU, s. 52.

³³⁸ KORKMAZ (2019), s. 128-129.

kesin olarak ifade veya eylemleri sayesinde verilerinin işlenmesini kabul etmesidir. Diğer yandan KVKK 3. maddede yer alan açık rıza tanımı, 46/EC/96 sayılı Direktif'ten esinlenerek düzenlenmiştir. KVKK 3. madde gerekçesinde de ilgilinin kişisel verileri işlenmesi için vereceği açık rızanın özgürce, konuyla ilgili yeterli bilgiye sahip, işleme sınırlı olarak onay beyanı olarak anlaşılması gerektiği ifade edilmiştir.³³⁹

İlgilinin verdiği açık rıza beyanının geçerli olabilmesi için ilk koşul, belirli bir konuya ilişkin olması gerektiğidir. Bu durumda; veri sorumlusu işleme faaliyetinde hangi konuya ilişkin rıza istediğini açıkça belirtmesi, ayrıca işleme faaliyetinin rıza alınan konuyla sınırlı kalması gerekmektedir. Belirli bir konuya ilişkin rıza gösterilmesi şartı gereği ilgilinin, “*Kişisel verilerimin işlenmesini onaylıyorum, rıza gösteriyorum*” gibi genel ifadeler kullanması, KVKK’ye göre uygun nitelikte bir beyan değildir. Benzer şekilde veri sorumlusunun ilgiliye yönelteceği; “*Bütün kişisel verilerinizin işlenmesini kabul ediyor musunuz?*” sorusu da genel nitelikte olduğu için, ilgilinin olumlu yanıtı geçersiz sayılacaktır.³⁴⁰ Ayrıca ilgilinin belirli bir konuya değil genel bir rıza göstermesi, Kurul tarafından “*battaniye rıza*” olarak adlandırılmaktadır. Belirli bir konuya ilişkin olma şartını sağlamayan örtülü genel rızalar hukuken geçersiz sayılmaktadır. Örnekle, belirli bir hizmet karşılığı (banka, eğitim, spor, telekomünikasyon vb.) gerekli hallerde “*tüm kişisel verilerimin işlenmesine rıza gösteriyorum*” beyanı, belirli bir konuya ilişkin olmadığı için geçersiz sayılacaktır. Ayrıca geçersiz sayılan açık rızaya dayanarak veri sorumlusunun işleme faaliyetleri de hukuka aykırı olacaktır.³⁴¹ Belirli bir konuya ilişkin olma şartı gereği; veri sorumlusunun açık rıza dâhilinde elde ettiği verileri ikincil işlemlerde de kullanacaksa (örneğin yurt dışına aktarımı yapılacaksa) yine ilgilinin bilgilendirilerek açık rıza vermesi gerekir. Benzer şekilde verilerin toplanmasından sonra amacın değişmesi halinde de açık rıza şartı getirilmiştir.³⁴²

Rıza beyanının kabul edilebilmesi için dikkat edilmesi gereken diğer bir durum; beyanın açık ve kesin olması gerektiğidir. İlgilinin verilerinin işlenmesine rıza gösterirken emin olmalı ve şüpheye düşmemelidir. Açık rıza beyanı alınırken veri sorumlusu ilgiliyi; işlenecek kişisel verilerinin hangi amaca hizmet ettiğini, içerik ve işleme süresini, hangi alanlarda kullanılacağına dair bilgilendirmiş olması gerekir.³⁴³

³³⁹ BAKIREL, s. 70.

³⁴⁰ DÜLGER, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (2019), s. 24.

³⁴¹ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 61.

³⁴² *Açık Rıza*, *Kişisel Verileri Koruma Kurumu*, (2018), s. 4.

³⁴³ KORKMAZ (2019), s. 133.

Veri sorumlusunun aydınlatıcı konuşmalarının mümkün olduğu kadar açık ve anlaşılır olması, ilgilinin hangi koşullara rıza gösterdiğini bilmesi, şüpheye düşmemesi bakımından önem taşımaktadır.³⁴⁴

Açık rızanın geçerli olabilmesi için, ilgililerin özgür iradesiyle beyan etmiş olması gerekir. Üçüncü kişiler tarafından ilgilinin rızasını alabilmek için; tehdit, cebir, aldatma, hata gibi yollara başvurulması, açık rızanın özgür iradeye dayanma şartı gerçekleştirilmemiş olacaktır. Bu durumda açık rıza geçersiz sayılırken, hukuka aykırılık teşkil edecektir.³⁴⁵

Son olarak açık rıza beyanının kişisel veriler işlenmeden önce alınması gerekir. İşleme faaliyeti yapıldıktan sonra hukuka uygunluğun sağlanması amacıyla alınacak rıza, hukuken geçersiz sayılacaktır. Açık rızanın en geç kişisel verilerin işlendiği anda hukuka uygun olarak alınması gerekir. Rıza alındıktan sonra eksikliklerin fark edilmesi durumunda tamamlanabilecek nitelikteyse, işleme faaliyeti hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir.³⁴⁶ Açık rıza beyanının taşınması gereken özelliklerin yanı sıra uygulamada iki farklı yöntem bulunmaktadır. İlk olarak veri işleme faaliyetine ilgilinin açıkça onay gösterdiğini beyan etmesidir. İkinci yöntem ise, veri sorumlusu tarafından istenen açık rıza beyanına karşı ilgilinin sessiz kaldığı durumlarda da açık rıza gösterdiği kabul edilmektedir. Örnekle cep telefonuna gelen bir mesajda belirli bir süre içerisinde geri dönüş yapılmadığı takdirde açık rıza vermiş kabul edileceksiniz mesajıdır. İlgilinin bu mesaja sessiz kalması halinde rıza alınmış olacaktır. Ancak KVKK, veri işleme faaliyetinin hukuka uygunluğunu sağlamak için ilk yöntem olan açık rızanın beyan edilmesi yolunu seçmiştir. Böylelikle sessiz kalınması halinde açık rıza gösterildiği kabul edilemeyecektir.³⁴⁷

Açık rıza hakkında bilinmesi gereken diğer bir konu verilen rızanın sonsuza dek geçerli olmayacağıdır. İlgililer, veri işleme faaliyetine verdiği rıza beyanını geri alma hakkına da sahiptir. Rızanın alınması halinde işlenen veriler hakkında hukuka aykırı bir durum meydana gelmeyecektir. Diğer yandan açık rızanın özgür iradeye dayalı olması gerektiği için; herhangi bir mobil uygulamasını kullanmak için açık rıza beyanı şartı getirilmesi veya işçilerin özlük dosyası hazırlanma sürecinde zorunlu olarak açık rıza göstermesi, güç dengesizliğine sebep olmaktadır. Bahsi geçen güç dengesizliğinin

³⁴⁴ AŞIKOĞLU, s. 82.

³⁴⁵ DÜLGER, *Kişisel Verilerin Korunması Hukuku* (2019), s. 25.

³⁴⁶ UYARER, s. 113-114.

³⁴⁷ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 62.

GVKT kapsamında geçersiz sayılacağı, ayrıca veri sorumlusunun kamu kurumunda faaliyet göstermesi halinde ayrıca değerlendirileceği düzenlenmiştir.³⁴⁸

Genel anlamda, açık rızanın taşınması gereken özellikler; belirli ve konuyla sınırlı olması, kesin, özgür irade beyanı, özel bir irade açıklaması, değişen hukuki koşullara uygun, rızadan önce bilgilendirilmiş olunması, rızanın anlaşılır, iradeyi sakatlayacak veya ortadan kaldıracak hallerin göz önünde bulundurulması, eşitliğin aranması ve açık rızada ön şart aranmaması gerekmektedir.³⁴⁹

b. Açık Rıza Gerektirmeyen Kişisel Verilerin İşlenebilme Halleri

Kural olarak kişisel verilerin işlenmesinde aranan ilk şart ilgilinin işleme konusunda açık rıza göstermesi gerekir. Ancak KVKK 5. maddesi 2. fıkrasında sayılan hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde açık rıza beyanı alınmadan kişisel veriler işlenebilecektir. Ancak bu nedenlerden herhangi birinin bulunmasına rağmen ilgililerden açık rıza isteminde bulunmak, aldatıcılık ve hakkın kötüye kullanımı sonucunu doğuracaktır. Açık rıza dışında bir hukuki nedene bağlı olarak verilerin işlenebilmesi mümkünken, açık rıza alınarak verilerin işlenmesi halinde ilgilinin rızasını geri çekmesi ve veri işleme faaliyetinin hukuka uygunluk nedenine bağlı olarak devam ettirilmesi, hukuka ve dürüstlük kuralına aykırılık teşkil edecektir.³⁵⁰

b.a. Kanunda Açıkça Öngörülmesi

Açık rıza alınmadan kişisel verilerin işlenebileceğini hallerden ilki, kanunlarda açıkça öngörülmesidir. Bu durumda kural olarak veri işleme faaliyetinde aranan açık rıza şartı, kanunlarda öngörülmesi nedeniyle devre dışı kalarak, işleme faaliyeti hukuka uygun hale gelecektir. Ayrıca kanunda açıkça öngörülme, Anayasanın 20. maddesi son fıkrasında yer alan kişisel verilerin korunmasına yönelik usul ve esasların kanunlarla belirleneceği hükmünün yansıması olarak kabul edilmektedir.³⁵¹

³⁴⁸ BAKIREL, s. 73-74.

³⁴⁹ Metin TURAN, *Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması*, 4. Baskı (Ankara Seçkin Yayıncılık, 2021), s. 71.

³⁵⁰ BAKIREL, s. 75.

³⁵¹ BASKIN, s. 118.

Kanunlarda açıkça öngörülmesi nedeniyle açık rıza alınmayacak hallere örnekle; 2559 sayılı Polis Vazife ve Salahiyet Kanunu 5. maddesi uyarınca şüphelilerden parmak izi alınması, 5352 sayılı Adli Sicil Kanunu; hakkında kesinleşmiş ceza ve mahkûmiyet kararı olan kişilerin bilgileri adli sicil sistemine kaydedilmektedir. TCK ve CMK da yer alan soruşturma evrelerinde suçun tespiti için delil toplamada kişisel verilerin toplanabileceği, iletişimin dinlenebileceği yer almaktadır.³⁵² Kanunda öngörülmesi, hükmün yerine getirilmesi bakımından, açık rıza alınmadan işlenebilmesine meşruluk katmaktadır. Bu nedenle hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir. GVKT 6. maddesinde ise açık rıza almadan veri işlemenin hukuka uygun sayılabilmesi için; kamusal yarar veya veri sorumlusunun resmi yetkisini kullanabilmesi için zorunlu olması gerekir. Bu durumun KVKK hükümlerine de uyarlanması gerektiğini savunan yazarlara göre veri işleme faaliyetinin öngörülebilirliğini arttıracakı düşünülmektedir.³⁵³

b.b. Fiili İmkânsızlık Durumu Nedeniyle Yaşamsal Çıkarların Korunması

Açık rızanın alınmadan kişisel verilerin işlenebilmesinde diğer hukuka uygunluk nedeni; *“fiili imkânsızlık nedeniyle rızasını açıklayamayacak durumda bulunan veya rızasına hukuki geçerlilik tanınmayan kişinin kendisini ya da bir başkasının hayatı veya beden bütünlüğünün korunması için...”* zorunlu olmasıdır. Maddede hukuka uygunluğun sağlanabilmesi için gereken şartlar iki kısım olarak incelenmelidir. İlk olarak fiili imkânsızlık nedeniyle kişinin rızasını açıklayamaması; kaza geçirme, bilinç kaybı, kaçırılma veya kişinin tam ehliyetsiz olması gibi durumlarını içermektedir. İkinci olarak, kişinin kendisi veya bir başkasının hayatı, beden bütünlüğünü korumasında zorunluluk hali bulunmasıdır.³⁵⁴ Örnekle; kişinin kaza geçirmesi nedeniyle kaldırıldığı hastanede bilincinin kapalı olması durumunda hayati çıkarları ön planda tutularak tıbbi müdahale sırasında hastanın kişisel bilgileri (kan grubu, kullandığı ilaçlar, yaşı vb.) sağlık sistemine işlenebilecektir. Diğer yandan hürriyeti tehdit edilen kişinin korunması amacıyla kendisinin veya şüphelinin üzerinde bulunan cep telefonu, bilgisayar, banka kartları gibi teknik araçlarla konumunun belirlenebilmesi için bu bilgiler işlenebilecektir.³⁵⁵

³⁵² AŞIKOĞLU, s. 122.

³⁵³ BAKIREL, s. 77.

³⁵⁴ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 65.

³⁵⁵ BAYSAL, s. 35.

Kişisel verilerin işlenebilmesinde hukuka uygunluğun sağlanabilmesi için, fiili imkânsızlığın ve kendisi veya üçüncü kişinin hayatı, vücut bütünlüğünün korunması için gerekli olduğu tespit edilmelidir. İvedilik gerektiren durumlarda ilgililerden açık rıza alma ihtimali bulunuyorsa, hukuka uygunluk sebebinin geçersiz olma ihtimali bulunmaktadır.³⁵⁶ Yaşamsal çıkarların korunması ve fiili imkânsızlık nedeniyle verilerin işlenebilmesi, hukuki açıdan üstün nitelikte yararın sağlanma amacına hizmet etmektedir. Ancak dikkat edilmesi gereken nokta, işlenen verilerin özel nitelikli olmaması gerektiğidir. Kanun koyucunun hukuka uygun veri işleme faaliyetinde özel nitelikli veriler dâhil değildir.³⁵⁷ GVKT'nin KVKK ile ortak noktası açık rıza almadan veri işleme faaliyetinin hukuka uygun sayılabilmesi için üstün nitelikte yararın, yani hayati menfaatlerin korunma amacı bulunmasıdır. Örnekle doğal afet sonucu yaralanan bireylerin hayati değerlerini korumak adına veya salgın hastalıklarda toplum sağlığı için kişisel veriler rıza alınmadan işlenebilecektir.³⁵⁸

b.c. Sözleşmenin Kurulması veya İfası İçin Gerekli Olması

Sözleşmenin oluşturulması veya sözleşme hükümlerinin yerine getirilmesi için kişisel verilerin işlenmesi, hukuka uygunluk nedeni olarak kabul edilmiştir. Bir sözleşmenin kurulabilmesi veya ifasının gerçekleştirilmesi için, sözleşme taraflarının gerekli olan kişisel bilgilerini işleme zorunluluk arz etmektedir.³⁵⁹ Örnekle, internet üzerinden satın alınan bir ürünün satın alma işlemi sırasında alıcının adı, soyadı, ikametgâh adresi, kart numarası gibi bilgiler işlenerek satış sözleşme işlemi tamamlanacaktır. Ayrıca satıcının sözleşme yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için, ürünün teslim sürecinde alıcının adres bilgileri, adı ve soyadı, anlaşmalı olduğu kargo şirketiyle paylaşması gerekir. Söz konusu olayda alıcı, kendi isteğiyle bu bilgileri işlediği ve satın alma işlemi gerçekleştirdiği için açık rıza aranmayacaktır.³⁶⁰ Sözleşme kapsamında kişisel verilerin işlenebilmesi için rıza alınması, sözleşmenin doğasına aykırılık teşkil etmektedir. Verilerin işlenmesi için rıza alınmayacak olsa da,

³⁵⁶ AŞIKOĞLU, s. 126.

³⁵⁷ BASKIN, s. 120.

³⁵⁸ BAKIREL, s. 78.

³⁵⁹ ALTINDERE, s. 44.

³⁶⁰ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 65-66.

yalnızca sözleşme için zorunlu olan bilgilerin verilmesi, ölçülülük ve sınırlılık ilkelerine uygun olarak yapılmalıdır.³⁶¹

GVKT hükümlerinde de, sözleşmenin ifasıyla doğrudan ilgili olmak şartıyla verilerin işlenmesi hukuka uygun kabul edilmiştir. Sözleşmenin ifası için veri işleme faaliyetinde kanun koyucu, ilgilinin ve veri sorumlusunun makul bir dengede menfaatlerini korumayı amaçlamıştır. Söz konusu menfaat, veri sorumlusunun sözleşme karşılığı mal satımında elde edeceği kazançtır. İlgilinin sözleşme kurma amacıyla bilgilerini paylaşması ardından, sözleşmenin kurulamaması halinde veri sorumlusunun bu bilgileri iade etmesi veya yok etmesi gerekir. Bu durum, ilgilinin kişisel verilerini korumaya yönelik bir işlemdir. Benzer şekilde sözleşme kurma amacıyla verilen bilgilerin sözleşme dışında kullanılması yasaktır. Sözleşmenin kurulmaması halinde veri sorumlusunun elde ettiği bilgileri farklı amaçlarla kullanması veya başka verilerle birleştirilerek ilgiliye satış teklifi göndermesi, açıkça hukuka aykırı işleme faaliyeti olarak nitelendirilecektir.³⁶²

b.d. Veri Sorumlusunun Hukuki Yükümlülüğü

Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için kişisel verileri işlenmesinin zorunlu olması, hukuka uygunluk sebebi olarak kabul edilir. Veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğü, diğer istisnai hallerinden olan; kanunda açıkça öngörülmesi, hayati çıkarların korunması, sözleşmenin ifası için işlenebilmesi durumlarıyla yakın ilişki içerisinde. Ancak bu sorumluluğun kanun hükümlerinden kaynaklanması gerekir. Diğer yandan, veri sorumlusunun bu işlemde zorunlu olarak kişisel verileri işlemesi gerekirken, seçim şansı bulunmamaktadır. Kanun hükümleri dışında kişisel verilerin işlenmesi, hukuka aykırılık teşkil edecektir.³⁶³

Veri sorumlusunun hukuki yükümlülük nedeniyle veri işlemesi gerekiyorsa, ilgililerden açık rıza alma şartı ortadan kalkacaktır. Veri sorumlusu bu istisnaya dayanarak işleme faaliyetini gerçekleştirebilecektir.³⁶⁴ Örneğin bir işveren, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre çalıştırdığı işçileri SGK'ye bildirmekle yükümlüdür. Bu sorumluluğunu yerine getirebilmesi için

³⁶¹ ALTINDERE, s. 44.

³⁶² BAKIREL, s. 79.

³⁶³ ÖZKAN (2020), s. 138.

³⁶⁴ UYARER GÖÇMEN (2020), s. 132.

çalışanları hakkında kişisel verilerini işlemesi gerekmektedir. Hükmün yerine getirilmesi adına işlenecek olan kişisel verilerde, çalışanlarından açık rıza alınmasına gerek yoktur.³⁶⁵ KVKK hükümleri gerçek kişilere yönelik koruma sağlamaktadır. Ancak veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğünün bulunması şartından kamu tüzel ve özel hukuk tüzel kişiliğine sahip olanlarda faydalanabilmektedir. Örnekle şirketin maaş hesaplaması için işleyeceği veriler veya İş Kanunu uyarında personel özlük dosyasının hazırlanması amacıyla, kişisel verilerin açık rıza alınmadan işlemesi hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir. Diğer yandan veri sorumlusunun veri işleme yükümlülüğünün bulunması, özel nitelikli veriler için geçerli değildir. Veri sorumlusunun yükümlülüğü nedeniyle özel verileri işlemesi, hukuka teşkil edecektir. Veri sorumlusunun yükümlülüğü nedeniyle veri işleme faaliyetinde; KVKK' de belirlenen genel ilkelere uygun hareket etmesi gerekir.³⁶⁶

b.e. Kişisel Verilerin Sahibi Tarafından Alenileştirilmesi

Açık rıza alınmadan kişisel verilerin işlenebilmesinde diğer bir hukuka uygunluk sebebi; ilgilinin kendi verilerini alenileştirilmiş olmasıdır. İlgili tarafından alenileştirilen, yayınlanan veya paylaşılan bu verilerin başkaları tarafından işlenmesi hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir.³⁶⁷ İlgilinin verilerini alenileştirmesi; korunan hukuki yararın ortadan kalkması nedeniyle, herkes tarafından ulaşılabilir ve hukuka uygun olacaktır. İlgilinin kişisel verilerini alenileştirilebilmesi için alenileştirme iradesine sahip olması gerekir. Verinin yalnızca kamuya açık alanda bulunması yetmeyecek, ilgilide de bu iradenin varlığı aranacaktır.³⁶⁸

Kamuya açık hale gelen kişisel verilerin işlenmesi için ilgiliden rıza alınmasına gerek yoktur. Ancak Kurul, yalnızca alenileştirme amacı doğrultusunda kişisel verilerin işlenebileceğini yorumlamıştır. Bu duruma örnekle; avukatın telefon numarasını baro sayfasında paylaşılmasına izin verdiğini varsayalım. Hukuk üzerine yayımcılık yapan bir şirketin bu numarayı kendi sistemine işleyerek indirim, kitap fiyatları gibi konularda avukatın telefon numarasına mesaj göndermesi, hukuka aykırı bir eylem olacaktır. Avukat, mesleğini icra edebilmek için telefon numarasını paylaşarak kendisine

³⁶⁵ ALTINDERE, s. 45.

³⁶⁶ BASKIN, s. 121.

³⁶⁷ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 66-67.

³⁶⁸ ÖZKAN (2020), s. 138.

ulaşılmasını amaçlamıştır. Avukatın kendi telefon numarasını alenileştirmesi, herkes tarafından farklı alanlarda işlenebileceği anlamına gelmeyecektir. Bu bağlamda alenileştirilen kişisel veri; yalnızca alenileştirilme amacıyla ilişkili, ölçülü olarak işlenebilecektir.³⁶⁹ Diğer yandan ilgilinin kendi isteğiyle verilerini alenileştirmesi durumunda KVKK 28. maddesi 2. fıkrası (b) bendine göre veri sorumlusunun işleme faaliyeti öncesi aydınlatma yükümlülüğü ortadan kalkmış olur. Bu nedenle ilgililer, yalnızca KVKK 11. maddesinde düzenlenen verilerin Kanun'a aykırı olarak işlenmesinden doğan zararının giderilmesini talep etme hakkını kullanabilecektir. Diğer bir durum, özel nitelikli verilerin sahibi tarafından alenileştirilmesi, işleme faaliyeti için hukuka aykırı olarak nitelendirilir.³⁷⁰

b.f. Bir Hakkın Tesisi İçin İşlenebilmesi

“Bir hakkın tesisi, kullanılması veya korunması için veri işlemenin zorunlu olması” durumunda veri sorumluları, ilgililerden açık rıza almadan kişisel verileri işleyebilecektir. Örnekle; işverenin, gelecekte çalışanlarının kendisine dava açabilmeleri ihtimaline karşı, özlük dosyalarını belirlenen süre zarfında saklayabilmesi için, işçilerinden açık rıza almasına gerek yoktur.³⁷¹ Diğer bir örnek ise, açılan veya açılacak olan bir davada müvekkilinin hakkını korumak ve etkin savunmasını yapabilmek için müvekkilinin kişisel verilerini işlemesi de hukuka uygunluk sebebidir.³⁷² Ancak hakkın tesisi için veri işleme faaliyetinde hakkın kötüye kullanılma yasağı getirilmiştir. Kısıtlı bireyin haklarını koruma amacıyla vasisinin mali işlemlerde kendi çıkarlarına göre hareket etmesi veya bir bankanın müşterisinden kredi borcunu ödeme vakti gelmesi nedeniyle farklı tarihlerde birden fazla mesaj göndermesi hakkın kötüye kullanımı olarak tanımlanır.³⁷³ GVKT’de hakkın tesisi için kişisel verilerin işlenmesi, hukuka uygunluk nedenleri arasında yer almamaktadır. hukuka uygunluk nedeni olarak hakkın tesisi unsuru yer almamaktadır. Ancak 95/46/EC sayılı Direktif’in 2. maddesinde yalnızca özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesinde hakkın tesisi, hukuka uygunluk

³⁶⁹ YILMAZ&ÇAVUŞOĞLU, s. 91

³⁷⁰ BASKIN, s. 122.

³⁷¹ ALTINDERE, s. 46.

³⁷² ÖZKAN (2020), s. 140.

³⁷³ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 67-68.

nedeni olarak gösterilmiştir. Gerçekleştirilmesi gereken hakkın kanundan veya sözleşme hükümlerinden doğması şartı aranmamıştır.³⁷⁴

b.g. Veri Sorumlusunun Meşru Menfaatinin Bulunması

İlgililerin temel hak ve özgürlükleri ihlal edilmemesi şartıyla; veri sorumlusunun meşru menfaatinin bulunması, açık rıza gerektirmeyen son hukuka uygunluk nedenidir. Veri sorumlusunun ilgiliden açık rıza almadan kişisel verilerini işlemede kendi meşru menfaatinin ve zorunluluğunun bulunması gerekmektedir. Örnekle; bir işverenin şirketteki işleyişi sağlamak, terfi, izin, maaş gibi faaliyetleri düzenleme amacıyla personellerinden açık rıza almadan kişisel verilerini işlemesi hukuka uygun bir davranıştır.³⁷⁵ Örnek olayda işveren, terfi veya maaş yoluyla işçilerin motivasyonunu arttırarak etkin ve verimli çalışmalarını sağlayacaktır. İşçilerde yaşanan bu değişim, işverenin daha çok kazanmasına, fayda sağlamasına yardımcı olacaktır.³⁷⁶ Ancak veri sorumlusunun meşru menfaati hukuka, sınırlı ve ölçülülük ilkesine uygun olması, her somut olayda değerlendirme yapması gerekir. Aksi takdirde veri sorumlusunun tüm menfaatlerini gerçekleştirmek için işleyeceği kişisel veriler, hakkın kullanımını tehlikeye sokacaktır.³⁷⁷

Veri sorumlusunun meşru menfaati; geniş bir kavram olması nedeniyle uygulamada farklılıkların meydana gelmesi muhtemeldir. KVKK, bu noktada temel hak ve hürriyetlerin korunması amacıyla bazı sınırlamalar getirmiştir. Söz konusu menfaat; hukuki, ekonomik, sosyal ve kişisel alanlarda, farklı değerlendirmelere açık olan bir kavramdır. Bu nedenle, uygulamada yol gösterecek olan; Kurulun ilke kararları ve mahkeme içtihatlarıdır.³⁷⁸

Kurul, KVKK 5. maddesi 1. fıkrası (f) bendi uyarınca veri sorumlusunun meşru menfaatinin tespit edilmesinde;

*“Kişisel verinin işlenmesi sonucunda elde edilecek menfaat ile ilgili kişinin temel hak ve hürriyetlerinin yarışabilir düzeyde olması,
söz konusu menfaate ulaşılabilmesi bakımından kişisel veri işlenmesinin zorunluluk arz etmesi, meşru menfaatin hâlihazırda mevcut, belirli ve açık olması, ilgili kişinin temel hak ve hürriyetleri ile yarışabilir nitelikte olan meşru menfaatin elde edilmesi halinde bir yarar sağlanacak olması ve kişisel*

³⁷⁴ BASKIN, s. 123.

³⁷⁵ YILMAZ & ÇAVUŞOĞLU, s. 92.

³⁷⁶ ÖZKAN (2020), s. 142-143.

³⁷⁷ BASKIN, s. 124.

³⁷⁸ ALTINDERE, s. 47.

veri işlenmeksizin başkaca bir yol ve yöntemle bu yararın ortaya çıkmasının mümkün olmaması, meşru menfaat belirlenirken söz konusu yararın çok sayıda kişiyi etkilemesi, yalnızca kâr elde edilmesi ya da ekonomik yararın sağlanması amacına yönelik olmaması, iş süreçlerini ya da bir işleyişi kolaylaştırması (örneğin bir birim ya da az sayıda personel nezdinde değil, kurumsal olarak geneli etkileyecek şekilde) gibi şeffaf ve hesap verilebilir nitelikleri haiz kriterlerin esas alınması, bu açıdan ilgili kişinin başta kişisel verilerinin korunması olmak üzere temel hak ve hürriyetlerinin zarar görmesini engellemek amacıyla öngörülebilen, açık ve yakın her türlü tehlikeden uzak tutulması, kişisel verilerin bir veri kayıt sisteminde amaçla sınırlı olarak hukuka uygun işleyişinin temini ile zararı ve ihlalleri engellemek için her türlü teknik ve idari tedbirin alınması, kişisel verilerin işlenmesinde genel ilkelere uygunluğun sağlanması, bu kapsamda, kişinin temel hak ve hürriyetleri ile veri sorumlusunun meşru menfaatinin karşılaştırılarak denge testinin yapılması”³⁷⁹ gerekir.

2.3.2.2. Özel Nitelikte Kişisel Verilerin İşlenmesi

Kişisel verilerin işlenmesinde uyulması gereken genel ilkeler, özel nitelikli veriler için de geçerlidir. Özel nitelikli veriler, açıklanması halinde bireyleri olumsuz etkileyebileceği için, özel nitelikli olmayan kişisel verilere oranla, daha fazla korunmaya çalışılmıştır. Ayrıca özel nitelikli verilerin sınırlı olması sebebiyle, genişletilerek yorumlanması mümkün değildir. Diğer yandan sıkı bir koruma sağlansa da, temel hak ve hürriyetlerde olduğu gibi özel nitelikli verilerinde sınırlandırılabilmesi mümkündür. Sınırlandırılabilmesi nedeniyle, özel nitelikli verilerin işlenmesi mutlak bir yasak değildir. Özel nitelikli verilerin sınırlandırılması, Anayasanın 13. maddesinde belirlenen usullere uygun yapılması gerekir. KVKK’de özel nitelikli kişisel verilerin işlenebilmesinde ayrıma gidilerek; sağlık, cinsel yaşama ilişkin bilgilerin ve diğer özel nitelikte sayılan verilerin açık rıza aranmadan işlenebileceği durumlar, uyulacak usul ve şartlar belirlenmiştir.³⁸⁰

Alenileştirildiğinde ilgililerin ayrımcılığa veya mağduriyete uğramasına neden olabilecek bilgiler özel nitelikli kişisel veriler olarak adlandırılmıştır. Sınırlı sayım özelliğine dayanarak özel nitelikli kişisel verilerin genişletilmesinin önüne geçilmiştir.³⁸¹ KVKK 6. maddesinde; kişilerin etnik kökeni, ırkı, siyasi düşüncesi, dini, mezhebi, inançları, kılık ve kıyafeti, dernek, vakıf veya sendika üyelikleri, sağlığı, cinsel yaşamı haklarında verilerin, ceza mahkûmiyeti kararları, güvenlik tedbiriyle ilgili

³⁷⁹ 25/03/2019 tarihli 2019/78 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

³⁸⁰ **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: 28/03/2018), s. 1-2.

³⁸¹ KAYA & TOLUN, s. 71-72.

bilgiler, genetik ve biyometrik veriler, özel nitelikte kişisel verilerdir. Madde devamında özel nitelikli kişisel verilerin ilgilinin rızası dışında işlenmesi yasaklanmıştır.

Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde ilk aranan şart, ilgilinin rıza göstermesidir. Ancak sınırlandırılması mümkün olduğu için açık rıza aranmadan işlenebilmesi, istisna halleri olarak değerlendirilmiştir. Özel nitelikli olmayan kişisel verilerin işlenebilme şartları, özel nitelikli veriler için de geçerli olacaktır. İlgilinin rıza veremeyeceği bir durumda bulunması ve hayati çıkarlarının korunması amacıyla özel nitelikli verileri işlenebilecektir. İş hukukundan doğan yükümlülük nedeniyle işveren, işçiden sendika kesintisi yapması, ilgilinin kendi rızasıyla özel nitelikli verilerini açıklaması veya tıbbi gerekçelerin bulunması, ceza ve güvenlik tedbiri nedeniyle veri işleme faaliyeti de hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir.³⁸²

Özel niteliğe sahip kişisel verilerin işlenebilmesi; sağlık ve cinsel yaşama dair veriler hariç, kanunlarda belirtilen hallere göre açık rıza aranmaksızın işlenebilecektir. Burada cinsel yaşam ve sağlık verileri dışında kalan; kişilerin dernek, vakıf, sendika üyelikleri, genetik ve biyometrik verileri, etnik kökeni, ırkı, din, mezhep ve inanışları hakkında verilerin işlenebilmesi kanuni dayanak sayesinde işlenebilecektir. Sağlık ve cinsel yaşama dair kişisel veriler ise ancak; “...*kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından...*” veri sahibinin açık rızası aranmadan işlenebilecektir. Maddeden yola çıkarak, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde rıza aranmamasındaki gerekçeler farklılık göstermektedir.

İlk olarak sağlık ve cinsel yaşam dışındaki özel verilerin işlenmesi, kanunlarda öngörülme şartına bağlanmıştır. Burada yalnızca KVKK değil, tüm kanunlar bakımından özel nitelikli verilerin işlenmesinde hukuka uygunluk bulunuyorsa, açık rıza aranmayacaktır.³⁸³

Sağlık ve cinsel hayata dair verilerin ilgilinin rızası olmadan işlenebilmesinde kamu sağlığını korunma amacı bulunması gerekir. Sır saklama yükümlülüğünün bulunması şartıyla çeşitli kamu kurum ve kuruluşları, meslek grupları kişilerin cinsel ve sağlık yaşamına ilişkin bilgileri açık rıza almadan işleyebilecektir. Hukuka uygunluk bakımından kamu sağlığının korunması amacıyla yapılan uygulamalar; salgınları

³⁸² AKGÜL, s. 26-29.

³⁸³ ÖZKAN (2020), s. 146.

önlemek, kamunun sağlık durumunu izlemek, 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanunu uyarınca kolera, veba gibi hastalıkların bildirim zorunluluğu, hekimlerin tedavi amacıyla hastaların evlerine gidebileceği, çiçek aşısı gibi zorunluluk arz eden aşıları vurulmayan çocukların takibinin yapılması olarak sayılabilir.³⁸⁴

Kamu sağlığının korunmasıyla ilişkili olan koruyucu hekimlik amacıyla özel nitelikli verilerin işlenmesi, herhangi bir hastalığın ilerlemesini önleyecek tüm önlemlerin alınmasıdır. Bu anlamda aşılamalar, birey ve çevre temizliği, toplu alanlarda hijyenin sağlanması, çevre kirliliğiyle mücadele gibi faaliyetler koruyucu hekimlik kapsamında yapılan uygulamalardır. Örnekle; Türk Kızılay'ı bünyesinde çalışan bir doktorun, afet bölgesinde çocuk felci hastalığının meydana geldiğini öğrenmesi üzerine bölgede bulunan kişilere tıbbi geçmişleriyle ilgili sorular yönetmesi, hukuka uygundur.³⁸⁵

Sır saklama yükümlülüğü bulunan kişi veya kurumlar tarafından özel nitelikli sağlık ve cinsel yaşama ilişkin verilerin işlenmesinde yalnızca bu yükümlülük altında olan kişiler işaret edilmektedir. KVKK 12. maddesinde yer alan sır saklama yükümlülüğü, veri sorumlusunun veya veri işleyen sıfatıyla faaliyette bulunan herkese getirilmiş olup, 6. madde ile karıştırılmamalıdır. Hekimlerin mesleğini icra ederken, hastaları hakkında edindiği bilgiler üzerinde sır saklama yükümlülüğü bulunmaktadır. Ancak hastanın veya başkalarının yaşamını tehlikeye sokacak durumlarda, hastanın kişilik haklarını zedelememek koşuluyla sır saklamakla yükümlülükleri ortadan kalkacaktır.³⁸⁶

Sağlık ve cinsel yaşama ilişkin verilerin açık rıza aranmadan işlenebilmesinde KVKK'de belirtilen diğer bir husus; sağlık hizmetleriyle finansmanın planlanmasıdır. Hastalık evresinden önce başlayan ve bitimine kadar devam eden; bireyleri koruyucu, hastalıkları iyileştirici faaliyetlerin tümü sağlık hizmetleri olarak adlandırılmaktadır. Devletin sağlık hizmetlerini layığıyla yerine getirebilmesindeki ölçütlerden biri, bu hizmetlerin finansmanının sağlanmasıdır. Sağlık finansmanının planlanması ve yönetilmesi, sağlık hizmetleri finansmanı sürecinin aşaması olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu süreçle ilgili yapılabilecek işlemlerde, hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir.³⁸⁷

³⁸⁴ ERARSLAN TÜRKMEN, s. 175-176.

³⁸⁵ Hamza BAYINDIR, **Özel Sağlık Kurumları Kapsamında Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Korunması**, 1. Baskı (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), s. 63-64.

³⁸⁶ BAŞAR, s. 110-114.

³⁸⁷ ERARSLAN TÜRKMEN, s. 181-183.

Örnekle COVID-19 nedeniyle salgın sürecinde Filyasyon ekipleri tarafından yapılan testler, HES kodu uygulaması aracılığıyla özel nitelikli sağlık verileri kaydedilerek sağlık kuruluşlarıyla, Sağlık Bakanlığı tarafından yurt dışına (WHO) aktarımı yapılmış, belirli bir oranda kamuya da açık hale getirilmiştir. Hayatın olağan akışında özel nitelikli verilerin işlenmesi, aktarılması veya paylaşımının yasak olduğu KVKK hükümlerinde yer almaktadır. Ancak KVKK istisnalar bölümü 28. maddesi 1. fıkrasının (ç) bendinde koruyucu faaliyetler kapsamında açık rıza aranmadan işlenebilecektir. AKKURT'a göre, bu süreçte verileri işleme faaliyetinin KVKK 6. maddesi 3. fıkrasında "*Sağlık ve cinsel hayata ilişkin kişisel veriler ise ancak kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbî teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla, sır saklama yükümlülüğü altında bulunan kişiler veya yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından ilgilinin açık rızası aranmaksızın işlenebilir*" hükmünün ileri sürülmesinin isabetli olacağını savunmuştur.³⁸⁸

KVKK 6. maddesi 4. fıkrasında, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde Kurul tarafından belirlenen önlemlerin alınma şartı getirilmiştir. Kurul kararıyla özel nitelikli kişisel verilerin korunmasında alınacak önlemler;

- Verilerin güvenliğini sağlamak için sistemli, belirli, yönetilebilir ve istikrarın sağlanabileceği ayrı bir politika ve metotlar belirlenmelidir.
- İşleme sürecinde rol oynayan personellere, hukuki düzenlemelerle bu verilerin güvenliğini sağlama amacıyla düzenli olarak eğitimlerin verilmesi, gizlilik sözleşmelerinin yapılması, verilere erişim yetkisine sahip kullanıcıların, yetki kapsamlarının ve sürelerinin net olarak tanımlanması, periyodik olarak yetki kontrollerinin gerçekleştirilmesi, görev değişikliği olan ya da işten ayrılan personellerin bu alandaki yetkilerinin bir an önce kaldırılması ve bu kapsamda veri sorumlusu tarafından kendisine verilen envanterin iade alınması gerekir.
- Verilerin işlendiği ortamın niteliğine göre uygun önlemler alınmalıdır.
- Aktarılacak olan verilerin özel nitelikte olması durumunda yapılması gerekenlerde aktarım yollarına göre farklılık gösterilerek açıklanmıştır.³⁸⁹

³⁸⁸ Sinan Sami AKKURT, "*Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesine Ve Covid-19 Pandemisi Sürecinde Mobil Uygulamalarla Paylaşılmasına Hukukî Bir Bakış*", İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt:9, sayı:38, (2020), s. 148-151.

³⁸⁹ 31/01/2018 tarihli 2018/10 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

Kurulun, işverenin işçisine ait özel nitelikli verilerini aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeden işlemesi hakkında şikâyet başvurusunu hukuka aykırı bularak idari para cezası verilmesine karar vermiştir.³⁹⁰

2.4. Kişisel Verilerin Aktarımı

Kişisel verilerin aktarımı, veri işleme süreçlerinden biridir. KVKK, kişisel verilerin aktarılmasını işleme sürecinden ayrı değerlendirerek; yurt içerisinde üçüncü kişilere ve yurt dışına aktarımı olarak ayırma gitmiştir.³⁹¹

2.4.1. Kişisel Verilerin Yurt İçinde Aktarılması

KVKK'nin 8. maddesine göre; ilgilinin açık rızası olmadan kişisel verilerin yurt içerisinde üçüncü kişi veya kurumlara aktarılması kural olarak yasaklanmıştır. Ancak istisnai hallerde açık rıza aranmadan aktarılabileceği durumlar, 5. maddenin 2. fıkrasında düzenlenmiştir. Açık rıza aranmadan verilerin yurt içinde aktarılabilmesi için; kanuni bir dayanağın bulunması, fiili imkânsızlık nedeniyle hayati çıkarların korunması, sözleşme nedeniyle veri aktarımının zorunlu olması, veri sorumlusunun hukuki yükümlülüğü, ilgili tarafından verilerin alenileştirilmesi aktarılması, veri sorumlusunun meşru menfaatinin bulunması gibi sayılan durumlardan birinin bulunması gerekmektedir. Sayılan hukuka uygunluk nedenlerinden birinin bulunması durumunda ilgililerden açık rıza almadan aktarılması, KVKK hükümlerine aykırılık teşkil etmeyecektir.³⁹²

Özel nitelikli kişisel veriler KVKK'nin 6. maddesine göre; özel ve cinsel yaşama ilişkin veriler hariç olmak şartıyla diğer verilerin aktarılması, kanunda açıkça öngörülmesine bağlı tutulmuştur. Madde devamında sağlık ve cinsel yaşama ilişkin verilerin kamu sağlığının korunması, koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, sağlık hizmetleri ile finansmanının planlanması ve yönetimi amacının bulunması şartıyla açık rıza aranmadan yurt içi aktarımı yapılabilecektir.

Kurul, sağlık bilgilerinin üçüncü kişi tarafından ilgilinin rızası olmadan paylaşılmasının KVKK'de öngörülen şartları taşımaması nedeniyle yaptırım

³⁹⁰ 20/05/2020 tarihli 2020/404 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

³⁹¹ KÜZECİ (2020), s. 410.

³⁹² GÖÇMEN UYARER (2020), s. 140.

uygulanmasına karar vermiştir.³⁹³ Örnek kararda görüldüğü üzere, kişisel verilerin aktarımı, belirlenen hukuki nedenlere bağlı olarak gerçekleştirilmediği sürece, açık rıza alınması gerekir. Aksi takdirde TCK 136. maddede düzenlenen verileri hukuka aykırı olarak ele geçirme, yayma veya verme suçunu oluşturacaktır.³⁹⁴

2.4.2. Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarımı

Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasında, aktarım yapılacak ülkeyle Türkiye arasında uluslararası bir antlaşmanın bulunması veya ilgilinin açık rıza göstermesi gerekir.³⁹⁵ KVKK'de, kişisel verilerin ilgilinin açık rızası dışında yurt dışına aktarılamayacağı, 9. maddenin 1. fıkrasında düzenlenmiştir. İlgilinin açık rızası olmadan aktarılacağı durumlar ise 9. maddenin 2. fıkrasında yer almaktadır. Buna göre; 5. maddede yer alan açık rıza aranmadan işlenebileceği durumlarla, 6. maddenin 3. fıkrasında yer alan özel nitelikli kişisel verilerin işleme şartlarına dayandırılması halinde kişisel verilerin aktarılacağı ülkede bulunması gereken şartlar sıralanmıştır. Ayrıca hukuka uygunluk nedenleri, yurt dışı aktarım için yeterli görülmeyip; aktarılacak ülkede yeterli korumanın bulunması, korumanın veri sorumlusu tarafından taahhüt edilmesi ve Kurul onayı gerekir.³⁹⁶

Yeterli korumanın bulunmadığı ülkelere veri aktarımı için Türkiye'de ve aktarılacak ülkedeki veri sorumlularının yeterli düzeyde bir koruma sağlanacağını yazılı olarak taahhüt etmeleri gerekir. Veri sorumlularının koruma sağlanacağına dair hazırlayacakları taahhütnamelere ilişkin usul ve şartlar, Kurulun internet sayfasında yayınlanmıştır. Taahhütnameden sonraki aşamada, Kurulunun izin vermesi gerekir. Tüm aşamalar tamamlandığında, ilgilinin açık rızası olmadan kişisel verileri hukuka uygun şekilde aktarılacaktır.³⁹⁷

Yeterli korumanın bulunduğu ülkeler, KVKK 9. maddesine dayanarak Kurul tarafından belirlenerek ilan edilecektir. Madde devamında Kurul'un yabancı ülkede korumanın bulunup bulunmadığı hakkında karar vermesinde dikkat edeceği hususlar; Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler, kişisel veriyi talep eden ülke ile Türkiye arasında veri aktarımında karşılıklılık durumu, her kişisel verinin aktarımına

³⁹³ 05/12/2018 tarihli 2018/143 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

³⁹⁴ KAYA & TOLUN, s. 75.

³⁹⁵ AKÇALI GÜR, s. 868.

³⁹⁶ KAYA & TOLUN, s. 77.

³⁹⁷ BAYSAL, s. 56-57.

ilişkin, verinin niteliği, işleme amacı ve süresi, aktarılabilecek ülkenin konuya ilişkin mevzuat ve uygulamaları, yabancı ülkedeki veri sorumlusunun temin edeceği önlemler değerlendirilecektir. Gerekli olması halinde ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınarak izin verecektir.

Kurul'un, e-posta hizmetinin Google üzerinden yine aynı uzantıya sahip olarak kullanılıp kullanılmayacağı hakkında, gönderilen ve alınan e-postaların dünyanın farklı yerlerinde bulunan veri merkezlerinde tutulması nedeniyle, kişisel verilerin yurt dışına aktarımının KVKK 9. maddesine uygun gerçekleştirilmesi gerektiğine karar verilmiştir. Ayrıca sunucuları yurt dışında bulunan veri sorumlularından tesis edilen saklama hizmetlerinin de bu madde kapsamında gerçekleşmesine karar verilmiştir.³⁹⁸

Kişisel verilerin yurt dışına aktarılmasında, uluslararası sözleşme hükümleri saklı kalmak üzere, gerek Türkiye'nin gerekse ilgilinin menfaatlerini zarara uğratacak durumların varlığı halinde ilgili kamu kurum veya kuruluşlarının görüşü ve Kurul izniyle aktarım gerçekleştirilecektir. Ancak belirsiz bir düzenleme olması nedeniyle hangi durumlarda zararın gerçekleşeceğine dair açıklayıcı ve somut hükümlerin konması gerektiği savunulmaktadır.³⁹⁹

GVKT maddelerinde detaylı olarak ele alınan yurt dışı veri aktarımı; Kurulun ikincil düzenlemelerinde de benzerlik gösterme ihtimali yüksektir. Ayrıca AB ile yakın ilişkiler nedeniyle kişisel verilerin korunmasına yönelik mevzuatların AB hukuku seviyesine uygun standartlara sahip olması beklenmektedir. Diğer yandan verilerin yurt dışına aktarımı sırasında Kurul'un kullandığı denetim mekanizması, 181 No'lu ek protokol çerçevesinde uyguladığı taahhütler kapsamında da yer almaktadır. Verilerin aktarılabilmesi için protokolda belirtilen koruma standartlarına uygun olması gerekmektedir.⁴⁰⁰

2.5. Kişisel Verilerin İmhası

KVKK'nin 7. maddesi 1. fıkrasında, kişisel verilerin imha edilmesi; işlenen kişisel verilerin işleme amaçlarının ortadan kalkması durumunda; resen veya ilgililerin

³⁹⁸31/05/2019 tarihli, 2019/157 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

³⁹⁹ ALTINDERE, s. 66.

⁴⁰⁰ AKÇALI GÜR, s. 869-870.

talebiyle veri sorumlularının imha edilme işlemi olarak tanımlanmıştır. Verilerin işleme nedeninin ortadan kalkma nedenleri;

- Veri işleme faaliyeti için verilen açık rızanın geri alınması,
- Meşru amaçlar için işlenen verilerde daha sonra amacın ortadan kalkması ya da amacın meşruluk özelliğini kaybetmesi,
- İlgilinin işlenen verileri üzerinde silme veya yok etme talebinde bulunması,
- Verilerin muhafaza edilme sürelerini doldurmuş olması,
- İşleme faaliyetinden sonra hukuka aykırılığın tespit edilmesi veya sonradan hukuka aykırı hale gelmesi,
- Mevcut işlenen verilerin güncelliğini yitirmesi,
- Verilerin yanlış işlenmesi veya yanlış anlaşılmalara yol açması,
- Hukuka ve işleme ilkelerine uygun olarak işlenen verilerin sonradan değişen koşullar nedeniyle ilkelere aykırılık teşkil etmesi gibi ayrıca sayılan hukuki nedenlerin varlığı halinde kişisel verilerin imha edilmesi gerekir.⁴⁰¹

KVKK'nin 7. maddesi 2. fıkrasında, genel anlamda imha işlemine yönelik kanunlarda yer alan hükümler saklıdır. Örnekle; Adli Sicil Kanunu hükümlerine göre verilerin silinmesini veya yok edilmesi öncelikli uygulama alanı bulacaktır.⁴⁰² Madde devamında, işlenen kişisel verilerin silme, anonimleştirme veya yok edilmesiyle ilgili usul ve esaslar yönetmelikle belirleneceği düzenlenmiştir. Maddeye dayanarak, *“tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla işlenen kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonim hale getirilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek”* amacıyla 28 Ekim 2017 tarihinde Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır.

İlgili yönetmeliğin 7. maddesinde kişisel verilerin silinmesi, yok edilmesi veya anonimleştirilmesi hakkında belirlenen ilkeler;

- KVKK 5 ve 6. maddeleri uyarınca veri işleme şartlarının ortadan kalkması halinde ilgilinin talebi, veri sorumlusu tarafından resen silinmesi, anonimleştirilmesi veya yok edilmesi gerekmektedir.

⁴⁰¹ SAKA & ÇAĞLAYAN & KOCA, s. 77-78.

⁴⁰² **Madde ve Gereçesi İle Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Bilgi Notu) ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Ankara: KVKK Yayınları, 2019), s. 22.

- Silme, anonimleştirme veya yok etme işlemi yapılırken, KVKK 4. maddesinde yer alan genel ilkelere, 12. maddede yer alan veri güvenliğine ilişkin hükümlere, ilgili mevzuat hükümlerine, Kurul kararlarına, kişisel veri saklama ve imha politikasına⁴⁰³ uygun hareket edilmesi zorunludur.
- Silme, anonimleştirme veya yok etme işlemleri kayıt altına alınarak diğer hukuki yükümlülükler hariç olmak üzere en az üç yıl saklanır.
- Veri sorumlusu, bu işlemleri yaparken hangi yöntemleri kullandığını ilgili politika ve metotlarında açıklama yükümlülüğü bulunur.
- Kişisel verileri silme, anonimleştirme veya yok etme işlemleri arasında Kurulun aksi bir kararı bulunmadığı sürece veri sorumlusu seçim yapacaktır. İlgilinin talep etmesi halinde uygun yöntemi gerekçesini açıklayarak seçecektir.⁴⁰⁴

2.5.1. Silme

Yönetmelik 8. maddede kişisel verilerin silinmesi, ilgili kullanıcılar tarafından erişilemez ve tekrar kullanılamaz hale getirilmesi olarak tanımlanmıştır. Maddede bahsi geçen ilgili kullanıcı; kişisel veriler üzerinde depolama, koruma yedekleme gibi işlemleri yapan veri sorumlusunu veya veri sorumlusundan yetki alarak bu işlemleri yerine getiren kişi olarak tanımlanmıştır.⁴⁰⁵

Silme işlemi, ilgili kullanıcıların herhangi bir işlem yapamayacağı (düzeltme, değiştirme, paylaşma, erişim) hale getirilmesidir. Silme, geri dönüştürülemez hale getirilmesi anlamını taşısa da, işlenen verilerin depolanması, yedeklenmesi işlemlerinin yapılmasıdır. Ancak dikkat edilmesi gereken husus, silme işlemi adı altında yedeklenen verilerin, yedekleme sorumluları dışında ulaşılamaz hale getirilmesidir. Ayrıca silme işlemiyle sorumlu kişilerin, sildiği (depoladığı) veriler, muhafaza etmekten farklı bir amaç için kullanılamayacaktır. Kural olarak farklı bir işlemde kullanılması yasak olsa da, istisnai hallerde, amaçla ilgili olma şartıyla yeniden işlenmesi mümkündür. Ancak

⁴⁰³ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonimleştirilmesi Hakkında Yönetmelik, 4. madde. (f) *Kişisel veri saklama ve imha politikası: Veri sorumlularının, kişisel verilerin işlendikleri amaç için gerekli olan azami süreyi belirleme işlemi ile silme, yok etme ve anonim hale getirme işlemi için dayanak yaptıkları politikayı ifade etmektedir.*

⁴⁰⁴ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonimleştirilmesi Hakkında Yönetmelik 7. madde.

⁴⁰⁵ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonimleştirilmesi Hakkında Yönetmelik 4 ve 8. maddeleri.

Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'te yer alan silme; erişilemez ve kullanılamaz hale getirme olarak tanımlanmıştır. KVKK gerekçesinde açıklanan silme işlemi; tekrar hiçbir şekilde kullanılamayacağını ve geri dönüştürülemeyeceği arasında uyumsuzluk bulunduğu düşünülse de ortak noktası dijital veya fiziki ortamda bu verilerin silinmiş olmasıdır.⁴⁰⁶

Silme işleminde izlenmesi gereken süreç Kurulun yayınladığı rehberine göre sırasıyla; silinecek kişisel verilerin saptanması, ilgili kullanıcıların belirlenmesi, kullanıcıların erişim yöntemlerinin tespit edilmesi ve verilerin silinerek erişimin engellenmesi olarak dört aşamadan oluşmaktadır. Silme işlemine dair kullanılacak yöntemler; bulut, kâğıt ortamı, merkezi sistemde yer alan ofis dosyaları, taşınabilir medya (flash), veri tabanları üzerinde uygulanacak işlemler farklılık göstermektedir.⁴⁰⁷ Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Kurum olarak anılacaktır) yayınında silme işlemi yöntemleri dört grupta açıklanmıştır. Buna göre sunucularda yer alan kişisel veriler içerisinde saklama süresi dolanların, ilgili kullanıcıların erişim yetkisi sistem yöneticisi tarafından kaldırılması suretiyle yapılır. Elektronik platformda yer alan kişisel veriler; veri tabanı yöneticisi hariç erişim yetkileri kaldırılarak erişilemez hale getirilir. Fiziksel ortamda bulunan veriler için, arşiv sorumlusu hariç, ilgili kullanıcıların erişimi engellenir, ayrıca veriler kâğıt üzerinde bulunduğu için karartma işlemi uygulanır. Son olarak taşınabilir medyada bulunan veriler, sistem yöneticisi tarafından şifrelenerek muhafaza edilerek ilgili kullanıcıları erişimi engellenmektedir.⁴⁰⁸

2.5.2. Yok Etme

Yönetmeliğin 9. maddesinde yok edilen kişisel verilerin hiç kimse tarafından erişilemez, dönüştürülemez ve kullanılamaz hale getirilmesini ifade etmektedir. Veri sorumlusu da yok etme işlemi kapsamında gerekli tedbir ve teknik önlemleri almakla yükümlü kılınmıştır.⁴⁰⁹

Silme işleminde yer alan ilgili kullanıcıların ulaşamayacağından farklı olarak yok etme işleminde hiç kimse tarafından ulaşılamayacağı ibaresine yer verilerek daha

⁴⁰⁶ SAKA & ÇAĞLAYAN & KOCA, s. 48.

⁴⁰⁷ **Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu (Ankara: KVKK Yayınları, 05/04/2018), s. 6-9.

⁴⁰⁸ **KVKK Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (KVKK Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı, 09/03/2019), s. 12.

⁴⁰⁹ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonimleştirilmesi Hakkında Yönetmelik 9. madde.

kapsamlı olduğu vurgulanmıştır.⁴¹⁰ Yok etme işlemi; verilerin mevcut olduğu ortamın de-manyetize edilmesi, müşteri bilgilerinin yer aldığı harici diskin yakılması, fiziksel basılı ortamda tutulan bilgilerin kâğıt kırpma makinesinden geçirilmesi yoluyla yapılmaktadır.⁴¹¹

Kişisel verilerin korunması hukuku açısından yok etme işleminin daha uygun olduğu ve etkin koruma sağladığı savunulmaktadır. Silme işleminde olduğu gibi gerekli hallerde verilerin işlenme ihtimali bulunmadığı için veriler ortadan kalkacaktır. Ancak internet kullanımının yaygın olması nedeniyle silinen veya yok edilen veriler önceden farklı kullanıcılar tarafından indirilmiş ve kaydedilmiş olabilir. Bu soruna çözüm olarak; belirli bir süre kullanıma açık olan, süre bitiminde kendiliğinden silinen yazılım ve programların kullanılması önerilmektedir. Önemli olan veri sorumlusunun gerekli teknik ve idari tedbirleri alarak verilerin tekrar ulaşılamayacak ve okunamayacak hale getirilmesini sağlamaktır. Örnekle verilerin bulunduğu kâğıdın arşivlenmesi veya karartılması silme, kâğıdın yırtılması veya yakılması yok etme işlemini oluşturacaktır.⁴¹²

Yok etme işlemleri Kurulun rehber yayınında detaylı olarak açıklanmıştır. Yayına göre öncelikle verilerin tüm kopyaları tespit edilerek verinin bulunduğu sisteme göre farklı yöntemler kullanılmaktadır. Verilerin yerel sistemler üzerinde yok edilmesi; De-manyetize etme, fiziksel yok etme, üzerine yazma işlemlerinden biri veya birkaçı kullanılarak yapılmaktadır. İkinci grup yok etme yöntemi çevresel sistemler başlığı altında; ağ cihazları, flash tabanlı ortamlarda ilgili komutların kullanılmasıdır. Manyetik bant, manyetik disk gibi ürünler, yüksek manyetik ortama maruz bırakılarak fiziksel anlamda yakma, eritme yoluyla, optik diskler (CD, DVD) fiziksel parçalara ayrılmaktadır. Cep telefonları, parmak izi kapı geçiş sistemleri, veri kayıt ortamı çıkarılabilen, sabit yazıcılar da ise yerel sistemlerde kullanılan yok etme yöntemlerinden biri veya birkaçı kullanılması suretiyle işlem tamamlanır. Üçüncü grup yöntem ise fiziksel ortamda bulunan (kâğıt) verilerin yok edilmesi; kırpma makineleriyle, anlaşılmayacak ve tekrar birleştirilemeyecek şekilde küçük parçalara bölünmesi işlemidir. Kâğıt formatındaki veriler tarama yoluyla aktarılmış veya kaydedilmişse, elektronik ortamlarda gerçekleştirilen yerel yok etme yöntemleri kullanılır. Son olarak hizmet sağlayıcısı olarak kullanılan bulut ortamlarında verilerin

⁴¹⁰ BAYSAL, s. 53-54.

⁴¹¹ ALTINDERE, s. 87.

⁴¹² SAKA & ÇAĞLAYAN & KOCA, s. 52.

şifresiz kullanılmaması, hizmet sözleşme süresi bitiminde verileri kullanılır hale getiren şifreleme / anahtar yöntemlerinin yok edilmesidir.⁴¹³

2.5.3. Anonim Hale Getirme

Kişisel verilerin anonimleştirilmesi, KVKK'nin 3. maddesinde; mevcut verinin diğer verilerle ilişkilendirilse dahi, hiçbir suretle kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ulaşılamaz hale getirilmesidir.

Verilerin anonimleştirilmesinde, veri sorumlularının menfaati ve ilgilileri korunma amacı bulunmaktadır. Veri sorumlusu açısından gerekli hukuki nedenlerin varlığı halinde yok etme işlemi uygulanan verilerin tekrar kullanılması mümkün değildir. Bu nedenle işlenen verilerin farklı amaçlar için kullanılabilmesi; ilgiliyle kaydedilen veri arasında belirlenebilir olma bağı koparılmaktadır. Sahibiyle ilişkilendirilemeyen anonim veriler, istatistiksel değerlendirme, planlama ve programlama gibi amaçlarla kullanılabilir. ⁴¹⁴ Ancak dikkat edilmesi gereken nokta, işlenmiş herhangi bir kişisel verinin anonim sayılabilmesi için, ilgili kullanıcılar tarafından hiçbir suretle geri dönüştürülememesi, diğer verilerle birleştirilerek veya farklı teknikler kullanılarak ilgililerle veri arasında bağlantı kurulmasının imkânsız olması gerektiğidir. ⁴¹⁵ Diğer bir ifadeyle; anonimleştirme işlemi; veri topluluğundaki tüm belirleyicilerin çıkarılarak veya değiştirilerek ilgililerin belirlenebilmesini engelleme, kalabalık içerisinde ayırt edilebilir olma özelliğini yitirmesi olarak açıklanabilir. ⁴¹⁶ Bu özelliğin kaybedilmesiyle, kişisel veri belirli bir kişiye işaret edemeyecek veriyle bağlantısını koparma amacı gerçekleşmiş olacaktır. ⁴¹⁷ Madde devamında, veri sorumlusunun bu işlem için gerekli teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlü kılınmıştır. Anonim hale getirme işlemine ve veri sorumlusunun tedbir alma yükümlülüğüne örnekle; internet üzerinden yapılan alışverişlerde kart bilgilerinin ****1234 şeklinde son birkaç hanesinin gösterilmesi, aynı şekilde HES kodu alımında TC. Kimlik numarasının belirli rakamlarının gösterilmesi, üniversite bünyesinde yapılan ön değerlendirme sonucunda sınava girmeye hak kazanan adayların isim ve soy isminin

⁴¹³ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, s. 9-13.

⁴¹⁴ SAKA & ÇAĞLAYAN & KOCA, s. 55.

⁴¹⁵ KVKK Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası, s. 13.

⁴¹⁶ BAYSAL, s. 54.

⁴¹⁷ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, s. 16.

ilk harflerinin gösterilmesi (C****B****) ilgilinin belirlenebilmesini önleyecektir.⁴¹⁸ Örnekte görüldüğü üzere, anonimleştirilen veri, belirli bir kişiyi ifade etmediğinden, kişisel veri olma niteliğini kaybederek, KVKK kapsamında değerlendirmeye alınmayacaktır.⁴¹⁹

Anonim hale getirme işlemi yöntemleri; değer düzensizliği sağlamayan anonim hale getirme, değer düzensizliği sağlayan anonim hale getirme, anonim hale getirmeyi kuvvetlendirici istatistiksel yöntemler olarak üç grupta değerlendirilmiştir.⁴²⁰ Anonimleştirme teknikleri ise; ilgilinin cep telefonu bilgisini 0533**** şeklinde maskeleyme yöntemiyle, gruplaştırma yoluyla cinsiyet veya yaş dağılımını yüzdesel olarak gösterme, detaylı verilerin genele yayılarak ortalama verinin elde edilmesi (%70 doktor %30 avukat gibi) veya veri karması yoluyla belirlenmesini önlemek için bilgilerle kişileri değiştirme yoluna gidilebilir.⁴²¹

Anonim hale getirme işleminde veri sorumlusu hangi yönetimi kullanılacağını; verinin niteliği, büyüklüğü, çeşitliliği, bulunduğu ortam, işlenme sıklığı, anonimleştirilmesinde ortaya çıkabilecek etkileri değerlendirilerek karar verir. Anonim hale getirilen veriler, yeniden kişiyi tanımlayıp tanımlamadığı, veri sorumlusunun yapacağı sözleşmeler ve risk analizleriyle kontrol etmesi beklenmektedir.⁴²²

Veri sorumlusu, anonimleştirme işlemi yaparken ilgilinin menfaatlerini göz önünde bulundurarak kayıtlı ve kullanılacak verileri bir bütün olarak değerlendirmesi gerekir. Örnekle; maskeleyme yöntemiyle ilgiliye ait evrakta yalnızca cep telefon numarası veya soyadının gizlenmesi yetersiz kalabilecektir. Çünkü ilgiliye ait yaş, cinsiyet, ikametgâh adresi, varsa sağlık bilgileri açısından belirlenebilme ihtimali bulunmaktadır. Diğer yandan, ilgilinin nadir kullanılan bir ismi taşıyor olması, herkes tarafından bilinen bir statüde yer alması gibi durumlarda, anonimleştirme işlemi yetersiz kalacağı için, yok etme işlemi daha doğru olacaktır.⁴²³

⁴¹⁸ ÖZTÜRK & ALTINOK ÇALIŞKAN & SEYHAN, s. 79.

⁴¹⁹ BAYSAL, s. 54.

⁴²⁰ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, s. 17.

⁴²¹ SAKA & ÇAĞLAYAN & KOCA, s. 56.

⁴²² Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, s. 34.

⁴²³ SAKA & ÇAĞLAYAN & KOCA, s. 55.

2.6. Veri Sorumlusunun Yükümlülükleri

Veri sorumlusuna getirilen yükümlülüklerden önce veri sorumlusu kavramının ne anlama geldiğini açıklamak, yükümlülüklerini anlama bakımından kolaylık sağlayacaktır. KVKK'nin 3. maddesinde veri sorumlusu; kişisel verilerin işleme amacını ve araçlarını saptayan, veri kayıt sisteminin kurulması ve işleyişinden yükümlü olan kişi olarak tanımlanmıştır. Veri sorumlusu, gerçek veya tüzel kişi olabilmektedir. KVKK hükümlerine göre veri sorumlusuna; aydınlatma, veri güvenliğini sağlama, ilkelere uygun hareket etme, imha etme, veri işleme envanteri hazırlama, VERBİS'e kayıt ve başvuru yanıtlama yükümlülükleri getirilmiştir.

2.6.1. Aydınlatma Yükümlülüğü

İlgililerin verileri üzerinde etkinlik sağlayabilmesi ve hukuka uygun işleme faaliyetinin gerçekleştirilebilmesi için, veri sorumlusu tarafından bilgilendirilmesi gerekir. Kişisel verilerin işleme şartları ve ilkeleri temelinde ilgililerin veri sorumlusu tarafından aydınlatılması gereği bulunmaktadır.⁴²⁴ KVKK'nin 10. maddesinde aydınlatma yükümlülüğü; kişisel verilerin elde edilme esnasında veri sorumlusu veya yetkilendirdiği kişinin ilgililere karşı veri sorumlusunun ve varsa temsilcisinin kimliği, kişisel verilerin toplama aşamasında kullanılan yöntem ve hukuki sebebi, bu verilerin işleme ve aktarılma amacını, kimlere aktarılacağı, ilgilinin haiz olduğu haklar konusunda bilgi verme olarak tanımlanmıştır.

Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesinde uygulamaya açıklık getirilmesi için, 30356 sayılı Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ 10 Mart 2018 tarihinde Resmî Gazetede yayımlanmıştır. Buna göre aydınlatma yükümlülüğü, Tebliğ'in 4. maddesinde, KVKK'nin 10. maddesine paralel olarak düzenlenmiştir. Gerçek veya tüzel kişilik ayrımı yapılmadan, veri sorumluları ilgili kişi veya kişileri aydınlatmakla yükümlüdür. Bu yükümlülük; ilgililerin istek, tercih veya talebine bağlı tutulmamış, veri sorumlusuna zorunluluk olarak getirilmiştir.⁴²⁵

⁴²⁴ KAYA & TOLUN, s. 110.

⁴²⁵ ALTINDERE, s. 70.

KVKK 10. maddesi gereğince veri sorumlusunun asgari düzeyde sağlaması gereken şartlar, Tebliğde detaylı olarak açıklanmıştır. İlk olarak veri sorumlusunun veya temsilcisinin aydınlatma esnasında adı, soyadı, unvanı gibi kimliği hakkında bilgileri ve kendisine farklı yollardan ulaşılabilecek iletişim bilgilerini ilgiliye iletmesi gerekir.⁴²⁶ Dikkat edilmesi gereken, önce aydınlatmanın yapılması, daha sonra ilgiliden açık rıza alınmasıdır. Aydınlatma yükümlülüğü bilgilendirme amacı taşımasından dolayı, onay mekanizması devre dışı durumdadır. Onay verme aşaması ise irade açıklamasını barındırmaktadır.⁴²⁷

Tebliğ'in 5. maddesinde aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi esnasında uyulması gereken usul ve esaslar; aydınlatmanın fiziksel veya elektronik ortamda gerçekleştirilirken kişisel verilerin işlenmesinde önce ilgilinin açık rızası alınması gerekmektedir. KVKK'de açık rızanın aranmadığı, işleme şartlarından birinin varlığı halinde kişisel verilerin işlendiği her durumda ilgilinin aydınlatılması gerekecektir. Ayrıca veri işleme amacının değişmesi durumunda, güncel amaca yönelik koşullar hakkında veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmesi gerekir. VERBİS'e kayıt yükümlülüğünün bulunması halinde de ilgiliye yapılan açıklamayla, kaydedilen bilgilerin uyumluluk göstermesi, ilgili talebinden bağımsız olarak aydınlatmanın gerçekleştirileceği hüküm altına alınmıştır. Aydınlatma açıklamasının net, anlaşılır, sade bir dille ve şüpheli ifadelerle eksik ve yanıltıcı cümlelere yer verilmeden yapılmalıdır. Aydınlatma açıklamasında; kişisel verilerin işleme amacının meşru olması, verilerin hangi amaca yönelik işleneceği, aktarılabilecek alıcı grupları, işleme faaliyetinin hangi yollarla yapılacağı (otomatik veya otomatik olmayan yollarla) hakkında ilgilinin bilgilendirilmesi gerekir.⁴²⁸

Kişisel verilerin ilgiliden elde edilmemesi durumunda; verilerin elde edilme tarihinden itibaren makul bir süre içerisinde, verilerin ilgiliyle iletişim kurma amacıyla kullanılması halinde; ilk iletişim esnasında veya kişisel verilerin aktarımı esnasında aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmesi gerekir.⁴²⁹

⁴²⁶ **Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi**, (Kişisel Verileri Koruma Kurumu, KVKK Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı, 2019).

⁴²⁷ Emine HİZARCI, **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Ab Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi**, (Y. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Avrupa Araştırmaları Enstitüsü, 2019), s. 135.

⁴²⁸ 10/03/2018 tarihli 30356 sayılı Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ 5. madde.

⁴²⁹ Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ 6. madde.

Yükümlülüğünün yerine getirilmesinde şekil şartı bulunmamaktadır. Yalnızca veri sorumlusunun yerine getirdiği bir işlem olması nedeniyle, kolaylık sağlaması açısından işletmelerin veya veri sorumlularının internet siteleri üzerinden aydınlatma metni yayınlarak bu yükümlülüğü yerine getirmeleri mümkündür. Aydınlatma yükümlülüğünün yerine getirilmeyeceği, genel anlamda KVKK hükümlerinin uygulanmayacağı haller, 28. maddede istisnalar başlığı altında düzenlenmiştir.⁴³⁰ Son olarak, veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmesinde ilgilinin onayı aranmamaktadır. Veri sorumlusunun tek taraflı irade beyanı ile gerçekleştirdiği aydınlatma eyleminde ispat yükü veri sorumlusuna aittir.⁴³¹

Aydınlatma yükümlülüğü kapsamında veri sorumlusu, ilgili kişinin hakları konusunda da bilgi vermekle sorumludur. İlgili kişinin hakları KVKK 11. maddesinde düzenlenmiş olup ayrı bir başlık altında incelenecektir.

2.6.2. Veri Güvenliğine İlişkin Yükümlülükleri

Kişisel verilerin güvenliğini sağlamak amacıyla KVKK'nin 12. maddesinde; veri sorumlusu; kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini ve erişimini önleme, muhafazasını sağlama, amaca uygun güvenliği temin etme, teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlüdür.

2.6.2.1. İdari Tedbirler

İdari tedbirler; mevcut risklerin belirlenmesi, çalışanların eğitilmesi ve farkındalık çalışmaları, kişisel veri güvenliği politikalarının ve metotların belirlenmesi, kişisel verilerin minimize edilmesi, veri işleyenler ile ilişkilerin yönetimidir.⁴³²

- *Mevcut risk ve tehditlerin belirlenmesi*; ilk olarak veri sorumlusu, işlenen kişisel verilerin neler olduğu, verilerin niteliği, gereken koruma düzeyi, veri sızıntısı durumunda ilgililer bakımından meydana gelebilecek zararlar göz önünde bulundurmalıdır.⁴³³

⁴³⁰ BAYSAL, s. 58-59.

⁴³¹ KAYA & TOLUN, s. 110-111.

⁴³² **Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler)**, (Ankara: KVKK Yayınları, Kişisel Veri Koruma Kurumu, 2018).

⁴³³ ALTINDERE, s. 80.

- *Personel eğitimi ve farkındalık oluşturma*; olası siber saldırılar, veri sızıntıları gibi verilerin güvenliğini riske atacak durumlarda, çalışanların ilk müdahaleyi yapması büyük önem taşımaktadır. Çalışanların müdahalede bulunabilmesi için, bu konuda eğitilmiş olmaları gerekir. Çalışanlar açısından diğer bir tedbir, farkındalık oluşturulmasıdır. Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak paylaşılması, aktarılması, dürüstlük kuralına aykırı davranışların önlenmesi bakımından önem arz etmektedir. Kişisel verilerin güvenliğine ilişkin metotların değiştirilmesi durumunda da eğitimlerle personeller bilgilendirilmelidir.⁴³⁴
- *Kişisel veri güvenliği politikalarının ve metotların belirlenmesi*; kişisel verilerin güvenliği için politika hazırlanması, olası tehditlerin önceden tespiti, sızıntıları önlemek ve istikrarlı korumanın sağlanması açısından önemlidir. Belirlenecek metot ve politikalar, veri sorumlusunun çalışma ve işleyişine uyumlu hale getirilmesi etkinliği açısından önemlidir. Veri sorumlusunun politika ve metotları iyi bir şekilde hazırlamadığında, veri güvenliği tehdit altında olacaktır. Hazırlanan politika ve metot üzerinde düzenli kontrollerin ve güncellemelerin yapılması gerekir.⁴³⁵
- *Kişisel verilerin azaltılması*; kişisel verilerin güvenliğine yönelik alınacak diğer tedbir; veri minimizasyonu ilkesidir. KVKK 4. maddesi 2. fıkrası uyarınca, işlenen kişisel verilerin doğru, güncel olması ve sınırlı muhafaza edilmesi gerekmektedir. Bu noktada işletmeler veri minimizasyonu ilkesine uygun hareket etmelidir. Uzun yıllarca depolanan, imha süresi geçmiş, gereksiz saklanan kişisel veriler, şirket açısından ekstra maliyete ve hukuka aykırılığa neden olacaktır. Güvenlik bakımından etkinliğin sağlanması ve olası yaptırımlara maruz kalmamak için gereksiz bilgilerin imha edilmesi, verilerin azaltılmasıdır.⁴³⁶
- *Veri işleyenler ile ilişkilerin yönetimi*; KVKK 3. maddesinde veri işleyen; veri sorumlusunun yetkilendirmesi üzerine kişisel verileri işleyen kişi olarak tanımlanmıştır. Veri işleyenler, bu işlemlerde veri sorumluları kadar güvenliği sağladıklarından emin olmaları gerekir. Güvenliğin sağlanmadığı hallerde

⁴³⁴ Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 9-10.

⁴³⁵ Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 11.

⁴³⁶ ALTINDERE, s. 81.

KVKK 12. maddesi uyarınca veri işleyenlerinde müştereken sorumlu olacağı düzenlenmiştir.⁴³⁷

Veri sorumlusunun veri işleyenden aldığı bu hizmet; kişisel veri işleme sözleşmesi olarak ifade edilen, isimsiz sözleşme niteliğine sahiptir. Herhangi bir hukuk dalında tüm unsurlarıyla düzenlenmemiş olması nedeniyle isimsiz sözleşme olarak tanımlanmaktadır. Veri işleyen, veri sorumlusunun talimatlarına ve menfaatine uygun olarak kişisel verileri işleyecektir. Veri işleme sözleşmesine şekil bakımından serbestlik bulursa da, uygulamada yazılı olarak yapılmaktadır.⁴³⁸ Yapılan sözleşmede herhangi bir veri ihlalinin bulunması durumunda, veri işleyenin veri sorumlusuna bildirme yükümlülüğü bulunur. Veri sorumlusu bu durumu ilgililere ve Kurula bildirmesi faydalı olacaktır.⁴³⁹

2.6.2.2. Teknik Tedbirler

Veri sorumlularının alması gereken teknik tedbirler; siber güvenliğin sağlanması, kişisel veri güvenliğinin takibi, kişisel verilerin bulunduğu ortamın güvenliğinin sağlanması, verilerin bulutta depolanması, bilgi teknolojileri sistemlerinin tedarik edilmesi, geliştirilmesi ve bakımı, son olarak kişisel verilerin yedeklenmesidir.⁴⁴⁰

- *Siber güvenliğin sağlanması*; bilgisayar ağlarının, yazılımların, programların ve verilerin tehdit, saldırı, bozulma veya yetkisiz erişimlere karşı korunması amacıyla kullanılan tedbirlere; siber güvenlik adı verilir. Günümüzde çok daha tehlikeli hale gelen siber saldırılar, bir banka sistemini çökertebilir, gizli sırlara erişebilir ve ülke bazında büyük olumsuz etkiler bırakabilecek güce sahiptir.⁴⁴¹

Gelişen teknolojiyle birlikte artan siber suçlara karşı kişisel verilerin korunmasında veri sorumlularının dikkat etmesi gereken bazı hususlar vardır. Bu noktada öncelikle veri sorumlularının sanal ortamda elde edeceği kişisel veriler, güvenli bağlantılar yoluyla gerçekleştirilmelidir.⁴⁴² Kişisel verilerin bulunduğu bilişim

⁴³⁷ Kişisel Veri Güvenliği Rehberi, (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 12-13.

⁴³⁸ Gamze BAŞARA TURAN, “*Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi*”, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, sayı:16, (2020), s. 67-69.

⁴³⁹ Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 13.

⁴⁴⁰ Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 16-24.

⁴⁴¹ TURAN (2019), s. 99-100.

⁴⁴² KVKK Danışmanlığı, “*Kişisel Verilerde Siber Güvenlik Nasıl Sağlanır?*” <http://kvksistemi.com/kvkk-makaleler/kisisel-veriler-de-siber-guvenlik-nasil-saglanir/>, (Erişim Tarihi: 02/04/2021).

sistemlerine yönelik usulsüz erişim tehlikelerine karşı yapılacak ilk savunma; güvenlik duvarı ve ağ geçididir. İyi yapılandırılan bir güvenlik duvarı; verilerin mevcut olduğu ağa erişimini durdurabilmektedir. Ağ geçidi ise, çalışanların kişisel verilerin güvenliğini tehlikeye sokabilecek internet sitelerine erişimini önleyerek koruma sağlayacaktır.⁴⁴³

- *Kişisel veri güvenliğinin sağlanması*; veri sorumluları tarafından kullanılan sistemlerin çoğu kez siber saldırılara ve kötü yazılımlara maruz kaldığı, bu durumun geç fark edildiği görülmektedir. Olası veri sızıntılarının önüne geçebilmek için; bilişim ağlarında hangi yazılım ve servislerin çalıştığı, sızma veya olağan dışı bir hareketliliğin olup olmadığını kontrol etme, kullanıcıların işlem kayıtlarının tutulması, güvenlik sorunlarının hızlı bir şekilde raporlanması gerekir. Olası bir ihlal durumunda deliller toplanmalı ve bu raporlar saklanmalıdır.⁴⁴⁴ Güvenliğin sağlanmasında kullanılacak yöntemler; güvenlik duvarı, saldırı engelleme sistemler, anti virüs programları, veri sızma koruması, kriptolama, sertifika kullanımı olarak sayılabilir.⁴⁴⁵
- *Kişisel veri içeren ortamlarda güvenliğin sağlanması*; kişisel verilerin kaydedildiği fiziksel veya elektronik ortamlarda olası risklere karşı korunmasıdır. Fiziksel ortamda bulunan verilerin korunması; çalınma, yangın, sel gibi olaylarda uygun tedbirler alınarak yedeklenmesi, aktarılması, erişim kontrol yetkilendirmesi veya şifreleme yoluyla yapılmaktadır.⁴⁴⁶ Verilerin kâğıt, CD gibi fiziksel ortamlarda tutulması durumunda bu ortama girişin sadece belirli kişiler tarafından ve kart kullanımı yoluyla yapılması, güvenliğini sağlamaya örnek olarak verilebilir.⁴⁴⁷
- *Kişisel verilerin bulutta depolanması*; verilerin depolanmasında şirketler tarafından kullanılan bulut hizmet sağlayıcıları da teknik bir tedbirdir. Bulut; internet bağlantısıyla erişim sağlanabilen, uzak sunucu desteğiyle beraber verilerin saklanması, işlenmesini ve verilere her an erişim sağlanarak kullanılmasına yarayan bir servistir.⁴⁴⁸ Bulut depolama, fiziksel alan eksikliğini

⁴⁴³Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 16.

⁴⁴⁴ Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 18-19.

⁴⁴⁵ TURAN (1. Baskı, 2019), s. 98-99.

⁴⁴⁶Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 20-21.

⁴⁴⁷ ÖZKAN (2020), s. 174.

⁴⁴⁸ Cengiz PAŞAOĞLU & Emel CEVHEROĞLU, “*Bulut Bilişim Sistemleri Kapsamında Kişisel Verilerin Şifreleme Yöntemleri ile Korunması*”, Bilişim Teknolojileri Dergisi, cilt:13, sayı:2, (2020), s. 185.

giderme, veri sızıntı riskini azaltma ve yedekleme özelliğine sahiptir. Dropbox, cloud, Amazon Bulut Sürücüsü, Google Sürücü bulut hizmet sağlayıcılarından bazılarıdır.⁴⁴⁹

Veri sorumlusunun bulut depolama hizmet sağlayıcısının güvenli olup olmadığını kontrol etmesi, depolanan verilerin niteliğini bilmesi ve yedeklemesi gerekir. Hizmet alınan her bulut hizmeti için ayrı şifreleme anahtarlarının bulunması, hizmetle ilişkin bitmesi durumunda bu anahtarlar ve kopyaları yok edilmelidir. Kullanılan sistemin bakımı, tedariki ve güncelleme işlemi de veri sorumlusuna aittir.⁴⁵⁰

2.6.3. Denetim Yükümlülüğü

KVKK 12. maddesi 3. fıkrasına göre veri sorumlusu, bulunduğu kurum veya kuruluşta kanun hükümlerinin uygulanmasını sağlamak için gerekli denetimleri yapmak veya yaptırmakla yükümlüdür. Denetim yükümlülüğü; teknik ve idari tedbirleri, verilerin güncelliğini, imha edilmesi gereken verilerin olup olmadığını, varsa gereğinin yapılması veya yaptırılmasıdır.⁴⁵¹

2.6.4. Sır Saklama Yükümlülüğü

KVKK'nin 12. maddesine göre; veri sorumluları ve veri işleyenler, görevleri nedeniyle öğrendiği kişisel verileri Kanun'a aykırı olarak açıklayamaz, belirlenen amaç dışında farklı bir alanda kullanamaz. Sır saklama yükümlülüğü, görevlerinden ayrılmaları durumunda da devam edecektir.

2.6.5. Kurula Bildirim Yükümlülüğü

KVKK 12. maddesinde, işlenen ve depolanan kişisel verilere hukuka aykırı yollarla üçüncü kişilerin erişmesi halinde, veri sorumlularının en kısa sürede Kurula bildirme yükümlülüğü bulunmaktadır. Kurul, gerekli gördüğü durumlarda internet sitesi üzerinden veya uygun gördüğü farklı bir yöntemle ilan edebilir.

⁴⁴⁹ ARGE24, "Bulut Depolama Nedir, Nasıl Kullanılır?", <https://www.arge24.com.tr/bulut-depolama-nedir-nasil-kullanilir/> (Erişim Tarihi: 03/04/2021).

⁴⁵⁰ Kişisel Veri Güvenliği Rehberi (Teknik ve İdari Tedbirler), s. 22-23.

⁴⁵¹ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 88.

Bildirim yükümlülüğünü içeren maddede en kısa süre ibaresi kullanılmıştır. Ancak zaman bakımından belirsizlik olması nedeniyle Kurul, süre ifadesine açıklık getirilerek 72 saat olarak belirlemiştir. Veri sorumlusunun veri ihlalinin öğrendiği tarihten itibaren 72 saat içerisinde Kurula bildirmesi, bildirim yapılmaması halinde haklı bir gerekçeyle gecikme nedeni Kurula açıklanmalıdır. Kurul, bildirime yönelik kararıyla uyulacak usul ve esasları belirlemiştir. Buna göre;

- Bildirimde Kişisel Veri İhlal Bildirim Formu kullanılması, formda bulunması gereken bilgilerin eş zamanlı sağlanamaması durumunda, aşamalı olarak tamamlanmalıdır. İhlalin etkileri, veri sorumlusunun aldığı önlemler kayıt altına alınmalı ve Kurul incelemesine hazır bulundurulmalıdır.
- Kişisel verilerin işlenmesi, veri işleyen tarafından gerçekleşmişse derhal veri sorumlusuna bildirmelidir.
- İhlalin yurt dışında yerleşik olan veri sorumlusu nezdinde meydana gelmesi durumunda, ihlal sonuçlarının Türkiye’de yerleşik olan ilgilileri etkilemesi ve ilgililerin sunulan ürün ve hizmetlerden Türkiye’de faydalanıyor olması halinde, yurt dışındaki veri sorumlusunun da Kurula bildirimde bulunmasına,
- İhlalin gerçekleştiği durumda veri sorumlusunun kimlere raporlama yapacağı, Kanun hükümlerince yapılması gereken bildirimler, ihlal sonuçlarının değerlendirilmesinde, sorumluluğun kimde olduğunun belirlenmesi konularını içeren veri ihlali müdahale planı hazırlanarak belirli aralıklarla gözden geçirilmelidir.⁴⁵²

2.6.6. Veri Sorumluları Siciline Kayıt Yükümlülüğü

KVKK 16. maddesi 2. fıkrası gereği; kişisel verileri işleyen gerçek veya tüzel kişilerin veri işleme faaliyetine başlamadan önce Veri Sorumluları Sicili’ne kayıt yaptırma yükümlülüğü bulunmaktadır. Sicile yapılan kayıtlarla, veri sorumlularının kişiliğini kamuya açıklaması, kişisel verilerin korunmasına yardımcı olacaktır. Kamuya açıklık, isteyen herkesin inceleme yapmasını, kişisel verilerin korunmasında etkinliği ve şeffaflığı sağlayacaktır.⁴⁵³ Sicile kayıt yükümlülüğünün gerçekleştirilmesi için Veri

⁴⁵² Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “24/01/2019 tarihli 2019/10 sayılı Kişisel Veri İhlali Bildirim Usul Ve Esaslarına İlişkin Kişisel Verileri Koruma Kurulunun Kararına İlişkin Duyuru”, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-Ihlali-Bildirim>, (Erişim Tarihi: 20/07/2021).

⁴⁵³ **Veri Sorumluları Sicili**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (2018), s. 1-2.

Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi (VERBİS) kurulmuştur. Veri sorumluları, Kurum'un internet sitesi üzerinden VERBİS kısmındaki bilgileri doldurarak kayıt işlemini gerçekleştirmektedir.⁴⁵⁴

Veri sorumluları sicili oluşturulması, sicile yapılması gereken kayıtlara ilişkin usul ve esasları belirleme amacıyla, KVKK 16. maddesi 5. fıkrasında “*Veri Sorumluları Siciline ilişkin usul ve esaslar yönetmelikle düzenlenir*” ibaresine dayanarak 30/12/2017 tarihinde Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik çıkarılmıştır.⁴⁵⁵ Yönetmelik hükümlerine göre VERBİS'e kayıt yapılırken;

- Veri sorumlusu veya varsa veri sorumlusu temsilcisi ve irtibat kişisine ait kimlik, adres bilgilerine ilişkin
- Kurul tarafından belirlenecek başvuru formunda bulunan bilgiler,
- Kişisel verilerin hangi amaç doğrultusunda işleneceği,
- Veri konusu kişi grupları ile bu kişilere ait veri kategorileri hakkında açıklamalar,
- Kişisel verilerin aktarılacağı alıcılar,
- Yabancı ülkede aktarımı öngörülen kişisel veriler,
- KVKK hükümlerinde ve Kurul tarafından belirlenen tedbirler,
- Verilerin işleme süresi, hakkında bilgiler kullanılarak bildirim yapılır.⁴⁵⁶ Ayrıca KVKK'nin 16. maddesine göre verilen bilgilerde değişiklik olması durumunda, derhal başkanlığa bildirilmesi gerekir.

Kural olarak kişisel verilerin işlenmesinden önce VERBİS'e kayıt yapılmalıdır. Ancak Kurul, KVKK'nin 16. maddesi uyarınca gerekli hallerde kayıt yükümlülüğüne istisnalar getirebilecektir. Bu noktada, KVKK 28. maddesinde yer alan istisnai hallerde VERBİS' e kayıt yükümlülüğü bulunmamaktadır. Kurul tarafından belirlenen VERBİS' e kayıt yükümlülüğünün bulunmadığı istisnai haller; veri kayıt sisteminin parçası olmak şartıyla otomatik olmayan yollarla kişisel veri işleyenler, Noterlik, Dernekler, Vakıflar Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi, Siyasi Partiler, Avukatlık, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik,⁴⁵⁷ Gümrük Kanunları uyarınca faaliyet

⁴⁵⁴ Sorularla Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi (VERBİS), Kişisel Verileri Koruma Kurumu, s. 4

⁴⁵⁵ 30/12/2017 tarihli 30286 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik 3. madde.

⁴⁵⁶ 30/12/2017 tarihli 30286 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik 9. madde.

⁴⁵⁷ 02/04/2018 tarihli 2018/32 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

gösterenler,⁴⁵⁸ Arabulucular,⁴⁵⁹ yıllık çalışan sayısı 50'den az ve yıllık mali bilanço toplamı 25 milyon TL'den az olan gerçek veya tüzel kişi veri sorumlularından faaliyet konusu özel nitelikli kişisel veri işleme olmayanlar olarak sıralanmaktadır.⁴⁶⁰

Kurul, KVKK'nin 16. maddesine dayanarak sayılan kişilerin, VERBİS'e kayıt yükümlülüklerini kaldırmıştır. Kurulun yalnızca kayıt yükümlülüğüne istisna getirebilme yetkisi bulunmaktadır. Ayrıca istisna getirilen kişi ve meslek grupları, kendi arzuları doğrultusunda kayıt yaptırılmaları da mümkündür.⁴⁶¹

Gerçek veya tüzel kişilik bakımından ayırım yapılmaksızın faaliyetleri kapsamında Türkiye'de sınırları içerisinde kişisel verileri işleyen tüm veri sorumlularının VERBİS'e kaydolma yükümlülüğü bulunmaktadır.⁴⁶² Ayrıca kayıt ve bildirim yükümlülüğüne uymayanlar hakkında 18. madde uyarınca idari para cezası uygulanacaktır.

2.6.7. Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Yükümlülüğü

Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik'in 4. maddesinde; veri sorumlularının veri işleme faaliyetlerini, veri işleme amaçları, veri kategorisi, alıcı grupları ve veri konusu kişi grubuyla ilişkilendirerek oluşturdukları ve işlenen amaç için gerekli olan asgari süreyi, yabancı ülkelere aktarımı öngörülen kişisel verileri ve güvenliğe ilişkin aldıkları tedbirleri detaylı olarak açıkladıkları envanter olarak tanımlanmıştır.⁴⁶³ Yönetmelik, VERBİS'e kayıt yükümlülüğü bulunan veri sorumlularının, başvuru sürecinde vereceği bilgileri Kişisel Veri Hazırlama Envanterine dayanarak hazırlaması gerektiğini düzenlemiştir.⁴⁶⁴

Sunulacak bilgilerin detaylı olarak analiz yapılması sonucu ortaya çıkan bir rapor türü olarak Envanter hazırlama yükümlülüğünün getirilmesindeki amaç; veri sorumlularının faaliyet süreçlerini Kanun'a uygun olarak yapılmasını sağlamaktır. Diğer bir ifadeyle, veri sorumlularının kendi kendisini denetlemesini sağlamaktır.⁴⁶⁵

⁴⁵⁸ 28/06/2018 tarihli 2018/68 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

⁴⁵⁹ 05/07/2018 tarihli 2018/75 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

⁴⁶⁰ 19/07/2018 tarihli 2018/87 sayılı Kişisel Verileri Korunma Kurulu Kararı.

⁴⁶¹ ÖZKAN (2020), s. 184.

⁴⁶² Sorularla Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi (VERBİS), s. 13.

⁴⁶³ 30/12/2017 tarihli 30286 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik 4. madde.

⁴⁶⁴ 28/04/2019 tarihli 30758 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik 5. madde.

⁴⁶⁵ **Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Rehberi**, (Ankara: KVKK Yayınları No:30, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 28/04/2019), s. 10.

Envanterin hazırlanmasında veri sorumlularının, veri işleme faaliyetine başlamadan önce Veri Sorumluları Sicili'ne kaydolmak zorundadır. Yerleşim yeri Türkiye'de olmayan veri sorumluları, işleme faaliyetine başlamadan önce veri sorumlusu temsilcisi marifetiyle kayıt yaptıracaktır. KVKK 10. maddesi uyarınca veri sorumlularının aydınlatma yükümlülüğü, 13. maddede düzenlenen ilgililerin başvurularını yanıtlatma ve ilgililerden alınacak açık rıza kapsamının belirlenmesinde, Envanter'e dayalı olarak Veri Sorumluları Sicili'ne sunulan ve yayınlanan bilgiler esas alınacaktır.⁴⁶⁶

Benzer bir düzenleme, Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'in 5. maddesi 1. fıkrasında, KVKK 16. maddesinde VERBİS'e kayıt yaptırmakla yükümlü olan veri sorumluları, Kişisel Veri İşleme Envanteri'ne uygun olarak kişisel veri saklama ve imha politikası hazırlamakla yükümlüdür.⁴⁶⁷

Kurul, veri sorumlularının VERBİS'e yönelik yükümlülüklerini yerine getirirken; tüm veri işleme aşamalarını içeren kişisel veri işleme envanteri hazırlamalarını ve envanteri esas alarak VERBİS'e bildirim yapmaları gerektiğine karar vermiştir.⁴⁶⁸

Envanter ve VERBİS'e kayıta gerekli bilgiler büyük ölçüde benzerlik göstermektedir. Farklılıkları ise; VERBİS'te veri kategorisi kapsamında işlenen kişisel verilerin hangi amaçlara dayandığı, aktarımı, aktarımın yapıldığı alıcı grupları, saklama süresi, alınan teknik ve idari tedbirler yer almaktadır. Envanterde ise, veri işleme sürecinde elde edilen belge, doküman, veri kümesi, işleme amaçları bakımından her biri için ayrı ayrı gerekçeler sunulması gerekmektedir. Bu noktada VERBİS'te başlıklar halinde kategori olarak bilgi girişi yapılırken Envanter'de tüm detayları açıklanmaktadır. Diğer bir farklılık; VERBİS'e girilen bilgilere herkesin ulaşması mümkünken, Envanter yalnızca veri sorumlusu tarafından bilinecek, kamuya açık hale getirilmeyecektir. Envanter, Kurul talebiyle açıklanacaktır. Şekil bakımından; VERBİS'e ilgililerin sisteme giriş yapma zorunluluğu bulunmaktadır.⁴⁶⁹

⁴⁶⁶ Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik 5. madde.

⁴⁶⁷ Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik 5. madde.

⁴⁶⁸ 17/12/2019 tarihli 2019/387 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

⁴⁶⁹ **Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Rehberi**, s. 17-19.

2.6.8. Başvuruları Cevaplama Yükümlülüğü

KVKK, veri sorumlusuna başvuruların düzenlendiği 13. maddesine istinaden Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ 4. maddesine göre; kişisel verileri işlenen ilgililerin veri sorumlusuna başvuru hakkı bulunmaktadır.⁴⁷⁰ Başvuru usulü; ilgililere tanınan haklar kapsamında talep edebilecekleri bilgileri yazılı, e-posta, e-imza, ya da ilgili tarafından veri sorumlusuna daha önce bildirilen ve veri sorumlusunun sisteminde kayıtlı bulunan e-posta adresini kullanarak yapılabilir.⁴⁷¹

Veri sorumlusunun başvurulara cevap süresi, verinin niteliğine göre değişiklik gösterse de en çok otuz gün içerisinde ücretsiz olarak sonuçlandırılmalıdır. Başvuruda talep edilen işlemin maliyetli olması durumunda, veri sorumlusu Kurul tarafından belirlenen tutarı ilgiliden isteyebilecektir. Başvuru talebinin kabul edilmesi durumunda veri sorumlusu talebi yerine getirir. Gerekçeli olarak reddetmesi halinde, veri sorumlusu ilgiliye yazılı olarak nedenini açıklamakla yükümlüdür. Başvuru yapılan konunun veri sorumlusundan kaynaklanması durumunda, işlem için alınan ücret ilgiliye iade edilir. Başvurunun reddedilmesi, verilen cevabın yetersiz bulunması veya süresinde başvuruya cevap verilmemesi durumunda; ilgililere, veri sorumlusunun cevabını öğrendiği tarihten itibaren otuz ve her hâlde başvuru tarihinden itibaren altmış gün içinde Kurul'a şikâyetle bulunma hakkı tanınmıştır.⁴⁷² Örnekle; çalıştığı işletmeden ayrılan bir personelin veri sorumlusuna başvuru yaparak işlenen kişisel verilerinin silinmesini veya anonimleştirilmesini talep etme hakkına sahiptir. Veri sorumlusu kendisine yapılan başvuruyu değerlendirerek 30 gün içerisinde kabul edebilir veya gerekçesiyle birlikte ilgiliye bildirir.⁴⁷³

2.7. İlgililere 11. Madde Kapsamında Tanınan Haklar

İlgilinin haklarını tanımlamadan önce KVKK 3. maddesinde ilgili; kişisel verisi işlenen gerçek kişiyi ifade etmektedir. Bu noktada tüzel kişilikler ilgili olarak adlandırılmayacaktır. Anayasal güvence altına alınan kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı; 11. maddede tanımlanan ilgilinin kişisel verileri hakkında bilgi edinme,

⁴⁷⁰ 10/03/2018 tarihli 30356 sayılı Veri Sorumlusuna Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ 4. madde.

⁴⁷¹ Veri Sorumlusuna Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ 5. madde.

⁴⁷² **Kanun Kapsamındaki Hak ve Yükümlülükler**, (Kişisel Verileri Koruma Kurumu, 2018), s. 6-7.

⁴⁷³ Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması, s. 34.

erişim, düzeltilmesini veya silinmesini, amaca uygun işlenip işlenmediğini öğrenebilmeyi kapsamaktadır.

İlgililerin 11. maddede tanınan hakları kullanabilmeleri için, veri sorumlusunun öncelikle KVKK, daha sonra ikincil düzenlemelere uygun olarak faaliyet göstermesi gerekir. Aksi takdirde veri sorumluları, ilgililerin taleplerine eksiksiz, doğru ve yeterli cevap veremeyecektir. İlgilinin talebine gereğince yanıt veremeyen veri sorumlusu hakkında, Kurul'un yaptırım uygulama ihtimali bulunmaktadır.⁴⁷⁴ Bu nedenle veri sorumlusunun yükümlülükleriyle, ilgililerin hakları birbirini tamamlayıcı niteliğine sahiptir. İlgililere tanınan haklar, veri işleme faaliyetinin meşruluğunu denetlemesi bakımından önem taşımaktadır. KVKK'de düzenlenen veri işleme şartları, amaçları, aktarımı, uyulması gereken temel ilkelerin düzenlendiği maddeler ile, ilgiliye tanınan haklar arasında da sıkı bir ilişki bulunmaktadır.⁴⁷⁵

2.7.1. Öğrenme ve Bilgi Talep Etme Hakkı

Kişisel verilerin işlenmesinde ilgilinin öğrenme ve bilgi talep edebilme hakkı, yönetimin şeffaflığı ve kişilik haklarının etkin kullanımı bakımından önem taşımaktadır. Kişinin bilgisi dışında verilerinin işlenip işlenmediğini öğrenebilme hakkı bulunmaktadır.⁴⁷⁶ İlgililerin bu hakkı kullanımında, vatandaşlık ayırımına gidilmemiş olup, herkes tarafından kullanılabilmesi öngörülmüştür. Ancak bilgi talep etme hakkına getirilen bir sınırlama, herkesin kendisiyle ilgili kişisel veriler üzerinde bu hakkı kullanabilmesidir. Üçüncü kişilere ait veriler hakkında bilgi edinmeleri kural olarak mümkün değildir.⁴⁷⁷ Sınırlamaya örnekle; ölen eşinin işlenen kişisel verileri üzerinde bilgi alma talebinde bulunan kişiye Kurul, Kanun hükümlerinin koruma sağladığı gerçek kişi kavramına, kişiliğin ölümle sona ermesine, tanınan hakları yalnızca ilgililerin kullanabileceğine dikkat çekerek belirtilen hususların taşınmaması ve bu konuda yapılacak herhangi bir işlemin bulunmadığına karar vermiştir.⁴⁷⁸

Kişisel verilerin önceden toplanarak muhafaza edilmesi de işleme faaliyeti kapsamında değerlendirilmektedir. Diğer yandan, ilgilinin öğrenme hakkı kapsamında

⁴⁷⁴ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 203.

⁴⁷⁵ ÇEKİN, s. 88-89.

⁴⁷⁶ KORKMAZ, s. 133.

⁴⁷⁷ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 98.

⁴⁷⁸ 18/09/2019 tarihli 2019/273 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

kişisel verileri işlenmemiş olması gibi durumlarda da veri sorumlusunun açıklama yükümlülüğü bulunur.⁴⁷⁹

2.7.2. Kişisel Verilerin İşlenme Amacını ve Amaca Uygunluğunu Öğrenme Hakkı

KVKK 11. maddesi 1. fıkrası (c) bendine göre ilgililer; veri sorumlusundan kişisel verilerinin hangi amaçlar için işlendiğini öğrenebilme, işlendiği amaca uygun olup olmadığını teyit etme hakkına sahiptir. Bu hak, Kanun'un 4. maddesinin (c) ve (ç) bendinde uyulması gereken genel ilkelerle bağlantılıdır. Veri sorumlusunun uyması gereken ilkeler ve hukuka uygunluk şartları ilgilinin kişisel verileri üzerinde meydana gelen aykırılığın tespitini sağlayarak, gereksiz işlenen, toplanan, yanlış veya eksik kaydedilen verilerin düzeltilmesinde etkili olacaktır.⁴⁸⁰ İlgililere tanınan bu hak sayesinde, verilerinin işlenmesine rıza gösterdiği amaca uygun olarak kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini öğrenmesine ve denetlemesine hizmet etmektedir.⁴⁸¹

2.7.3. Kişisel Verilerin Düzeltmesini, Silinmesi veya Anonim Hale Getirilmesini İsteme Hakkı

KVKK 11. maddesi 1. fıkrası (d) bendine göre ilgililerin; eksik veya yanlış işlenen kişisel verilerinin düzeltilmesini talep etme hakkı bulunmaktadır. Hakkın dayanağı, Kanun'un 4. maddesi 1. fıkrası (b) bendinde yer alan ilkenin uzantısı olarak görülmektedir. İlgililer, veri sorumlularının ilkeye uygun işlem yapıp yapmadığını denetleyebilir veya kaydedilen bilgilerinde değişiklik olması durumunda da güncellenmesini talep edebilecektir.⁴⁸² Kişinin hizmet aldığı şirket veya kurumlarda, kayıtlı olan ikametgâh adresinin değişmesi üzerine, eski adres bilgilerinin değişmesini talep etmesi, hakkın kullanımına örnektir.

İlgilinin işlenen verileri üzerinde 11. maddenin (e) bendine göre, silinmesini veya yok edilmesini isteme hakkı da bulunmaktadır. Silinmesini isteme hakkı kökeninde unutulma hakkı yer almaktadır. İlgililer, geçmişiyile ilgili eksik, yanlış veya öğrenilmesi

⁴⁷⁹ ÇEKİN, s. 89-90.

⁴⁸⁰ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 206-207.

⁴⁸¹ ÇEKİN, s. 91.

⁴⁸² GÖÇMEN UYARER (2019), s. 142.

halinde kendisini zor duruma sokabilecek bilgilerinin silinmesini veya düzeltilmesini isteyebilecektir.⁴⁸³

Silinmesi veya anonim hale getirilmesini talep etme hakkı, KVKK 7. maddesine dayanarak kullanılması gerekir. Maddeye göre, hukuka uygun şekilde kaydedilen kişisel verilerin, işleme nedenlerinin ortadan kalkması durumunda, veri sorumlusu kendiliğinden veya ilgilinin talebiyle silme veya anonimleştirme işlemini gerçekleştirecektir. Bu işlem, Kişisel Verilerin Silinmesi Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'te belirlenen usul ve esaslara göre yapılacaktır. KVKK hükümlerinde sayılan gerekçelerin varlığı nedeniyle kişisel verilerin ilgilinin rızası alınmadan üçüncü kişilere aktarılması üzerine ilgilinin, bu kişilere veriler üzerinde yapılan işlemin bildirilmesini isteme hakkı da bulunmaktadır. Bildirme hakkı, aktarım yapılan üçüncü kişilerin silinen veya düzeltilen veriler hakkında bilgilendirilmesi, ilgilinin kişisel verilerini koruma hakkını etkin kullanımına yardımcı olacaktır.

2.7.4. İtiraz Hakkı

KVKK 11. maddesi 1. fıkrası (g) bendinde veri sorumlusu veya veri işleyen tarafından otomatik sistemler aracılığıyla işlenen kişisel veriler nedeniyle ilgilinin aleyhine meydana gelebilecek bir sonuca itiraz etme hakkı bulunmaktadır. İtiraz hakkının kullanılabilmesi için, asgari olarak iki şartın gerçekleşmesi gerekir. İlk olarak kişisel verilerin analizinde tamamen otomatik sistemlerin kullanılması, ikinci şart; bu analiz sonucunda ilgili hakkında olumsuz bir sonucun meydana gelmesidir.⁴⁸⁴ Böyle bir sonucun varlığı halinde ilgili, veri sorumlusuna başvuru yaparak itiraz etme hakkını kullanacaktır.

Gelişen teknolojiyle birlikte, farklı araçlar vasıtasıyla kişisel veriler bir araya getirilerek işlenmektedir. Farklı kişilere ait bilgiler niteliğine göre sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırma yoluyla; bireyler hakkında bir profil belirlenerek, diğer bilgileri hakkında öngörülebilir bulunma ihtimali arttırılmaktadır. Örnekle; bir ürünü satın alan kişi hakkında diğer ürünleri de alacağı tahmin edilerek pazarlama stratejisi geliştirilmektedir. Ancak bireylerin böyle bir sınıflandırmaya tabi tutularak doğruluğu kesin olmayan

⁴⁸³ KORKMAZ, s. 139.

⁴⁸⁴ ÖZKAN (2020), s. 193.

varsayımlara ulaşılması, kişilik hakları bakımından etik olmayacaktır.⁴⁸⁵ Kişisel verilerin değerlendirilmesinde yalnızca otomatik sistemlerin kullanılması, aleyhe sonuçlar doğurma ihtimali bulunması nedeniyle, sorumlu kişinin değerlendirme yapılması, olası ihtimallerin önüne geçecektir.⁴⁸⁶

2.7.5. Zararın Giderilmesini Talep Etme Hakkı

KVKK 11. maddesi 1. fıkrası (ğ) bendi uyarınca kişisel verilerin veri sorumlusunun hukuka aykırı olarak işlem yapması nedeniyle ilgili kişi zarara uğramışsa, bunların giderilmesini talep etme hakkına sahiptir. Kanun'da zararın niteliğine ilişkin bir ayırım yapılmadığı için ilgili, maddi veya manevi zarara uğraması halinde giderilmesini talep edebilecektir. Ancak bu hakkın kullanılabilmesi için, öncelikle kişisel verilerin kanunlara aykırı olarak işlenmesi gerekir. İşleme faaliyetinin haksızlığı tespit edildikten sonra, meydana gelen bu ihlal ve aykırı işleme faaliyeti arasında illiyet bağı aranacaktır.⁴⁸⁷ Aykırılığın ve illiyet bağının varlığı halinde veri sorumlusu, zararı giderilmekle yükümlüdür. Ancak veri sorumlusunun zararı gidermemesi halinde ilgili, KVKK 14. maddenin 1. fıkrası uyarınca Kurul'a şikâyet veya 14. maddenin 3. fıkrasında genel hükümlere göre yargı yoluna başvurarak zararının giderilmesini talep edebilir.⁴⁸⁸

2.7.6. Başvuru ve Şikâyet Hakkı

İlgililer, 11. madde de yer alan haklarını kullanırken veri sorumlusuna başvuru yaparak cevap alamaması, cevabın yetersiz olması veya başvuru talebinin reddedilmesi durumunda, belirlenen süre zarfında Kurul'a şikâyette bulunabilecektir. Kanun, kişisel verilerin korunması için ilgililere tanıdığı hak arama yolları olan başvuru ve şikâyetin kademeli olarak uygulanmasını öngörmüştür. Bu nedenle ilgililer, haklarını kullanabilmeleri için öncelikle veri sorumlusuna başvuru yapması gerekir. Ancak, başvuru yolunun zorunlu, şikâyet yolunun tercihe bağlı tutulması nedeniyle, veri sorumlusunun net bir şekilde başvuruyu reddetmesi üzerine, ilgililer Kurul'a şikâyette bulunurken aynı zamanda kişilik haklarının ihlali nedeniyle konuyu yargıya

⁴⁸⁵ ÇEKİN, s. 99.

⁴⁸⁶ ÖZKAN (2020), s. 193.

⁴⁸⁷ ÇEKİN, s. 101.

⁴⁸⁸ ÖZKAN (2020), s. 194.

taşıyabilecektir. Kişilik haklarının ihlali durumunda konunun yargıya taşınmasında öncelik şartı aranmamıştır. Yalnızca Kurul'a şikâyet yoluna gitmeden önce veri sorumlusuna başvuru yapma zorunluluğu getirilmiştir.⁴⁸⁹

2.7.6.1. Veri Sorumlusuna Başvuru Hakkı

KVKK 13. maddesine göre ilgili; haklarını kullanabilmek için 14. maddenin 1. fıkrası gereği, öncelikle veri sorumlusuna başvuru yapması gerekir. Hakkın kullanılmasında ilgililer, Kanun hükümlerinin uygulamasına yönelik isteklerini yazılı veya Kurul'un tanımlayacağı yollarla gerçekleştirebilecektir. Yapılacak başvuruların usul ve esaslarını düzenlemek amacıyla KVKK 13. maddesine dayanarak 10 Mart 2018 tarihinde, 30356 sayılı Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ Resmi Gazetede yayımlanmıştır. Tebliğ'in 4. maddesine göre; kişisel verileri işlenen gerçek kişiler, veri sorumlusuna başvur hakkına sahiptir. Ayrıca gerçek kişiler başvurularını Türkçe olarak yapması suretiyle haktan faydalanabilecektir. Kanun'da olduğu gibi Tebliğ'de de tüzel kişilere yönelik düzenleme yapılmadığı görülmektedir.⁴⁹⁰

Başvurular, yazılı olarak, internet üzerinden veya başvuru için geliştirilen uygulamalar aracılığıyla yapılacaktır.⁴⁹¹ Başvuruda ilgilinin adı, soyadı, yazılı yöntem kullanıldıysa imzası, T.C. vatandaşları için kimlik numarası, yabancılar için kimliğine yönelik bilgiler, tebligata ilişkin adres bilgileri, başvuru konusu, bildirim için iletişim bilgilerinin bulunması zorunludur. Başvuru konusuyla ilgili bilgi veya belgeler eklenmelidir. Başvuru tarihi ise, yazılı olarak yapıldıysa veri sorumlusuna veya temsilcisine tebliği, diğer yollarla yapılmışsa veri sorumlusuna ulaştığı tarih olarak belirlenir.⁴⁹²

Başvuru talebinin kendisine ulaşması üzerine veri sorumlusu, talebin niteliğine göre en geç otuz gün içerisinde ücretsiz olarak yanıtlar. İşlemin maliyetli olması durumunda Kurum'un belirleyeceği esaslara göre tarife uygulanacağı 13. maddede düzenlenmiştir. Tebliğ'in 7. maddesi uyarınca cevabın ilk on sayfası ücretsiz, on sayfa üzeri cevaplarda her sayfa için veri sorumlusu 1 Türk lirası işlem ücreti talep edebilir.

⁴⁸⁹ Başvuru Hakkı, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/2062/Basvuru-Hakki>, (Erişim Tarihi: 19/07/2021).

⁴⁹⁰ 10/03/2018 tarihli 30356 sayılı Veri Sorumlusuna Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ 4. madde.

⁴⁹¹ Veri Sorumlusuna Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ 5. madde.

⁴⁹² Veri Sorumlusuna Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ 5. madde.

Diğer yollarla başvurunun yanıtlanmasında ise ücret kayıt ortamı maliyetini geçmeyecek şekilde hesaplanır.⁴⁹³ Ancak ilgilinin kişisel verilerin yanlış işlenmesi, hukuka aykırılığı, gibi veri sorumlusundan kaynaklı bir talebi bulunması halinde Kanun'un 13. maddesi uyarınca alınan ücret ilgiliye iade edilecektir.

2.7.6.2. Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na Şikâyette Bulunma Hakkı

Veri sorumlusunun başvuru talebini reddetmesi, belirlenen süre içerisinde yanıtlanmaması veya yeterli cevap vermemesi durumunda ilgili, Kurul'a şikâyette bulunabilir. Kurul'a şikâyet süresi; veri sorumlusundan gelen yanıtın öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içerisinde ve her halükârda başvuru tarihinden itibaren altmış gün olarak belirlenmiştir. Ancak Kurul, sürelerde yorum farklılığı olduğunu saptayarak bu durumu netleştirmek için karar yayınlamıştır.⁴⁹⁴

Kurul, veri sorumlusunun yapılan başvuruya otuz gün içerisinde cevap vermesi ancak ilgilinin yetersiz görmesi üzerine cevap tarihinden itibaren şikâyette bulunabilmesi için yalnızca otuz günlük süresi olduğuna karar vermiştir. Veri sorumlusunun otuz günlük cevap verme süresini aştığı durumlarda ise, ilgilinin otuz gün sonunda beklemekle yükümlü olmadığını belirterek, cevabı aldığı tarihten itibaren değil, ilgilinin veri sorumlusuna başvuru yaptığı tarihten itibaren altmış gün içerisinde Kurul'a başvuru yapma hakkı olduğu ifade edilmiştir. Diğer bir durum ise; ilgilinin başvuru talebine veri sorumlusunun cevap vermediği hallerde bekleme süresi, başvuru tarihinden itibaren altmış gün olarak belirlenmiştir.⁴⁹⁵

a. Şikâyete İlişkin Usul ve Esaslar

KVKK 14. maddesi 2. fıkrasına göre; ilgilinin şikâyet yoluna gidebilmesi için öncelikle veri sorumlusuna başvuru yolunu tüketmiş olması gerekir. Buna göre veri sorumlusuna başvuru yapılmadan Kurul'a şikâyet başvurusu yapılamayacaktır.

Kurul'a yapılan şikâyetin yazılı olması halinde; 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun gereği; ilgilinin adı, soyadı, ikametgâh veya iş adresi bilgileri bulunmalıdır. Vekil aracılığıyla yapılan başvurularda, vekâletname, başvuruya

⁴⁹³ Veri Sorumlusuna Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ 7. madde.

⁴⁹⁴ KÜZECİ (2020), s. 435.

⁴⁹⁵ 24/01/2019 tarihli 2019/9 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

eklenir. Kurul'a şikâyetten önce veri sorumlusuna başvuru yolunun tüketilmesi şartı gereği, yapılan başvurunun veri sorumlusuna iletiğine dair kanıt niteliği taşıyan belge veya bilgilere yer verilmelidir. Veri sorumlusu başvuru talebini yanıtlamışsa, cevabı ve varsa ilgilinin cevabı alışı tarihine dair belgeler başvuru ekinde bulundurulmalıdır. Kurul'a şikâyette bulunurken belirlenen süreler dikkat edilmesi ve veri sorumlusuna yapılan başvurunun, alınan yanıtı, bilgi ve belge tarihlerinin belirli ve anlaşılır olması gerekir. Ayrıca şikâyet, Kurul'un görev ve yetkileri kapsamında yapılması, şikâyet konusu ve talebin açık, anlaşılır olması gerekmektedir.⁴⁹⁶

b. Kurul İncelemesine İlişkin Usul ve Esaslar

KVKK 15. maddesine göre; şikâyet üzerine veya ihlalin öğrenilmesi durumunda Kurul, görevi kapsamına giren konularda inceleme yapabilecektir. Ancak, madde devamında Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun'un 6. maddesinde belirlenen şartları taşımayan ihbar ve şikâyetler incelemeye alınmayacaktır. Buna göre; belirli bir konuyu barındırmayan, yargı organlarının görev alanına giren konular, dilekçelerde ilgilinin adı, soyadı, imzası, ikametgâh adresi veya iş yeri adresi bulunmaması durumunda incelemeye alınmayacaktır.⁴⁹⁷

Kurul'a şikâyet başvurusu işleminde ilgilinin vermesi gereken bilgi ve belgeler, KVKK'nin 15. maddesinde tanımlanmıştır. Ancak Kanun'da istenen bilgi ve belgelere ek olarak Kurul'da ilgiliden inceleme konusuna yönelik talepte bulunabilecektir. Ayrıca gerekli görülmesi halinde Kurul, yerinde inceleme yetkisini kullanacaktır. İlgililer, Kurul'un istediği bilgi ve belgeleri on beş gün içerisinde göndermekle, gerekli hallerde yerinde inceleme yapılması için imkân sağlama yükümlülüğü bulunmaktadır. Ayrıca Kurul, devlet sırrı niteliğindeki bilgi ve belgeleri talep edemeyecektir. İlgililerin bu tür bilgi ve belgeleri verme yükümlülüğü bulunmamaktadır.

⁴⁹⁶ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Kurumumuza Yapılan Şikâyetlerin Usul Şartlarına İlişkin Kamuoyu Duyurusu", <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6938/Kurumumuza-Yapilan-Sikayetlerin-Usul-Sartlarina-Iliskin-Kamuoyu-Duyurusu> (Erişim Tarihi: 10/07/2021).

⁴⁹⁷ 3071 sayılı Dilekçe Hakkının Kullanılmasına Dair Kanun, **4. madde:** Türkiye Büyük Millet Meclisine veya yetkili makamlara verilen veya gönderilen dilekçelerde, dilekçe sahibinin adı soyadı ve imzası ile iş veya ikametgâh adresinin bulunması gerekir, **6. madde:** Türkiye Büyük Millet Meclisine veya yetkili makamlara verilen veya gönderilen dilekçelerden; a) Belli bir konuyu ihtiva etmeyenler, b) Yargı mercilerinin görevine giren konularla ilgili olanlar, c) 4 üncü maddede gösterilen şartlardan herhangi birini taşımayanlar, İncelenemezler.

Kurul, yapılan şikâyet başvurusuna iki şekilde yanıt verecektir. Altmış gün içerisinde talebi inceleyerek ilgiliye yanıt verebilir. İkinci olarak Kurul, şikâyeti reddetmesi veya kişisel veri ihlalinin bulunmaması durumunda da sessiz kalacaktır.⁴⁹⁸ Kurul'un şikâyet başvurusu üzerine ve resen görev alanına giren konularda inceleme yapma yetkisi bulunur. Kurul, inceleme yetkisini yalnızca resen veya şikâyet üzerine kullanabilecektir. KVKK'nin 15. maddesi 6. fıkrasına göre; Kurul'un resen veya şikâyet üzerine mevcut ihlallerin yaygın olduğunu tespit etmesi üzerine, konuya ilişkin ilgili kurum ve kuruluşların görüşü alınarak ilke kararı yayımlar.⁴⁹⁹

2.7.6.3. Mahkemeye Başvuru

KVKK 14. maddesi 3. fıkrasında; ilgilinin kişilik haklarının ihlal edilmesi üzerine, genel hükümlere göre tazminat hakkı saklı tutulmuştur. Kurul'a şikâyette bulunma hakkının kullanılmasında ön koşul olarak veri sorumlusuna başvuru yapılması gerekirken, ilgilinin yargı yoluna gitmesinde herhangi bir ön koşul aranmamıştır. Buna göre; veri sorumlusunun KVKK ve ikincil düzenlemelerine, Kurul kararlarına aykırı davranarak ilgilinin kişilik haklarına zarar vermesi halinde, İlgililer zararının giderilmesi için veri sorumlusuna karşı tazminat davası açabilecektir.⁵⁰⁰ Ayrıca Kurul, 15. maddeye dayanarak açıkça Kanun'a aykırı işlemlerin varlığı, telafisinin güç veya imkânsız zararların doğması nedeniyle veri işlemenin veya verilerin yurt dışına aktarımını durdurma kararı verme yetkisini kullanabilecektir.

2.8. Kişisel Verileri Koruma Kurumu

Gelişen teknoloji karşısında bireylerin hukuki güvenliğini sağlamak, uluslararası ticarete veri akışı esnasında kişisel verileri korumak, uluslararası alanda yapılan hukuki düzenlemelere uyum sağlamak ve AB ilişkilerini güçlendirme amacı bulunmaktadır.⁵⁰¹ AB'ye mevzuatın uyumlaştırılması sürecinde kişisel verilerin korunmasında ve işleyiş

⁴⁹⁸ ÖZKAN (2020), s. 204.

⁴⁹⁹ Madde Ve Gereğesi İle Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Bilgi Notu) Ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü, s. 57.

⁵⁰⁰ AYÖZGER ÖNGÜN, s. 217.

⁵⁰¹ Esin GÜRSEL & Fatih DÜĞMECİ, “Yapısal Anlamda Türkiye Kişisel Verileri Koruma Kurumu'na İlişkin Bir Değerlendirme”, R&S - Research Studies Anatolia Journal (Dergipark), cilt:1, sayı:2, (2018), s. 319-321.

sürecinde denetleyici bir makamın olmayışı, mevzuat uygulamalarında tereddütlerin ihlallere yol açması nedeniyle, KVKK ile birlikte Kişisel Verileri Koruma Kurumu oluşturulmuştur.⁵⁰² Kurum'un amacı; özel yaşamın gizliliği hakkını güvence altına almak, bu alanda farkındalık oluşturmak, veri temelli ekonomide özel ve kamusal aktörlerin uluslararası rekabet kapasitelerini artırıcı bir ortam oluşturmaktır. Aynı zamanda, temel hak ve hürriyetlere saygı, bağımsız ve tarafsızlık, güvenilirlik, hukuka ve etik değerlere uygun, şeffaflık ve hesap verebilirlik, katılımcılık değerler benimsenmiştir.⁵⁰³

Kurum, yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla, idari ve mali bakımdan özerk, kamu tüzel kişiliğine sahiptir. Kurum'un karar organı olan Kurul aracılığıyla özerkliğe sahip olmasının iki yönü bulunmaktadır. Organ üzerinde bağımsızlık; Kurul üyelerinin süresi dolmadan görevden alınamamasını, işlem üzerinde bağımsızlık; kararlarını hiçbir organ veya merci tarafından müdahale edilmeden bağımsız olarak alabilme yetkisini ifade eder.⁵⁰⁴ Merkezi Ankara'da olan Kurum, karar organı olarak Kurul ve Başkanlık'tan oluşmaktadır. Kurum, KVKK'nin 20. maddesine göre;

- Kanunlarda verilen görevleri yerine getirmek,
- Ulusal ve uluslararası alanda uygulama ve mevzuatlardaki gelişmeleri takip etmek,
- Ulusal alanda uygulama ve gelişmeleri değerlendirerek önerilerde bulunmak, araştırma ve inceleme yapmak veya yaptırmak,
- Gerekli hallerde kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapmak, toplantılara katılmak,
- Yıllık faaliyet raporunu Cumhurbaşkanlığına ve TBMM İnsan Hakları Komisyonu'na sunmak,
- Kanunlarla kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmekle sorumludur.

Kurum ve Kurul'un en üst amiri sıfatıyla görev yapan Başkan 24. maddede; , Kurum hizmetlerini mevzuata, Kurum'un amaç ve politikalarına, stratejik planına, hizmet kalite standartlarına uygun olarak düzenler, hizmet birimleri arasında koordinasyonu sağlar. Genel yönetim ve temsilden sorumlu olan Başkan; Kurul

⁵⁰² Murat KAĞITCIOĞLU, “*Kişisel Verileri Koruma Kurumuna İdare Hukuku Çerçevesinden Bir Bakış*”, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt:1, sayı:2, (2016), s. 81.

⁵⁰³Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Vizyon-Misyon”, [https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2074/Misyon---](https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2074/Misyon---Vizyon) Vizyon (Erişim Tarihi:12/04/2021).

⁵⁰⁴ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 106.

toplantılarını idare eder, diğer kuruluşlarla ilişkileri yürütür, Kurul'un verdiği kararların tebliğ edilmesini, kamuoyuna duyurulmasını ve uygulamasını izlemektedir. Kurum'da görevlerin aksaklığını önlemek amacıyla Başkanın yokluğunda İkinci Başkan vekâlet edecektir.

2.8.1. Kişisel Verileri Koruma Kurulu

Kanun'un 19. maddesine göre Kurul, Kurum'un karar organı sıfatıyla faaliyet göstermektedir. Birinci ve ikinci başkan olmak üzere dokuz üyeden oluşan Kurul'un dört üyesi Cumhurbaşkanı, beş üyesi ise TBMM tarafından seçilmektedir. Başkan; Prof. Dr. Faruk BİLİR, İkinci Başkan; Cabir BİLİRGİN, üyeler; Hasan AYDIN, Şaban BABA, Murat KARAKAYA, Dr. Cengiz PAŞAOĞLU, Bayram Arslan, Ayşenur KURTOĞLU, Tamer AKSOY, İsmail AYDIN görev yapmaktadır.⁵⁰⁵ KVKK 21. maddesi 1. fıkrasına göre; Kurul, yasal metinlerde kendisine verilen görev ve yetkileri, kendi sorumluluğu altında özerk bir şekilde gerçekleştirir ve kullanır. Kurul'un özerk olması nedeniyle hiçbir kurum, kişi veya kuruluş emir veremez, tavsiyelerde bulunamaz. Kurul'un görevleri;

- Kişisel verilerin temel hak ve hürriyetlere bağdaşır şekilde işlenmesini sağlamak,
- İlgililerden gelen ihlal şikâyetlerini çözümlenmek,
- İhlal üzerine vazifesi olan meselelerde resen inceleme yapmak ve önlem almak,
- Özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde gerekli önlemleri almak,
- Veri Sorumluları Sicili tutulmasını sağlamak,
- Kişisel verilerin silinmesi, anonimleştirilmesi veya yok edilmesine ilişkin usul ve esasları belirlemek,
- Kurul'un görev alanı ile Kurum'un işleyişine ilişkin konularda gerekli düzenleyici işlemleri yapmak,
- Veri sorumlusunun ve temsilcisinin görev, yetki ve sorumluluklarına ilişkin düzenleyici işlem yapmak,
- Yurt dışına veri aktarılabilmesi için yeterli korumaya sahip olan ve olmayan ülkeleri belirleyip ilan etmek,⁵⁰⁶

⁵⁰⁵ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Kurul Üyeleri", <https://kvkk.gov.tr/Icerik/1016/Kurul-Uyeleri>, (Erişim Tarihi: 23/07/2021).

⁵⁰⁶ 16/11/2017 tarihli 30242 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik 7. madde.

- KVKK’de öngörülen idari yaptırımlara karar vermek,
- Veri güvenliğine ilişkin sorumlulukları belirlemek için düzenleyici işlem yapmak,
- Diğer kurumların hazırladığı kişisel verilere ilişkin mevzuat tasarıları hakkında görüş bildirmek,
- Taşınmaz alım, satış ve kiralama hususunda mevcut önerileri karara bağlamak,
- Stratejik planları karara bağlamak,
- Amaç, hedef ve hizmet kalite yöntemlerini belirlemek, bu alanda bütçe tekliflerini görüşmek ve karara bağlamak,
- Kurum’un performansı, mali durumu, yıllık faaliyetleri gibi konularda hazırlanan rapor taslaklarını onaylamak ve yayınlamak,
- Kanunlarda verilen diğer görevleri yerine getirmekle yükümlü kılınmıştır.

2.9. Suçlar ve Kabahatler

KVKK 17. maddesine göre, TCK’de düzenlenen kişisel verilerin kaydedilmesi, verilerin hukuka aykırı olarak verme veya ele geçirme, nitelikli hallerin varlığı, verileri yok etmeme, şikâyet ve tüzel kişiler hakkında güvenlik tedbiri uygulanmasıyla ilgili düzenlenen madde hükümleri geçerli olacaktır. Ayrıca kişisel verilerin silinmesi, anonimleştirilmesi veya yok edilmesine aykırı davranış sergileyenler, TCK verileri yok etmeme suçu kapsamında değerlendirilecektir.

KVKK kabahatler kapsamında veri sorumlularına uygulanacak yaptırımlar 18. maddeye göre;

- Aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirmeyenler hakkında 5.000 ile 100.000 Türk lirasına kadar,
- Veri güvenliği yükümlülüklerine aykırı davranış sergileyenler; 15.0000 ile 1.000.000 Türk lirasına kadar,
- Kurul kararlarını yerine getirme sorumluluğunu ihlal edenler; 25.000 ile 1.000.000 Türk lirasına kadar,
- Veri sorumluları siciline kayıt ve bildirim yükümlülüğünün yerine getirilmemesi halinde 25.000 ile 1.000.000 Türk lirasına kadar idari para cezası uygulanacağı hükmedilmiştir.

- Ayrıca, bu suçların kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından işlenmesi durumunda Kurulun bildiriyle veri işleme faaliyetiyle sorumlu kişiler hakkında disiplin hükümlerine göre yaptırım uygulanacaktır.

2.10. Kurul Kararları

Kurum'un görev ve yetkileri kısmında anlatıldığı üzere kendisine gelen şikâyetleri incelemek ve karara bağlamakla sorumludur. Özerk idari bir otorite olarak gerçekleştirdiği düzenleyici işlemlerin, konunun muhatapları bakımından uyulması zorunludur. Diğer yandan KVKK hükümlerine aykırılık teşkil eden durumların tespit edilmesi ve yaptırımların uygulanması bakımından kolluk yetkisini kullanıldığı görülmektedir. Ancak Kurum'un hukuki uyuşmazlıkları çözme ve karara bağlama yetkisi, yargı fonksiyonu olarak görülse de, 1982 Anayasası'nın 9. maddesi gereği, yargı yetkisi bağımsız ve tarafsız mahkemelere aittir. Bu nedenle Kurul'un uyuşmazlık çözme yetkisi idari bir işlemdir. Diğer yandan Kurum, idari fonksiyonunu kullanarak hukuki uyuşmazlıkları çözmesinde, Anayasanın 125. maddesinde yer alan her türlü idari eylem ve işlemlerde yargı yolunun açık olması, Kurul'un karar mekanizmasının mutlak olmadığına işaret etmektedir.⁵⁰⁷

2.10.1. Veri Güvenliğinin Sağlanması

Kurula yapılan şikâyette; belediyelerin internet üzerinden emlak vergisi veya beyan bilgilerinin sorgulama sayfalarına yalnızca T.C. Kimlik numarasıyla giriş yapılmasının kişisel verilerin korunması konusunda sorun teşkil ettiği beyan edilmiştir. Kurul, şikâyet üzerine öncelikle veri sorumlusunun KVKK 12. maddesi kişisel verilerin hukuka aykırı olarak işlenmesini ve erişimini önlemek, muhafaza etmek amacıyla gerekli teknik ve idari tedbirleri almakla yükümlü olduğunu vurgulamıştır. Ayrıca veri sorumlularının, Kurum'un internet sayfasında yayımladığı Kişisel Veri Güvenliği Rehberi'ne uygun olarak; kişisel veri içeren sistemlere girişin sınırlı olması gerektiği, sistemlere kullanıcı adı ve şifre aracılığıyla giriş yapılmasının ve uzaktan erişim için iki kademeli kimlik doğrulama uygulamasının önemine değinmiştir.

⁵⁰⁷ ÖZTÜRK & ÇALIŞKAN ALTINOK & SEYHAN, s. 109.

Kurul, KVKK 22. maddesi 1. fıkrası (c) bendine dayanarak, diğer belediyelerin sisteme giriş yöntemlerini incelemiştir. İnceleme sonucunda bazı belediyelerin sisteme girişinde çift doğrulama kontrolü yaptığını, bazılarının kullanıcı adı ve şifre aracılığıyla girişi gerçekleştirdiği, ancak bazılarının kolaylık olması açısından tek bilgi girişi ile borç bilgisine erişebildiğini tespit etmiştir. Bunun üzerine tek kademeli sisteme giriş yapılmasının veri sorumlusunun kişisel verilere hukuka aykırı olarak erişimini önleme yükümlülüğünü yerine getirmediğine karar vermiştir. Kurul, belediyelerin internet sayfaları üzerinden tek bilgi ile borç veya emlak gibi bilgilere erişimini önlemelerini, verilerin güvenliğini sağlamak için, T.C. kimlik numarasına ek, farklı kişisel verilerinde işlenerek (SMS ile doğrulama, vergi numarası, cilt no, vb.) sisteme erişimin sağlanmasının veya iki kademeli kimlik doğrulama işleminin hukuka uygun olduğuna değinmiştir. Veri güvenliği açısından önemli olduğuna ve KVKK hükümlerine göre değerlendirilerek gerekli veri güvenliği tedbirlerinin alınması için belediyelerin bilgilendirilmesine karar vermiştir.⁵⁰⁸

Somut olayda; yalnızca bir veri aracılığıyla bireylerin borç bilgilerini öğrenebilmesi kolaylık sağlıyor gibi görünse de, o bilginin üçüncü kişilerin erişebilme ihtimaline karşı, ilgililerin kişisel verilerinin korunması amaçlanmıştır. Bu nedenle veri güvenliğinin etkin sağlanması; kişisel verilerin korunması hakkına yönelik meydana gelebilecek ihlallerin engellenmesi bakımından önemlidir. Kişisel verilerin diğer hukuk dallarıyla ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda; başta kişilik hakkı ihlalleri, dolandırıcılık, alenileştirilme gibi olumsuz sonuçlar doğurmaması ve en başta bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunması için veri güvenliğinin sağlanması kişi, kurum ve kuruluşlar bakımından zorunludur.

2.10.2. Sağlık Bilgilerinin Düzeltilmesini veya Silinmesini İsteme Talebi

Şikâyet konusu; ilgilinin geçmişte işlenen sağlık verileri nedeniyle bazı sınavlara giremediği gerekçesiyle silinmesini veya düzeltilmesini talep etmesidir. İlgili, Kişisel Sağlık Verileri Hakkında Yönetmelik'in 13. maddesine dayanarak il sağlık müdürlüğüne başvuruda bulunmuştur. Olumsuz yanıt alması nedeniyle Kurul'a şikâyet yoluna gitmiştir. Ancak Kurul, sağlık verilerinin işleme şartlarının ortadan

⁵⁰⁸ 25/02/2021 tarihli 2021/140 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

kalkmaması, mevcut verilerin işleme amacına hizmet ettiği gerekçesiyle bu konuda yapılacak bir işlem olmadığına karar vermiştir.

Somut olayda ilgili, 11. madde kapsamında işlenen kişisel verilerinin silinmesini, düzeltilmesini veya anonim hale getirilmesini talep etme hakkına dayanarak başvuruda bulunmuştur. Yine veri sorumlusunun (olayda veri sorumlusu il sağlık müdürlüğüdür) KVKK 7. maddesi gereğince işleme amacı ortadan kalkan verilerin, yok edilmesi, silinmesi veya anonim hale getirilmesiyle, Kişisel Verilerin Silinmesi Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesi uyarınca KVKK 5 ve 6. maddede yer alan işleme şartlarının ortadan kalması halinde veri sorumlusu, resen veya ilgili talebi üzerine verileri imha etmekle yükümlüdür. Ayrıca veri sorumlusunun Kanun'un 4. maddesinde verilerin güncellenebilir olması ilkesine uygun hareket etmesi gerekir. Kurul'un şikâyete konu olayda işlem yapılmayacağını karar verme nedeni; KVKK 6. maddesi 3. fıkrasında; sağlık verilerinin koruyucu hekimlik, tıbbi teşhis, tedavi ve bakım hizmetlerinin yürütülmesi, kamu sağlığının korunması, sağlık hizmetleri finansmanının planlanması ve yönetimi amacıyla açık rıza aranmadan işlenebileceği hükmüdür. Ayrıca ilgililerin psikiyatrik tanılarının kamu güvenliği ve sağlığı bakımından tehdit oluşturma ihtimalini göz önünde bulundurarak silme işleminin uygun olmadığı kanısına varmıştır. Kurul, sağlık verilerinin işleme amaçlarının ortadan kalkmaması, halen maddede sayılan amaçlara hizmet etmesi gerekçesiyle KVKK hükümlerine göre uygulanacak bir muamele olmadığına karar vermiştir.⁵⁰⁹

Olayda özetle, bireylere KVKK hükümlerince tanınan verilerini yok etme hakkının sınırına dikkat çekilmiştir. Bireylerin hakları ile kamu güvenliğinin korunması arasında yarışır haklar olması, verilerin işleme amacının kalkmadığı gerekçesiyle kişisel verileri silme, düzeltme veya anonim hale getirme hakkının kullanımına sınırlama getirildiği düşünülebilir.

2.10.3. İzinsiz SMS Gönderimi

İlgili, açık rızası olmadan cep telefonuna gelen mesajlardan rahatsız olması nedeniyle iletiyi gönderen kurumun veri sorumlusuna başvuru yapmış, ancak yasal süre içerisinde yanıt alamaması nedeniyle Kurul'a şikâyette bulunmuştur. Kurul, kendisine

⁵⁰⁹ 06/02/2020 tarihli 2020/93 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

yapılan şikâyeti çözüme bağlamak için öncelikle veri sorumlusundan savunma almıştır. Alınan savunmada yasal süre içerisinde cevap vermeme nedeninin idari bir sıkıntı olduğunu, ilgilinin telefon numarasının daha önce yapmış olduğu bağış nedeniyle mevcut olduğunu, ancak ilgilinin şikâyeti üzerine derhal pasif konuma getirildiğini beyan etmiştir.

Kurul yaptığı inceleme neticesinde kişisel verilerin işlenmesinde KVKK 5. maddesinde yer alan işleme şartlarına değinerek, hukuka uygun işleme faaliyetinin gerçekleşebilmesi için bu şartlardan birinin varlığı aramıştır. Ayrıca her halükârda veri sorumlusunun genel ilkelere uygun işlem yapma zorunluluğuna değinmiştir. Ancak olayda, kurumun şikâyetçiye gönderilen reklam içerikli SMS için açık rıza almadığı, cep telefon numarasının, bağış yapması nedeniyle kaydedilmesi gerekçesinin hukuki bir dayanak olmadığına, buradan yola çıkarak veri güvenliğinin etkin sağlanmadığına kanaat getirmiştir. Diğer yandan ilgilinin kuruma yaptığı başvurunun KVKK ve Veri Sorumlusuna Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Tebliğ hükümlerince başvuruyu kabul etmesi veya reddetme nedeninin ilgiliye açıklaması gerektiği hatırlatılarak veri sorumlusunun başvuruda hareketsiz kalmasının da, Kanun'a aykırılık teşkil ettiği tespit edilmiştir. Kanun'un 7. maddesi gereği işleme amacı ortadan kalkan kişisel verilerin veri sorumlusu tarafından resen veya ilgili talebi üzerine silinmesi gerekir. Ancak kurumun ilgilinin telefon numarasını SMS göndermesiyle işleme amacının ortadan kalkmış olmasına rağmen verinin imha edilmediği görülmektedir.

Kurul, inceleme yaptığı konulara ilişkin olarak, kurumun kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini önleme yükümlülüğünü yerine getirmediği, verilerin güvenliğini sağlamadığı gerekçesiyle KVKK'nin 18. maddesi 1. fıkrası (b) bendi uyarınca idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir. Ayrıca kurumun, kendisine yapılan başvurulara belirlenen süreler içerisinde yanıtlanması ve özen göstermesi konusunda, ilgilinin cep telefon numarasının imha edilmesi konusunda kurumun talimatlandırılmasına karar vermiştir.⁵¹⁰

Somut olayda cep telefon numarası, ilgiliyi belirlenebilir kılması sebebiyle kişisel veri olarak kabul edilmektedir. Kişisel verilerin istisnai haller dışında açık rıza alınmadan işlenmesi yasaklanmış olup, farklı amaçlarla kullanılması ve amacın ortadan kalkması halinde imha edilmemesinin KVKK ve TCK kapsamında suç teşkil ettiği

⁵¹⁰ 10/09/2020 tarihli 2020/691 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

düzenlenmiştir. Bu durumda veri sorumlularının kişisel verilerin korunmasının önemini bilincinde olarak, KVKK ve ilgili kanun hükümlerine riayet etmeleri beklenmektedir.

2.10.4. Kişisel Verilerin Kanun Kapsamı Dışında Alenileştirilmesi

Şikâyete konu olayda; bir üniversitenin sınav sonuçlarını alenileştirerek internet arama motorunda herkes tarafından erişilebilmesi, aynı zamanda üniversiteyi bitiren öğrencilerinde sınav sonuçlarının erişime açık olmasıdır. İlgili, Kurul'a gitmeden önce üniversiteye başvuru yapmış, ancak yasal süre içerisinde yanıt alamamıştır. Bunun üzerine Kurul'a şikâyette bulunma hakkını kullanmıştır. Kurul, inceleme yetkisi çerçevesinde KVKK 15. maddesi 3. fıkrası hükmüne dayanarak veri sorumlusundan olayla ilgili bilgi ve belge talebinde bulunmuştur. Ancak üniversite Kurul'un inceleme kararına yanıt vermemiştir. Somut olayda, sonuçların sınava giren öğrencilerin açık rızası olmadan paylaşılması, KVKK hükümlerince hukuki bir dayanağı bulunmamaktadır. Sınav sonuçları kişisel veri niteliğinde olup, ilgililerin açık rızası alınmadan paylaşılması kural olarak yasaklanmıştır. Bu noktada üniversitenin YÖK sonuç açıklama yöntemine benzer şekilde paylaşım yapmasının hukuka uygun olabilmesi için ÖSYM internet sayfası gibi ilgililerin T.C. Kimlik numarası ve şifre aracılığıyla erişiminin sağlanması gerekir. Üniversitenin kendi yönetmeliğinde benimsenen bu sonuç açıklama yönteminde mahremiyet kavramıyla bağlantısının olmadığı tespit edilmiştir. Kurul, üniversitenin veri sorumlusu sıfatıyla KVKK 15. maddesi 3. fıkrası hükümlerine aykırı hareket etmesi ve bu aykırılığın kamu kurumu tarafından işlenmesi nedeniyle disiplin hükümlerine göre işlem yapılmasına karar vermiştir. Ayrıca veri güvenliğinin sağlanması ve öğrencilerin sınav sonuçlarının erişime açık olmasının yanı sıra sonuç açıklama sistemlerinde kimlik doğrulama kodunun getirilmesini, yalnızca ilgili öğrencilerin erişebilmesi amacıyla üniversitenin sonuç açıklama sisteminin yeniden tasarlanması konusunda üniversitenin talimatlandırılmasına karar vermiştir.⁵¹¹

Görüşümüz, somut olayda Kurul'un sonuç açıklama sistemine girişin erişime açık olmasına uyarıda bulunması, veri sorumlusunun Kurul talebini yerine getirmemesi ve bu suçu kamu kurumu olarak işlemesi nedeniyle yaptırım uygulaması yetersiz

⁵¹¹ 01/07/2019 tarihli 2019/188 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

kalmıştır. Olayda üniversite mezunlarının sınav sonuçlarının da erişime açık olması, Kanun hükümlerine aykırı bir davranıştır. Unutulma hakkı çerçevesinde öğrenciler geçmiş yıllardaki sınav sonuçlarının üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesini istememe hakkına sahiptir. Bu noktada Kurul'un verdiği karara ek olarak; veri sorumlusunun 12. madde hükümlerince yükümlülüklerini yerine getirmemesi, ayrıca 17. madde kapsamında kişisel verileri silmeme, anonimleştirmeme veya yok etmeme suçu nedeniyle TCK'nin 138. maddesine göre cezalandırılması gereklidir.

2.10.5. Özel Nitelikli Kişisel Verilerin Ölçülülük İlkesine Aykırı Olarak İşlenmesi

Şikâyete konu olay; bir spor salonu işletmesinin üye kaydı oluşturulmasında vesikalık fotoğraf istemesi ve salona giriş çıkışlar üyelerin parmak izi aracılığıyla yapılmaktadır. Ayrıca üyelerin son ziyaret saatini ve biyometrik verilerini TV ekranında kamuya açık halde yayınlaması üzerine üyelerin kişisel verilerinin güvenliğinden endişe etmesi olmuştur.

KVKK 6. maddesinde özel nitelikli veriler arasında biyometrik verilerde yer almaktadır. Ancak biyometrik verinin tanımı KVKK'de bulunmadığı için Kurul, öncelikle GVKT'de biyometrik veri tanımına değinmiştir. Biyometrik veri GVKT'ye göre; yüz görüntüleri veya daktiloskopik veriler gibi, gerçek kişinin özgün olarak teşhis edilmesini sağlayan fiziksel, fizyolojik veya davranışsal özelliklerine ilişkin olarak özellikli teknik işlemeden kaynaklanan kişisel veriler olarak tanımlanmıştır. Ayrıca biyometrik veri olabilmesi için ilgiliyi doğrudan benzersiz şekilde tanımlamasını sağlayan teknik yöntemlerle işlenmesi halinde bu kapsamda değerlendirileceği ifade edilmiştir. Bu noktada GVKT hükümlerine göre fotoğraf, biyometrik veri kapsamına dâhil edilmemiştir. Ancak Danıştay kararında; parmak izi, DNA bilgileri, iris tarama, yüz tanıma, avuç içi okutma veya el geometrisi okutma işlemlerinin, biyometrik veri alma yöntemleri arasında olduğunu ifade etmiştir. Somut olayda üyelerin salona girişte parmak izi okutmasının Danıştay kararına göre biyometrik veri olduğu, veri sorumlusunun özel nitelikli verileri işlediği tespit edilmiştir. Kanun hükümlerine göre, veri işleminin amaçla bağlantılı ve ölçülü olması; yalnızca amaca ulaşmak için gerekli olan en az verinin işlenebilmesi gerekmektedir. Ayrıca spor salonunun internet adresinde üyelik sözleşmesine göre, avuç içi veya parmak izi taramasına rıza göstermesi şartıyla hizmetten yararlanabileceğini direktmesi, bireylerin açık rıza göstermede aranan

özgür irade ilkesine aykırılık oluşturduğu, hizmetin şarta bağlı olarak sunulduğu tespit edilmiştir. Kurul, spor salonu hakkında verilerin işlenmesinde KVKK 4. maddesi (ç) bendine riayet etmediği, ayrıca 12. maddenin 1. fıkrası (a) bendi uyarınca kişisel verilerin hukuka aykırı işlenmesini önleme yükümlülüğüne aykırı davranması nedeniyle 18. madde 1. fıkra (b) bendi uyarınca idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir.

Spor salonunun üyelerine ait verileri TV ekranında herkesin görebileceği şekilde yayınlamasında, verilerin üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesini önlemek için tedbir almaması nedeniyle 18. madde 1. fıkra (c) bendi kapsamında 225.000 Türk lirası tutarında idari para cezası uygulanmasına karar vermiştir. Ayrıca, biyometrik veri yoluyla girişin acilen durdurulmasına, günümüze kadar kaydedilen ve saklanan üyelere ait biyometrik verilerin Kişisel Verilerin Silinmesi Yok Edilmesi Veya Anonim Hale Getirilmesi Hakkında Yönetmelik'in 7. maddesine uygun olarak en kısa sürede yok edilmesini uygun görmüştür. Bu verilerin üçüncü kişilere aktarılmış olması halinde yok etme işleminin bildirilmesini, ölçülülük ilkesi uyarınca, üyelerin giriş çıkışının farklı bir yolla sağlanması uygun görülmüştür.⁵¹²

Somut olayda görüldüğü üzere spor salonu, kurs gibi üyelik sözleşmesi yapılan işletmelerde açık rıza karşılığı hizmet verilmesi, hukuka, dürüstlük kuralına ve açık rıza kavramının ruhuna aykırılık oluşturmaktadır. Ayrıca, üyelerin fotoğraflarının veya son ziyaret saatlerinin paylaşılması, giriş çıkışlarda parmak izi taranması, öncelikle spor salonunun veri işleme amacında ölçülülük ilkesine ters düştüğü, özel nitelikli verilerin paylaşılması nedeniyle üyeleri olası risklere açık konuma getirdiği görülmektedir. Özel nitelikli verilerin açıklanması halinde ilgililerin işi, sosyal hayatı, toplumsal statüsü gibi alanlarda olumsuz sonuçlarla karşılaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle yaşamın her alanında kişisel verilerin korunması amacıyla Kanun hükümlerine uygun davranılması, uygulanacak idari para cezalarından kaçınmayı sağlayacaktır.

2.11. Kamuoyu Duyuruları

Kurul, Kanun'un 12. maddesi gereği, kendisine aynı konuda yapılan şikâyetlerin artması neticesinde kendi internet sayfasında konuya ilişkin genel bilgilendirme yapma amacıyla duyuru yayınlamaktadır.

⁵¹² 27/02/2020 tarihli 2020/167 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

2.11.1. Covid-19 ile Mücadele Kapsamında Bilinmesi Gerekenler

Küresel alanda Covid-19 virüsü nedeniyle toplum sağlığı, ekonomik, sosyal ve eğitim hayatı büyük oranda etkilenmiştir. Salgınla mücadele döneminde yarattığı etkileri azaltmak için çeşitli önlemler ve kısıtlamalar alınmıştır. Eski normal hayata dönebilmek ve virüs yayılımının önlenmesi için sağlık hizmetlerinin sağlanması ve kamu sağlığının korunması amaçlanmaktadır. Bu nedenle, özel nitelikli olan sağlık verilerinin işlenmesi zorunlu hale gelmiştir. Ancak veri sorumluları ve veri işleyenler açısından KVKK hükümleri uyarınca teknik ve idari tedbir almakla, kişisel verilerin korunması hukukuna uygun faaliyet göstermeleri beklenmektedir. Salgın sürecinde işlenen ad, soyadı adres, kimlik, iletişim ve seyahat bilgileri gibi kişisel verilerin Kanun'un 4. maddesinde yer alan genel ilkelere uygun işlenmesi gerekir. İkelere uygun veri işleme faaliyetine örnekle; teşhis konan veya test yapılan kişilerin siyasi düşüncesinin veya inançlarının işlenmesi, genel işleme ilkelerine aykırılık oluşturacaktır.

KVKK hükümlerine uygunluk açısından açık rıza aranmadan kişisel verilerin işleme şartları 5. maddede, sağlık verileri dâhil olmak üzere özel verilerin işlenebilme şartları 6. maddede yer almaktadır. Diğer yandan Kurul kararıyla, özel nitelikli kişisel verilerin işlenmesinde alınması gereken önlemler belirlenmiştir. Kural olarak veri sorumlusunun ilgiliden kişisel verilerini işleyebilmesi için açık rıza alması gerekse de, salgın sürecinde virüsün yayılım hızı nedeniyle, sağlık çalışanları kendi rızasıyla hastalık bildirimini yapabilmektedir. Diğer yandan; salgın döneminde işlenen kişisel verinin niteliğine göre uygulanacak hükümler değişecektir. Örneğin; hastanın veya hastalık şüphesi bulunan kişilerin adres, telefon, son yurt dışı seyahat tarihi hakkında bilgilerin alınması Kanun'un 5. maddesinde uygulama alanı bulacaktır. Sağlık, cinsel yaşam gibi özel nitelikli veriler, kural olarak Kanun'un 6. maddesine uygun işlenmelidir. Ancak istisnalar başlığı altında düzenlenen 28. maddenin 1. fıkrası (ç) bendine göre, sayılan nedenlerin varlığı halinde Kanun hükümlerinin uygulanmayacağı açıklanmıştır. Buna göre mevcut süreç göz önüne alındığında, kamu düzeninin sağlanması için Sağlık Bakanlığı, ilgili kamu kurum ve kuruluşları tarafından işlenmesi hukuka uygundur.

Salgın sürecinde veri işleme faaliyeti istisna olarak değerlendirilse de, tamamen serbestlik tanınmamıştır. Bu noktada veri sorumluları, aydınlatma yükümlülüğünü yerine getirilmesi; işlenen verilerin muhafaza edilme süreleri, işleme amaçları açık ve anlaşılır şekilde ilgililere anlatması, veri güvenliği için gerekli tedbirleri almalıdır. Aksi

takdirde verilerin internet ortamında paylaşılması; TCK 136. maddesine göre suç oluşturma ihtimali bulunmaktadır. Yine bu süreçte veri minimizasyonu ilkesinin uygulanması; gereksiz bilgilerin işlenmemesi gerekir. Salgın sürecinde kamu düzeninin sağlanması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından bireylere toplum sağlığıyla ilgili SMS, e-posta, iletişim yoluyla bilgilendirilmesi hukuka aykırılık teşkil etmeyecektir. Aynı nedene dayalı olarak kamu düzeninin sağlanması için işverenin de çalışanlarının salgın hastalığa ilişkin verileri ilgili kamu kurum ve kuruluşlarıyla paylaşılması 8. madde kapsamında hukuka uygun kabul edilmiştir.⁵¹³

Virüslü veya temaslı bireylerin saptanması amacıyla konum, iletişim ve sağlık verilerinin işlenmesi de, 28. maddede yer alan kamu düzeninin sağlanması amacıyla yapıldığı için hukuka uygundur. Ancak dikkat edilmesi gereken husus; kamu kurum ve kuruluşlarının işlenen verilerin güvenliğini gerekli tedbirleri almaları, işleme amacının ortadan kalkması halinde Kanun'un 7. maddesine göre silinmesi, anonimleştirilmesi veya yok edilmesi gerekir.⁵¹⁴

2.11.2. Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması

Birey olarak, çocukların kişisel verilerinin korunması da önem taşımaktadır. İnternetin çocuklar tarafından kullanılması, kişisel verileri açısından risk oluşturma ihtimali bulunmaktadır. Bazen oyun oynamak, sosyalleşmek veya çizgi film izlemek için üye oldukları internet siteleri veya uygulamaların kullanımında, çocukların yaşı gereği meydana gelebilecek risklerin farkında olmaması nedeniyle mağdur duruma düşmeleri mümkündür. Çocuğun çevrimiçi ortamda kişisel verilerini paylaşması nedeniyle; siber zorbalık, taciz, uygunsuz sitelere erişim veya doğrudan pazarlamanın olumsuz sonuçlarıyla karşılaşma ihtimalleri bulunmaktadır.⁵¹⁵

⁵¹³Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Kamuoyu Duyurusu (Covid-19 İle Mücadelede Konum Verisinin İşlenmesi Ve Kişilerin Hareketliliklerinin İzlenmesi Hakkında Bilinmesi Gerekenler)”, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6721/KAMUOYU-DUYURUSU-Covid-19-ile-Mucadele-Surecinde-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Kapsaminda-Bilinmesi-Gerekenler-> (Erişim Tarihi: 25/07/2021).

⁵¹⁴Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Kamuoyu Duyurusu (Covid-19 İle Mücadelede Konum Verisinin İşlenmesi Ve Kişilerin Hareketliliklerinin İzlenmesi Hakkında Bilinmesi Gerekenler)”, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6726/COVID-19-ILE-MUCADELEDE-KONUM-VERISININ-ISLENMESI-VE-KISILERIN-HAREKETLILIKLERININ-IZLENMESI-HAKKINDA-BILINMESI-GEREKENLER-2-> (Erişim Tarihi: 26/07/2021).

⁵¹⁵Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması Bakımından Dikkat Edilmesi Gerekenler”, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6737/Cocuklarin-Kisisel-Verilerinin-Korunmasi-Bakimindan-Dikkat-Edilmesi-Gerekenler> (Erişim Tarihi: 27/07/2021).

Çocukların kişisel verilerinin korunması konusunda çocuğa ve ebeveynlerine sorumluluklar düşmektedir. Ebeveynler açısından; çocukları mahremiyet, kişisel veri, istenmeyen iletiler hakkında bilgilendirmeleri gerekir. İnternet kullanımını sırasında çocukların yalnız bırakılmaması, adı, soyadı, telefon numarası gibi kişisel verilerinin çevrimiçi ortamlarda paylaşmaması gerektiği hakkında bilgilendirme yapılmalıdır. Bu bilgilerin kontrollü şekilde paylaşılmasını ve internet ortamının günlük yaşamdan farkı olmadığı anlatılmalıdır. Son olarak çevrimiçi ortamlarda arkadaşlık kurmak veya görüşmek isteyen kişiler olabileceği için, ebeveynlerinden izin alması gerekir.⁵¹⁶ Çocuklara gerekli bilgilendirmeler yapıldıktan sonra internet tarayıcı ayarlarının gizliliğinin kontrol edilmesi, indirilen oyun vb. uygulamalarda hangi verilere erişebileceğinin farkında olunmalıdır. Sosyal medya hesaplarında çocukların fotoğrafı paylaşılırken herkese açık olmamasına özen gösterilmelidir. Son olarak güvenli şifreler aracılığıyla çocukların kişisel verilerini korumak da etkili olacaktır.⁵¹⁷

Çocukların kişisel verilerini koruması için dikkat etmesi gerekenler; kişi veya uygulamaların fotoğraf, isim, telefon numarası gibi bilgileri istemesi halinde bilgilendirilme hakları bulunmaktadır. Bu noktada aydınlatma metinlerini okumadan geçmemeleri, eğer aydınlatılma yapılmamışsa bilgilerini vermemeleri, ebeveynlerine danışmaları gerekir. Çocuğun kişisel verilerinin izni olmadan paylaşıldığını öğrenmesi halinde yine ebeveynlerine bildirmeleri, verilerinin korunması açısından önem taşımaktadır.⁵¹⁸ Diğer yandan çocukların başkalarına ait verileri paylaşırken öncelikle izin alması, paylaşılan verilerin yok olmadığını bilmesi ve gizlilik ayarları ve güvenli şifre konularında bilgilendirilmiş olması gerekir.⁵¹⁹ Telefon tablet gibi cihazları kullanırken kolaylıkla tahmin edilemeyecek şifreleri belirlemeleri, yaşlarına uygun arama motorlarını kullanmaları ve internet tarayıcısı ayarlarını yapmaları verilerini korumada yardımcı olacaktır.⁵²⁰

⁵¹⁶ **Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması “Yetişkinler” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 1**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (2020).

⁵¹⁷ **Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması “Yetişkinler” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 2**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (2020).

⁵¹⁸ **Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması, “Çocuklar” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 1**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (2020).

⁵¹⁹ **Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması, “Çocuklar” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 2**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (2020).

⁵²⁰ **Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması, “Çocuklar” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 3**, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (2020).

2.11.3. Whatsapp Uygulamasına Yönelik Kamuoyu Duyurusu

Yakın zamanda Whatsapp uygulamasının Hizmet Koşulları ve Gizlilik İlkesini güncellemesi nedeniyle, ilgili kullanıcıların açık rıza göstermemesi halinde uygulamadan faydalanamayacağı ve hesapların silineceğine dair bilgilendirme yapılmıştır. Kurul, konuya ilişkin KVKK'nin 15. maddesi 1. Fıkrasına dayanarak resen inceleme başlatmıştır. İnceleme neticesinde; Hizmet Koşullarının kullanıcıyla yapılan sözleşme olarak tanımlanması nedeniyle ilgililerden açık rıza alındığı, kişisel verilerin yurtdışında yerleşik üçüncü taraflara aktarılmasında ve işleme faaliyetine yönelik tek bir açık rızanın alınması, açık rızanın özgür iradeye dayandırılması unsurunun zedelendiği tespit edilmiştir. Hizmet Koşulları ve Gizlilik İlkesinde belirtilen aktarım işlemine yönelik kavramların tartışmaya ve seçime kapalı olarak sunulması, uygulamanın kullanılabilmesi için veri işleme ve aktarım işlemine bütün olarak onay verilmesi gerektiği KVKK 4. maddesinde yer alan hukuka ve dürüstlük kuralına aykırı olduğu savunulmuştur. Diğer yandan açık rıza verilmesi halinde hangi kişisel verilerin hangi amaç doğrultusunda aktarılacağını net olarak açıklanmadığı için, yine 4. Maddede yer alan işlenen amaçla bağlantılı, sınırlı ve ölçülü olma ilkelerine riayet edilmemiştir. Kişisel verilerin yurtdışına aktarılmasında veri sorumlusunun açık rızaya başvurmadığı ve Kanun'un 9. maddesine uygun işlem yapılmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle kişisel verilerin hukuka uygun işlenmesini sağlamak için veri sorumlusunun gerekli tedbirlerin almadığı için KVKK 18. maddesi 1. fıkrası (b) bendi hükmüne göre 1.950.000 Türk lirası tutarında idari para cezası uygulanmıştır. Kurul, 04/01/2021 tarihli Hizmet Koşulları ve Gizlilik İlkesi metinlerinin mevcut kullanıcılara geçerli sürüm olarak bulunduğu tespit edildiği, aydınlatma metninin gerekli unsurları taşımaması nedeniyle ilgililerin bilgilendirilmesi için öne sürülen metinlerin KVKK hükümlerine uygunlaştırılmasına karar vermiştir.⁵²¹

⁵²¹ Kişisel Verileri Koruma Kurumu, "Whatsapp Uygulaması Hakkında Yürütülen Resen İncelemeye İlişkin Kamuoyu Duyurusu", <https://kvkk.gov.tr/Icerik/7045/WHATSAPP-UYGULAMASI-HAKKINDA-YURUTULEN-RESEN-INCELEMAYE-ILISKIN-KAMUOYU-DUYURUSU> (Erişim Tarihi: 19/09/2021).

SONUÇ

Bireyleri belirli veya belirlenebilir kılan her türlü bilgi kişisel veri olarak tanımlanmaktadır. KVKK, yalnızca gerçek kişilere yönelik koruma sağladığı için, tüzel kişilikler kapsam dışında bırakılmıştır. Kişilere ait resim, ses kaydı, isim gibi kişilik değerleri de kişisel veri kapsamında olup, kişilik haklarının korunmasına da hizmet etmektedir. Kişisel verilerin hukuki niteliğine yönelik; ekonomik hak, insan hakkı veya bağımsız hak olduğuna yönelik yaklaşımlar bulunmaktadır. Görüşümüz; kişisel verilerin ekonomik yönünün bulunmasının yanı sıra, temelde insanı ilgilendiren ve insan haklarını etkilemesi nedeniyle insan hakkı görüşüne daha uygun olduğu yönündedir. Ancak kişisel verilerin korunmasını isteme hakkının bağımsız hak olarak değerlendirilmesi, hakkın etkin korunması ve tesis edilmesi bakımından daha doğru olacaktır. Kişisel verilerin korunmasına yönelik, OECD, BM, Avrupa Konseyi, APEC gibi AB tarafından uluslararası alanda hukuki düzenlemeler yapılmıştır. Erken dönemde başlayan uluslararası düzenlemeler, kişisel verilerin korunmasına yönelik alt yapı oluşturmuştur. Bu alanda atılan her yeni adım, bir önceki hukuki düzenlemelere eklemeler yapılarak devam ettirilmiştir. Türkiye’de ise AB ilişkileri ve mevcut hukuki düzenlemelerin kişisel verilerin korunmasına yönelik yetersiz kalması nedeniyle 2016 yılında KVKK çıkarılmıştır.

Kanun’un çıkarılmasıyla birlikte kişisel verilerin korunmasını isteme hakkı anayasal güvence altına alınmıştır. Kanun’da kişisel veriler kendi içerisinde genel ve özel nitelikli olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Kişisel verilerin iki gruba ayrılma nedeni; özel niteliğe sahip verilerin daha sıkı bir korumaya ihtiyaç duyması, açıklandığında veya erişimi halinde veri sahiplerinin maddi ve manevi zararlara uğramasıdır. Kanun koyucunun ayrıma gitmesi ve kişisel verilerin korunmasını hedeflemesi elbette bireylerin hak ve özgürlüklerinin korunmasını, meydana gelebilecek ihlalleri önlemektir. Bu doğrultuda istisnai haller dışında kişisel verilerin ilgililerin rızası olmadan kaydedilmesini, paylaşımını ve depolanmasını yasaklamıştır. Kişisel verilerin işlenmesine yönelik getirilen ilkeler aracılığıyla, öncelikle hukuka ve dürüstlük kuralına uygunluğu sağlanmıştır. Ayrıca işlenen kişisel verilerin doğru ve güncel olmasını, işlenme amacının meşruluğunu, amaçla bağlantılı olmasını, gerekli kadar kişisel verinin toplanabilmesi ve sınırlı süre muhafaza edilmesini sağlamaktadır. Kanun’da kural olarak ilgililerin veri sorumlusu tarafından aydınlatılması ardından açık rıza göstermesi halinde kişisel verilerin işlenmesi gerekmektedir. Ancak kişisel verilerin işlenmesinde veri

sorumlusunun meşru menfaatinin bulunması veya hukuki yükümlülüğünü yerine getirmesi, sözleşmenin ifası için işlenmesi, hayati çıkarların korunması amacıyla veya fiili imkânsızlık nedeniyle açık rızanın verilememesi, ilgili tarafından verilerin alenileştirilmiş olması veya hakkın tesisi için ilgiliden açık rıza almadan kişisel verilerin işlenmesi hukuka uygun kabul edilir.

Bireylerin kendi tercihiyle veya bir hizmetten faydalanabilmek için kişisel verilerini paylaşması halinde işleme şartlarının yanı sıra KVKK'de farklı koruma ve denetim yolları bulunmaktadır. İlk olarak veri sahiplerinin işleme faaliyetine katılımını ve verileri üzerinde denetimini sağlayan hakları bulunmaktadır. İlgililer Kanun kapsamında kişisel verilerinin işlenip işlenmediğini, işlenmişse hangi amaca hizmet ettiğini, paylaşılma durumunu öğrenme hakkına sahiptir. İlgililerin bu hakları veri işleme faaliyetini denetlemesini sağlamaktadır. Diğer yandan işlenen verilerin yanlış veya eksik olması, Kanun'da belirlenen nedenlerin varlığı halinde düzeltilmesini, silinmesini veya anonimleştirilmesini isteme hakkına sahiptir. Ayrıca işlenen veriler nedeniyle ilgililerin zarara uğraması halinde bu sonuca itiraz etme ve zararın tazmin edilmesini isteme hakkı da tanınmıştır.

Kişisel verilerin etkin korunmasını sağlamak için veri sorumlularına da bazı yükümlülükler getirilmiştir. Bu yükümlülükler; veri işleme faaliyetinde önce ilgililerin aydınlatılması, verilerin güvenliğini sağlamak için gerekli teknik ve idari tedbirlerin alınması, hukuka aykırı işleme veya erişimin önlenmesini sağlamak, gerekli süre kadar muhafaza etmek, ilgili talebi veya belirtilen nedenlerin varlığı halinde kişisel verileri silme, anonimleştirme, yok etme ve işleme faaliyetinden önce VERBİS'e kaydolmaktır. Kişisel verilere yönelik veri sorumlusundan kaynaklanan ihlaller neticesinde ilgililerin veri sorumlusuna başvuru yaparak yanıt alması, yanıtın yetersiz olması halinde de Kişisel Verileri Koruma Kurulu'na şikâyetle bulunarak sorunun çözülmesini talep etme hakları vardır. Kurum'un karar organı olan Kurul, görev ve yetki alanı çerçevesinde uyuşmazlıkları çözmek, yerinde inceleme yapmak, gerekli hallerde veri sorumlularına idari para cezası vermekle yetkilidir. Kurul'a aynı konu üzerinde birden fazla şikâyetin gelmesi halinde konuya ilişkin ilke kararları yayınlanabilmekte ve kamuoyu duyurusu ilan edilebilmektedir. Veri sorumluları, Kurul kararlarını uygulamak, istenilen belgeleri temin etmekle de yükümlü kılınmıştır.

KVKK, kişisel verilere yönelik ihlallerin önlenmesi ve veri sorumlularının yükümlülüklerini yerine getirmesi amacıyla bazı yaptırımlar öngörmüştür. Buna göre

veri sorumlularının aydınlatma, VERBİS'e kayıt ve bildirim, Kurul kararlarına riayet etmemesi, veri güvenliğinin sağlanmasına yönelik yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde idari para cezası uygulanacaktır. Kural, KVKK hükümlerinin uygulanmasıdır. Ancak bazı haller KVKK kapsamı dışında tutulmuştur. Buna göre; işlenen kişisel verilerin anonimleştirilme şartıyla araştırma, planlama ve istatistik gibi amaçlarla kullanılması, kişisel verilerin ilgili tarafından alenileştirilmiş olması, soruşturma, kovuşturma, yargılama ve infaz evresinde işlenmesi, millî savunmayı, millî güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini veya ekonomik güvenliği sağlamaya yönelik olarak kanunla görev ve yetki verilmiş kamu kurum ve kuruluşları tarafından yürütülen önleyici, koruyucu ve istihbari faaliyetler tarafından işlenmesi gibi istisnai hallerde Kanun hükümleri uygulanmayacaktır.

Kişisel verilerin korunmasına yönelik hukuki düzenlemelerin yapılmasında geç kalınmış olsa da, kısa süre içerisinde gerek kanun hükümleri, gerekse kurum faaliyetleri bakımından etkin adımlar atılmaktadır. Zamanla kişisel veriler konusunda halkta farkındalık oluşturularak, denetimin sıkılaştırılmasıyla beraber uluslararası alandaki geri kalmışlık farkının kapatılması amaçlanmaktadır.

KAYNAKÇA

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURUMU YAYINLARI

Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesi Rehberi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (KVKK Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı, 20/03/2019).

Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması “Yetişkinler” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 1, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (23/04/2020).

Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması “Yetişkinler” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 2, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (23/04/2020).

Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması, “Çocuklar” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 1, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (23/04/2020).

Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması, “Çocuklar” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 2, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (23/04/2020).

Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması, “Çocuklar” Tarafından Dikkat Edilmesi Gerekenler 3, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (23/04/2020).

Kanun Kapsamındaki Hak ve Yükümlülükler, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: 01/04/2018).

Kişisel Veri Güvenliği Rehberi Teknik ve İdari Tedbirler, Kişisel Veri Koruma Kurumu, (Ankara: KVKK Yayınları, 06/04/2018).

KVKK Kişisel Veri Saklama ve İmha Politikası, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (KVKK Veri Yönetimi Dairesi Başkanlığı, 09/03/2019).

Kişisel Veri İşleme Envanteri Hazırlama Rehberi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: KVKK Yayınları No:30, 28/04/2019).

Kişisel Verilerin İşlenmesine İlişkin Temel İlkeler, Kişisel Verileri Koruma Kurumu. (Ankara: 01/04/2018).

Kişisel Verilerin Korunması Alanında Uluslararası Ve Ulusal Düzenlemeler, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: 01/04/2018)

Kişisel Verilerin Korunması Kanununa İlişkin Uygulama Rehberi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara, Güngörler Matbaacılık, 07/04/2018).

Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonim Hale Getirilmesi Rehberi, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: KVKK Yayınları, 05/04/2018).

Madde ve Gerekçesi İle Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (Bilgi Notu) ve Kişisel Verilerin Korunmasına İlişkin Terimler Sözlüğü. Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: KVKK Yayınları, Mart 2019).

Örneklerle Kişisel Verilerin Korunması, Kişisel Verilerin Korunması Kurumu, (Ankara: KVKK Yayınları No:29, 2019).

Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenme Şartları, Kişisel Verileri Koruma Kurumu, (Ankara: 28/03/2018).

MAHKEME KARARLARI

Yargıtay 11. Ceza Dairesi Esas No: 2013/658 Karar No: 2010/12162 Karar Tarihi: 15/012/013.

Yargıtay 12. Ceza Dairesi Esas No: 2014/11623 Karar No:2015/20 Karar Tarihi: 12/01/2015

Yargıtay 12. Ceza Dairesi Esas No: 2012/25893 Karar No: 2013/20214 Karar Tarihi: 2013

Anayasa Mahkemesi Esas No: 2013/122 Karar No: 2014/74 Karar Tarihi: 09/04/2014.

KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KURULU KARARLARI

31/01/2018 tarihli 2018/10 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

02/04/2018 tarihli 2018/32 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

28/06/2018 tarihli 2018/68 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

05/07/2018 tarihli 2018/75 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

19/07/2018 tarihli 2018/87 sayılı Kişisel Verileri Korunma Kurulu Kararı.

05/12/2018 tarihli 2018/143 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

24/01/2019 tarihli 2019/9 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.

25/03/2019 tarihli 2019/78 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

31/05/2019 tarihli 2019/157 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

01/07/2019 tarihli 2019/188 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.
18/09/2019 tarihli 2019/273 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.
17/12/2019 tarihli 2019/387 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.
06/02/2020 tarihli 2020/93 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.
27/02/2020 tarihli 2020/167 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.
20/05/2020 tarihli 2020/404 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Kararı.
10/09/2020 tarihli 2020/691 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.
25/02/2021 tarihli 2021/140 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Karar Özeti.

YÖNETMELİK

15/07/2015 tarihli 29417 sayılı Ticari İletişim Ve Ticari Elektronik İletiler Hakkında Yönetmelik.
16/11/2017 tarihli 30242 sayılı Kişisel Verileri Koruma Kurulu Çalışma Usul ve Esaslarına Dair Yönetmelik.
28/04/2019 tarihli 30758 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik.
30/12/2017 tarihli 30286 sayılı Veri Sorumluları Sicili Hakkında Yönetmelik.
28/10/2017 tarihli 30224 sayılı Kişisel Verilerin Silinmesi, Yok Edilmesi veya Anonimleştirilmesi Hakkında Yönetmelik.
04/12/2020 tarihli 31324 sayılı Elektronik Haberleşme Sektöründe Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Gizliliğin Korunması Hakkında Yönetmelik.
27/02/2004 tarihli 25445 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmelik.

TEBLİĞ

10/03/2018 tarihli 30356 sayılı Veri Sorumlusuna Başvuru Usul Ve Esasları Hakkında Tebliğ.
10/03/2018 tarihli 30356 sayılı Aydınlatma Yükümlülüğünün Yerine Getirilmesinde Uyulacak Usul Ve Esaslar Hakkında Tebliğ.

ULUSLARARASI DÜZENLEMELER

27/04/2016 tarihli AB Genel Veri Koruma Tüzüğü.

10/12/1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi.

03/09/1953 tarihli Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi

10/12/1948 tarihli İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

23/03/1976 tarihli Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi

01/10/1985 Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunması Sözleşmesi (108 No'lu Sözleşme)

5456 sayılı Avrupa Konseyinin Kurulması Hakkında İmzalanmış Olan Statünün Onanmasına Dair Kanun

14/12/1990 tarihli BM Bilgisayara Geçirilmiş Kişisel Veri Dosyalarının Düzenlenmesi Rehber İlkeleri

KİTAP

AKGÜL, Aydın. **Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması**. 1. Baskı. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2014.

AKINCI, Ayşe N. **Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü'nün Getirdiği Yenilikler ve Türk Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi**. T.C. Kalkınma Bakanlığı İktisadi Sektörler Ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı (Haziran 2017 Çalışma Raporu-6) Yayın No: 2968.

AKKURT, Sinan Sami. **Sosyal Medyada Gerçekleşen İhlaller Karşısında Kişilik Hakkının Korunması**. 2. Baskı Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

AKSOY, Hüseyin Can. **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Çakmak Yayınevi, 2010.

AKYÜREK, Güçlü. **Özel Hayatın Gizliliğini İhlal Suçu**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2011.

- ALTINDERE, Murat. **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku ve Uygulanması**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- ARTUÇ, Mustafa. **Kişilere Karşı Suçlar**. 2. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.
- AŞIKOĞLU, Şeriban İpek. **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması ve Büyük Veri**. 1. Baskı. İstanbul: On iki levha Yayınları, 2018.
- AYAN, Mehmet & AYAN, Nurşen. **Kişiler Hukuku**. 8. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.
- AYDEMİR, Muhammed Emin. **Kamu Yönetiminde Açıklık ve Bilgi Edinme Hakkı**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- AYDIN, Sedat Erdem. **AİHM İçtihatları Bağlamında Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu**. 1. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, Ceza Hukuku ve Kriminoloji Arşivi Yayın no:7, 2015.
- AYÖZGER ÖNGÜN, Çiğdem. **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Elektronik Haberleşme Sektörüne ilişkin Özel Düzenlemeler Dâhil**. 2. Baskı. Ankara: Beta Yayıncılık, 2019.
- AZER, Can. **Bilgi Edinme Hakkı**. 1. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2010.
- BAKIREL, Nur Buğçe. **Veri Sorumlusu ve Veri İşleyen Arasındaki Sorumluluk Paylaşımı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü ve Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Çerçevesinde Değerlendirilmesi**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- BASKIN, Onur. **Türk Hukuku Bakımından Kişilik Hakkı Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- BAŞAR, Cemal. **Türk İdare Hukuku ve Avrupa Birliği Hukuku Işığında Kişisel Verilerin Korunması**. 1. Baskı İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2020.
- BAYINDIR, Hamza. **Özel Sağlık Kurumları Kapsamında Kişisel Verilerinin İşlenmesi ve Korunması**. 1. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020.
- BAYSAL, Mustafa. **KVKK Kişisel Verilerin Korunması Kanunu El Kitabı**. 3. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- BİLGİN, Hüseyin. **İdari Yargı İçin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Uygulama Rehberi**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.

BÜK, Alaattin, **Bilişim Alanında Kişisel Verilerin Korunması**. 1. Baskı. Seçkin Yayıncılık, 2018.

CERAN, Ahmet. **Türkiye’de ve AB’DE Kişisel Verilerin Korunması**. İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları, Dünya Yayıncılık, 2015.

CİN, Turgay. **İnsan Hakları ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi**. 2. Baskı. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi, 2019.

ÇEKİN, Mesut Serdar. **Avrupa Birliği Hukukuyla Mukayeseli Olarak 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu**. 1. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2018.

DEVELİOĞLU, Hüseyin Murat. **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu İle Karşılaştırmalı Olarak Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Uyarınca Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**. 1. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.

DÖNER, Ayhan. **Şeffaf Devlette Bilgi Edinme Hakkı ve Sınırları**. 1. Baskı. İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2020.

DÜLGER, Murat Volkan. **Bilişim Suçları ve İnternet İletişim Hukuku**. 5. Baskı. Ankara Seçkin Yayıncılık, 2014.

DÜLGER, Murat Volkan. **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku**. 1. Baskı. İstanbul: Hukuk Akademisi Yayıncılık, 2019.

EFİL, Alper Y. **Özel Hayatın Gizliliğinin İhlali Suçu**. 1. Baskı Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.

ERDOĞAN, Mustafa. **İnsan Hakları Teorisi ve Hukuku**. 3. Baskı. Ankara: Orion Kitabevi, 2012.

ESENDAL, Nihan. **Basın Yolu ile Kişilik Haklarının İhlali**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

GÖÇMEN UYARER, Sinem. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

GÖÇMEN UYARER, Sinem. **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı. Seçkin Yayıncılık, 2019.

- GÜLTAŞ, Veysel. **Özel Hayata Karşı Suçlar (Açıklamalı/İçtihatlı)**. 2. Baskı. Ankara: Bilge Yayınevi, 2017.
- GÜNEŞ, Ahmet M. **İnsan Hakları Hukukuna Giriş**. 2. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- HELVACI, Serap. **Gerçek Kişiler**. 7. Baskı. İstanbul: Legal Yayıncılık, 2016.
- HENKOĞLU, Türkey. **Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2015.
- HIZ, Yüksel & YILMAZ, Zekeriya. **Açıklamalı-Notlu-Gerekçeli Bilgi Edinme ve Dilekçe Hakkı**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004.
- KALABALIK, Halil. **İnsan Hakları Hukuku**. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- KALYON, Arzu. **Türk Vergi Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık 2021.
- KANGAL, Zeynel T. **Kişisel Verilerin Ceza ve Kabahatler Hukukunda Korunması**. 1. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.
- KAYA, İslam Safa & TOLUN, Yüksel. **Uygulayıcılar İçin Türkiye’de ve Avrupa’da Kişisel Verilerin İşlenmesi KVKK-GDPR Karşılaştırması**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi 2020.
- KAYA, Mine. **Elektronik Ortamda (Elektronik Haberleşme- İnternet-Sosyal Medya) Kişilik Hakkının Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2015.
- KIZILCA, Uğur. **Açıklamalı ve Gerekçeli Bilgi Edinme Hakkı Kanunu ve İlgili Mevzuat**. Ankara: Adalet Yayınevi, 2005.
- KOCA, Mahmut & ÜZÜLMEZ, İlhan. **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**. 6. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi 2019.
- KORKMAZ, İbrahim. **Kişisel Verilerin Ceza Hukuku Kapsamında Korunması**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- KÖSE AYSUN, Melike. **Kişisel Verilerin Kaydedilmesi Suçu (TCK m. 135)**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.
- KÜZECİ, Elif. **Kişisel Verilerin Korunması**. 3. Baskı. Ankara: Turhan Kitabevi, 2019.

KÜZECİ, Elif. **Kişisel Verilerin Korunması**. 4. Baskı. İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2020.

MUTLU, Muhammet Sefa. **Kişisel Verilerin Soruşturma Evresinde İşlenmesi ve İnsan Hakları Kapsamında Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.

OĞUZ, Sefer. **“Kişisel Verilerin Korunması Hukukunun Genel İlkeleri”**, Bilgi Ekonomisi Ve Yönetimi Dergisi, (2018), cilt:13, sayı:2, s.161-190.

OĞUZMAN, M. Kemal & SELİÇİ, Özer & OKTAY, Saibe. **Kişiler Hukuku (Gerçek ve Tüzel Kişiler)**. 7. Baskı. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2002.

ORER, Gürsel. **Elektronik İmza ve Elektronik Sertifika Hizmet Sağlayıcısının Hukuki ve Cezai Sorumluluğu** 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2011.

ÖZBAKIR, Ali F. **Sosyal Medyada ve İnternette Hukuki Sorumluluk**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2019.

ÖZBEK, Veli Özer. **Ekonomi Ceza Hukuku- İkinci Kitap: Özel Hükümler**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

ÖZDEMİR, Hayrunnisa. **Elektronik Haberleşme Alanında Kişisel Verilerin Özel Hukuk Hükümlerine Göre Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2009.

ÖZEL, Sibel. **Uluslararası Alanda Medya ve İnternette Kişilik Hakkının Korunması**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2004.

ÖZKAN, Gürsel. **Demokratik Yönetimin Birinci Adımı Bilgi Edinme Hakkı**. Türkiye KAMU-SEN, Ankara, 2004.

ÖZTÜRK, Bahri & ÇALIŞKAN ALTINOK, Elif & SEYHAN, Serhat. **Kişisel Verilerin Korunması Hukuku Teorik ve Pratik Çalışma Kitabı**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

PARLAR Ali & BANKO Meltem. **Cezai ve Hukuki Sorumluluk Boyutlarıyla Hakaret ve Özel Hayata Karşı Suçlar**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2014.

POLATER, Yusuf Ziya. **Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2010.

SAKA, Rıza & ÇAĞLAYAN, Ramazan & KOCA, Mahmut. **Avrupa Birliği Hukuku Ceza Hukuku ve İdare Hukuku Açısından Kişisel Verilerin İmhası**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

SEMİZ, Murat. **İçtihatlar ve Uygulamadan Örnekleriyle Bilişim Suçları ve Soruşturma Yöntemleri**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.

SERT, Şeyma. **Kişisel Verilerin Türk Ceza Kanunu Kapsamında Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2019.

Sorularla Veri Sorumluları Sicil Bilgi Sistemi (VERBİS). Kişisel Verileri Koruma Kurumu,

SÖZÜER, Eren. **Unutulma Hakkı İnsan Hakları Hukuku Perspektifinden Bir İnceleme**. 1. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.

TANERİ, Gökhan & KAMIŞLI, Gani. **Kişilere Karşı İşlenen Suçlar**. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

TAŞTAN, Furkan Güven. **Türk Sözleşme Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**. 2. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.

TEPE, Harun & GÜZEL, Cemal & BAŞER Murat & KAZANKAYA Coşkun. **İnsan Hakları**. 1. Baskı. Ankara Jandarma Okulları Komutanlığı Jandarma Basımevi, Yayın no:3, 2015.

TURAN, Metin. **Bilişim Hukuku**. 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

TURAN, Metin. **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2017.

TURAN, Metin. **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**. 3. Baskı. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2020.

TURAN, Metin. **Karşılaştırmalı Hukukta Kişisel Verilerin Korunması**. 4. Baskı. Ankara Seçkin Yayıncılık, 2021.

TURAN, Mustafa. **Ceza Almadan Tedbir Al Kişisel Veriler Bilgi Güvenliği İlkeleri İle Nasıl Korunur? KVKK İşletmenizin Kanuna Uyumlu Olması İçin Ne Yapmalısınız?** 1. Baskı. İstanbul: CİNİUS Yayınları, 2019.

TÜRKMEN ERARSLAN, Sevgi. **Özel Nitelikli Kişisel Verilerin İşlenmesinde Açık Rızanın Aranmadığı Haller**. 1. Baskı. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2019.

ULUTAŞ, Ahmet. **Birleşmiş Milletlerde İnsan Hakları Mekanizmaları ve Bireysel Başvuru Yolları**. 1. Baskı. Adalet Yayınevi, 2019.

Uncular, Selen. **İş İlişkinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018.

UYGUN, Oktay. **Devlet Teorisi**. 3. Baskı. İstanbul: On iki Levha Yayınları, 2017.

YAVUZ, Can. **İnternet'teki Arama Sonuçlarından Kişisel Verilerin Kaldırılması Unutulma Hakkı**. 1. Baskı Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2016.

YILMAZ, Harun. **“Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Kapsamında İtiraz Usulü”**, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:6 sayı:4 (2015), s.965-986.

YILMAZ, Sabire Sanem. **Tıp Alanında Kişisel Verilerin Açıklanması Suçu**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.

YILMAZ, Sabire Sanem. **Tıp Alanında Kişisel Verilerin Korunması**, 5. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.

YILMAZ, Sabire Sanem. **Tıp Alanında Kişisel Verilerin Korunması**. 4. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

YILMAZ, Süleyman & ÇAVUŞOĞLU, G. Filiz. **Kişisel Verileri Koruma Hukuku**. 1. Baskı. Ankara: Yetkin Yayınları, 2020.

YOKUŞ SEVÜK, Handan. **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2018.

YURTCAN, Erdener. **Yargıtay Kararları Işığında Özel Hayata Karşı Suçlar**. 1. Baskı. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

YUTRCAN, Erdener. **Yargıtay Kararları Işığında Özel Hayata Karşı Suçlar**. 2. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2020.

YÜKSEL, Saadet. **Özel Yaşamın Bir Parçası Olarak Telekomünikasyon Yoluyla Yapılan İletişimin Gizliliğine Önleyici Denetimle Müdahale**. 1. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayın, 2012.

MAKALE

AKÇALI GÜR, Berna. **“Uluslararası Hukuk ve AB Hukuku Boyutuyla Kişisel Verilerin Yurt Dışına Aktarılması”** Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, cilt:25, sayı:2, (2019), s. 850-872.

AKKURT, Sinan Sami. **“Kişisel Sağlık Verilerinin İşlenmesine Ve Covid-19 Pandemisi Sürecinde Mobil Uygulamalarla Paylaşılmasına Hukukî Bir Bakış”**, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt:9, sayı:38, (2020), s. 142-160.

AKKURT, Sinan Sami. **“Kişisel Veri Kavramının Hukuki Niteliğine İlişkin Yaklaşımlara Mukayeseli Bir Bakış”**, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, cilt:1 sayı:1, (2020), s. 20-32.

ARSLAN, Çetin. **“Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu (VUK md. 362)”**, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:3, sayı:2, (2013), s. 15-30.

ATASOY, Kemal. **“Kişilik Hakkı Kapsamında Sosyal Medyada Kişisel Verilerin Korunması ve Veri Sahibinin Rızası”**, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi cilt:22, sayı:3 (2016), s.269-301.

AYDOĞDU, Yasin. **“Kamu İdaresinde Kişisel Verilerin Korunması”**, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:29, sayı:1 (2021), s.263-293.

BAŞARA TURAN, Gamze. **“Kişisel Veri İşleme Sözleşmesi”**, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, sayı:16, (2020), s.57-90.

BULDUKLU, Yasin & TÜRKMENOĞLU, Ahmet Tarık. **“Bilgi Toplumunda Kamu Kurumlarının Bilgi Edinme Birimleri Ve Halkla İlişkiler”** Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, cilt:22, sayı:22, (2015), s.47-64.

ÇAKICI, Mustafa. **“Elektronik İmza Yasası ve Getirdikleri”**, Arşiv Dünyası, sayı:5, (2005) Yayınlanma 1 Temmuz 2016, s.10-13.

ÇALIK, Tacettin. **“Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Sözleşmeleri Kapsamında İnsan Haklarının Korunması”**, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:24, sayı:1, (2016), s.69-120.

ÇELİK, Elif. **“İnsan Hakları Hukukunda İnsan Onurunun Yeri ve Rolü”**, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:9, sayı:2, (2019) s.282-310.

ÇELİK, Yeşim. **“Özel Hayatın Gizliliğinin Yansıması Olarak Kişisel Verilerin Korunması Ve Bu Bağlamda Unutulma Hakkı”**, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sayı:32, (2017), s.391-410.

DADAK, Kemal. **“Yeni Kuşak Hak Olarak Çevre Hakkı”**, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, sayı:5, (2015), s.309-326.

DOĞAN, Aişe S. **“Kişilik Hakkının 5651 sayılı Kanun’un 9. Maddesi Kapsamında Korunması”**, Bilişim Hukuku Dergisi, cilt:2, sayı:2, (2020), s.143-180.

DOĞAN, İlyas. **“Alman Öğretisinde İnsan Onuru ve Güncel Sorunlar Hakkında Kısa Bir Giriş”**, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt: 13, sayı:2 (2005), s.51-59.

DURAN, Hasan. *“İfade Özgürlüğü ve Türkiye”*, Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Arşiv, cilt:14 sayı:1 (2006) s.57-81.

DÜLGER, Murat Volkan. *“Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması”*, Yaşar Hukuk Dergisi, Arşiv, cilt:1 sayı:2 (2019) s.71-174.

DÜLGER, Murat Volkan. *“İnsan Hakları ve Temel Hak ve Özgürlükler Bağlamında Kişisel Verilerin Korunması”*, İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Arşiv, cilt:5, sayı:1, (2018), s.71-144.

ELMALICA, Hasan. *“Bilişim Çağının Ortaya Çıkardığı Temel bir İnsan Hakkı Olarak Unutulma Hakkı”*, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, (2016), cilt:65, sayı:4, s.1603-1636.

ERGÜN, Ömer. *“Kişi Kavramı ve Türleri”*, Dicle Üniversitesi Adalet Meslek Yüksek Okulu Dicle Adalet Dergisi, cilt:1, sayı:1, (2017), s.1-14.

ERKAL, Atila. *“Avrupa Genel Veri Koruma Düzenlemesi Bağlamında Memurların Kişisel Verilerinin Korunması Hakkı”* Anayasa Yargısı, cilt: 37, sayı: 2 (2020), s.205-253.

GÜRSEL, Esin & DÜĞMECİ, Fatih. *“Yapısal Anlamda Türkiye Kişisel Verileri Koruma Kurumu’na İlişkin Bir Değerlendirme”*, R&S - Research Studies Anatolia Journal (DERGİPARK) cilt:1, sayı:2, (2018), s.318-329.

HEKİMOĞLU Mehmet Merdan. *“İnsan Haklarının Tarihsel Perspektif İçerisindeki Gelişimi”*, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi, cilt:1, sayı:1, (2003) s.73-92.

HOŞNUT, Yasime. *“Uluslararası Düzenlemelerde ve Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması”*, Hakemli, Akademik, E-Dergi, Yeni Medya sayı:6, (2019), s.32-45.

KAĞITCIOĞLU, Murat. *“Kişisel Verileri Koruma Kurumuna İdare Hukuku Çerçevesinden Bir Bakış”*, İstanbul Kemerburgaz Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt:1, sayı:2, (2016), s.77-99.

KARATAŞ DURMUŞ, Neslihan. *“Ticari Sırların Ve Kişisel Verilerin Korunması Kapsamında Vergi Mahremiyeti”*, Türkiye Adalet Akademisi Dergisi, sayı:31, (2017), s.371-410.

KAYA, Mine. *“Telekomünikasyon Alanında Kişilik Haklarının Korunması”* Ankara Barosu Dergisi, Arşiv, sayı:4, (2010), s.279-334.

KAYA, Pir Ali & ERTUĞRUL YILMAZER, İşin Ulaş. *“Uluslararası İnsan Hakları Hukukunda Çalışma Hakkı”*, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, sayı:70, (2016), s.55-80.

KORKMAZ, İbrahim. *“Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Hakkında Bir Değerlendirme”*, TBB Dergisi 124 (2016) s.81-152.

KUDAT, Aydın. *“Hak ve Hukuk Kavramları Üzerinde Bir Değerlendirme”*, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt:4, sayı:2 (2014), s.87-106.

KUTLU Önder& KAHRAMAN Selçuk. *“Türkiye’de Kişisel Verilerin Korunması Politikasının Analizi”*, Siyaset, Ekonomi Ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, , cilt:5, sayı:4 (2017), s.45-62.

MANAV, A. Eda. *“İş İlişkisinde İşçinin Kişisel Verilerinin Korunması”*, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, cilt:19 sayı:2 (2015), s.95-136.

METİN Yüksel, *“Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı”*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, cilt:57, sayı:4 (2002), s.35-63.

ÖZDAMAR, Mehmet & ERMENEK, İbrahim. *“Haksız Rekabet Davaları ve Korunan Menfaat”*, Ankara Barosu Dergisi, cilt:7, sayı:3 (2007), s.43-71.

ÖZKAN DUVAN, Ayşe. *“Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi 2. Maddesi Çerçevesinde Yaşam Hakkının Korunmasında Devletin Yükümlülüğü”* Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi cilt:24, sayı:2, (2018), s.660-681.

PAŞAOĞLU, Cengiz & CEVHEROĞLU, Emel. *“Bulut Bilişim Sistemleri Kapsamında Kişisel Verilerin Şifreleme Yöntemleri ile Korunması”*, Bilişim Teknolojileri Dergisi, cilt: 13, sayı:2, (2020), s.183-195.

TAMTÜRK, Erkan. *“Kamu Yönetiminde Elektronik Belge Yönetim Sistemi”*, Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, cilt:5, sayı:3, (2017), s.851-863.

TEKİN, Nurullah. **“Kişisel Verilerin Korunması İle İlgili Türkiye’deki Kanun Tasarısının Avrupa Birliği Veri Koruma Direktifi Işığında Değerlendirilmesi”**, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, sayı:4, (2014), s.222-262.

TÜRKARSLAN, Süleyman. **“Adli Sicil Kayıtlarının Hukuki Niteliği Ve Silinme Koşulları”**, Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi, sayı:4, (2014), s.19-46.

YILDIZ, Yiğit. **“Kişisel Verilerin Korunmasının Vergi Mahremiyeti İle Etkileşimi”**, Kişisel Verileri Koruma Dergisi cilt:1, sayı:2, (2019), s.1-16.

YÜCEDAĞ, Nafiye. **“Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Genel İlkeler”**, Kişisel Verileri Koruma Dergisi, cilt:1 sayı:1 (2019), s.47-63.

TEZ

CİVELEK YÜKSEL, Dilek. **Kişisel Verilerin Korunması ve Bir Kurumsal Yapılanma Önerisi** (Y. Uzmanlık Tezi, Bilgi Toplumu Dairesi Başkanlığı), 2011.

ÇABUK, Ezgi. **Avrupa Birliği Düzenlemeleri Işığında Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması** (Y. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, SBE), 2020.

DUMAN, Berat. **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması** (Y. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi SBE), 2020.

GÖÇMEN UYARER, Sinem. **6698 Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Ve 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu Kapsamında Kişisel Verilerin Korunması**, (Y. Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi, SBE), 2019.

HANAZ ESENYEL, Fatma. **Kişilik Haklarının İhlalinde Sorumluluk Ve Uygulanacak Hukuk** (Y. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE), 2018.

HİZARCI, Emine. **6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanununun Ab Veri Koruma Hukuku Işığında Değerlendirilmesi** (Y. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Avrupa Araştırmaları Enstitüsü), 2019.

ÖZKAN, Oğulcan. **Kişisel Verilerin Korunması** (Y. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE), 2020.

YILDIRIM, Fatma Nur. **Avrupa Birliği ve Türk Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması** (Y. Yüksek Lisans Tezi Dokuz Eylül Üniversitesi SBE), 2019.

YILMAZ, Berrak. **Türk Anayasa Mahkemesi Ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması** (Y. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi SBE), 2019.

YÖRÜK, Onur Doğan. **(AB) 2016/679 Sayılı Avrupa Birliği Genel Veri Koruma Tüzüğü Doğrultusunda Kişisel Verilerin Korunması** (Y. Yüksek Lisans Tezi, İzmir Ekonomi Üniversitesi SBE), 2019.

İNTERNET

Adnan Coşkun DOĞAN, “Kişisel Verilerin Korunması, Muhafazası ve Paylaşımı” kişisel verilerin korunması, muhafazası ve paylaşımı (studylibtr.com) Ankara, Nisan 2015, (Erişim Tarihi: 20/04/2021).

ARGE24, “Bulut Depolama Nedir, Nasıl Kullanılır?”, <https://www.arge24.com.tr/bulut-depolama-nedir-nasil-kullanilir/> (Erişim Tarihi: 03/04/2021).

Habertürk, “Bakan Albayrak: OECD'de birinciyiz OECD nedir? OECD açılımı nedir? İşte OECD üye ülkeleri”, <https://www.haberturk.com/oecd-nedir-oecd-acilimi-nedir-iste-oecd-uye-ulkelei-2833918-ekonomi> (Erişim Tarihi: 10/02/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Başvuru Hakkı”, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/2062/Basvuru-Hakki>, (Erişim Tarihi: 19/07/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kamuoyu Duyurusu (Covid-19 İle Mücadelede Konum Verisinin İşlenmesi Ve Kişilerin Hareketliliklerinin İzlenmesi Hakkında Bilinmesi Gerekenler), <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6726/COVID-19-ILE-MUCADELEDE-KONUM-VERISININ-ISLENMESI-VE-KISILERIN-HAREKETLILIKLERININ-IZLENMESI-HAKKINDA-BILINMESI-GEREKENLER-2-> (Erişim Tarihi: 26/07/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “24/01/2019 tarihli 2019/10 sayılı Kişisel Veri İhlali Bildirim Usul Ve Esaslarına İlişkin Kişisel Verileri Koruma Kurulunun Kararına İlişkin Duyuru”, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/5362/Veri-Ihlali-Bildirimi> (Erişim Tarihi: 20/07/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Çocukların Kişisel Verilerinin Korunması Bakımından Dikkat Edilmesi Gerekenler”, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6737/Cocuklarin-Kisisel-Verilerinin-Korunmasi-Bakimindan-Dikkat-Edilmesi-Gerekenler> (Erişim Tarihi: 27/07/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “İlgili Kişi Kimdir?” <https://kvkk.gov.tr/Icerik/2034/Ilgili-Kisi-Kimdir> (Erişim Tarihi: 10/04/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Kurul Üyeleri”, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/1016/Kurul-Uyeleri>, (Erişim Tarihi: 23/07/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Kurumumuza Yapılan Şikâyetlerin Usul Şartlarına İlişkin Kamuoyu Duyurusu”, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/6938/Kurumumuza-Yapilan-Sikayetlerin-Usul-Sartlarina-Iliskin-Kamuoyu-Duyurusu> (Erişim Tarihi: 10/07/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Vizyon-Misyon”, <https://www.kvkk.gov.tr/Icerik/2074/Misyon---Vizyon> (Erişim Tarihi: 12/04/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, “Whatsapp Uygulaması Hakkında Yürütülen Resen İncelemeye İlişkin Kamuoyu Duyurusu”, <https://kvkk.gov.tr/Icerik/7045/WHATSAPP-UYGULAMASI-HAKKINDA-YURUTULEN-RESEN-INCELEMEYE-ILISKIN-KAMUOYU-DUYURUSU> (Erişim Tarihi: 20/09/2021).

Kişisel Verileri Koruma Kurumu, Kamuoyu Duyurusu (Covid-19 İle Mücadelede Konum Verisinin İşlenmesi Ve Kişilerin Hareketliliklerinin İzlenmesi Hakkında Bilinmesi Gerekenler), <https://kvkk.gov.tr/Icerik/6721/KAMUOYU-DUYURUSU-Covid-19-ile-Mucadele-Surecinde-Kisisel-Verilerin-Korunmasi-Kanunu-Kapsaminda-Bilinmesi-Gerekenler-> (Erişim Tarihi: 25/07/2021).

KVKK Danışmanlığı, “Kişisel Verilerde Siber Güvenlik Nasıl Sağlanır?” <http://kvksistemi.com/kvkk-makaleler/kisisel-veriler-de-siber-guvenlik-nasil-saglanir/> (Erişim Tarihi: 02/04/2021).

TDK Sözlük “hak” <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 19/04/2021)

TDK Sözlük “Kişi” <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi: 12/03/2021).

ÖZGEÇMİŞ

Ayça CANKURT, lise eğitimini Ankara İnönü Lisesi'nde tamamladıktan sonra, 2015 yılında Niğde Ömer HALİSDEMİR Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kamu Yönetimi bölümünde lisans eğitimine başlamış, 2019 yılında onur öğrencisi olarak mezun olmuştur. Aynı yıl içerisinde Karabük Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü'nde Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı'nda yüksek lisans eğitimine başlamıştır. CANKURT, KOSGEB Katılım Belgesi ve İnsan Kaynakları Yönetimi Sertifikası'na sahiptir.